

Toril Knutson

Tung Tings Tale

Når materiale og design snakker – en lek med ordførerklubber, maktbruk og beslutningsmyndighet.

Høgskolen i Sørøst-Norge
Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap
Institutt for estetiske fag
Lærerskoleveien 40
3679 Notodden

<http://www.usn.no>

© 2017 Toril Margrete Eide Knutson

Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng

Sammendrag

Hvis ting snakker, hva snakker de med, og hvordan kan vi høre det de sier?

Hvordan kan vi endre det en ting sier?

Hvilken rolle spiller vår forforståelse av tingen?

Jeg undersøker dette gjennom tingen *ordførerklubbe*, med problemstillingen: Hvordan endrer variasjoner i formgivning, størrelse og materialvalg det signaliserte budskapet til pontifikaliet *ordførerklubben*? Ordførerklubben er et maktsymbol og en beslutningsmarkør, med tydelig, forståelig budskap.

Først ser jeg på bakgrunn, bruk og forforståelse av ordførerklubben. Så går jeg inn i tingenes tale gjennom fagfeltet materiell kultur og Bettis fire kanoner for tolkning.

Hva sier ordførerklubben i utgangspunktet, og hva sier den når jeg har endret den? Gjennom hundre utkast til endrede ordførerklubber, utforsker jeg dette hermeneutiske (tolkningene) fenomenologisk – ser mest mulig sanselig, uhildet og nært på hvordan jeg leser klubbens signaler.

Etter å ha sett på hva som endrer ordførerklubbens signaliserte budskapet for *meg*, skisserer jeg bruk av det i undervisningssammenheng. Å kunne lese en tings ordløse budskap, er noe gjeldende læreplan (LK-06) prioriterer. Å bruke ordførerklubben som eksempel og se hva den sier og hvordan dens budskap endres ved å endre den fysisk, bør gi et mer nyansert og bevisst bilde av hva ting sier, og hvorfor. Det kan også gi mange interessante samtaler og refleksjoner rundt maktbruk og beslutningstaking.

Abstract

If an item speaks, what talks, and how can we hear what it says?

How can we change what an item says?

Which role does our preunderstanding of the item play?

I approach this through the item the Norwegian Mayors gavel, and my research question is: How do variations in form, size and material change the signalled message in the pontificalium the Mayors gavel. The Mayors gavel is a symbol of power and a decisionmarker, with a clear, simple message.

I explore the background, use and preunderstanding of the Mayors gavel. Through the discipline material culture, and Betti's four canons of interpretation I reflect upon how items talk.

What does the Mayors gavel intentionally say, and what does it say when I have changed it? Through a hundred alternatives of Mayor gavels, I investigate the hermeneutic interpretations phenomenologically – that is I watch closely, with open senses and consciousness how I read the signals of the gavels.

After investigating what I feel changes the signals of the Mayor gavels, I sketch educational use of it. To read the wordless message of an item is a priority in the current Norwegian national educational framework, the LK-06. Using the Mayors gavel as an example, seeing what it says and how its message changes by changing it physically, should give a more reflected picture of what speaks in an item, and why. It may also provide many interesting dialogs around the use of power and making decisions.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	3
Abstract	4
Innholdsfortegnelse	5
Forord	9
1 Innledning	11
2 Hva undersøker vi?	13
2.1 Hva spør jeg om?	13
2.2 Hvorfor spør jeg om det?	13
2.3 Hvordan svarer jeg på det?	14
2.4 Hva betyr ordene i overskriften og problemstillingen?	14
3 Hva forventer vi? Et fenomenologisk blikk på ordførerklubben.	16
3.1 Vi går nært inn og ser	17
3.1.1 Hva gjør en klubbe?	17
3.1.2 Visuelt sett – hva er en klubbe?	18
3.1.3 Hva er en klubbe fysisk satt sammen av?	18
3.1.4 Grensene for fenomenet ordførerklubbe.....	19
3.1.5 Symbolsk verdi kontra bruksverdi	19
3.1.6 Maktsymbol, pontifikalium.....	20
3.1.7 Pontifikalier og ritualer	21
3.1.8 Å fysisk utforme og lage et pontifikalium	23
3.1.9 Hvorfor skal vi undersøke dette?	23
3.2 Vi går tre skritt tilbake for å få overblikk	24
3.2.1 Bruk av klubbe som nåtidig pontifikalium	24
3.2.2 På historisk leting – hvor lette jeg?	25
3.2.3 Hva fant jeg? Eller riktigere: Hva fant jeg ikke?	29
3.2.4 Urklubbens stille vandring gjennom historien.....	29
3.2.5 Maktsymboler opp igjennom historien	31
3.2.6 Lyd som maktsymbol	33
3.2.7 Brukte beslutningsmarkører.....	35
3.2.8 Den første politiske klubbebruken vi vet om.....	35
3.2.9 Hva slags makt symboliserer ordførerklubben?.....	36

3.2.10	Når ble klubben et symbol på folkets makt i Norge?.....	39
3.2.11	Hvorfor er klubben så fraværende i historiebøkene?.....	40
3.2.12	Oppsummering – hvor stammer ordførerklubben fra?.....	41
3.3	Vi lytter, sanser - hva sier ordførerklubben?	43
3.3.1	Kan en ting snakke?	43
3.3.2	Ulike syn på materiell kultur og kulturens materialitet	46
3.3.3	Hvem bestemmer hva en ting sier?.....	49
3.3.4	Hva kan en ting si?	50
3.3.5	Hvordan snakker en ting?.....	51
3.3.6	Hva sier klubben og hva hører vi?.....	52
3.3.7	Å fysisk utforme og lage et pontificalium	54
3.3.8	Utforming av ordførerklubber i Norge	55
3.3.9	Hysj, jeg hører lyden av noe	62
4	Vi leker med forventningen. Utprøving og funn.	67
4.1	Grunnprinsippene i utforskningen.....	67
4.2	Utforskningen finner sin form.....	68
4.2.1	Rent teknisk – hvilke grep, notatbøker og dokumenter brukte jeg? ..	68
4.2.2	Valg av kriterier, ord, begreper og kategorier.....	70
4.3	Vi får et nært møte med hver klubbe.....	76
4.3.1	Velkommen inn i min klubbeverden:.....	77
4.3.2	Synsvinkler jeg leser hver klubbe fra	83
4.3.3	Lesemåter – hva leser jeg en klubbe med?.....	86
4.3.4	Talemåter en klubbe snakker med	87
4.3.5	Budskap om makt i en klubbe	106
4.3.6	Delbudskap, kontrast, homogenitet og spenn i en klubbe.....	113
4.3.7	Hva gjør klubben med meg?	116
4.3.8	Hva fant vi ut ved å oppleve hver av klubbene på nært hold?.....	117
4.4	Vi går på tre skritts avstand og får overblikk over klubbene	118
4.4.1	Synsvinklene i de hundre klubbene	119
4.4.2	Lesemåtene i de hundre klubbene	121
4.4.3	Talemåtene i de hundre klubbene.....	122
4.4.4	Budskap om makt i de hundre klubbene.....	130

4.4.5	Overblikk over homogeniteten i de hundre klubbene	133
4.4.6	17 klubbegrupper med ulike budskap – hva karakteriserer dem?....	134
4.4.7	Spenn, delbudskap og kontrast i de 17 klubbegruppene	143
4.4.8	Ulike avlesingstidspunkt som mulig feilkilde	144
4.4.9	Hva fant vi da vi så på klubbene fra avstand?	148
4.5	Vi går nært innpå klubbene igjen og vurderer det vi syns vi så fra avstand	149
4.5.1	Hvordan påvirker synsvinkelen jeg leser fra, budskapet jeg leser?...	149
4.5.2	Lesemåtene i de hundre klubbene	157
4.5.3	Talemåtene i de hundre klubbene	159
4.5.4	Budskap om makt i de hundre klubbene	164
4.5.5	De 17 klubbegruppene med ulike budskap	171
4.5.6	Sterkere budskap eller feil avlesing i de siste klubbene?.....	182
4.5.7	Andre måter å oppleve klubbens signaliserte budskap	185
4.5.8	Hva fant vi da vi så nært på klubbene og etterprøvde konklusjonene?	186
5	Hva skjedde i leken? Hvordan endrer vi ordførerklubbens budskap?	187
5.1	Kunne vi endre det signaliserte budskapet?	188
5.2	Forforståelsen av ordførerklubben	188
5.3	Hvordan endrer vi ordførerklubbens budskap?	190
5.3.1	Hjelpemidler til å fange endringer i budskapet.	190
5.3.2	Synsvinkler	191
5.3.3	Lesemåter	192
5.3.4	Talemåter	193
5.3.5	Budskap om makt	195
5.3.6	Indre motsetninger i klubben	196
5.3.7	Vil vi endre budskapet eller maktopplevelsen i klubben?	197
5.3.8	Progresjon i arbeidet	198
5.3.9	Oppsummering	198
5.3.10	Er dette allmenngyldig?	199
6	Vi leker videre med forventningene. Hvorfor endrer vi ordførerklubben? ..	201
6.1	Maktsymbol og beslutningsmarkør	201
6.2	Læreplaner og visuell kommunikasjon.	202

6.3	Hva vil jeg med klubbeleken?	203
6.4	Lek med klubbens signaler i undervisning	204
6.4.1	Jeg som lærer	205
6.4.2	På alle stadier, fra barnehage til høyskole?.....	205
6.4.3	I barnehage	206
6.4.4	I småskolen.....	207
6.4.5	På mellomtrinnet	207
6.4.6	På ungdomstrinnet	207
6.4.7	I videregående skole.....	208
6.4.8	I lærerutdanning	208
6.4.9	I skolering av politikere.....	209
6.4.10	Bruk av det vi fant i kapittel 3-5	209
6.4.11	En beslutningsmarkør til hjelp	210
6.4.12	Klubbeleik i tverrfaglig samarbeid	211
7	Reisen er over. Hva fant vi?	212
7.1	Konkrete funn	212
7.2	Konklusjon.....	213
8	Referanser/litteraturliste	215
9	Oversikt over bilder	219
10	Oversikt over tabeller	224
11	Vedlegg.....	227
11.1	Ordliste.....	227
11.2	Kort beskrivelse av hver av de hundre klubbene.....	229
11.3	Utvalg av høytalende klubber til de 17 klubbegruppene, og etterprøving av utvalget.	231

Forord.

Dette forskningsarbeidet har vært en interessant reise sammen med ordførerklubben inn i verdenen der tingene snakker.

Takk til alle som har bidratt til å gjøre arbeidet mer fargerikt, reflektert og korrekt, både fagfolk og familie.

En spesiell takk for Lars Bjørklids og Finn Hjordemaals kyndige, sprudlende og myke veiledning, Ella Melbyes deling av kunnskap om god fenomenologisk forskning, Nils Ivar Agøys kloke innspill og korrektur på hvor ordførerklubben kommer fra, Bjarne Rogans forslag til vinkling på hvordan ting snakker, Per Tore Iversens tilbakemelding på tanker rundt ritualer og psykologi og Thorvald Hillestads idésparring og posering.

En stor takk til mamma og pappa som har lest korrektur, og til både dem, sønnene mine Kristian, Paul, David og Ole, Oles venn Tor Olav og andre som har myldret ideer til spennende klubber. Takk også til de 21 andre fagfolkene som har bidratt med fakta og forslag.

Min faglige bagasje er et mamma- og lærerblikk, briller fra idéhistorie, sosiologi, sosialpedagogikk og rådgivning, og politisk erfaring og sosialt engasjement.

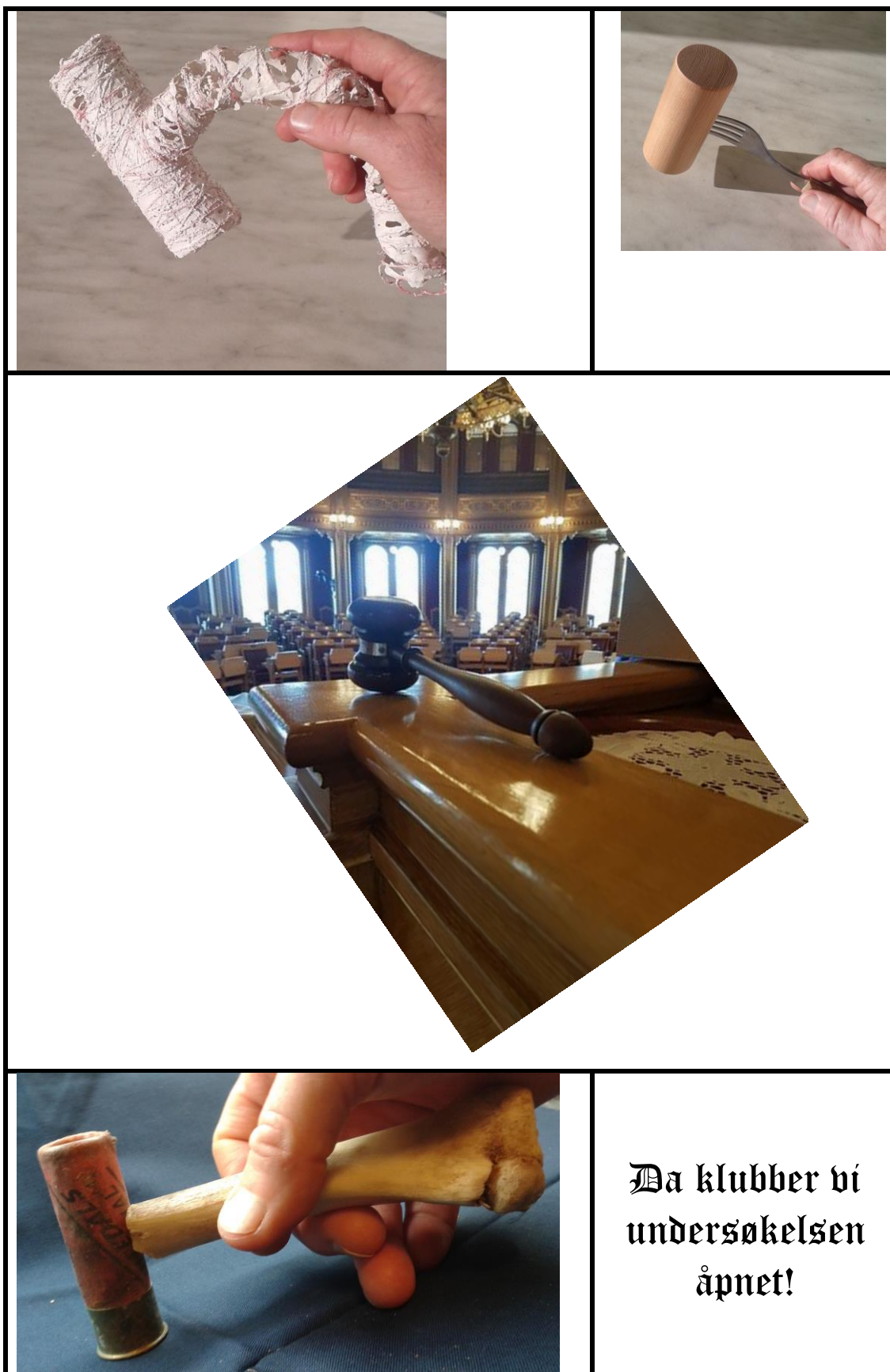
Kjære leser, jeg ønsker deg velkommen på en lang og morsom reise inn i tingens tale. Ordførerklubben er med som tolk.

A handwritten signature in blue ink that reads "Toril Knutson". The signature is written in a cursive style and is enclosed within a large, hand-drawn blue oval.

Nordagutu, 27. september 2017

Toril Margrete Eide Knutson

Bilde 1: Stortingsklubben (foto Karl Kristian Langeland) og selvlagde klubber fra undersøkelsen.

1 Innledning

Å lese det materielle
... er en nesten like grunnleggende sosial ferdighet
som språket.

Bjarne Rogan
(Naguib & Rogan, 2011, s. 327)

Tung Tings Tale. Snakker ting? Nei, ting snakker ikke med munn og hørbare ord. Likevel leser vi budskap i dem. En *ting* er ofte nyttig. Samtidig er ting sosiale aktører og posisjonerer oss i et mangefasettert hierarki. Det er språk og dialekter i ting-språket. Reklamen prøver å snakke vår kulturs materielle dialekt.

Ting snakker om status. De kan også tildele oss roller i et sosialt samspill. Og de kan få oss til å gjøre ting vi ellers ikke ville gjort, fordi det ligger et budskap i dem som vi handler i forhold til.

Høres dette rart ut? Les kapittel 3 – jeg tror du kommer til å være enig ...

Å lære å snakke, er nødvendig barnelærdom. Bjarne Rogan påstår at «å lese det materielle ... er en nesten like grunnleggende sosial ferdighet som språket. (Naguib & Rogan, 2011, s. 327)» Kan det være sant? Da bør vi lære å lese tings språk. Ikke overraskende ligger det føringer i læreplanen for det.

Hvordan leser vi hva en ting sier? Kapittel 4 er en hektisk leteaksjon etter tingenes tale. Jeg sirkler inn enkle, praktiske prinsipper for å lese hva en ting sier. Jeg gir deg ikke en matematisk tabell med fasitsvar, men verktøy du kan bruke til å finne dine egne svar. Kanskje du finner noe her som du ikke har i din egen verktøykasse. Eller kanskje du finner en annen måte å bruke redskap du allerede har?

I kapittel 5 ser vi på hvordan vi kan snakke tingenes språk – hvordan vi kan lage ting som snakker.

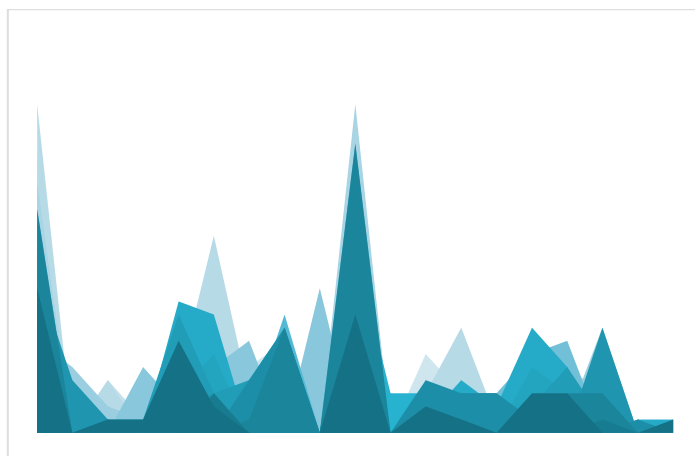
Hvorfor *Tung Tings Tale*? Et budskap som roper, høres bedre enn et som hvisker. Vår tunge ting, ordførerklubben, er et maktsymbol og en beslutningsmarkør. Hva er vel bedre enn å bruke ting-språk-læringen til noe nyttig – til en refleksjon rundt maktbruk og beslutningstaking? Det gjør vi i kapittel 6.

Ofte er ord den beste måten å si noe på. Ord kan være relativt presise i det de sier. Men noen ganger kommer ord i veien for det vi vil si. De kan bli som en hagelstorm mot ansiktet, eller et fjell som sperrer utsikten. Da kan kanskje en *ting* snakke bedre enn ord. Ting er gode å tenke med.

Bilde 2: Skygge av slag med klubbe. Hvilke skygger kaster dine avgjørelser?

Vil du være med på langtur? Hopp inn i tidsmaskinen! Vi skal tilbake til urtiden for å lete etter røttene til ordførerklubben vår. Vi reiser også gjennom det spennende, kupert ting-språk-landskapet. Der er det kronglete og lett å gå seg vill, derfor klatrer vi innimellom opp på topper for å få utsikt og finne retningen. Det er mye forunderlig å finne i de trange dalene vi bakser oss gjennom! Jeg håper at du har glede av denne turen – både mens den foregår, og etter du er kommet hjem igjen!

Bilde 3: Vi begir oss inn i kupert landskap (tabell 46).

2 Hva undersøker vi?

Svaret er gitt,
men ikke spørsmålet.

Dag Solstad
(Solstad, 1994, s. 109)

2.1 Hva spør jeg om?

Problemstillingen min er:

Hvordan endrer variasjoner i formgivning, størrelse og materialvalg
det signaliserte budskapet til pontifikaliet *ordførerklubben*?

2.2 Hvorfor spør jeg om det?

Hvorfor bryr jeg meg om å undersøke dette? Trenger menneskeheten å forholde seg til hva ordførerklubben sier og hvordan en kan endre budskapet dens? Nei. Men vi leser tings usagte budskap hver dag. Det «er en nesten like grunnleggende sosial ferdighet som språket» (Naguib & Rogan, 2011, s. 327). Ordførerklubben er det konkrete eksemplet jeg bruker for å nærme meg dette ordløse, materielle språket.

Er ordførerklubben et godt eksempel? Det kan en diskutere. Den har en enkel fysisk grunnform. Det er lett å få en idé om dens mandat, selv om det er komplisert å si noe faglig holdbart om det. Den er et maktsymbol og en beslutningsmarkør. Det kan selv små barn forstå. Er budskapet lettforståelig, oppdager en lettere endringer i det. Dette budskapet kan gi mye sunn, pedagogisk refleksjon som biprodukt. Å bruke ordførerklubber som eksempel, har berørt mennesker mer enn jeg hadde regnet med.

Hva er det som berører oss i møtet med en ordførerklubber som endres? Ordførerklubben snakker om å ta beslutninger, å bestemme over noen eller noe, og å bli bestemt over. Det er dype mellommenneskelige temaer. Endringer i den viser oss noe om oss selv i møte med makt og beslutningstaking, og sier noe vi kanskje ikke ville få øye på, forstå eller akseptere ved å forstyrre budskapet med ord. Ting er gode å tenke med (Claude Lévi-Strauss, i Naguib & Rogan, 2011, s. 330). Ordførerklubben har vært god å tenke med – og god å kommunisere rundt.

2.3 Hvordan svarer jeg på det?

Selv om vi kanskje ikke ser det ved første øyekast, er det to deler i problemstillingen: Et synlig spørsmål, og et underliggende spørsmål. Vi vil finne ut hvordan vi kan endre budskapet til pontifikaliet ordførerklubben. Da må vi kjenne det opprinnelige budskapet dens. Problemstillingen brytes dermed opp i to deler, to spørsmål:

- 1 Hva sier ordførerklubben i utgangspunktet?
- 2 Hvordan endrer variasjoner i formgivning, størrelse og materialvalg det signaliserte budskapet til pontifikaliet ordførerklubben?

Hva sier ordførerklubben i utgangspunktet, før vi tuller med den? I kapittel 3 foretar vi en reise gjennom historien, fra urklubben frem til vår egen ordførerklubbe. Underveis treffer vi på maktsymboler, møter bruk av dem rituelt og rusler gjennom litt politisk historie for å bli bedre kjent med ordførerklubben. Vi drar også innom feltet materiell kultur for å lære mer om å lese budskapet til klubben, og underveis slår vi av en prat med rettsfilosofen Emilio Betti.

I kapittel 4 går vi grundig inn i hvordan vi kan endre budskapet til ordførerklubben ved å endre den fysisk. Vi nærmer oss dette først nært, med subjektive, kvalitative undersøkelser. Med utgangspunkt i de nære observasjonene, går vi så på avstand for å få et overblikk, og gjør en del kvantitative undersøkelser på leting etter ledetråder som enda ikke er oppdaget i utforskningsmaterialet. For å etterprøve det vi da fant, går vi igjen nært på klubbene og reflekterer over de mulige funnene.

I kapittel 5 oppsummerer vi hva vi har funnet, og ser på hvordan vi kan bruke det, og i kapittel 6 bruker vi det.

2.4 Hva betyr ordene i overskriften og problemstillingen?

Tung ting – hva mener jeg med det? Den tunge tingen er den symboltunge, myndighetsbærende ordførerklubben.

Ordføreren er den som fører ordet og leder kommunens demokratisk valgte, styrende organ.

Ordførerklubben er et av pontifikaliene til ordføreren, og brukes til å banke igjennom vedtak eller få ro i salen.

Et *pontificalium* er et symbol på bærerens yrke, på yrkesstatus og yrkesmakt.

Med *Tung Tings Tale* og *signalisert budskap* mener jeg det vi opplever at tingen sier.

Blant vedleggene (11.1) ligger en ordliste med flere ordforklaringer.

Når jeg bruker ordet *lek* i underoverskriften, mener jeg en åpen, fantasifull, lekende tilnærming til dette, ikke en systematisk, matematisk heldekkende teoriskaping.

Vil du være med å leke med signalene ordførerklubben sender ut?

Bilde 4: Hvilke signaler sender denne ordførerklubben ut?

3 Hva forventer vi? Et fenomenologisk blikk på ordførerklubben.

Vi legger tanken på alt vi har kjær
i alt vi lager.

Alvene, J. R. Tolkien
(Tolkien, 2002, s. 354)

Hvordan endrer variasjoner i formgivning, størrelse og materialvalg det signaliserte budskapet til pontifikaliet *ordførerklubben*?

Hvordan kan jeg undersøke det? Kan jeg finne ut noe allmenngyldig og nyttig om det?

Jeg nærmer meg det ved å betrakte det med et fenomenologisk blikk. «Fenomenologien dreier seg om samspillet mellom det som kommer til syne og den som ser» (Tin, 2011, s. 202).

Fenomenet er ordførerklubben.

Jeg står nær fenomenet og ser på det fra ulike vinkler (3.1). Så går jeg noen skritt tilbake for å utvide perspektivet og se det fra avstand for å bli kjent med bakgrunnen for det (3.2). Tilslutt ser jeg fenomenet på nært hold igjen (4), i dialog med teori fra fagfeltet materiell kultur og Bettis hermeneutiske kanon (3.3).

Bilde 5: Vi ser klubbene nært, fra avstand og nært igjen.

For å finne svar på problemstillingen, henter jeg inn kunnskap fra andre fagfelt. Bruken av dette berører også andre fagområder. Det kunne vært interessant å utforske videre, fra for eksempel en hierarkisk eller feministisk synsvinkel. Men i undersøkelsene her er fokuset på hvordan endringer i klubben forandrer det signaliserte budskapet.

3.1 Vi går nært inn og ser

Jeg vil undersøke ordførerklubben rent fysisk, men jeg vil også se på ordførerklubben «som et symbolsk attributt og dreie undersøkelsen i den mer idéhistoriske/sosialantropologiske retning», og samtidig «lete i retningen av ritualer der rekvisitter spiller en avgjørende rolle», som Mikkel B. Tin foreslo for meg.¹

Bilde 6: Vi undersøker ordførerklubben på nært hold.

3.1.1 Hva gjør en klubbe?

Hva er en klubbe? Svaret avhenger av hvem du spør. En snekker vil svare: Noe du slår på et hoggjern med. En ordfører vil svare: Noe du banker igjennom politiske saker med. Urmennesket ville svare: Noe du kan slå hardt med. Men uansett hvem vi spør, får svar på hva en klubbe *gjør*, ikke hva den *er*. En klubbe blir betraktet som noe en får til noe med, ikke primært som en ting i seg selv.

¹ Mail fra Mikkel B. Tin, professor i kulturfilosofi ved HSN Bø, 13.04.2016.

Essensen av *klubbe* vil kanskje være en forlengelse av armen, som gir mer makt. Dette vil selvsagt være gyldig for en urklubbe og en verktøyklubbe. Men i overført betydning er det også riktig for en pontifikalisk klubbe – en forlengelse av ens egen embedsmakt.

Wikipedia definerer «klubbe» som et «slagvåpen» eller et «slagverktøy». En klubbe er et «redskap med sylinderformet hode på skaft», og «å klubbe» kan være å «slå med klubbe i embeds medfør» eller å «slå med klubbe som voldsutøvelse» (*Wikipedia*, 2017b). *The Free Dictionary of Fairlex* bekrefter dette (*The Free Dictionary of Fairlex*, 2017). Og det bringer oss over i neste avsnitt.

3.1.2 Visuelt sett – hva er en klubbe?

Vi så at en klubbe helst skal ha hode og skaft. Men hvor mye kan vi dra i formene uten at klubben visuelt slutter bli opplevd som en klubbe?

Hva er «riktige» klubbedimensjoner? Jeg undersøkte dette, og fant forholdstall som jeg opplevde som optimale. Men langt utenfor disse dimensjonsforholdene, vil klubben fremdeles oppleves som en klubbe, en feildimensjonert klubbe.

3.1.3 Hva er en klubbe fysisk satt sammen av?

En klubbe er en bit materiale som vi bruker til å slå med.

Materialet er gjerne to sylinderformede ting som sitter vinkelrett sammen, hodet som skal treffe noe, og skaftet som vi skal holde i. Hodet gir tyngden i bevegelsen. Skaftet gir bevegelsen, farten og styrken i slaget. Festet mellom hode og skaft må være solid dersom en klubbe skal kunne slå hardt. Materialet klubben er lagd av, har stor betydning for hvor kraftig slag klubben kan gi. Samspillet mellom disse er direkte avgjørende for hvor kraftig klubben rent fysisk kan slå.

Vi vet intuitivt at jo lenger skaft et slagredskap har, desto mer kraft kan vi få utav slaget, og jo tyngre tuppen på et slagredskap er, desto mer tyngde får vi i slaget. Men rent intuitivt vet vi også at dette går mot en grense når det gjelder funksjonalitet. Et svært langt og tynt skaft som skal bære et veldig tungt hode, vil brette. Og en klubbe som er for tung til å løftes, kan ikke gi et kraftig slag fordi vi ikke kan løfte den. Når vi går utenfor noe grenser, vil det mektige budskapet kanskje konverteres til et avmektig budskap.

Disse erfaringene vi som mennesker har tilegnet oss og lagret i underbevisstheden vår, vil være med når vi tolker signaler om makt, avmakt eller nyanser av makt når vi vurderer pontifikaliet ordførerklubben.

3.1.4 Grensene for fenomenet ordførerklubbe

Hvor går grensen for fenomenet klubbe, fenomenet ordførerklubbe? Skal den defineres utfra visuelle kriterier, auditive kriterier, funksjonelle kriterier eller utfra settingen rundt?

Settingen rundt klubben er ikke uvesentlig. Dersom en ordfører banker igjennom et vedtak med en dorull, vil vi tenke at det er en rar ordførerklubbe å banke igjennom vedtaket med, selv om vi vet at det er en dorull.

Auditive kriterier kan gi oss en opplevelse av at hva som helst vi slår med som gir en passe lyd, kan være en klubbe. Funksjonelle kriterier likedan – dersom noe fungerer til å slå med, er det en klubbe.

Jeg velger å begrense ordførerklubbe visuelt (Kvisvik, 1989): **En klubbe er noe vi visuelt opplever som en klubbe, uavhengig av settingen rundt.**

3.1.5 Symbolsk verdi kontra bruksverdi

Symbolsk verdi er en tenkt eller følt verdi, gjerne vesentlig høyere enn bruksverdien. Når en ting har symbolsk verdi for ett menneske, kaller vi det affeksjonsverdi om det er knyttet til gode minner, og innen traumeverdenen triggere. Når en ting har symbolsk verdi for en gruppe, bygger det på en slags gruppeforståelse og er knyttet til noe gruppen ser på som verdifullt eller ille. Gruppens medlemmer er enige om at tingen symboliserer et eller annet, og da blir tingen (nesten) det som er vedtatt. I kirkens nattverd *blir* en bit brød til Jesu legeme. Diplomer, penger og aksjer er andre eksempler på ting med symbolverdi, noe som «*blir*» noe det egentlig ikke er. Hakekorset er et eksempel på et negativt ladet gruppensymbol. Det *var* et maktsymbol, men makten det symboliserte, er erstattet med skammen for det den makten forårsaket.

Også *en* spesifikk gjenstand kan få symbolverdi for en gruppe. På en skole i Telemark hadde guttene på mellomtrinnet delt seg i tre-fire grupper med sitt revir i skolegårdens skog. Det oppsto strid om en pinne. Mange slåsskamper ble kjempet på skolen, og

mange tårer ble felt hjemme, på grunn av denne lille pinnen. Pinnens verdi i denne gruppen barn ble enorm fordi den ble et symbol på hvem som hadde rett. En gjenstand kan få en symbolsk verdi den egentlig ikke har i seg selv.

Dette fører oss over i neste avsnitt, for et maktsymbol, et pontifikalium, er en sånn ting som pinnen til skoleguttene.

3.1.6 Maktsymbol, pontifikalium

«Klubben har også en mer konkret (om enn symbolsk) funksjon – nemlig å fortelle at et vedtak er fattet, at det ikke er mer å diskutere, at en grense er nådd,» skrev Bjarne Rogan til meg.²

Et maktsymbol, et pontifikalium, er en ting med tung symbolverdi. Tingen har sluttet å være det den egentlig er. En gruppe har på en eller annen måte bestemt at tingen skal bety noe spesielt, og så begynner tingen å bety det. Dette kan skje gradvis – som med pinnen til skolebarna, eller over lang tid, som innen interkulturelle skikker med utvikling

Bilde 7: Sauherads ordførerklubbe.

av kroner og septre. Og det kan skje på et øyeblikk. Noen bestemmer en betydning – som med nattverdsbrødet i kirken. Jesus sa: «Dette er mitt legeme» (Bibelen, 1978, Matt. 26,26) da han innstiftet nattverden, og så ble det sånn i kirkens gruppevirkelighet.

Essensen av hva en klubbe er, har knapt endret seg fra den primitive klubben til dagens pontifikaliske klubber: En klubbe gir armen som slår, mer makt. Ser vi for oss urmennesket med klubben, tenker vi på rå makt, fysisk makt, mye lyd og bevegelse. Men ser vi for oss ordføreren eller dommeren bruke klubben, tenker vi på lite fy-

fysisk bevegelse og støy, men kanskje mer makt – symbolsk makt.

Pontifikalier er kommunikasjon (Monclair, 1995, s. 11, 16). De er symboler på yrkes- eller vervsmyndighet. Å «stille i fulle pontifikalier» betyr å ha på seg full uniform – som en

² Mail fra Bjarne Rogan, professor i kulturhistorie ved UiO, 19.02.2016.

konge i kongekappe og regalier, en biskop i kappe, kjede og mitra og til nød en politibetjent i full uniform. Men en vil ikke si at en rørlegger i håndverkeruniform stiller «i fulle pontifikalier».

Pontifikalier er altså yrkes- eller vervsdrakt med høy status, og myndighetsbærende gjenstander en holder i eller har på seg – regalier som krone, septer og gulleple, biskopkjede, dommerklubber – men ikke for eksempel hammer og sag. Ordførerkjede og ordførerklubber er pontifikalier. De symboliserer at den som bærer dem, har ordførervervets myndighet. Om den pontifikale klubben, skrev Bjarne Rogan til meg:

Det er forbausende hvor sterkt dette symbolet på myndighet egentlig er – når det er i faktisk bruk. Min fortid er full av møter, og jeg har selv ledet en rekke forsamlinger opp gjennom årene (som instituttleder, senterleder, styreleder, dekan + andre forsamlinger). Og i svært mange tilfeller har man arvet en klubbe sammen med vervet. Det å 'banke en sak gjennom', det å høre smellet i bordet med denne tingen som du egentlig ikke kan true noen med, det gir en merkelig følelse av myndighet (eller makt?) til den som håndterer den.³

3.1.7 Pontifikalier og ritualer

Pontifikalier forbinder vi med ritualer.

Ritualer møter vi både i intrapsykologisk (individualpsykologisk) og interpsykologisk (tidligere sosialpsykologisk) sammenheng.⁴

Pontifikalier	
Ritualer	
Intrapsykologi (individualpsykologi)	Interpsykologi (sosialpsykologi)
Ritual = Dempe angst, fremme prestasjon	Ritual = Samholds- og maktforsterker
Symbolladet ting, ikke pontifikalium	Symbolladet ting, pontifikalium

Bilde 8: Ritualer og rituelle gjenstander for et individ og i en gruppe.

Ordet rituale kan defineres som vane, eller mye snevrere.

³ Mail fra Bjarne Rogan, professor i kulturhistorie ved UiO, 19.02.2016.

⁴ Ordvalg i samråd med psykolog Per Tore Iversen.

Innen intrapsykologi (individualpsykologi) finner vi ritualer, for eksempel angstdempende ritualer. De kan innebefatte symbolladede ting som en sutteklut. Men selv om disse tingene både innehar en symbolsk verdi for brukeren og inngår i ritualer, er de ikke del av en gruppes rituelle virkelighet, så de er ikke pontifikalier.

Vi møter også ritualer i interpsykologi (sosialpsykologi) der de er knyttet til gruppedynamikk. Der er de en form for sosial kommunikasjon (Monclair, 1995, s. 35). En gruppe trenger noe som holder den sammen. Den kan utvikle en egen virkelighetstolkning, et eget verdikoordinatsystem og egne sosiale former og vaner. For å øke gruppesamhold, makt over gruppen eller gruppens makt, kan noen av vanene opphøydes til å bli ritualer. Ritualer er et fast system handlinger, gjerne sentrert om symbolladede ting. Utpekte mennesker i gruppen tar eller får en rituell makt, ofte konkretisert i pontifikalier. Gjenstandene er en hjelp for gruppe-medlemmer til å finne sin plass i gruppen, og en hjelp for maktutøverne til å etablere en egen, isolert gruppevirkelighet og til å beholde sin rituelle makt over de andre i gruppen. De rituelle symboltingene brukes enten hele tiden eller i gitte situasjoner. Bruken er regulert av skrevne eller uskrevne regler og har til hensikt å forsterke eller regulere maktbruken. Maktbruken skal begrense seg til den eller de som gruppen har gitt myndighet til det. Over tid blir ritualer til tradisjon (Tin, 2011).

Når en gruppe sporer av og blir en mørk, snever kult, er ofte ritualer og pontifikalier midler i forsterkningen av overgrepsmakten. Også her vil vi kunne møte symbolladede ting.

Pontifikalier kan også misbrukes. Teologiprofessor og forsker Eva Lundgren, forteller i boken *La de små barn komme til meg!* om en biskop som brukte sitt biskopkors som overgrepsgjenstand mot en liten pike (Lundgren, Aldén, Biseth, & Sørli, 1994, s. 125). Ved å bruke et av kirkens maktsymboler i overgrepet, opplevde offeret at ikke bare en slem mann forgrep seg på henne, men kirken, Gud. Misbruk av maktsymboler er også misbruk av den makten de symboliserer. Det hefter en opplevd makt ved et maktsymbol.

En opplevd makt er kjernen i pontifikal symbolverdi. Får en ting en symbolsk verdi i en gruppe, har tingen den symbolske verdien i gruppen så lenge gruppen lar den fortsette å ha den.

Dette gjelder også ordførerklubben. Halvard Vike beskrev dette for meg:

Dens rolle som en slags rituell døråpner for en form for sakral offentlighet som i bittesmå samfunn (som norske kommuner ofte er) representerer en veldig viktig transformasjon.⁵

Ordførerklubben har ikke sin makt fordi den er stor eller mektig eller verdifull, men fordi «gruppen», samfunnet vårt, bruker den som beslutningsmarkør for kommunestyrevedtak – fordi vi lever oss inn i et rituale der den er det.

① Ordførerklubben er et pontifikalium, et maktsymbol, en myndighetsbærende gjenstand, som anvendes rituelt i kommunestyret når beslutninger skal tas.

3.1.8 Å fysisk utforme og lage et pontifikalium

Når en pontifikalisk gjenstand skal lages, vil utformingen understreke betydningen den skal ha i gruppen, både når det gjelder anvendelse og symbolsk hensikt. Den gjenspeiler gruppens virkelighetsoppfatning, ikkeverbale språk- og symboltradisjon, sosiologiske og materielle verdiskala og tilgang på materialer og håndverksteknikker.

3.1.9 Hvorfor skal vi undersøke dette?

Her er vi ved kjernen i utforskningen: Vi skal reflektere over hva fysiske endringer i utformingen av ordførerklubben gjør med budskapet den sender ut.

Troll sprekker når de kommer ut i solen. Materialitetens kommunikasjon kan også sprekke når den kommer ut i solen. Det vi leser uten å tenke over det, er vi kanskje ikke enige i dersom vi reflekterer over det. Å lære oss å se tingenes budskap, kan gjøre oss bedre rustet til å forholde oss til det vi ser og opplever, og til å oppdage feil bruk av makt eller reklame.

Ikkeverbalt språk er et nyttig verktøy. Det er ikke bare et redskap for undertrykkere eller budskapsselgere. Det er et like nyttig redskap i det godes bruk, til å understreke riktig makt og konstruktive budskap.

Og da har vi vel allerede nærmet oss neste avsnitt, og begynt å gå tre skritt tilbake for å få et overblikk over det vi prøver å forholde oss til: Ordførerklubben som maktsymbol.

⁵ Mail fra Hallvard Vike, professor ved sosialantropologisk institutt ved UiO, 08.04.2016.

3.2 Vi går tre skritt tilbake for å få overblikk

Hvorfor i all verden bruker vi i vårt moderne samfunn en rituell ting og en rituell lyd den tingen lager, for å stadfeste vedtak? I et samfunn der det meste foregår digitalt, kommunestyremøter overføres på nett og saksmapper leses på nettbrett, dunker altså ordføreren en liten, fysisk ting én gang i bordet så det høres en passe høy bankelyd, og først da er vedtak gyldige. Og når den tingen er dunket i bordet, er vedtaket irreversibelt.

Hva er det med denne lille tingen, som gir den makt? Hvor kommer dette pontifikaliet fra? Og hvor kommer pontifikaliteten til ordførerklubben fra?

Bilde 9: Vi går på noen skritts avstand for å få overblikk over ordførerklubbens bakgrunn. Ser du klubben i døråpningen til stabburet mitt?

3.2.1 Bruk av klubbe som nåtidig pontifikalium

Klubber brukes pontifikalt i tre øyemed.

1. Klubbe brukes til å bestemme over noen eller noe etter *gitte spilleregler*. Når dommeren klubber, representerer klubben rettens myndighet til å dømme noen etter gitte lover. Når auksjonarius klubber, er det auksjonstradisjonens regler som gir klubben dens myndighet.

2. Klubbe brukes til å *stadfeste vedtak eller avgjørelser som er tatt i fellesskap*. Både ledere i lag og foreninger og ordførere klubber vedtak.
3. Klubbe brukes til å få ro i salen når møter blir for bråkete.

Kommuner har ordførerklubber. Om de *må* ha det, har jeg ikke klart å finne ut.

Bilde 10: Sauherad kommunes ordførerklubbe.

Men hvordan ser historien bak dette ut?

Bilde 11: Den røde tråden fra urklubben til ordførerklubben.

3.2.2 På historisk leting – hvor lette jeg?

Hvem er du, du lille maktklubbe? Hvor kommer du fra? Hvordan er du blitt den du er?

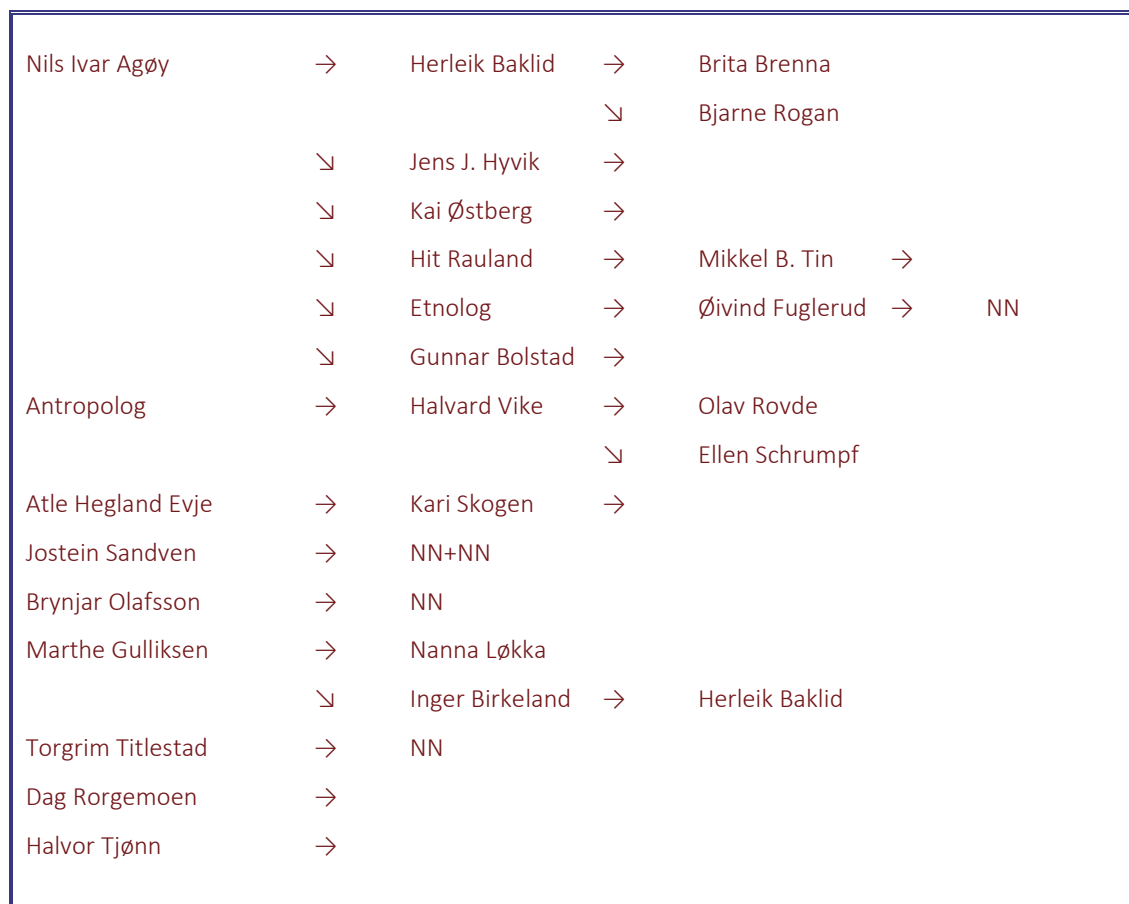
Menneskets aller første klubbe var en knyttet neve. Enda bruker vi den, også når vi «slår i bordet». Men knyttneven er en del av oss, ikke et redskap.

Det hersker mange folkesannheter om fortiden. Menneskets første redskap var en klubbe. Det vet vi. Tror vi. Var det virkelig sånn? Og kan jeg dokumentere det? Går det an å vite noe om det?

For å finne historiske fakta om klubben, maktsymboler, klubben som maktsymbol og klubbe brukt i politisk sammenheng valgte jeg å gå flere veier på en gang.

3.2.2.1 Fagfolk

Jeg forhørte meg med fagfolk innen historie, idéhistorie, kulturhistorie, kulturarv, etnologi, sosialantropologi, museologi, religion og språk:

Bilde 12: Oversikt over vandreruten mellom fagfolk («NN» er de jeg ikke fikk tak i).

Fagfolkene har gitt meg gode råd, nyttige tips og kunnskap jeg ikke hadde selv. Det som har hjulpet meg mest, er Nils Ivar Agøys forslag og hans gjennomgang av kapittel 3.2, og Bjarne Rogans råd som jeg bygger mye av kapittel 3.3 på.

De fleste jeg spurte, visste ikke mye om klubber og pontifikale klubber, men stilte opp med mye kvalifisert gjetning. Det ble foreslått at bruk av klubbe som maktsymbol, kom fra fransk, engelsk, svensk eller amerikansk politikk eller domsmyndighet, fra foreningsliv, auksjonstradisjon, tingene på Island, romerne, grekerne, gammel jødisk kultur, vikinger i Russland og folketradisjon. Jeg fikk anbefalt mange bøker som kunne gi informasjon om dette.

3.2.2.2 *Folkelige historieverk*

Samtidig utvidet jeg søket mitt til å lete bredt i verdenshistorie, norgeshistorie, sagaer, oldsaksamlingen og kunsthistorie.

Jeg har noen populariserte historieverk hjemme. Tre av disse gikk jeg igjennom: Verdenshistorieverket *Historiens Folk og Riker* fra Gyldendal i 20 bind (Boyle, 1988-1991), og to norgeshistorieverk *Norges Historie* fra Cappelen i 15 bind (Mykland, 1995) og *Historien om Norge* av Karsten Alnes i fire bind (Alnes, 1996-1999).

3.2.2.3 *Kunst*

Å få malt et portrett av seg, er kostbart. Tidligere hadde bare mektige eller rike råd til det. I gamle malerier finner vi ofte gjenstander som symboliserer den portrettertes makt. Jeg så igjennom mange bøker med gjengivelser av malerier, blant annet *Masterpiece of Western Art* bind 1 (Suckale & Walther, 2005) og 2 (Eschenburg & Walther, 2005), *100 Masterpieces of European Painting* (Stukenbrock & Töpfer, 2000), *Maleri* (Gebhardt & Biseth, 1998) og *Portrett i Norge (Ugelstad, Wichstrøm, Messel, Norsk, & Portrett i Norge, 2004)*.

3.2.2.4 *Sagalitteratur*

Jeg arbeidet meg gjennom *Norrøn Saga* (Larsen, 1996), tyve sagaer jeg hadde hjemme. *Snorre Sturlasons Heimskringla* (Snorri, 2001-2004) hørte jeg gjennom som lydbok, og sjekket det jeg fant med den mest originale utgaven vi har av den (Snorri & Unger, 1868). Da *Flatøybok* var ferdig utgitt, skummet jeg gjennom den (Titlestad, Rowe, & Bergsveinn, 2014-2016). Etter anbefaling leste jeg også professor Bjarnasons historiske roman *Den svarte vikingen* (Bergsveinn, 2013).

Bjarne Rogan nevnte i en mail at i det nordvestlige Russland ble klubber og vikinger forbundet med hverandre⁶. Derfor gikk jeg på et foredrag av professor Torgrim Titlestad om Olav den Hellige⁷, og spurte han om dette. Jeg gikk også på et foredrag av Halvor Tjønn⁸ om vikingtiden i Russland, og forhørte meg med han.

3.2.2.5 Jødisk bakgrunn

Flere bøker om jødisk kunst og tradisjon lette jeg gjennom, blant annet *The Illustrated History of the Jewish people* (De Lange & Gerber, 1997), *The Jewish Word, Revelation, Prophecy and History* (Kedourie, 1979). Jødedommens bildeforbud medfører lite historisk bildemateriale, men noe er det.

3.2.2.6 Helleristninger

I historieverkene fant jeg helleristninger der mennesker brukte klubbhelignende ting. Derfor lette jeg gjennom noen bøker om helleristninger, bl.a. (Berg & Universitetet i, 2003; Helberg, 2016; Helskog, 1988; Hesjedal & Universitetet i, 1994; Olsen, 1994). Helleristningene er så grove skisser at de vil måtte støttes av andre kilder for å tolke hva vi ser i dem.

3.2.2.7 Samlinger

På nettet fant jeg bilder og informasjon fra oldsaksamlingen. Jeg har også henvendt meg til folkemuseet, men ikke fått svar.

3.2.2.8 Seriøse kilder?

En del av det boklige materialet jeg brukte, er ikke seriøse nok kilder. De populariserte 10-30 år gamle verkene har jeg ikke brukt for å finne ex cathedra sannheter, men for å lete bredt og finne ut mer om hvor jeg kunne grave dypere. Sagaer kan en mene mangt om. De er ikke historisk korrekte. Men dersom klubben som maktsymbol kom fra tingene på Island, *kunne* den være nevnt i de norrøne sagaenes mangfoldige tingreferater.

⁶ Mail fra Bjarne Rogan, professor i kulturhistorie ved UiO, 19.02.2016.

⁷ Titlestad har mye kunnskap om Olav den hellige, om vikinger og vikinger i Russland og fikk tidlig tilgang til arkiver i Russland etter Sovjetregimets fall. Han har oversatt bl. a. Flatøybok (Titlestad et al., 2014-2016). Foredrag i Bø 04.04.2016. Mail 08.06.2017.

⁸ Halvor Tjønn er journalist, historiker og forfatter. Har utgitt boken *Russland blir til: Fra vikingene til Ivan den grusomme* (Tjønn, 2015). Foredrag i Bø 30.01.2017.

3.2.3 Hva fant jeg? Eller riktigere: Hva fant jeg ikke?

Det ble en interessant reise i historien. Der jeg trodde jeg skulle finne urklubben, fant jeg økser, kniver, ja, til og med gafler til å spise med, før jeg fant noen urklubber. Og der jeg trodde jeg skulle finne klubben som maktsymbol, fant jeg et svært bredt spekter av alt mellom himmel og jord brukt som maktsymbol, men snaut nok noen klubber. I et tyvebinds historieverk fant jeg pekestokken i klasserommet før jeg fant klubben brukt politisk: David Ben Gurion som klubbet opprettelsen av staten Israel i 1945 (Boyle, 1988-1991, vol. 20, s. 105). Og i alt som sto om sagaenes ting, fant jeg ord, eder, vitner og håndslag som bekreftet dommer og vedtak, men ikke en eneste klubbe.

Det mest interessante jeg fant, var i grunnen det jeg ikke fant. Jeg ble forundret over det nærmest totale fraværet av klubben. Dette reflekterer jeg mer over senere.

Bilde 13: Eldgamle klubber (foto Kari Skogen).

3.2.4 Urklubbens stille vandring gjennom historien

Jeg lette etter urklubben, klubber og pontifikale klubber. Noen svært gamle klubber fant jeg, men påfallende få sammenlignet med mengden av andre ting. De «urklubbene» jeg fant, er i all hovedsak nyere enn de eldste funnene av økser, kniver og keramikk. Jeg fant:

Verdenshistorien:

- Steinredskap for 2,3 millioner år siden (økser) (Afrika) (Boyle, 1988-1991, vol. 1, s. 164).
- En mann som slår en annen med klubbe (inngraving på egyptisk kniv, 3.400 f kr) (Boyle, 1988-1991, vol. 1, s. 148-149).
- Gud som slår fiende i hodet med klubbelignende stridskølle (steinrelieff, sumerne, 2.500 f kr) (Boyle, 1988-1991, vol. 2, s. 33).
- Kvinnegud med en klubbe (indisk steinrelieff, 400-tallet) (Boyle, 1988-1991, vol. 6, s. 94).
- Karl Martell av Franken, Karl med hammeren (hardtslående styrer, 700-tallet) (Nygård, 2009).
- «Eldre etnografiske museer har store samlinger av klubber»⁹, sosialantropologisk klassifisering av gamle klubber (Rogan & Amundsen, 2010, s. 137).

Norgeshistorien:

- Helleristninger og hulemalerier med klubbelignende gjenstander som historikerne kaller økser (Bjørnstadskipet, Skjeberg, yngre bronsealder) (Mykland, 1995, vol. 1, s. 191).
- Klubbe som smedredskap (smedklubber, Bygland og Mørgedal, 1000-tallet, og setesdalstresnitt, 1200-tallet) (Mykland, 1995, vol. 2, s. 183).
- «Klubbehæren», bønder med metallpiggete stridsklubbe i tre som de lot gå fra mann til mann for å slå ihjel futen (Setesdal, 1500-tallet) (Alnes, 1996-1999, vol. 2, s. 182-184).
- Sjamanene brukte en form for klubbe når de trommet folk inn i en rituell ekstase (Helskog, 1988, s. 53).
- Flatøybok forteller om en som «gjorde hammertegnet til Tor og drakk hans skål», mens en annen «gjorde korstegnet» (Titlestad et al., 2014-2016, vol. 2, s. 134-135). Dette passer til studien min, men viser nok bare Flatøyboks politisk-religiøse historiefargelegging.
- Under Olav den Helliges kristning av Norge, slo Kolbein Sterke i soloppgangen i stykker Dale-Gudbrands Torsgudebilde med «en svær lurk, som folk kaller klubbe eller kølle» (Titlestad et al., 2014-2016, vol. 3, s. 314-315).

Oldsaksamlingen:

- 32 klubber, få i forhold til andre gjenstander (4.234 økser) (Oldsaksamlingen UIO, 2017).

Forestillinger om en tordengud med hammer:

- Hos hettittene (800 f kr), syrerne (1.200 e kr) og i India fantes myter om guder med klubber som ligner vår norrøne Tor med hammeren (runestein, 1000-tallet) (Boyle, 1988-1991, vol. 3, s. 64-65) (Mykland, 1995, vol. 2, s. 162).

Spor av mulig pontifikal klubbebruk:

- Moshehøvding med klubbe som septer (skulpturer, Peru, 3-600 e kr) (Boyle, 1988-1991, vol. 6, s. 132-133).
- Keiser fra Tangdynastiet med klubbelignende septer (tegning, Kina, 600-tallet) (Boyle, 1988-1991, vol. 7, s. 13).

⁹ Mail fra Bjarne Rogan, professor i kulturhistorie ved UiO, 19.02.2016.

- Soldat med offiserklubbe (skulptur, Kina, 1300-tallet) (Boyle, 1988-1991, vol. 12, s. 131).
- Kvinnelig yorubahøvding med «symbolene på absolutt makt: Et perlebesatt septer og et bukkehorn med magisk innhold», klubbeligende septer (bronsestatuett, Nigeria, 1300-tallet) (Boyle, 1988-1991, vol. 12, s. 142).
- Stridsklubbe som maktsymbol (symbol på yrkesmakt) (norsk familiemaleri av bonden Frøysåk, 1699) (Alnes, 1996-1999, vol. 2, s. 397) (Ugelstad et al., 2004, s. 86).

Tatt i betraktning materialet jeg gikk igjennom, er dette lite funn. Har ikke klubbe vært brukt som maktsymbol, men bare som en praktisk gjenstand det ikke er verd å nevne?

3.2.5 Maktsymboler opp igjennom historien

Etter å ha gått igjennom det historiske og kunsthistoriske materialet, ser jeg at det er stor bredde og variasjon i både hva som brukes som maktsymboler, og i utformingen av dem.

Det er grovt sett to kategorier maktsymboler:

- De som gir en fysiologisk illusjon om makt – hodeplagg som får en til å se større ut, og staver som får armene til å virke lenger. Disse maktsignalene forstår også små barn og dyr.
- De som gir et kulturelt betinget maktsignal. For å kunne lese disse maktsignalene, må en kjenne kulturen.

3.2.5.1 *Maktsymboler som gir en fysisk illusjon om makt*

Hodeplagg som får mennesket til å virke større, finnes i nær sagt alle kulturer og tidsaldre. Fantasifulle kreasjoner i varierende materialer og design har prydet hodene til de fleste sekulære og religiøse ledere i Europa, Afrika, Australia, Østen, Midtøsten og Stillehavet, hos indianere, vikinger og samer. De er ulikt utformet utfra koder som i hver kultur signaliserte makt, og «riktig» type makt i forhold til bærerens posisjon i gruppen – men felles for dem er at de signaliserer det interkulturelle, objektive signalet: At personen er større, høyere, mektigere enn de andre menneskene rundt. Enkelte kulturer har bragt dette til de helt store høyder. Det virker også som en og annen kultur har minimalisert det igjen, som romere og grekere.

Hårfrisyrer, har også vært brukt på den måten – store frisyrer som får mennesket til å virke større, og barbering når en skulle en frarøves makt og ære.

For å vise underdanighet, kan en kaste seg ned, bøye seg, bukke eller neie, ta av seg luen, skikker som gjør at den underdaniges kropp virker mindre og får den andre, den mektige, til å virke større. En kan også påføres karikerte maktsymboler, som torne kronen til Jesus.

Mange kulturer har også maktsymboler som får armen til å se lenger og mektigere ut, som septer, stav og hyrdestav. Jeg tenker at den pontifikale klubben hører inn her. Innen moderne magiske forestillinger finner vi det ultimate sådanne: Tryllestaven. Den er ikke bare et maktsymbol, den *har* makt.

Også i dyreverdenen finner vi fysiologiske illusjoner om makt og størrelse som er nyttige under angrep, selvforsvar eller for å imponere potensielle partnere.

Prangende klær og kapper som gjør en større og mer iøynefallende, er i denne kategorien, men nær grensen mot kulturelt betingede maktsymbol.

3.2.5.2 Maktsymboler som gir kulturelt betingede signaler om makt

Nøkkel og kors er kulturelt betingede, religiøse maktsymbol, likedan ringer, for eksempel en maktring ved et gudehov i Øyrbyggjasaga (Larsen, 1996, vol. 3, s. 12-13). Medaljer, ordener og signetringer er mer sekulære maktsymboler, og bjelle til å ringe med var et politisk maktsymbol (Wikipedia, 2017a) (Palmer, 1989).

Øksen Olav den hellige ble drept med, ble underlig nok symbol for den norske kongemakten, og er siden brukt i mynter og våpenskjold (Alnes, 1996-1999, vol. 1, s. 195). Det minner om bruken av kors som symbol. Drapsvåpenet er blitt symbol på den makten det drepte – «på den makten det *ikke* klarte å gjøre ende på»¹⁰.

Noen maktsymboler vil være komiske for ikke innviede: Jeg undrer jeg meg over at fluesmekken er «et tradisjonelt afrikansk symbol på autoritet» (Boyle, 1988-1991, vol. 21, s. 97). Den minner ikke meg om makt.

Motsatsen til kulturelt betingede maktsymboler kan være å måtte bære symboler på ydmykelse, som jødestjernen før og under 2. verdenskrig. Det er kulturen som definerer

¹⁰ Mail fra Nils Ivar Agøy, professor i historie ved HSN Bø, min historiementor, 16.08.2017.

valøren av symbolet, om en skal lese makt eller avmakt i den symbolbærende tingen. Å lese budskapet blir et spørsmål om hvem som har definisjonsmakten.

3.2.5.3 *Kjønn og maktsymboler:*

Hva så med kjønn og maktsymboler? I mange gamle portretter, familiebilder og skulpturer bærer ofte kvinner symboler som henviser til menns makt og rikdom, men noen få kvinner er avbildet med symboler på sin egen makt.

3.2.5.4 *Karikatur av eller med maktsymboler*

Maktsymboler brukes til å understreke og markere makt, men de kan også brukes til å karikere makt, maktbruk eller den som bruker makten, ved å endre på maktsymbolene. Vi kjenner det godt fra vår egen tid, men vi finner det også bakover i historien.¹¹

Da jeg satt og så igjennom gamle avbildninger av herskere, slo det meg hvor utrerete hodeplagg mange avbildes med. Kan de være en fordekt maktkarikatur?

3.2.5.5 *Klubbe som maktsymbol*

Bilde 14: Saude og Nes Sparebanks klubber.

Klubben som redskap og våpen, er i seg selv et «maktsymbol», symbol på bærerens fysiske makt. Men når klubben går fra å symbolisere bærerens makt, til å symbolisere andres makt, gruppens makt, blir den et pontifikalium. Den blir gruppens maktsymbol, et symbol på gruppens makt, et symbol basert på en felles forståelse i en gruppe.

3.2.6 **Lyd som maktsymbol**

Vi har tatt for oss *gjenstanden* maktsymbol – den fysiske tingen, utseendet av tingen. Men i noen pontifikalier er *lyd* en viktig faktor. I ordførerklubben er lyd viktig. En av forløperne til ordførerklubben, er bjellen. «Noblesse de cloche» var i noen byer i Frankrike en betegnelse på borgermesteren (ordføreren) (Wikipedia, 2017a). Det kunne kanskje over-

¹¹ (Boyle, 1988-1991, vol. 8, s. 126-127), (Mykland, 1995, vol. 12, s. 120).

settes med «deres klokkelige høyhet». Den ble brukt som ordførerklubben når det skulle være valg av representanter. Lyden trengte igjennom bråk og fikk ro i salen.

Om lyd og makt forteller Karsten Alnes om tingene på Island: «Dommen ble fastslått ved at de fremmøtte slo våpnene mot skjoldene (våpnatak) eller tingtak» (Alnes, 1996-1999, vol. 1, s. 140). I Snorres *Heimskringla* er det nevnt to steder, «þá gerði lýðrinn þegar vápnabrák ok gný mikinn» (Snorri & Unger, 1868, s. 292), oversatt til «da gjorde allmogen stort våpenbråk og ståk» (Snorri, 2001-2004, vol. 2, cd 3, spor 8), og: Bøndene ble bedt om at de «med våpentak etter lova skulle dømme Sigurd Jarl» (Snorri, 2001-2004, vol. 3, cd 9, spor 1). *Flatøybok* nevner det også. En kan si at *lyden* var maktsymbol, eller at de brukte sine maktsymbol, våpnene, til å lage lyd.

Brynjar Olafsson fortalte meg at de brukte en klokke på Alltinget på Island.¹² Njáls saga forteller: «Nå ble det ringt, og hele tingmengden gikk til Lovberget ...» (Larsen, 1996, vol. 4, s. 202). Klokken de ringte med, ble trolig brukt til å samle folk, ikke tilsvarende en ordførerklubbe, til å fastslå vedtak.

Var det noen gjenstand i norsk eller islandsk vikingtid som ble brukt til å fastslå vedtak? Nanna Løkka fortalte meg at «av sagalitteraturen som jeg kjenner til, tror jeg det vanligste er å drikke ed. Det er skålen som besejler avtalen».¹³ Og hun tilføyde senere «avtaler ble forsejlet med en skål i høgmiddelalderen, trolig også i vikingtid».¹⁴ Så her var det ikke en *ting*, ikke en *lyd*, men en *handling*, en *smak*, som rituelt fastslo vedtak.

Men la oss gå tilbake til *lyd* som vedtaksmarkør. I norrøn mytologi har vi forestillingen om den mektige Tor med hammeren. Fra tordendrønnet har en enten skapt myten om guden Tor med sin makthammer Mjølner, eller brukt torden som bekræftelse på makten til en gud. Hva som kommer av hva, er vanskelig å vite. Er det ordførerklubben eller lyden som bærer makten?

Høy brølende stemme signaliserer makt. Senker vi stemmen og snakker stille, intenst og lavt, kan det føles mer truende enn om vi brøler. Er det sånn med makten til disse små,

¹² Samtale med stipendiat Brynjar Olafsson (fra Island) ved vårt institutt ved HSN Notodden, 02.03.2016.

¹³ Mail fra Nanna Løkka, professor ved Institutt for kultur- og humanistiske fag ved HSN Bø, 01.04.2016.

¹⁴ Mail fra Nanna Løkka, professor ved Institutt for kultur- og humanistiske fag ved HSN Bø, 27.04.2016.

pontifikale klubbene som stadfester store, dramatiske, irreversible vedtak, som opprettelsen av en stat?

Lyd har vært det bærende elementet i å markere vedtak eller avgjørelser lenger enn klubbe har vært det. Kanskje er det *lyden* jeg skulle ha lett etter for å finne anene til ordførerklubben, ikke klubben?

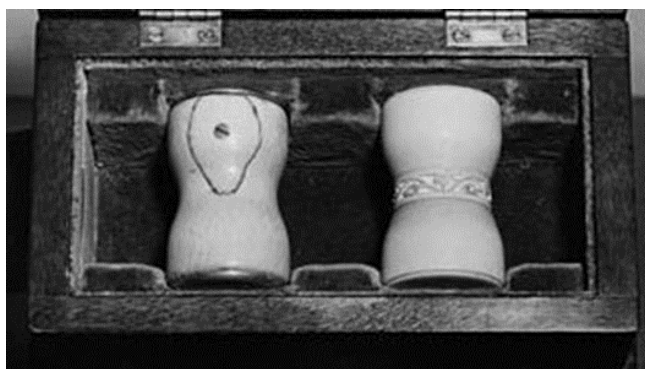
3.2.7 Brukte beslutningsmarkører

La oss summere opp. Hva har vi møtt som beslutningsmarkører? Enighet er blitt markert med ord, ed, vitner, håndslag, å drikke ed, «våpnatak», bjelle og klubbe. Nå bruker vi også underskrift og akklamasjon (klapping). Vi *snakker* om enigheten, og markerer den med en felles *handling* eller en felles *lyd*. I gjenstander som bare én bruker til å markere en felles beslutning, har lyd vært den bærende faktoren.

3.2.8 Den første politiske klubbebruken vi vet om

En kan hevde at Dale-Gudbrands nedklubbing av Torgudebildet, var politisk klubbebruk (Titlestad et al., 2014-2016, vol. 3, s. 314-315), men det blir litt søkt.

Gunnar Bolstad sier at «... den første sikre bruk av klubbe i møtesammenheng kan føres tilbake til det amerikanske senatet i 1789».¹⁵

Bilde 15: Senatklubbene i USA, den eldste til venstre (foto (Wikimedia, 2017)).

Denne klubben eksisterer fremdeles, men i 1954 ødela visepresident Nixon den (Wikipedia, 2015).

Den har ikke håndtak. Ironisk nok faller den derfor utenfor min klubbedefinisjon. Ufeilbarlig er definisjonen altså ikke.

¹⁵ Mail fra Gunnar Bolstad, historiker og forfatter, til Nils Agøy (min historiementor ved HSN Bø), som respons på spørsmål om det jeg utforsker, 09.01.2017.

At vi finner den første politiske møteklubben i det amerikanske senatet som ble formet etter det gamle romerske senatet, kunne bety at klubbetradisjonen kom fra romerriket. Men jeg har ingen annen indikasjon på det.

Vi sitter da igjen med at **② den første klubben vi vet om som politisk beslutningsmarkør og pontificalium, er klubben i det amerikanske senatet i 1789.**

3.2.9 Hva slags makt symboliserer ordførerklubben?

Vi kaller gjerne Europas 1700-tall for *opplysningstiden*. Virkeligheten var tidligere blitt forstått og forklart gjennom autoriteter som Bibel, kirke og sekulær myndighet. I samfunnseliten i England og Frankrike begynte tanker om likhet å gro frem. Reformasjonen et par århundrer før var skritt i denne retningen, ikke bare et religiøst anliggende. Den industrielle revolusjonen kom. Fagmiljøer og forskning fikk autoritet. Fornuft ble viktig, og overklassen ville være med å tenke og å bestemme. De lavere sosiale lagene hadde nok med å livberge seg.

I vårt land hadde allerede svartedauden bidratt til å forvitte hierarki.

Opplysningstidens ideer vannet likhetstankenens spede spire, og demokratiske idealer vokste seg sterkere. Den politiske makten ble mer oppdelt. Valgte representanter måtte styre sånn at de ble gjenvalgt. Med tiden fikk alle voksne borgere stemmerett. Og her kommer vi til hvilken makt ordførerklubben er bærer av.

Etablerte myndigheter har en tendens til å bekrefte og befeste seg selv, og i Norge var vi heldige med tidspunktet vi skulle etablere vår nye nasjon og vårt nye lovverk. Idealene fra opplysningstiden begynte å nå ut til folket, og vi kunne bygge på dette tankegodset.

På Eidsvoll fikk vi grunnloven og en nasjonal ordning for politikk, Stortinget. I 1837 ble dette fulgt opp med Formannskapslovene. Det var lovene som handlet om den lokale ordningen for politikk i Norge. Da fikk vi kommunestyre og formannskap, og regler for hvem som skulle sitte i dem. Vi fikk ordførere, og vi fikk ordførerklubbens mandat.

Arne Bergsgård skriver om bakgrunnen for lokaldemokratiet i et minneskrift til formannskapslovenes hundreårsjubileum (Bergsgård & Bull, 1937). Bergsgårds mandat er å hylle formannskapslovene, og det avspeiler 30-tallets begeistring for dem. Han refererer like-

vel fakta om mandatet til ordførerklubben godt, og maler det så fargerikt og levende at en nesten hører folkestyret vokse opp av jorden. Å sitere han, hjelper oss til å *tenke* og *føle* hva ordførerklubben *skal* si, for så, senere i utforskningen, å tolke hva vi endrer klubben til å si.

Formannskapsloven i 1837 var ei naudsynleg utfylling av grunnlova, den største og viktigaste utfyllinga som grunnlova nokon gong har fått og kunde få.

Dei skapte det breie og sterke grunnlaget som eit nasjonalt demokrati trygt kan byggja på, men som det må ha òg om det skal bli eit demokrati i ånd og sanning. For dei små krinsane er det formannskapslovene mykje meir enn grunnlova som er overgangen ifrå ufridom under embetsstyret og til folkestyre (Bergsgård & Bull, 1937, s. 7).

Selv om riksdekkende myndigheter en lang historisk periode har hatt makten, er «det lokale sjølvstyret det eldste av alt sjølvstyre, ja det eldste av all politisk samskipnad» (Bergsgård & Bull, 1937, s. 7). Bergsgård beskriver dette malerisk:

Det er få ting som gjev eit så levande bilete av den indre soga åt eit folk som dei skiftande vilkåra og formene for det lokale sjølvstyret. Meir enn andre offentlege institusjonar er det ifrå opphavet rotvakse i den heimlege jorda. Det er ei frukt av landslag og folkelynde ... Alt så tidleg som då soga fyrst tek til å kasta eit dimt lys utover Noregs bygder, er dette folkestyret langt framvakse (Bergsgård & Bull, 1937, s. 8).

Lovnemnda av 1814 og regjeringen tok initiativ til formannskapslovene. Gjennom lokalpolitikken ble folk engasjert politisk, både i valg og i politiske verv. Den er så nær folket, at en opplever at det å engasjere seg, faktisk kan gi resultater. I klangfulle ordelag oppsummerer Bergsgård:

Aldri kan eit styre ovanfrå bli så godt at det kan vega opp summen av den intelligens, kraft og interesse som det kommunale sjølvstyret set i verksemd i eit nokolunde opplyst og vake folk. Aldri kan det meistra detaljane i eit stort folk slik som folket kan gjera det sjølv gjennom sine egne valde tillitsmenn (Bergsgård & Bull, 1937, s. 20).

Formannskapslovene er sprungne fram or den same grunnen som til alle tider har gjeve grobotn til alle demokratiske ombøter, tru på folket (Bergsgård & Bull, 1937, s. 190).

Ein kan visst seia at denne frodige utviklinga av det lokale sjølvstyret er det sterkaste sermerket ved den demokratiske framvoksteren i landet vårt (Bergsgård & Bull, 1937, s. 191-192).

Bergsgård mener at med de store avstandene og motsetningene i den norske naturen, er ikke noe land mindre skikket for et sterkt sentralisert og uniformt styre, enn vårt

(Bergsgård & Bull, 1937, s. 192). Ved å ha et lokalt styre, vil en både kunne ta i bruk evner og samfunnsinteresser hos mange som ellers ikke ville engasjert seg, og en vil kunne løse opp store og farlige samfunnsmotsetninger til mange små (Bergsgård & Bull, 1937, s. 192). Derfor er det lokale selvstyret en trygghet for mindretallet, for de som er i mindretall i landet, kan være i flertall lokalt, og dermed blir de likevel hørt (Bergsgård & Bull, 1937, s. 192).

Det tok tid før folkestyret trengte inn i alle kriker og kroker i landet vårt. I deler av Telemark var det til å begynne med ikke demokrati etter formannskapslovens hensikt. Noen storbønder kom sammen og bestemte. I politisk arbeid gjenspeiles fortsatt en tendens til klasseskjevhet. Vi ser det best når det snakkes om hva «alle» har råd til. Fremdeles må vi arbeide videre mot et demokrati der *alle* er like. Det er jo det vi *mener* med demokrati.

Bilde 16: Ordfører klar til å klubbe.¹⁶

Det er store og edle intensjoner som er lagt inn i ordførerklubben, et fortettet budskap om likhet og likeverd som har kostet århundrers kamp mot undertrykkelse og diskrimine-

¹⁶ Re kommunes (eneste) ordfører, Thorvald Hillestad (Sp).

ring. Å klubbe noe med den, bør fylle oss med ærbødighet for denne makten og for de som banet veien for vårt frie samfunn.

Jeg tror det vil være riktig å konkludere med at **③** Ordførerklubben er en gjenstand som representerer folkets makt. Den brukes til å styre lokalsamfunnet og slå fast saker som en er blitt enige om i fellesskap.

④ Ordførerklubben er et symbol på det demokratiske som er vokst frem i vår kultur. Alle er likeverdige og skal bestemme like mye.

3.2.10 Når ble klubben et symbol på folkets makt i Norge?

Når begynte folkets makt å bli uttrykt med en klubbe?

Det er få spor av klubbe jeg har funnet i norsk rikspolitikk før 1905. Gunnar Bolstad sier om det første Stortinget i 1815: «Tilslutt måtte Christie bruke klubba ...» (Bolstad, 2014, s. 28), og «Christie forsøkte å klubbe salen til orden ...» (Bolstad, 2014, s. 85), men kommenterer det i mail: «Jeg må innrømme at min egen bruk av klubbe-begrepet er ment i overført betydning».¹⁷ Verken tegninger, malerier, historieskriving eller referater jeg har sett, forteller om noen klubbe på Eidsvoll.¹⁸

Under forhandlingene med svenskene i 1905, finner vi derimot på et bilde at det er en klubbe.¹⁹ Bildet er samtidig, så det betyr trolig at en da var begynt å bruke klubbe som vedtaksmarkør. Har vi fått klubben fra Sverige?

Gunnar Bolstad bekrefter det jeg fant:

Den første sikre bruk av klubbe i møtesammenheng kan føres tilbake til det amerikanske senatet i 1789, og det er vel nokså tvilsomt at skikken hadde nådd Norge i 1814. Christie nevner ingen klubbe i sin dagbok for 1815.

Klubba som Stortinget bruker i dag er jo fra 1949, men jeg ser på et bilde fra 1905 at Carl Berner i hvert fall holdt seg med en klubbe den gangen.²⁰

¹⁷ Mail fra Gunnar Bolstad, historiker og forfatter, til Nils Ivar Agøy (min historiementor ved HSN Bø), som respons på spørsmål om det jeg utforsker, 09.01.2017.

¹⁸ Blant annet i (Mykland, 1995, vol. 9, s. 453), (Mykland, 1995, vol. 10, s. 37 og 324), (Mykland, 1995, vol. 11, s. 456, 458 og 523) og (Alnes, 1996-1999, vol. 3, s. 128).

¹⁹ Blant annet i (Mykland, 1995, vol. 12, s. 123 og 437).

²⁰ Mail fra Gunnar Bolstad, historiker og forfatter, til Nils Ivar Agøy (min historiementor ved HSN Bø), som respons på spørsmål om det jeg utforsker, 09.01.2017.

Hva med ordførerklubber? I forordet til nyutgitte *Ole Bloms dagbøker og brev* (1809-1846) står det: «I 1938 kunne Ole Blom gripe klubba som den fyrste ordføraren i Kvite-seid» (Ormestøyl, 2016, vol. 1, s. 22), men i dagboksnotatene står det mye om vedtak i kommunestyret, men ikke om noen klubbe. Dagbøkene mangler fra ordførerperioden, men det står ikke noe om noen ordførerklubber i brevene fra den tiden.²¹

I boken *Myndige møringar* finner vi mye om demokratiets utvikling på Sunnmøre i 1740-1870, men ikke noen klubbe (Nerbøvik, Erlandsen, Opdahl, & Volda, 2004).

Men ville et *redskap* bli nevnt? Kanskje ikke.

Herleik Baklid kan svært mye om gjenstander brukt i folketradisjon. Han tror ikke klubber brukt som vedtaksmarkør, har hatt noen plass der.²²

Jeg har prøvd, men ikke lykkes med å finne ut når den første ordførerklubben ble tatt i bruk. De ordførerklubbene jeg har samlet informasjon om, er av nyere dato.

Vi sitter da igjen med at **S den første klubben vi vet om som politisk beslutningsmarkør og pontifikalium i Norge, er klubben på bordet til Carl Berner i 1905. Vi vet ikke hvor og når den første ordførerklubben ble tatt i bruk.**

3.2.11 Hvorfor er klubben så fraværende i historiebøkene?

Det kan være mange grunner til at jeg fant lite om klubber.

Kanskje det rett og slett ikke ble brukt noe særlig klubber opp igjennom historien?

Klubber kan ha vært brukt i en fjern fortid, men forvitret eller råtnet. Urgamle gjenstander overlever tiden enten fordi materiale er tidsbestandig, eller fordi de er mistet i en myr som konserverer dem. Pontifikale gjenstander mister en ikke på tur i skogen.

Bjarne Rogan fortalte meg at «eldre etnografiske museer har store samlinger av klubber, fordi oppdagelsesreisende og samlere på 1700- og 1800-tallet var nærmest sykkelig opp-

²¹ Ifølge mail fra Dag Rorgemoen, historiker og etnolog, direktør for Vest-Telemark Museum som er medutgiver av boken.

²² Samtale med Herleik Baklid, førsteamanuensis ved HSN Bø, dr. philos. i kulturhistorie, 11.01.2016.

tatt av slike gjenstander».²³ Er tausheten om klubber en motreaksjon? Kanskje, men et overfokus på klubber i en historisk og geografisk nisje, forårsaker neppe all denne tausheten.

At jeg ikke fant noe om klubber i graver med utstyr til neste liv (faraer, vikinger o.a.), kan tyde på at klubben ikke var maktsymbol eller pontifikalium.

Klubben som beslutningsmarkør er nok relativt nyoppfunnet tradisjon (Hobsbawm & Ranger, 2012). Men selv i nyere historie der jeg vet at saker er klubbet med pontifikale klubber, finner jeg dem lite nevnt. Vedtakene nevnes, men ikke tingen vedtaket ble slått igjennom med. Historieskriving beskriver hendelsene. Brukting er nevnt når de har virket inn på hendelsene.

Vi sitter igjen med at **6** klubben er lite nevnt i historiske kilder, antakelig fordi det er hendelser som er referert, ikke redskapene hendelsene bruker.

3.2.12 Oppsummering – hvor stammer ordførerklubben fra?

Vi har lett høyt og lavt for å finne opphavet til ordførerklubben, men fant vi det? Vi fant noen få spor av klubber, mye om pontifikalier, litt om lyd brukt som maktsymbol, litt om maktsymboler brukt til å karikere makt, og svært lite om klubben som pontifikalium.

Vi kan forestille oss et nasjonalromantisk, historisk opphav til ordførerklubben: Den kan være inspirert av Tor med Hammeren, være en avledning av Olav den helliges øks som har vært herskersymbol i Norges riksvåpen i tusen år, eller stamme fra sjamanenes rituelle trommeklubbe. Det må i så fall være en delbakgrunn, siden vi finner den første politiske beslutningsmarkørklubben i USA.

Vi kan se for oss et gruppepsykologisk opphav: Den kan være et naturlig, fysiologisk maktsymbol, som en forlengelse av armen og makten til brukeren.

Eller vi kan tenke at den har et rent praktisk opphav: En trengte noe for å markere at et vedtak var blitt fattet og diskusjonen var over, og en oppfordring fra en uartikulert lyd om å være stille og høre etter.

Bjarne Rogan tenker at «alt i alt er det sikkert ikke for dristig å postulere en hypotese om at fordi klubben en gang var et ganske effektivt våpen, og dermed symbol på makt, så eg-

²³ Mail fra Bjarne Rogan, professor i kulturhistorie ved UiO, 19.02.2016.

net den seg senere godt til å symbolisere sivil myndighet i siviliserte forsamlinger.»²⁴ Og Nils Ivar Agøy, professor i historie ved høyskolen i Bø, holder en knapp på en praktisk begrunnelse.²⁵ Jeg tror at de to siste forklaringene bringer oss nærmest ordførerklubbens opphav.

Herleik Baklid sa ved begynnelsen av denne oppdagelsesreisen inn i historien, at jeg kanskje la ut på jomfruelig mark, og det kan se ut til å stemme.²⁶ Blant de funnene jeg har gjort i masterarbeidet mitt, regner jeg dette som ett – jeg fant rett og slett ikke ut hvor ordførerklubben kommer fra.

Bilde 17: Den røde tråden fra urklubben til ordførerklubben.

⑦ Det går ingen rød tråd fra urklubben til ordførerklubben. Klubben har nok alltid vært et symbol på makt, og maktsymboler er blitt brukt fra de tidligste tider, men klubben som maktsymbol eller beslutningsmarkør i en gruppe, er av nyere dato.

²⁴ Mail fra Bjarne Rogan, professor i kulturhistorie ved UiO, 19.02.2016.

²⁵ Samtale med Nils Ivar Agøy, professor i historie ved HSN Bø, min historiemmentor, 10.01.2017.

²⁶ Samtale med Herleik Baklid, førsteamanuensis ved HSN Bø, dr. philos. i kulturhistorie, 11.01.2016.

3.3 Vi lytter, sanser - hva sier ordførerklubben?

Sier ordførerklubben noe? Hvordan snakker den? Hvem snakker den til? Hva kan den si? Kan hvem som helst lytte til den og forstå hva den sier? Hvem bestemmer hva den sier? Hvilket språk bruker den? Finnes det grammatiske regler i det språket den bruker?

Mange fagdisipliner berører temaet om hva *ting* sier. Hvilken vinkling skulle jeg velge? En kunsthistorisk vinkling ville kanskje vært mest naturlig, eller moderne designteori. Men jeg har valgt å gå til feltet materiell kultur, et felt som kan «ses som en møteplass for alle humanistiske og samfunnsvitenskapelige disipliner» (Naguib & Rogan, 2011, s. 9).

I kunsthistorie ville vi nærmet oss ordførerklubben gjennom vedtatte tolkningskoder. I designteori ville vi sett på generelle prinsipper for hva som appellerer hvordan til vår tids mennesker – salgbarhet og reklame (Lidwell, Holden, & Butler, 2003). Det ligger nærmere. Men etter det jeg kan forstå, vil et materiellkulturelt perspektiv kunne hjelpe oss enda dypere inn i den fenomenologiske verden. Bjarne Rogan penset meg inn på dette sporet som jeg fant mest relevant. Som bærebjelken i det jeg skriver om hva ting kan si, bruker jeg boken *Materiell kultur & kulturens materialitet* (Naguib & Rogan, 2011). Den betrakter materiell kultur med et tverrfaglig blikk, fra fagfolk fra ulike disipliner. Jeg bruker mest Rogans faghistoriske kapittel om materiell kultur og kulturens materialitet (Naguib & Rogan, 2011, s. 311-381), men tar også med noen tanker fra de andre fagenes blikk på dette. I tillegg trekker jeg inn tre andre kilder fra Rogan, boken *Samling og museum* (Rogan & Amundsen, 2010), en artikkel fra *Tidsskrift for kulturforskning* (Rogan, 2008) og mailene jeg har utvekslet med han.²⁷ Der Rogan i bøkene henviser til andre kilder, setter jeg bare deres navn i parentes, og går ikke til originalkilden. Jeg vet at det er litt overfladisk faglig sett, men ettersom fokuset ikke skal skyves alt for langt over i teoriverdenen, velger jeg likevel denne begrensningen.

3.3.1 Kan en ting snakke?

Kan en ordløs ting *si* noe? Hva sier den noe *om*? Hva sier den noe *med*? Her beveger vi oss inn i et område med mange svar.

²⁷ Mailer med Bjarne Rogan, professor i kulturhistorie ved UiO, 18.-23.02.2016.

Bilde 18: Vi går nært innpå ordførerklubben igjen og ser hva den sier.

I gamle, animistiske kulturer tenkte en at ting kunne være en form for levende vesener. I vår teknologiske, rasjonelle, vestlige kultur tror vi ikke på noen besjeling verken i planteriket eller mineralriket. Moderne miljøvern kan riktignok verbalt gi skinn av at vi er på vei tilbake til animisme, men det er nok bare en talemåte. Jeg skal definitivt ikke vinkle tingenes tale metafysisk eller animistisk.

Hvordan kan en ting snakke hvis den ikke har noen sjel og noen egen, personlig stemme?

For å få et bilde av om ting kan snakke, nærmer vi oss det gjennom begrepene *materiell kultur*, *kulturell materialitet* og *objektivering*.

Materiell kultur er den måten en kultur manifesterer seg fysisk på, de materielle tingene en lager og bruker i den kulturen.

Hva er *materialitet*? «Spørsmål omkring materialitet inngår i repertoaret til en rekke humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag, men ingen enkelt disiplin fanger opp bredden av perspektiver» (Naguib & Rogan, 2011, s. 317). Det er et problematisk ord med mange betydninger, men likevel et nyttig ord, så jeg velger å bruke det. Rogan skriver:

Vi forstår materialitet som noe som strekker seg forbi tingenes fysiske (materielle) egenskaper, til den (sosiale) vekselvirkning som oppstår mellom tingene og men-

neskene på bakgrunn av nettopp tingenes fysiske egenskaper. (Naguib & Rogan, 2011, s. 10).

Materialitet er altså tingen rent fysisk, «men materialitet sikter også til et annet og mer abstrakt nivå i kulturen enn tingenes fysiske substans» (Rogan, i Naguib & Rogan, 2011, s. 314).

Hva er *objektivering*?

Objektivering fanger opp forholdet mellom kulturell materiell form og på den andre siden kognitivt og sosialt innhold (betydninger, verdier, sosiale relasjoner). Tingene er ikke containere for et gitt meningsinnhold, men de kan oppfattes som medier for løpende produksjon og reproduksjon av kognitivt og sosialt innhold, i møtet mellom ting og menneske (Naguib & Rogan, 2011, s. 10).

At en ting kan si noe, er det enighet om, men den faglige tenkingen omkring dette, har endret seg mye.

På 1960- og 1970 tallet inntok en funksjonalistisk posisjon og tenkte at «det materielle er en integrert og uløselig del av kulturen, og at det enkelte redskap bare kan forstås fullt ut i de redskapskomplekser og arbeidsoperasjoner det inngår i» (Naguib & Rogan, 2011, s. 323).

På 1980-tallet hersket det semiotisk-strukturalistiske (postprosessuelle) synet på materiell kultur. En ting ble da oppfattet som et relativt entydig budskap fra den som hadde lagd den.

På 1990-tallet så en dette i et poststrukturalistisk lys. Nå var det materielle en «tekst» med mange lag av meninger, mange fortellerstemmer, og «forskerens oppgave ble både å dekonstruere objektet, å forhandle frem betydninger knyttet til ulike kontekster, og å se på prosessene omkring fortolkning, meningsdannelse og kunnskapsproduksjon» (Naguib & Rogan, 2011, s. 323).

Hva finner vi som vil være relevant her?

3.3.2 Ulike syn på materiell kultur og kulturens materialitet

Historisk har synet på materialitet en broket fortid med ulike teorier. I denne jungelen av ulike vektlegginger av hva ting sier, skal jeg prøve å finne noen verktøy for å kunne svare på problemstillingen min.

En ting er et vitne. Den forteller om den som har lagd den, om den kulturen den oppsto i, om tilgjengelige materialer og om kjente teknikker.

En ting er en vare. Ting kan være nyttige som redskaper eller bruksting. Karl Marx så på tingene som en vare. Klassekamp ble kampen om lik rett til varene.

Ting er sosiale og symbolske uttrykk. En ting blir «'en stedfortreder' for et sosiokulturelt meningsinnhold» (Naguib & Rogan, 2011, s. 327).

En ting kan gi et sosialt posisjonerende budskap til eieren og til omgivelsene. Dette er ikke nytt. «Bronse og andre metaller ble tatt i bruk i symbolske gjenstander (pryd- og visningsgjenstander) før de forekom i bruksgjenstander» (Naguib & Rogan, 2011, s. 354).

«Konsum er et kommunikasjonssystem som opprettholder klassesamfunnets struktur. Kontrollen over betydningsprosessene er blitt viktigere enn kontroll over produksjonsmidlene ... Kampen om makt i samfunnet blir dermed en kamp om mening» (Naguib & Rogan, 2011, s. 331).

Men dette kan snus:

«Dersom den etablerte mening som er tillagt et objekt blir omdefinert, settes den etablerte makten ut av spill på det aktuelle området ... Den som er i opposisjon må skape et brudd med «den naturlige orden» ved å erstatte tings tradisjonelle meningsinnhold med en ny mening» (Naguib & Rogan, 2011, s. 331).

Et virkemiddel i kampen mot undertrykkelse, blir derfor å prøve å omdefinere tingenes tale, å gi tingene en annen stemme.

Tings budskap lest som tekst. Kan vi lese materiell kultur som en tekst? Ja, det er en sosial ferdighet som vi bruker hele tiden. Den gjør at vi kan lese personer og miljøer raskt, uten å behøve ord til det. Rogan sier: «Å lese det materielle ... er en nesten like grunnleggende sosial ferdighet som språket» (Naguib & Rogan, 2011, s. 327). Men hva en leser, vil variere fra miljø til miljø, for «det ikke finnes allment aksepterte koder for det materielle» (Naguib & Rogan, 2011, s. 327).

Å tenke med ting. «Ting ... er gode å tenke med,» sa Claude Lévi-Strauss (Naguib & Rogan, 2011, s. 330). Dette høres absurd ut, men rommer et dypt innhold, og her berører vi kjernen i studien: Tings ordløse, åpne, personlig tolkbare språk kan sette i gang tankeprosesser i oss som ord kanskje er for synlige, presise og konkrete til å utløse.

Tingen som sosial aktør. Hva *gjør* en ting? Mens en innen marxismen og strukturalismen var opptatt av å analysere de abstrakte egenskapene til tingene, vil en innenfor en fenomenologisk ramme være opptatt av tingenes fysiske, sansbare egenskaper. En er mer opptatt av hva en ting *er* og *gjør*, enn av hva den *sier*.

Gjør en ting noe? Det er da vi som *gjør* noe med en ting, ikke en ting som *gjør* noe med oss – eller? En pistol i hånden i en presset situasjon kan *gjøre* et menneske som ellers ikke engang ville tenkt på drap, til morder. Under en brann i nabolaget hjalp jeg brannfolkene med å dirigere trafikken. Jeg fikk en brannmannsvest på, og det var merkelig hva den sotete, slitte refleksvesten gjorde med selvtilliten min. Plutselig hadde jeg en myndighet jeg ikke ville hatt uten den.

Spissformulert kan vi si at menneskene skaper tingene og tingene skaper menneskene. Ting gir oss identitet, roller og posisjonerer oss sosialt i samfunnet. Ting kan gi oss en følelse av makt eller avmakt, kan plassere oss i en gruppe eller ekskludere oss. Ting kan få oss til å utføre handlinger vi ikke ellers ville gjort, eller være mennesker vi ellers ikke ville vært. Men er det tingene som *gjør* det, eller er det de herskende normene for hva ting *sier*, som får oss til det? Vi kan bruke ordet «*virkningskraft*», tings virkningskraft på oss.

Pontifikale ting. Blant de tingene som snakker høyest og *gjør* mest med oss, er pontifikalier og rituelle gjenstander. Rogan skriver:

«En dommerkappe, en prestekjole, en soldatuniform *gjør* noe med den personen som tar den på seg – og det samme gjelder vår atferd overfor myndighetspersoner med slike attributter. «Uniformen må ... være historiens mest geniale ... påfunn for å manipulere folk til å gjøre noe de ikke vil.»» (Calmeyer, i Naguib & Rogan, 2011, s. 353). «Uniformen kan forstås som en strategi som over et langt tidsspenn ... gjennom forhandlinger og reforhandlinger har bidratt til å skape lydige subjekter og en levedyktig institusjon. Uniformen *gjør* en forskjell» (Naguib & Rogan, 2011, s. 362). «Objektets virkningskraft i rituelle sammenhenger er kjent» (Naguib & Rogan, 2011, s. 353).

Tings taktile virkning på oss. Vi har tatt for oss tings sosiale kommunikasjon med oss. Men ting har også en taktil kommunikasjon med oss, som suttekluten eller kosebamsen som er myk og kan gi en følelse av trygghet.

Tingen som fenomen. «Fenomenologien fokuserer på menneskers møte med de fysiske omgivelsene, herunder dens erfaring og fortolkning av ting i vid forstand» (Naguib & Rogan, 2011, s. 346). En fenomenologisk tilnærming er kanskje ikke først og fremst en metodologisk veileder, en fasit på hvordan en forsker, men en generell inspirasjonskilde, en slags blikk på det en forsker, en vinkling, et filosofisk bakteppe. Men

Mens det er lett å påvise fenomenologiens betydning som filosofisk bakgrunns-teppe og som inspirasjonskilde for utforskningen av materiell kultur i senere år, er det ... vanskeligere å peke på konkrete (metodologisk holdbare) resultater, ut over hermeneutiske fortolkninger, som ofte ikke overskrider forskerens subjektive inntrykk og erfaringer (Naguib & Rogan, 2011, s. 336).

Rogan refererer til en forskningsstudie av Erik Ottoson, og kaller det «et av de få helhjertede forsøk i senere tid på en rendyrket fenomenologisk tilnærming til vår samtidige materielle kultur».

Ottosons tema er ikke tingene i seg selv, men søkingen etter ting og møtet mellom mennesker og ting ... Ottoson går i dybden når det gjelder fortolkninger av forventninger og funnøyeblikk, og som fortolkninger er disse nødvendigvis preget av subjektivitet (Naguib & Rogan, 2011, s. 336).

Det er dette jeg prøver å gjøre i denne studien, og det er derfor jeg velger fenomenologi som en forskningsform.

Verktøysamlingen fra materiell kulturteori: Kan det å samle impulser fra ulike retninger innen materiell kulturteori, være en seriøs måte å behandle temaet på? Ja, jeg tror det.

De ulike teoriene vektlegger forskjellige sider ved den kulturelle materialiteten. Samlet gir de større bredde av impulser som vil hjelpe meg i refleksjonene omkring tings ikke-verbale språk, enn om jeg valgte en enkelt teori. «Når synet på tingenes kraft varierer så mye som de faktisk gjør innenfor ulike kulturer ..., er det kanskje urimelig å forvente at en enkelt modell eller ett bestemt bergrepssett er tilstrekkelig» (Naguib & Rogan, 2011, s. 363).

Teoripluralisme kan altså være berikende, brukt på en nøktern og riktig måte. I studier av materiell kultur er det viktig at vi studerer «hvordan tingene faktisk påvirker oss og vår

eksistens i verden, og ... ikke bare studerer det materielle som kilder til kunnskap om noe annet» (Olsen, i Naguib & Rogan, 2011, s. 364).

Vi ser at **8** en ting kan snakke, og det en ting sier til oss, kan få oss til å gjøre noe vi uten tingen ikke hadde gjort.

3.3.3 Hvem bestemmer hva en ting sier?

Hvem har definisjonsmakten? Den som lager en ting, legger sin betydning inn i tingen. Den tingen lages til, og den som ser tingen bli brukt, tolker tingen på sine måter. Og den som kommer fra en helt annen kultur, tolker tingen utfra sin kultur. Er det noen «riktig» og «gal» tolkning?

Det materielle utspiller seg alltid i en sosial kontekst – altså i relasjon til mennesker. Ting har ulik betydning for ulike aktører, og en enkelt ting kan ha mange betydninger, avhengig av tid og sted, av sender og mottaker. Materiell kultur viser alltid til noe ut over seg selv; den tillegges mening og den skaper mening (Naguib & Rogan, 2011, s. 13).

I vesten har vi «en vestlig tendens til en universell estetikkforståelse» (Rogan, 2008, s. 88). Men ulike kulturer skaper ting utfra sitt eget estetiske koordinatsystem. Vi vil derfor ha en begrenset mulighet til å forstå ting fra fortiden eller andre kulturer i sin egentlige kontekst. «Meninger tillagt et objekt kan variere fra ett miljø til et annet ... Svært ofte er kunnskapen om en tings betydning forbeholdt små, avgrensede subkulturelle miljøer» (Naguib & Rogan, 2011, s. 327).

En kan si at det er tre typer meningsinnhold i ting. Rogan illustrerer det på denne måten (Naguib & Rogan, 2011, s. 327-328):

1. Denotasjon: «En bestemt betydning, lagt inn opprinnelig fra produsentens side.» Tingens grunnbetydning, tingens nyttepotensial.

2. Konnotasjon: «Flere tilleggsbetydninger som vil være kjent av en mer begrenset gruppe mennesker eller aktualiseres bare i bestemte kontekster.» Tingen som sosialt objekt.

3. Assosiasjoner: «Omfatter de private minnene.» Tingen som minneobjekt.

I mitt arbeid med klubbene er det jeg som lager dem, tolker dem og assosierer ting med dem. Jeg gir og mottar budskap utfra mine steds- og tidstilørigheter, og må diskutere hva som er allmenngyldig i det, og hva som er personlig eller kulturelt betinget.

3.3.4 Hva kan en ting si?

Rogan sier: «En mulig grovinndeling kan være a) tingen som historisk vitne og som representant for kulturer, b) tingen som (baktalt) vare, c) tingen som tegn og symbolsk uttrykk, og d) tingen som sosial aktør og som personlig forankring» (Naguib & Rogan, 2011, s. 318).

En ting er et tidsvitne, «time made visible». (Tuan, i Naguib & Rogan, 2011, s. 74).

En ting kan si noe om bruken av den.

Bilde 19: Hva sier denne klubben deg?

En ting kan også utnyttas til å si noe den egentlig ikke sa i sin tid, som oppblomstringen av bunadsskikkene tidlig på 1800-tallet: «Sett fra det norske borgerskapets side ble drakt-sykken på landsbygda et materielt element som slo en bro mellom samtiden og nasjonsbyggingsprosessen ... De skulle symbolisere bevaringsverdige folkelige dyder og moralske

verdier» (Naguib & Rogan, 2011, s. 67). Tingen blir brukt av noen som vil fremme en sak ved å tillegge tingen ny betydning. Ofte handler slike intensjonalisert tillagte betydninger om å bevare det bestående, men hensikten kan også være å skape opprør og forandring.

I klubbeundersøkelsen beveger vi oss inn i disse landskapene.

En ting kan si noe samfunnsmessig eller noe privat. Den kan si noe om rang, kjønnsroller eller religion. Den kan være designet sånn at folk skal få lyst på den, men den kan også vekke samvittigheten vår. Men er det *tingen* eller er det *vi* som snakker?

Bilde 20: Hvilket inntrykk gir denne klubben av makten bak den?

3.3.5 Hvordan snakker en ting?

Tingen snakker med design, farger, taktilitet, materiale og med de assosiasjonene den gir.

En ting kan også si noe med avvik fra konvensjoner og forventninger.

Den kan uttrykke «fraværets materialitet», som i monumentet over deportasjonen av norske jøder på Akershuskaia, stolene uten sete. «Jo lengre tid man oppholder seg her, desto mer skrikende blir nettopp *fraværets* paradoksale tilstedeværelse» (Høydalsnes, i

Naguib & Rogan, 2011, s. 115). «Det er bare gjennom de besøkedes erindring at minnesmerke og hendelse knyttes sammen» (Kverndokk, i Naguib & Rogan, 2011, s. 117).

Pontifikale og rituelle ting kan også snakke som en stedfortreder for noe annet, eller som endringskatalysator, som i den kirkeløse ortodokse kirken i Norge der en bruker noen få rekvisitter til å markere at det er gudstjeneste, og plutselig er et rom «blitt» en kirke – til en fjerner rekvisittene, og rommet blir seg selv igjen (Thorbjørnsrud, i Naguib & Rogan, 2011, s. 273).

Tingen snakker med noe vi sanser, og vi sanser det i forhold til alt vi allerede vet.

Bilde 21: Hva sier denne klubben deg?

3.3.6 Hva sier klubben og hva hører vi?

Avstanden fra Rogan til Betti er ikke lang, og de utfyller hverandre godt.

Emilio Betti (1890-1968) var en italiensk jurist, rettsfilosof og teolog. Bettis ledetråder for tolkning, hans hermeneutiske kanon, oppsto som en reaksjon på Gadammers teorier om tekstuell mening og signifikans. Betti opererer i spennet mellom klassisk hermeneutikk og nyhermeneutikken. I klassisk hermeneutikk er det å lese en ting, det samme som

å rekonstruere den meningen en ting ble lagd med, og i nyhermeneutikken fokuseres det på at leserens forforståelse av tingen påvirker tolkningen av tingen mye. Betti tar med elementer fra begge synene og gjør en god ryddejobb i dette landskapet (Alvesson & Sköldbberg, 1994, 2000).

Hva sier en ting? Sier den det skaperen av tingen har ment at den skulle si, eller sier den det som betrakteren opplever at den sier? Begge deler.

Betti skiller mellom tingens *mening* og *signifikans*, der *mening* er den opprinnelige meningen til tingen, avsenderens budskap, og *signifikans* er den opplevde meningen, mottakerens opplevelse av tingens budskap. Begge deler er hva tingen sier.

Betti har to kriterier på meningssiden og to kriterier på signifikanssiden. Tilvirkeren legger et budskap inn i tingen (1), og det ligger en intensjon bak meningen (2). Ved å lete etter intensjonen, forsøker vi å sette oss inn i hvilken mening tilvirkeren la inn i den. Da vil vi også forstå deler ved tingen utfra helheten, og tilvirkerens intensjon med tingen utfra hans meningsmessige ståsted. For å lese tingen utfra hva tilvirkeren har ment at den skal si, nærmer leseren seg tingen gjennom kilder, og evaluerer kildene kritisk (3). Men betrakteren lever seg også selv inn i tingen (4).

Jeg finner denne tilnærmingen nyttig, og anvender den både i den tekniske delingen av undersøkelsen, og som en grunnidé for å trenge inn i kjernen av det jeg skal finne ut.

Tabell 1: Utforskningen min sett gjennom Bettis hermeneutiske kanonbriller

Skaperen av tingen vil si (intensjon): Kapittel 3.	Leseren av tingen leser (signifikans): Kapittel 4 og 5.
1. Ordførerklubben snakker. Opprinnelig budskap. Lagerens budskap.	3. Lese hva en av de konkrete klubbene sier, i forhold til hva ordførerklubben var ment å si.
2. Intensjonen bak det ordførerklubben sier.	4. Lese den konkrete klubben med nærhet, innlevelse.

Det «*signaliserte*» budskapet problemstillingen snakker om, er både det *intensjonaliserte* budskapet (kanon 1 og 2) og det *opplevde* budskapet (3, 4). Kapittel tre er en refleksjon over de *intensjonaliserte* signalene til ordførerklubben (1, 2), den «medbragte» meningen i ordførerklubben. De *opplevde* signalene eksperimenterer jeg med i klubbene mine i kapittel fire. Da tolker jeg både det jeg selv ser i hver klubbe (4), og jeg ser dem på

bakgrunn av det de var ment å si (3). Vi kan si at Bettis kanon én og to møtes i kanon tre. Sammen med kanon fire gir den oss tolkningen. Kapittel fem reflekterer over dette møtet.

Undersøkelsen min beveger seg både i fenomenologisk og hermeneutisk landskap. Fenomenologisk ser jeg klubbene nært og fra avstand, tar dem inn med sansene og prøver å uholdet kjenne hva de sier meg (4). Samtidig samholder jeg dem hermeneutisk (3) med forforståelsen av ordførerklubber (1, 2), for å finne ut hva de da sier meg.

9 Kanskje det er når de sanselige opplevelsene med klubbene møter forforståelsen for hva en ordførerklubber sier, at budskapet deres fremtrer?

3.3.7 Å fysisk utforme og lage et pontifikalium

Et pontifikalium representerer et yrke, en rolle eller en makt og har gjerne en form for rituell bruk. Utformingen bør samsvare med rollen eller makten det representerer, og dets verdiakser. Bjarne Rogan, sier: «Et objekt hadde større rituell eller sosial effekt jo mer estetisk det var utformet, etter miljøets normer» (Rogan, 2008, s. 92).

Bilde 22: Nærbilde av Utsira kommunes ordførerklubber i sølv og ibenholt (foto Marte Eide Klovning²⁸).

²⁸ Ordfører i Utsira kommune for felleslista (Ap).

Når en gruppe skal skape en rituell gjenstand, må materiale og design understreke det den skal brukes til. En kosebamse skal være myk og god å ta i. Et maktsymbol skal formidle makt, ikke underminerer den. Et pontifikalium skal gjenspeile det yrket det representerer. Skal det holdes i hånden, bør grepet, designet, tyngden, taktiliteten og fastheten oppleves «riktig» i hånden, og «riktig» i forhold til innholdet i ritualet. Skal det gi fra seg en lyd, skal fyllden, lengden, tonen og klangen i lyden understreke ritualet den skal brukes i, ikke underminere det.

10 Et maktsymbol bør utformes riktig i forhold til det ritualet det skal brukes til.

Her er vi ved kjernen av det jeg utforsker: Hva understreker og hva underminerer pontifikaliets utsendte signaler og maktsignaler? Hva endrer en tings signaliserte budskap?

Bilde 23: Kjøkkenglassklubben – understreker den ordførermyndigheten?

3.3.8 Utforming av ordførerklubber i Norge

Vi skal se på noen ordførerklubber. Hvordan ser de ut, og hva er de lagd av?

For å finne ordførerklubber, har jeg besøkt Re og Sauherad kommune og maillet med noen kommuner. De er valgt enten fordi de ligger nært, fordi jeg har bodd der, eller fordi jeg har funnet bilde av klubbene deres på nettet. Kommunene har vært hjelpsomme.

3.3.8.1 Eksempler på utforming av ordførerklubber

Sauherad²⁹

Re³⁰

Averøy³¹

Iveland³²

Ringerike³³

Ringerike (Ådal)³⁴

Notodden 1³⁵

Notodden 2³⁶

Overhalla³⁷

²⁹ Sauherads ordførerklubber: Lyst tre, dype merker i slagflatene.

³⁰ Re kommunes ordførerklubber (tidligere Våle kommunes ordførerklubber) i hånden til ordfører Thorvald Hillestad (Sp): Bakelitt og sølv, avskallinger fra kraftig bruk. Tekst: *Til Våle kommune 11-12-1967. Fra Isak Bjerknes.*

³¹ Averøy kommunes ordførerklubber 1: Lyst tre. Fra før 1964. Facebookmail 01.06.2017. Foto mailskriver.

³² Iveland kommunes ordførerklubber: Mørkt tre og sølv. Tekst på sidene av hodet: *1956 Iveland 88,29 PT.GJ.SN, 1954 Vegusdal 85,25 PT.GJ.SN og 1955 Iveland 90,13 PTGJSN.* På skaftet står *Vandrepr. mellom Iveland og Vegusdal heradstyre.* Facebookmail fra Finn Terje Uberg 07.06.2017. Foto mailskriver.

³³ Ringerike kommunes ordførerklubber 1: Lakkert tre og sølv med tekst. Godt brukt. Gave. Facebookmail fra Evi, nettredaktør, 30.05.2017. Foto mailskriver.

³⁴ Ringerike kommunes ordførerklubber 2, tidligere Ådal kommunes ordførerklubber: Lakkert tre og sølv med tekst. Godt brukt. Gave fra Tyrstrand kommune i 1957 (100-årsjubileum). Facebookmail fra Evi, nettredaktør, 30.05.2017. Foto mailskriver.

³⁵ Notodden kommunes ordførerklubber 1: Mahogni og sølv med tekst: *Notodden kommune 75 år fra Notodden kommunale forening 1988.* Mail fra Margit J. Frømyr, politisk sekretariat, 31.05.2017. Foto mailskriver.

³⁶ Notodden kommunes ordførerklubber 2: En ekstraklubber kjøpt i 2013 (100-årsjubileum). Messinglignende plate med påskriften *Notodden kommune 100 år 1913-2013.* Mail fra Margit J. Frømyr, politisk sekretariat, 31.05.2017. Foto mailskriver.

³⁷ Overhalla kommunes ordførerklubber: Lyst tre. Gave fra Bjørn Rian i 1992. Facebookmail fra Julie Bruker, info. konsulent, 06.06.2017. Foto mailskriver.

Ullensaker³⁸

Innherred³⁹

Gran⁴⁰

Bergen

Øyer⁴¹

Stortinget⁴²

Utsira 1⁴³

Utsira 2⁴⁴

Notodden (utvalg)⁴⁵

Bilde 24: Et knippe ordførerklubber og stortingsklubben.

³⁸ Ullensaker kommunes ordførerklubber: Treverk med sølvbeslag. Påskrift: *Til Ullensaker kommune 25.10.1967 Fra Jessheim handelsstandsforening*. Facebookmail 11.06.2017. Foto mailskriver.

³⁹ Innherred samkommunes ordførerklubber: Or, hegg og gullregn. Lagd av Kåre Harald Almåsbygg til den nye samkommunen. Foto Kåre Harald Almåsbygg. Facebookmail fra Innherred kommune 30.05.2017.

⁴⁰ Gran Kommunes ordførerklubber: Lyst tre med blå innslag. Facebookmail fra Åse Toril Krågsrud, kommunikasjonsrådgiver, 03.06.2017. Foto ukjent.

⁴¹ Øyer kommunes ordførerklubber: Valnøtt-tre fra George Washingtons farm i Virginia og /eller teak-tre fra USS Washington, lagd og gitt av Torstein Gillebo, i 1946-47 (eller 1926-31). Facebook-mail fra Hanna Røberg 06.06.2017. Foto mailskriver. Professor Ole Moen (Gregersen, 2013)

⁴² Stortingsklubben: Valnøttre fra George Washingtons farm i Virginia og /eller teak fra USS Washington, lagd og gitt av Torstein Gillebo, i 1949. Facebookmail fra Karl Kristian Langeland, pressekontakt for Senterpartiets stortingsgruppe, 22.06.2017. Professor Ole Moen (Gregersen, 2013). Foto Karl Kristian Langeland.

⁴³ Utsira kommunes ordførerklubber: Ibenholt og sølv med påskriften *1937 Sira heradstyre. Fra lensmann Kristian Lunde*. Ordfører Marte Eide Klovning (fellesliste/Ap) skriver: «Nå har du minnet meg på denne fine vi har liggende i safen, så jeg skal begynne å bruke denne igjen.» Mail: 31.08.2017 og 04.09.2017. Foto ordføreren.

⁴⁴ Denne eikeklubben, lagd av en sirabu, ble brukt da ordføreren var ute i fødselspermisjon, og en stund til. Kilde og foto: Marte Eide Klovning, ordføreren (fellesliste/Ap). Mail: 31.08.2017 og 04.09.2017.

⁴⁵ Brio-klubbe. Utvalget for kultur og stedsutvikling innførte denne klubben. Erlend Loes bok om bankbrettet som hammeren hører til, var populær, og utvalgsleder var en humorist som lager årlig revy på Notodden. Varaordfører Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) (nå stortingsrepresentant) overtok utvalget, som er endret til utvalg for næring, miljø og stedsutvikling. Hun tenker at klubben nok er for lite seriøs og høytidelig til disse sakene. Facebookmail 11.08.2017. Foto Åslaug Sem-Jacobsen.

Nesten alle disse ordførerklubbene er uformet i tre: I mahogni, ibenholt, valnøtt og teak, gullregn, or, hegg og ikke navngitte treslag. Ofte brukes metall i tillegg til tre: I eldre klubber sølv, i nye, masseproduserte noe messinglignende.

Klubbene er relativt små. De er dreid i geometrisk strenge eller mer avrundede former. Hodene er gjerne konvekse, men noen har i tillegg konkave former. Noen har kantete elementer i seg, gjerne som feste mellom hodet og skaftet. Designet er relativt nøkternt.

Bilde 25: Ordførerklubbene er relativt små, på størrelse med Sauherads.

Hva gjør kommuner når de skal ha en ordførerklubbe? De kan få den, bestille den av en håndverker eller kjøpe en masseprodusert klubbe – for eksempel til et kommunejubileum eller når en ordfører tiltrer eller går av.

Bilde 26: Klubber som Torstein Gillebo lagde og ga bort: Øyers ordførerklubbe (foto Hanna Røberg) (v) og stortingsklubben (foto Karl Kristian Langeland) (h).

Vesle Øyer kommune *fikk* sin klubbe. Småguttene Ole og Torstein var klassekamerater. Torstein utvandret til Amerika. Da Ole ble ordfører, syntes Torstein at han skulle ha samme type klubbe som presidenten i USA og stortingspresidenten i Norge, så han lagde en ordførerklubbe til Ole (1946-47), en til Stortinget (1949) og en til president Truman (1947). Klubbene har samme design og materiale, valnøttre fra George Washingtons farm (Gregersen, 2013). Stortingets klubbe har sølv i tillegg. Den brukes enda. Så lille Øyer kommune har samme klubbe som Stortinget og en amerikansk president. Og historien om klubben «skal videreføres ved hvert kommunestyreskifte».⁴⁶

Utsira kommune fikk sin klubbe i ibenholt og sølv av lensmannen som skrev: "Vonar at der ved denne klubba vert gjort mange gode vedtak – til glede for ordførar og heradsstyre og til gagn for heradet» (Utsira kommune, 2013).

Innherred samkommunes klubbe er spesiallagd for å passe til kommunen. I disse kommunesammenslåingstider er det viktig for mange kommuner å beholde sin identitet i tillegg til å bygge en ny, felles identitet. Kåre Almåsbygg i Levanger hadde det i tankene

Bilde 27: Innherred kommunes ordførerklubbe (foto Kåre Almåsbygg, klubbemakeren).

da han lagde den nye klubben i or, hegg og gullregn: Or er «typisk for Verdal», og hegg «felles for begge kommunene». «Måten den blomstrer på, får være et viktig symbol om videre blomstring i samkommunen, og den fremtrer

som lys og fin, kanskje litt optimistisk» (Almåsbygg, 2004). Om giftige gullregn sier han «symbolikken bak dette var litt håp om at det kunne påvirke kommuneøkonomien i riktig retning ... I ettertid ser det knapt ut til at møteklubbene som sådan har bedret økonomien» (Almåsbygg, 2004).

Kommunevåpenet til Rindal kommune er en ordførerklubbe fordi stortingsmannen Jon Neergaard, «formannskapetets far», ble født i Rindal. Han «reiste landet rundt som "poli-

⁴⁶ Mail fra Hanna Røberg, for Øyer kommune, 06.06.2017.

tisk agitator" for å få bøndene til å stemme på bønder i de politiske valga ... Helt fra 1833 kjempa bøndene, med Neergaard i spissen, for å få Stortinget med på et forslag om lokalt selvstyre. Dette gikk til slutt igjennom ved Formannskapsloven i 1837».⁴⁷

Bilde 28: Rindals kommunevåpen

3.3.8.2 Ordførerklubber preget av bruk

Mange av ordførerklubbene forteller en historie. De kan bære preg av lang tids bruk, som Ådals gamle ordførerklubber:

Bilde 29: Ådal kommunes ordførerklubbe som Hønefoss kommune har nå, forteller om lang tids bruk (foto Evi).

Sauherad kommune er så fattig at den lenge var Robeklistet (underlagt fyket), og slagflaten til klubben forteller om mange, lange grublinger for å få endene til å møtes:

⁴⁷ Mail fra Rindal kommune, 12.06.2017.

Bilde 30: Ordførerklubbe til Sauherad forteller om vanskelige prioriteringer.

Res ordfører, Thorvald Hillestad, er usikker på om det er han eller forgjengeren som har slått litt vel hardt i bordet med ordførerklubben:

Bilde 31: Ordførerklubben til Re kommune bærer preg av sterkt politisk engasjement.

Men mange av de ordførerklubbene en finner bilde av på nettet, virker fabrikklagde. De ser helt greie ut, for eksempel i «valnøtt lignende» tre (Bergsport, 2017). Jeg føler at de lukter mer First House, enn Eidsvoll, at de ikke signaliserer folkets makt, men markeds-kreftenes makt. Selv om *jeg* leser det usagte budskapet deres sånn, duger de selvsagt like godt til å slå fast vedtak med.

Selv har jeg en forkjærlighet for de velbrukte klubbene som tydelig har vært ute en vinter-natt. Spesielt de enkle, dreide klubbene i lyst tre, føler jeg fanger noe av sjelen i det klubben står for. Etter års bruk får skaftet en grålig patina av hender som har holdt i dem, og hodene viser spor av engasjerte diskusjoner og tunge vedtak. Folket har arbeidet seg frem til en løsning, og folket har talt:

Bilde 32: Sauherads ordførerklubben er grånet av alle hendene som har knuget om den.

3.3.8.3 Hvordan ser ordførerklubbene ut

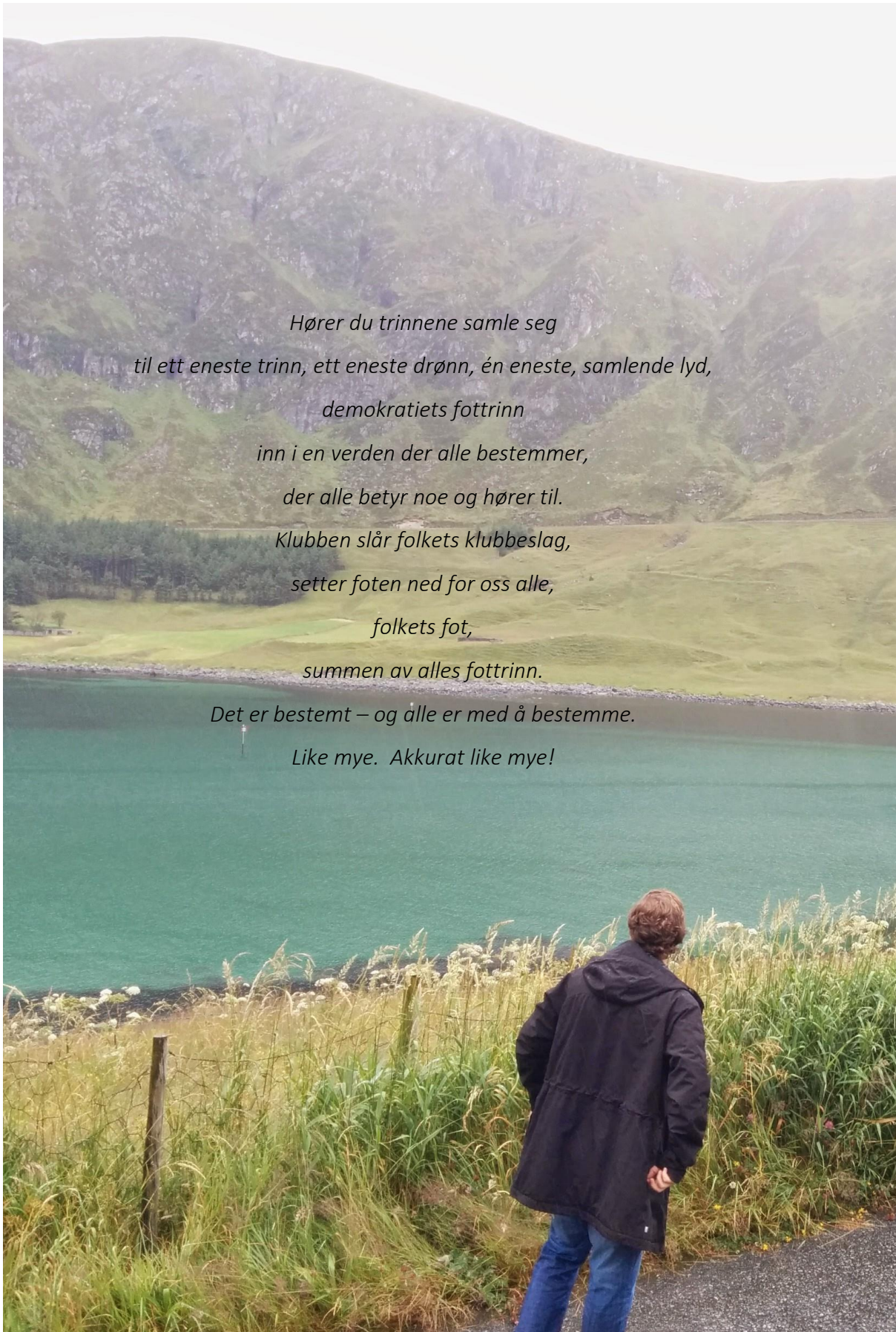
Vi ser at **11** ordførerklubbene ofte er relativt enkelt utformet i nøkterne, men ekte materialer. De visualiserer det folkelige, ekte og nære i demokratiet vårt.

3.3.9 Hysj, jeg hører lyden av noe ...

Til ordførerklubben

*Hysj, jeg hører lyden av noe ...
Er det lyden av folkestyre jeg hører?
Lyden av likhet og likeverd?*

*Vær stille og lytt!
Det kommer et folk ifra sagaens rike.
Det går mellom bakkar og berg.
Kan du høre de tusener av fjerne fottrinn
fra husmann og rikmann,
fra fut og fra fisker,
fra frisk og fra syk
fra from og fra fri,
Lyden av trinn fra småbarnas håp og de eldgamles vise erfaring,
fra mødrenes kamp og fedrenes gråt,
fra alt som er lempet og lidt.
Nå kommer de hit.*

*Hører du trinnene samle seg
til ett eneste trinn, ett eneste drønn, én eneste, samlende lyd,
demokratiets fottrinn
inn i en verden der alle bestemmer,
der alle betyr noe og hører til.
Klubben slår folkets klubbeslag,
setter foten ned for oss alle,
folkets fot,
summen av alles fottrinn.
Det er bestemt – og alle er med å bestemme.
Like mye. Akkurat like mye!*

Det er ikke bråk fra soldaters trampende føtter.

Ei heller fra stormenns gnistrende hæler.

Det er den tassende lyden av alle de små,

alle oss små.

De tuslende trinnene samles

til fosser av lyd

og ruller som vårflaum i liom.

Vi er med i den makten alle.

Like med, like mye.

Det er lyden av likhet og likeverd.

Demokratiets puls.

Den klasket i håndtrykk i sagaens riker.

Den klirret i drikkende skål-enigheter.

Den klingret i revolusjonens saler.

Nå knepper den svakt mot ordførerbordet sin lekende lette dans.

Eller drønner et malmfullt og dovretungt nei.

Eller vrir seg i stridens pine – før den stønner sitt samlende smell.

Det er lyden av likhet vi hører.

Lyden av alles røst.

Lyden av oss og det vi har bestemt.

Toril

Bilde 33: Foto fra Dragseidet, Hoddevika og Kjerringa («Vestkapp») i Selje kommune, klippeneven som er hevet i kamp mot det stormfulle Stadthavet (foto Paul Knutson).

4 Vi leker med forventningen. Utprøving og funn.

«Ingen rapport jeg har hørt,
Yter virkeligheten rettferdighet.»

Theoden
(Tolkien, 2001, s. 145)

Hvordan endrer variasjoner i formgivning, størrelse og materialvalg det signaliserte budskapet til pontifikaliet *ordførerklubben*?

Gjennom kapittel tre har vi lagt det teoretiske grunnlaget for å utforske dette. Vi vet mer om hva en klubbe er, hva et maktsymbol er, og hva et maktsymbol skal brukes til (3.1). Vi har ledd etter den historiske bakgrunnen for ordførerklubben (3.2). Fra fagfeltet materiell kultur har vi lært noe om hvordan ting snakker, og funnet ledetråder til tolkning av dem hos Betti (3.3). Vi har reflektert over utforming av pontifikalier, og sett på noen ordførerklubber (3.3).

Når har vi altså behandlet det underliggende spørsmålet i problemstillingen, ordførerklubbens signaliserte budskap som vi skal endre, og har lagt grunnlaget for å undersøke den synlige delen av problemstillingen:

Hvordan endrer variasjoner i formgivning, størrelse og materialvalg det signaliserte budskapet til pontifikaliet *ordførerklubben*?⁴⁸

4.1 Grunnprinsippene i utforskningen

Det er mange måter jeg kunne ha undersøkt dette på. Jeg har famlet meg frem til en måte å gjøre det på som jeg synes fungerer. Jeg beveger meg i et område mellom skapende arbeid, fenomenologisk analyse og hermeneutisk diskusjon.

Hundre klubbeutkast er utgangspunkt for undersøkelsen min – utformet fra sprudlende ideer fra slekt og venner og meg selv. Parallelt med å planlegge klubber, lage klubber og

⁴⁸ Som du ser, gjentar jeg fra tid til annen problemstillingen. En sjelden gang gjentar jeg også andre ting jeg har allerede sagt. Det er ikke fordi jeg har glemt at jeg har sagt det før, men fordi jeg tenker at det er nødvendig å minne oss om det – enten for å beholde det riktige fokuset, eller fordi stoffet er så tungt at vi trenger det.

samle ideer til klubber, arbeidet jeg med teori, utforskning, funn og analyse. Alle delene har vært premissgivere og korrektiver for hverandre.

Med kvalitative og kvantitative undersøkelser leker jeg med klubbene for å finne mekanismer som endrer budskapet.

I utforskningen er det *jeg* som er den som legger et opprinnelig budskap i en ting *jeg* lager, *jeg* som tolker budskapet i den samme tingen, og *jeg* som reflekterer over om det er andre måter å oppleve tingen på. Og undersøkelsens mandat er fenomenologisk: Sånn blir budskapet i klubbene oppfattet og tolket av *meg*. Dette er undersøkelsens største svakhet – at det i all hovedsak bare blir mitt blikk på endring av klubbens budskap, vi undersøker. Og det er undersøkelsens styrke – at subjektive meg har alle rollene og kan gå svært dypt inn i hva som skjer, hvorfor og hvordan tolkningen av klubbens budskap oppstår. Jeg er ikke ute etter et valid fasitsvar ved hjelp av et stort nok tilfeldig utvalg av informanter. Dette er en fenomenologisk undersøkende refleksjon.

Det kan synes selvmotsigende å hevde at det subjektive aspektet er både styrken og svakheten i studien. Jeg tenker at det er i spennet mellom det blindende subjektive og det innlevende subjektive jeg finner de beste, dypeste, mest fundamentale svarene på det jeg undersøker – ikke på hva klubben sier, men på hva som gjør at jeg leser min tolkning av hva klubben sier. Hva endrer budskapet i klubben for den subjektive leser, for meg?

4.2 Utforskningen finner sin form

Hvordan er jeg gått frem rent praktisk for å svare på problemstillingen? Hva har jeg endret for å få frem et nytt budskap i klubbene?

4.2.1 Rent teknisk – hvilke grep, notatbøker og dokumenter brukte jeg?

4.2.1.1 Hundre klubber

Det fysiske materialet jeg anvender i denne undersøkelsen, er de hundre klubbene jeg har lagd. De er ikke håndverksmessig høyverdige, men utkast til klubber. Jeg skulle ikke skape kunst, men svare på problemstillingen. Det samme gjelder bildene av dem – få er kunstfotografier, og de fleste er beskåret ned for å illustrere.

4.2.1.2 Loggbok

Ideer til klubber med skisser, noterte jeg i en loggbok. Når jeg skulle lage klubber, fant jeg utkast der. Der noterte jeg også hva den ferdige klubben fikk meg til å tenke og føle. Loggboken er ført fullstendig for alle ideene, men neste dokument overtok avlesingen av klubbene.

4.2.1.3 Fenomenologisk avlesing av hver klubbe

Dokumentet *Klubbeanalyse* inneholder en fenomenologisk avlesning av hver klubbe med vanlige ord i en enkel mal (4.2.2.2). Den danner grunnlaget for de kvalitative undersøkelsene. En ny avlesing ble notert med forkortelser, tegn og symboler i en avkrysningsmal for å kategorisere det klubbene sa og hva de snakket med (4.2.2.3). Den danner grunnlaget for de kvantitative delene av undersøkelsen min.

Klubbeanalyse betrakter jeg som råmateriale. Men noen smakebiter er med.

4.2.1.4 Kvalitativ og kvantitativ utforskning av klubbene

Å kategorisere det jeg leste ut av klubbene, ga meg en bekreftelse på at en del av de vage inntrykkene jeg satt med, burde ekstraheres og sammenlignes. En kvantitativ undersøkelse gir oss oversikt over de kvalitative, nære avlesingene av klubbene.

Dokumentet *Klubbeanalysesammendrag* er en lang, reflekterende prosess med å samle og tolke avlesingen av klubbene. Før hver undersøkelse noterte jeg hva jeg ville undersøke. Så samlet jeg relevante data i en eller flere tabeller og fikk oversikten over det jeg undersøkte. Tilslutt noterte jeg eventuelle funn, diskuterte dem og foreslo nye undersøkelser dersom det syntes relevant.

Jeg la en plan for hva jeg skulle sammenfatte og sammenligne, men det har vært en interaktiv prosess fordi resultater av undersøkelser har gitt ideer til hva som videre burde undersøkes.

Jeg sjonglerte mellom kvalitativ og kvantitativ utforskning på en måte som kan synes useiøst og vimsete. Jeg ser den likevel som relevant av to grunner:

1. Et så stort datamateriale er vanskelig å få overblikk over når en ser det på nært hold. Det krever avstand. Det kan en skape ved å systematisere dataene.

2. Forforståelsen min kan ha blindet meg fra å se sammenhenger som jeg kan få øye på ved å sjonglere med det jeg har lest utav klubbene.

Klubbeanalysesammendrag ser jeg på som råmateriale, men relevante funn er tatt med.

4.2.2 Valg av kriterier, ord, begreper og kategorier

Paradoksalt nok blir det viktig å avklare ord og begreper når en skal skrive om ordløst språk. Hva kaller jeg det ordløse jeg prøver å finne ut av? Hvordan posisjonerer jeg det i det faglige landskapet?

4.2.2.1 *Hvor plasserer jeg meg språklig i det faglige landskapet?*

Jeg skriver om hvordan ting taler, om *ordløst* språk. Med *ord* mener jeg verbalt uttrykte ord. Jeg kunne jeg valgt ordet *multimodalitet* (Thorsnes, 2015). Men det jeg skriver om, tilhører ikke bare en trang fagkrets, så jeg har valgt å ikke gå inn i multimodalitetens relativt utilgjengelige begrepsverden, men heller la stoffet være lett tilgjengelig. Men tanker rundt multimodalitet har vært en inspirasjonskilde for meg.

4.2.2.2 *Fenomenologisk avlesning av klubbene, kvalitativ utforskning*

Fenomenologisk tolkning? Fenomenologisk forforståelse? Hører ikke forforståelse inn under hermeneutikk? Jeg går ut fra Bettis hermeneutiske sortering av forforståelse og innlevelse. I *innlevelsen* går jeg fenomenologisk inn og leser nært og dypt hva hver klubbe sier, prøver å føle budskapet så uforstyrret og bart som mulig, være vår på hva jeg sanser, hva det gjør i meg, og hva jeg fortolker. Jeg ser klubbene og budskapene med et fenomenologisk blikk.

Den tette, nære kontakten med hver enkelt klubbe, den sanselige lesingen og det uforstyrrede, intuitive møtet med forskningsmaterialet, er bærebjelken i denne undersøkelsen.

Jeg har sittet med en og en av klubbene og kjent etter hva jeg syntes de sa meg. Dette skrev jeg ned.

Jeg oppdaget raskt at klubbene snakket ulikt utfra hvilken rolle jeg hadde i det ritualet pontifikaliet refererer til. Dette ga meg behov for å kategorisere de ulike rollene en opp-

lever ordførerklubben fra. Disse har jeg kalt *synsvinkler*. Synsvinkler er et utilstrekkelig ord. Det burde kanskje være sansevinkler eller lesevinkler, men ingen av disse er brukte ord.

Når vi nærmer oss tingen ordførerklubbe, kaster vi først et raskt blikk på den og får et førsteinntrykk. Deretter ser vi nærmere på den. Så holder vi i den. Deretter slår vi med den og er det slående, bestemmende subjektet. En annen rolle i ritualet med klubben, er å bli slått over – vi er objektet for maktbruken. Den siste rituelle rollen er å se på at det slås og bestemmes – vi er tilskueren, den som ser fra avstand og reflekterer over spillet og budskapene i ritualet.

Ut fra dette lagde jeg den første malen til å avlese klubbene, og leste av alle de hundre klubbene inn i denne. Den ble side én i analysen av hver klubbe:

Tabell 2: Skjema for fenomenologisk avlesing av hver klubbe

1. Klubbe		
Bilde av klubben	Nærbilde av klubben	Bilde av at det slås
Førsteintrykket – stikkord:	Å se på klubben:	
Å holde i klubben:	Å slå med klubben – subjekt:	
Å bli klubbet – objekt:	Å se at det slås – tilskuer:	
Totalinntrykket av klubben:		

4.2.2.3 Å finne kriterier for å beskrive og kategorisere det jeg leser i klubbene

Jeg satt nå med nære, tette beskrivelser av hver av de hundre klubbene. Skulle jeg sammenligne alt jeg hadde lest, ville en systematisering av stoffet være til en hjelp. Jeg måtte spisse avlesingene i kriterier, fange bredden med nok kriterier, og finne ord som godt beskrev kriteriene, symboler for ordene og tallverdisette noen av dem så de ble operasjonelle.

I forkant hentet jeg inspirasjon fra materiell kultur og fra Betti.

Når vi skal finne ut hva en ting sier, er det viktig å beholde bredden i det sanselige vi opplever.⁴⁹ Men samtidig kan det være praktisk å beskrive elementer i opplevelsen hver for seg, så vi blir oss mer bevisst hva vi sanser. Jeg utarbeidet kriterier i «samarbeid» med klubbene. Jeg samholdt kriteriene med Axel Mørchs estetiske vurdering og fortolkning (Mørch, 1994; Sandven, 2011) og Paul Gowlands kart over estetisk analyse av en skulptur (Sandven, 2011), samt annen designteori (Lidwell et al., 2003). Følgende kriterier valgte jeg å bruke. Det ble side to i avlesingen av hver klubbe:

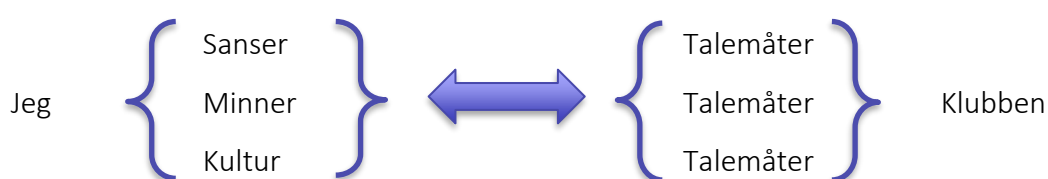
Tabell 3: Mal for systematisering av avlesingen av klubbene

Klubbe (nr): (Navn) klubbe								
Hva formidler budskapet?								
	Sanser	Minner	Kultur					
Materialet								
Illusjon av formen								
Størrelsen								
Størrelsesforholdet								
Formmessige grep								
Overflate								
Festet mellom hodet og skaftet								
Funksjonalitet								
Hode og skaft i hvert sitt materiale								
Assosiasjoner til noe kjent								
Lys								
Lyd								
Lukt								
Smak								
Taktilitet								
Kroppsfølelse for formen								
Vekt								
Temperatur								
Farger								
Hvilket budskap om makt, leser vi?								
	Første-inntrykk	Å se på den	Å holde den	Å slå med den	Å bli slått over	Å se på at det slås	Total-inntrykk	Kontrast
Makt								
Riktig type makt								
Understreking av makt								
Avmakt								
Latterliggjort makt								
Beskriver en type makt								
Budskap om maktmekanismer								
Til ettertanke								
Endring i budskapet								
Brudd i opplevelsen av klubben: ...								

⁴⁹ Som Haverkamp skriver om «synesthetic design» (Haverkamp, 2013).

Kategoriene er ikke gjensidig utelukkende. Selv de jeg trodde var det, er ikke gjennomført det (makt/avmakt, riktig/latterlig makt). Det skyldes vel at når en skal lese hva en ting sier, tar en inn en mengde faktorer med samsvarende, sprikende og motstridende budskap, og sjonglerer med det i hodet for å finne ut hva som taler mest, og hva tingen mest sier.

Hvordan leser jeg en ordførerklubbe? Det jeg leser med, kaller jeg *lesemåter*. Jeg leser en ting med det jeg ser, hører, lukter, smaker, føler, med det jeg *sanser*. Jeg leser også en ting med det jeg bevisst eller ubevisst husker fra fortiden min, med *minner*. Og jeg leser med de kulturelle og subkulturelle brillene jeg har på, med *kultur*.

Bilde 34: Forholdet mellom talemåter og lesemåter

Men hva snakker en ordførerklubbe med? Den snakker med *materialet* den er lagd av, med *illusjon av formen, størrelsen, størrelsesforholdet, formmessige grep, overflate, festet mellom hodet og skaftet, funksjonalitet, kontrast mellom hode og skaft i hvert sitt materiale, assosiasjoner* til noe kjent, *lys, lyd, lukt, smak, taktilitet, kroppsfølelse for formen, vekt, temperatur og farger*. Måtene klubben snakker på, kaller jeg *talemåter*.

Er det feil å ha med *assosiasjoner* som en talemåte? Det er den eneste talemåten jeg ikke finner støtte for hos Gowland eller Mørch, den eneste som ikke hører med i en formalestetisk analyse. Men skal vi tenke som Betti, har en ting fått lagt inn i seg intensjoner fra den som lagde den, og da mener jeg at dette også må være med i hva en ting snakker med (talemåtene), ikke bare i hva jeg leser med (lesemåtene).

Fra fagfeltet materiell kultur hentet jeg grunnideer for å kategorisere budskapet til en klubbe. Bjarne Rogan (Rogan, s. 327-328) beskriver, som nevnt, tre typer meningsinnhold i en ting:

1. Denotasjon – tingens grunnbetydning, produsentens opprinnelige budskap i tingen.

2. Konnotasjon – tingen som sosialt objekt, tilleggsbetydninger som bare en begrenset gruppe kan lese, eller en begrenset kontekst får frem.
3. Assosiasjoner – tingen som minneobjekt, private minner.

Jeg kaller den første *assosiasjoner*, og definerer den som en talemåte fordi det er *tingen* som snakker om dette. Den andre kaller jeg *kultur*, og definerer den som en lese måte fordi det er *min* tolkning av tingen. Den tredje kaller jeg *minner*, og definerer den som en lese måte, fordi det er noe som skjer i *meg*, ikke i klubben. I tillegg definerer jeg *sanser* som en lese måte, og fragmenterer klubbens talemåter ned til ni direkte fysiske, sanselige talemåter (lys, lyd, lukt, smak, taktilitet, kroppsfølelse for formen, vekt, temperatur og farger), ni talemåter som innebærer refleksjon over sanseintrykk (materiale, illusjon av form, størrelse, størrelsesforhold, form, overflate, feste, funksjon og hode/skaft i hvert sitt materiale) og en talemåte som bygger på det en husker (assosiasjoner). Jeg setter altså grensen mellom talemåte og lese måte ut fra *hvem* det skjer noe i – klubben eller leseren.

Bilde 35: Gaffelklubben bruker assosiasjonene som talemåte.

4.2.2.4 Kvantitativ utforskning av det avleste materialet

Fra fenomenologisk avlesing av hver klubbe og fortetting via kriterier, går jeg enda litt

videre og prøver å lage en slags målbarhet i dette. Jeg gradsvurderer noen av kriteriene (ordinalnivå) og oversetter andre til tall (intervallnivå).⁵⁰ Det har vært en utprøvende prosess for å finne frem til noe som kan brukes til en mer kvantitativ undersøkelse.

Jeg sier *mer* kvantitativ, for noen bunnsolid kvantitativ forskning med valide funn, påberoper jeg meg ikke. Det finnes ikke noe stort antall klubber å hente tilfeldige utvalg fra. Klubbene mine er ikke lagd ut fra noe gjennomsnitt eller representativ bredde av mulige variasjoner. De er lagd som respons på tilfeldige ideer. Antallet, hundre, er alt for lite til å slå fast noe statistisk utfra. Avviksmarginen blir også veldig stor fordi tall- og verdisetting ikke er objektivt målbar, bare vagt følt. Kategoriene er heller ikke gjensidig utelukkende.

Vi finner ikke objektive svar eller statistisk valide tall, men vi leter etter spor av mekanismer som kan si oss noe om det vi undersøker: Endringer i klubb budskapene utfra fysiske endringer i klubbene. Det vi finner, samholder vi så med klubbene for å vurdere om det er tull, tilfeldigheter eller funn.

4.2.2.5 Lek med det avleste budskapet for å prøve å finne mekanismer i dette

I undertittelen bruker jeg ordet *lek*, et ord vi forbinder med barn eller useriøse handlinger. Jeg bruker det likevel. Det å utforske noe åpent og lekent, kan være det som hever en studie fra å bekrefte etablerte sannheter, til å oppdage nye. Derfor prøver jeg å utforske med en lekende, åpen innstilling – samtidig som jeg er seriøs.

4.2.2.6 Kritisk blikk på avlesing og avlesningstidspunkt

Hva har ulike avlesningstidspunkt hatt å si for kategoriseringen? Er de en kilde til gale resultater i de kvantitative undersøkelsene? Har vurderingene vært stabile og konsekvente, eller har de variert eller sklidd i en retning? Dette ser jeg også litt på.

4.2.2.7 Nært blikk på klubbene for å vurdere det vi syntes at vi fant

Etter å ha sett klubbene og budskapene deres fra avstand (4.4), går jeg nært inn på dem igjen og evaluerer det jeg så fra avstand (4.5). Stemmer det? Hvorfor fant jeg det jeg gjorde? Hva skyldes det jeg fant? Sitter vi igjen med noe vi har lært av dette (5)?

⁵⁰ Kriteriene er ikke gjensidig utelukkende, så de er egentlig ikke på ordinal- eller intervallnivå.

4.3 Vi får et nært møte med hver klubbe

Vi går nært inn og ser på klubbene. Hva sier de?

Bilde 36: Nært møte med klubbene.

Hvordan ble klubbene til? Jeg fikk mange ideer fra andre og tenkte ut mange klubbeideer selv. Også under veiledning har vi klekket ut klubbeforslag.

Klubbene er ikke et objektivt, representativt snitt av utforskningsområdet. De er ideer som er dukket opp og blitt opplevd som morsomme, interessante eller talende nok til at jeg syntes de var verd å lage.

Bilde 37: Klubbedeler.

Klubbene bærer preg av hva jeg liker, forteller om hva jeg har hatt tilgang til å lage klubber av, og begrenses av hva slags materialer jeg behersker å arbeide med. Noen klubbeideer er blitt til serier på to til fem klubber som en utprøving av et materiale, en overflate eller annet. Men alt i alt er det stor bredde

i klubbeframstillingen både når det gjelder idéer, materialer og utforming. Jeg ville holde meg til definisjonen min om at en klubbe er noe vi visuelt opplever som en klubbe, uavhengig av settingen rundt (3.1.4), men noen klubber faller likevel utenfor den.

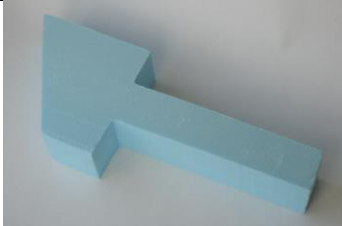
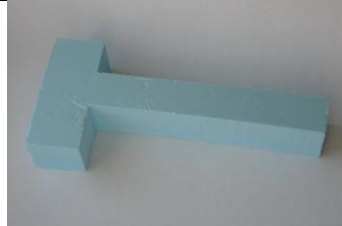

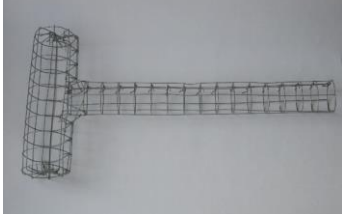

Bilde 38: Klubbeframstilling ved bekken og ved vedkomfyren.

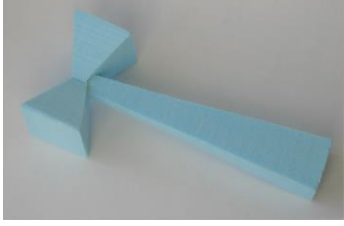

4.3.1 Velkommen inn i min klubbeframstilling: ⁵¹

⁵¹ En fylldigere beskrivelse av de hundre klubbene finner du blant vedleggene (11.2).

<p>Klubbe 1-20</p>	 <p>1. Furu rundstokk</p>	 <p>2. Skjevt festet skaft, furu</p>
 <p>3. Usentrert feste, furu</p>	 <p>4. Løst hode, furu</p>	 <p>5. Hode i 45° vinkel, furu</p>
 <p>6. Einer</p>	 <p>7. Furu med setesdalskofte</p>	 <p>8. Omriss i ulltråd og lakk</p>
 <p>9. Omriss i ulltråd og maling</p>	 <p>10. Veldreid furu</p>	 <p>11. Fjellfuru</p>
 <p>12. Bøk</p>	 <p>13. Svartor</p>	 <p>14. Fet tyri, kraftig klubbe</p>
 <p>15. Fet tyri, spedt skaft</p>	 <p>16. Fjellfuru, ett stykke</p>	 <p>17. Rusten hesjetråd</p>
 <p>18. Gammelt treverk</p>	 <p>19. Piggtråd</p>	 <p>20. Neglelakk malt furu</p>

<p>Klubbe 21-40</p>	 <p>21. Sitronbelagt furu</p>	 <p>22. Sprukken hesjestaur</p>
 <p>23. Velbrukte hesjepluggar</p>	 <p>24. Værbitt hesjestaur</p>	 <p>25. Forsirede hesjespor</p>
 <p>26. Bemalte insektspor</p>	 <p>27. Oppvaskklubbe</p>	 <p>28. Gaffatape</p>
 <p>29. Rusten hakke</p>	 <p>30. Kobbertråd</p>	 <p>31. Kobbertråd med trespon</p>
 <p>32. Godt brukt kornsekk, furu</p>	 <p>33. Slapp kornsekk</p>	 <p>34. Hundenetting</p>
 <p>35. Papir</p>	 <p>36. Bandasjert furu</p>	 <p>37. Isopor</p>
 <p>38. Rusten jernnagle</p>	 <p>39. Rustent T-rør</p>	 <p>40. Styroform</p>

<p>Klubbe 41-60</p>	 <p>41. Styroform</p>	 <p>42. Styroform</p>
 <p>43. Reinlav i hundenetting</p>	 <p>44. Hundenetting, stor</p>	 <p>45. Pianohammer</p>
 <p>46. To pianohammer</p>	 <p>47. Basshammer fra piano</p>	 <p>48. Fire pianohammer</p>
 <p>49. Pianohammer med skaft</p>	 <p>50. Gull, edeltre og silke</p>	 <p>51. Gipset furu</p>
 <p>52. Fangeklubbe</p>	 <p>53. Ekskrementklubbe</p>	 <p>54. Musegnagd ved</p>
 <p>55. Markert musemønster</p>	 <p>56. Forgylt musemønster</p>	 <p>57. Granitt med treskaft</p>
 <p>58. Larvikitt med askeskaft</p>	 <p>59. Pengeklubbe</p>	 <p>60. Vepsebolklubbe</p>

<p>Klubbe 61-80</p>	 <p>61. Glassklubbe</p>	 <p>62. Kaninskinclubbe</p>
 <p>63. Forgylt piggråd</p>	 <p>64. Sitron og furu</p>	 <p>65. Spiralfjær og furu</p>
 <p>66. Styroform</p>	 <p>67. Gaffelklubbe</p>	 <p>68. Blåvedklubbe</p>
 <p>69. Bomullsklubbe</p>	 <p>70. Gummihodeklubbe</p>	 <p>71. Feil vektfordeling</p>
 <p>72. Skrangleklubbe</p>	 <p>73. Hullete klubbe, furu</p>	 <p>74. Kalkunbeinklubbe</p>
 <p>75. Reinhornklubbe</p>	 <p>76. Knivlireklubbe</p>	 <p>77. Kjevleklubbe</p>
 <p>78. Hammerklubbe</p>	 <p>79. Glasskårklubbe</p>	 <p>80. Penisklubbe, einer</p>

<p>Klubbe 81-100</p>	 <p>81. Hårklubbe</p>	 <p>82. Strikklubbe</p>
 <p>83. Solcelleklubbe</p>	 <p>84. Armert betongklubbe</p>	 <p>85. Blondeklubbe</p>
 <p>86. Skolebroderiklubbe</p>	 <p>87. Kjøkkenglassklubbe</p>	 <p>88. Mediaklubbe</p>
 <p>89. Ringklubbe</p>	 <p>90. Tynnskaftet eikeklubbe</p>	 <p>91. Lubben eikeklubbe</p>
 <p>92. Rangleklubbe</p>	 <p>93. Keramikklubbe</p>	 <p>94. Rørklubbe</p>
 <p>95. Pæreklubbe</p>	 <p>96. Hul klubbe</p>	 <p>97. Ammunisjonsklubbe</p>
 <p>98. Sjokoladeklubbe</p>	 <p>99. Lammeknokeklubbe</p>	 <p>100. Frukttreklubbe</p>

Bilde 39: Alle de hundre klubbene.

4.3.2 Synsvinkler jeg leser hver klubbe fra

Når leser vi klubbens budskap? Kan synsvinkelen jeg leser klubben fra, påvirke hvilket budskap jeg leser i den? Hva opplevde jeg da jeg prøvde ut alle rollene på alle klubbene?

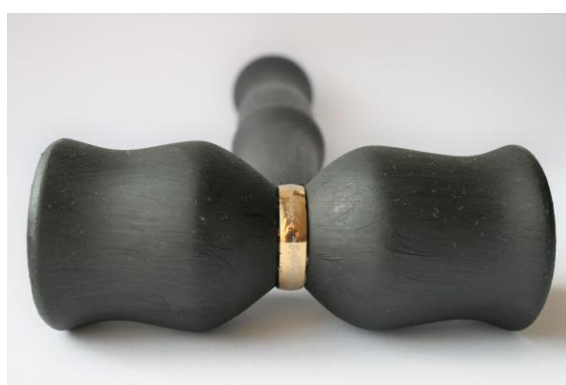
Tabell 4: De seks synsvinklene vi leser av klubbene fra

Førsteintrykk	Å se på den	Å holde den	Å slå med den	Å bli slått over	Å se på at det slås
---------------	-------------	-------------	---------------	------------------	---------------------

Bilde 40: Klubbe 80 og 50.

Vi leser budskap fra en klubbe når vi kaster det første blikket på den. Noen av klubbene snakker høyt allerede da, som penisklubben (80) som hylér høyt med sine assosiasjoner, eller gullklubben (50) som signaliserer en fornemhet ved første blikk – som den ikke følger opp senere.

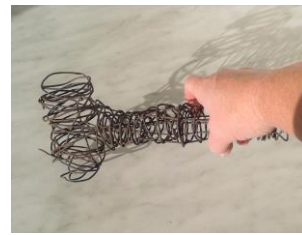
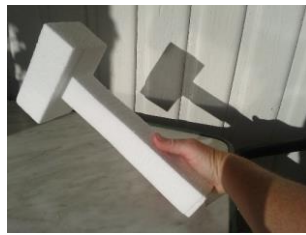
Bilde 41: Klubbe 89.

Andre klubber sier mer når vi ser grundig på dem, som ringklubben (89). Det er først når en ser siseleringen på ringen, at de «innvidde» forstår hva klubben sier.

Bilde 42: Klubbe 62 og 33.

Flere klubber gir sitt sterkeste budskap når en holder i dem, som den myke kaninskinnsklubben (62) som får meg til å glemme vedtak og slåing når jeg føler den i hånden, og striesekklubben med slapt skaft (33) som suger all makten ut av armen når den henger motstandsløst ned.

Bilde 43: Klubbe 5, 37 og 17.

Noen av klubbene sier mest når en skal slå med dem eller når en slår med dem. Klubben med hode i 45° vinkel (5) ser underlig ut, men først når jeg skal til å slå med den, kjenner jeg hvor uhåndterlig den er. Isoporklubben (37) og klubben av rusten hesjetråd (17) oppleves mektig når jeg slår, men ikke ellers.

Bilde 44: Klubbe 53, 27 og 49.

Når jeg er den det vedtas noe over, opplever jeg noen klubbers budskap annerledes. Det oppleves mer ydmykende å bli slått over med ekskrementklubben (53), enn sett fra andre

synsvinkler. Oppvaskklubben (27) og pianohammerklubben med bearbeidet skaft (49), oppleves mektige da, men ikke ellers.

Bilde 45: Klubbe 14, 22 og 48.

Står jeg på avstand og betrakter dette, tolker jeg klubbene mer analytisk, og ser kanskje et annet budskap i dem. Tyriklubben (14) oppleves klissete og useriøs istedenfor stor og mektig. Den vesle sprukne hesjestaurklubben (22) fremstår som sprukket og gått i stykker, istedenfor nøktern og demokratisk. Pianohammerklubben med fire hoder og skaft (48) fremstår da som latterlig, men ikke ellers.

Bilde 46: Klubbe 98.

For noen klubber endres budskapet etter slaget. Det er ikke før klubben er slått med og lagt ned igjen, at sjokoladeklubben (98) virkelig mister makten sin – når den som har fattet vedtaket blir sittende å slikke sjokoladekliss av fingrene.

Bilde 47: Klubbe 97, 95 og 60.

For mange klubber ligger makten i slaget, i lyden, størrelsen eller tyngden. Men makten til noen av klubbene ligger i potensialet for hva slaget kan utløse. Klubben som er lagd av ustabil ammunisjon (97), kan eksplodere, pæreklubben (95) kan knuse, og forstyrrer vi vepsebolklubben (60), kommer sinte vepser ut og stikker oss.

A Hver av synsvinklene en ser en klubbe fra, kan være den som taler sterkest, og endringer i klubbepudskapet kan leses fra alle synsvinkler.

B Budskapet til en ordførerklubbe kan endres svært mye.

4.3.3 Lesemåter – hva leser jeg en klubbe med?

Jeg leser en klubbe med hele meg – med øyne, ører, hender, nese, munn, kropp, med alle sanser. Men det er ikke det jeg mener med *lesemåter*. Jeg bruker alt dette i hver av de tre lesemåtene: Når jeg leser med sansene, med personlige minner og med de kulturene og subkulturene jeg er en del av.

Er det tre lesemåter eller er det bare en? Egentlig leser vi *alt* med sansene, men personlige minner og den kulturelle bagasjen vi har, forstyrrer oss i eller hjelper oss til å tolke de sanseintrykkene vi får. Derfor ser jeg det som praktisk å si at vi bruker tre lesemåter når vi leser en materiell ting. Dette er noe jeg mener selv, men jeg finner fragmentarisk støtte for det både i fagfeltet materiell kultur og hos Betti.

Tabell 5: De tre lesemåtene vi leser klubbene med

Sanser	Minner	Kultur
--------	--------	--------

Når jeg opererer med tre lesemåter av klubbene, mener jeg ikke at en rendyrket bruker en og en av dem. Vi bruker alle tre lesemåtene hele tiden, på hver eneste ting vi leser.

Kan alle tre lesemåtene lese budskapet i en klubbe? Vi går til klubbene og ser.

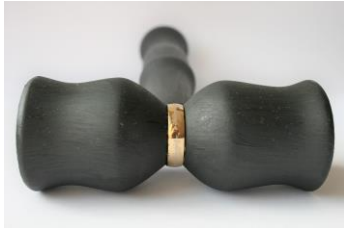
Bilde 48: Klubbe 62.

Å holde i kaninskinnsklubben (62) gir en umiddelbart sanselig opplevelse. Den føles så myk og varm, så god å ta i, at alle tanker om makt fordufter. Når jeg så tar meg sammen for å tolke makten i klubben, blir tolkningen et derivat av sanseropplevelsen.

Bilde 49: Klubbe 60.

Vepsebolkklubben (60) leser jeg mest med minner. Minner om fjerning av vepsebol, summing av hissige veps og vepsestikk. Når jeg leser makt inn i denne, blir det en makt som kan gjøre vondt, særlig for den som holder i klubben.

Bilde 50: Klubbe 89.

Ringklubben (89) oppleves ulikt utfra referansebakgrunn. Ringens siselering forteller de «innvidde» at dette er Mak-tens Ring, ondskapens altoppslukende ring fra Tolkiens Ringenes Herre-trilogi, ringen som prøver å stramme sitt ødeleggende grep om verden. For andre kan klubben handle om giftering og ekteskap, eller bare om en gullring.

Vi fant at **C** en kan oppleve sterke budskap fra en klubbe gjennom alle de tre lesemåtene, og alle lesemåtene er relevante for å lese endringer i klubbene.

4.3.4 Talemåter en klubbe snakker med

Hva bruker en ting når den skal si noe? Hvor mange måter kan den snakke på? Talemåter flyter over i hverandre, og ingen oversikt dekker alle måtene en ting snakker på. Jeg har lett meg frem til en liste over 19 måter klubbene snakker på. Mandatet til listen er at den er hensiktsmessig i undersøkelsen av budskapet til mine ordførerklubber, ikke at den er en universell liste som passer til å lese budskapet til en hvilken som helst ting.

Da jeg begynte å arbeide med talemåtene til klubbene, var listen kortere. Den kunne sikkert blitt enda lenger.

Tabell 6: De nitten talemåtene klubbene snakker med

Materialet	Funksjonalitet	Taktilitet
Illusjon av formen	Hode og skaft i hvert sitt materiale	Kroppsfølelse for formen
Størrelsen	Assosiasjoner til noe kjent	Vekt
Størrelsesforholdet	Lys	Temperatur
Formmessige grep	Lyd	Farger
Overflate	Lukt	
Festet mellom hodet og skaftet	Smak	

For hver talemåte har jeg plukket ut omtrent tre klubber vi skal se nærmere på. Klubbene er ikke alltid valgt ut fordi de skrek høyest med talemåten, men fordi de illustrerer hvordan talemåten kan endre klubbens budskap.

Kan alle talemåtene endre budskapet i en klubbe?

4.3.4.1 Materialet

Bilde 51: Klubbe 90, 33 og 84.

Materialet er en av de talemåtene som snakker sterkest i en klubbe. Eikeklubben (90) er lagd av et fornemt, mektig, tungt og fast materiale som underbygger status og makt.

Strien i strieseklubben (33) er støvete, lappet og slitt og signaliserer lav status. I tillegg gjør materialet den slapp og veik og underminerer makt.

Materialet i klubben i armert betong (84) er alt for sterkt og tungt til en klubbe. Det sier noe om for mye, for tung, for ubehøvlet makt.

Kunst kan bruke «feil» materiale for å gi noe et nytt budskap. I Nils Aas' skulptur *Henrik VIII* i papir, frastjeler materialet den brutale despoten all makt (Malmanger et al., 2007, s. 44). I Meret Oppenheims pelskledde service *Object* snakker materialet høyt (Moma, 2017).

4.3.4.2 Illusjon av formen

Bilde 52: Klubbe 34, 8 og 35.

Jeg ser en klubbe, selv om det jeg egentlig ser, er litt netting (34), ulltråd (8) eller papir (35) (Brockmann, 1987, s. 28). Nettingen, tråden og papiret antyder formen av en klubbe (Kvisvik, 1989, s. 37). Størrelsen gjør noe med hvor mye makt jeg leser inn i klubben, men luften mellom nettingen eller trådene gjør at den makten størrelsen antyder, ikke oppleves i noe særlig grad.

Nils Aas bruker denne talemåten i *Markus Aurelius*, en skulpturell ståltråds-kisse av keiseren til hest, der vi ser tvers igjennom både keiseren og makten hans (Rostad & Aas, 1987, s. 97).

4.3.4.3 Størrelsen

Bilde 53: Klubbe 11, 14 og 97.

Forventningen vår til størrelse får oss til å føle om noe er stort eller lite. En stor klubbe gir en følelse av makt. En liten klubbe gir en følelse av mangel på makt. Jo større klubbe, jo mektigere er den – til vi vipper over et punkt der tingen ikke lenger kan løftes eller slås med. En liten klubbe *kan* også si noe sterkt om en stor makt.

Både den sølvgrå fjellfuruklubben (11) og den kraftige tyriklubben (14) oppleves mektige i kraft av sin størrelse, men den bittelille ammunisjonsklubben (97) er mektig til tross for størrelsen. Der må det jeg leser om makt, komme fra en annen talemåte.

4.3.4.4 Størrelsesforholdet

Bilde 54: Klubbe 15, 77 og 12.

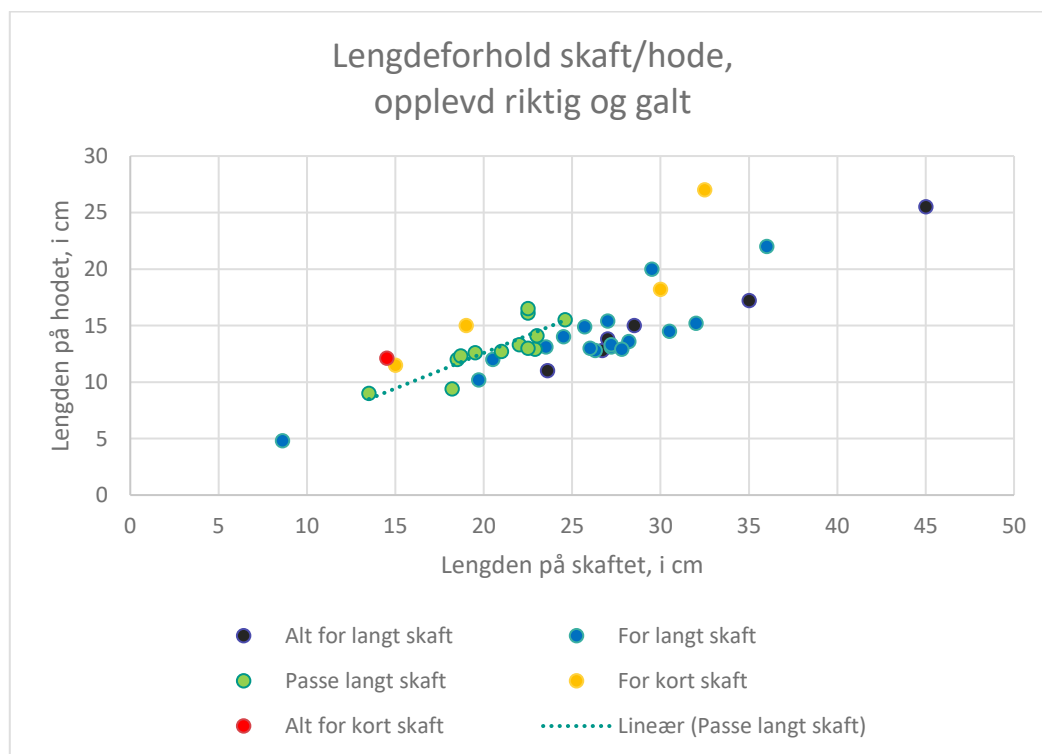
Tyriklubben med spinkelt skaft (15) og kjevleklubben (77) har solide, svære hoder, men for tynne skaft. Bøkeklubben (12) har for lite hode i forhold til lengden på skaftet. Alle tre klubbene er maktstjålet av «feil» størrelsesforhold mellom hodet og skaftet. Instinktivt, erfaringsmessig, vet jeg at klubben blir svekket.

Hva er riktige klubbeproporsjoner? For å kunne endre budskapet en klubbe sender ut ved hjelp av å bruke «feil» dimensjonering, lette jeg etter et forholdstall for hvilken dimensjonering jeg opplever «riktig» og påfallende «feil». Vet jeg det, kan jeg feildimensjonere en klubbe så den kan si noe med det.

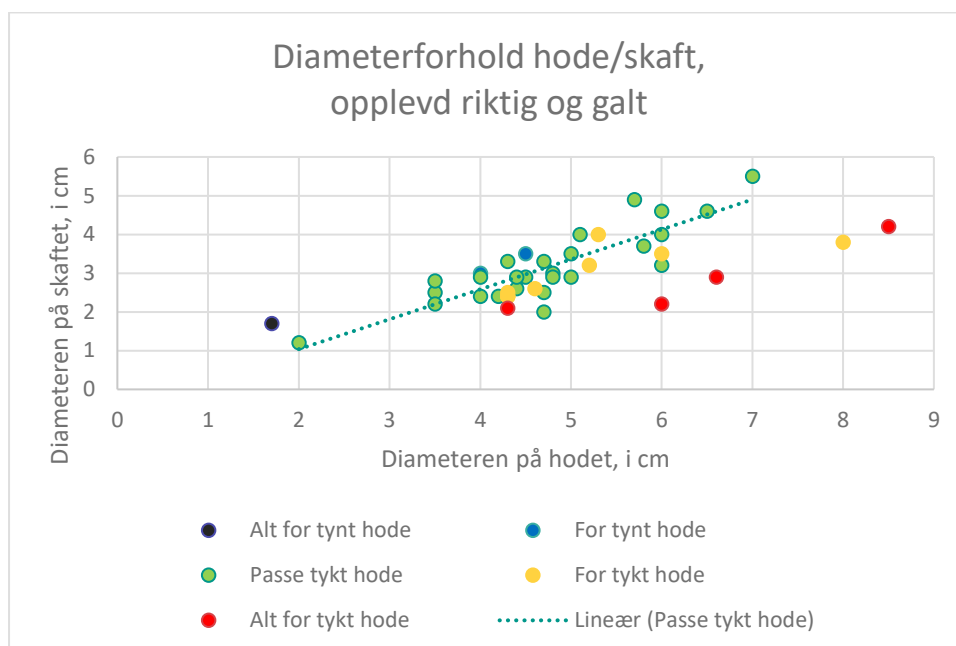
Utgangspunktet er de første 44 klubbene som var ferdige da jeg gjorde denne undersøkelsen. Jeg så på dimensjonsforholdene diameter hode:skaft og lengde skaft:hode, og valgte fem vurderingskategorier: Alt for lite, for lite, passe, for mye og alt for mye, 1-5.

Jeg gikk først igjennom klubbene og ga dem tallvurdering (1-5) i begge kategoriene. Så målte jeg dem og regnet ut forholdstall. Noen overraskelser fikk jeg, for det var ikke alle forholdstallene som tilsynelatende passet inn i sin dimensjonskategori.

Tabell 7: Min opplevelse av forholdet mellom skaft- og hodelengden i 44 klubber

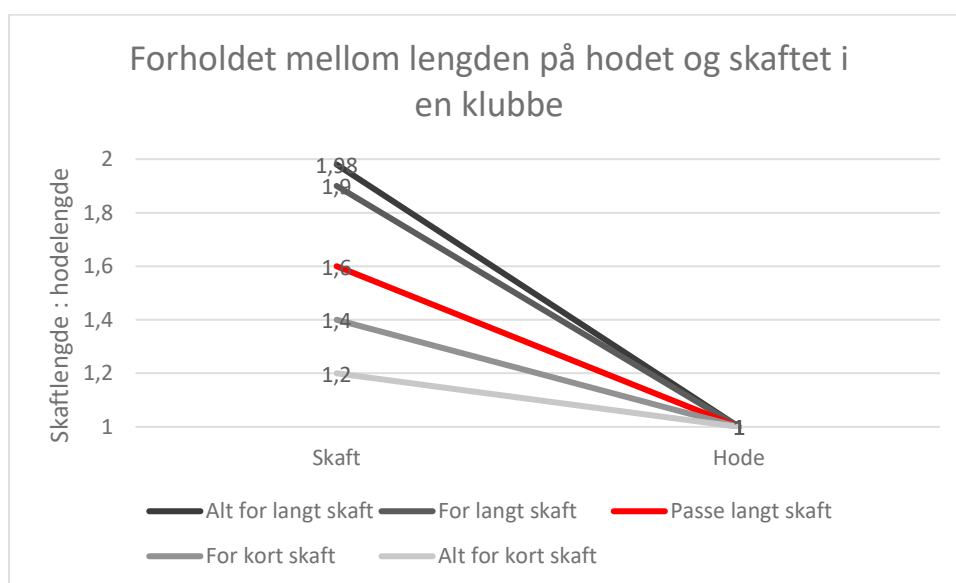

Tabell 8: Min opplevelse av forholdet mellom hode- og skaftdiameter i 44 klubber

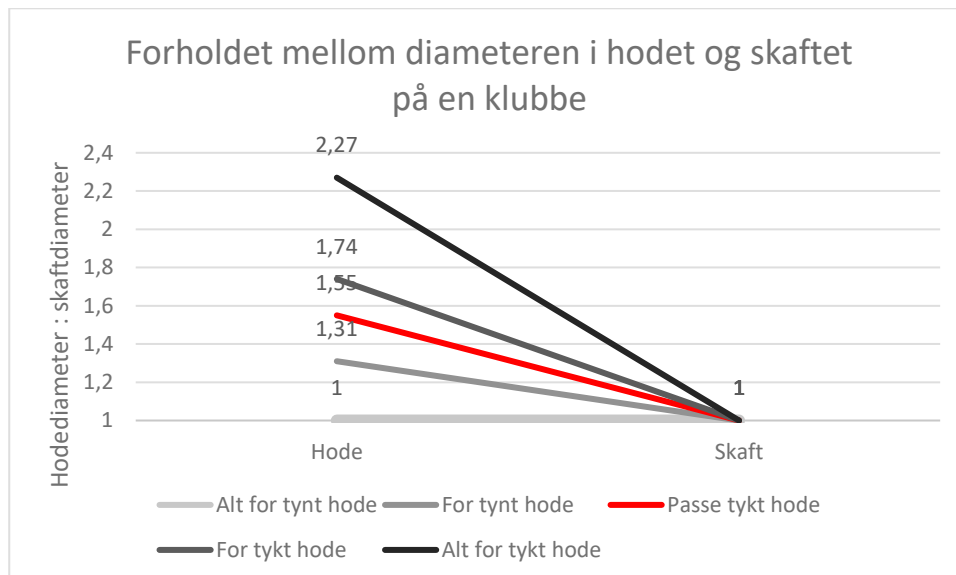
Som forventet drysser avkrysningspunktene ned i forhold til en akse, med de som er «passe», tettst rundt akse, og de som er feil, lenger fra akse, på logisk side av den. Men vi ser også at det er relativt store forskjeller innen hver kategori, og at relativt mange punkt er havnet der vi *ikke* ville forventet det. Jeg har kryssjekket at det ikke er målt eller ført opp feil. Det må bety at **D** det er ikke bare forholdstallene som avgjør om en klubbes proporsjoner er «riktige» eller «gale».

Tabell 9: Optimale forholdstall for hode- og skaftlengde i en klubbe, for meg.

Vi ser at **E lengdeforholdet skaft:hode bør være drøyt 3:2 for at jeg skal oppleve klubben som «riktig», og er det mer enn 2:1 eller mindre enn 6:5, vil jeg trolig oppleve den som påfallende «feil».**

Tabell 10: Optimale forholdstall for skaft- og hodediameter i en klubbe, for meg

Vi ser at **F diametrene hode:skaft bør være rundt 4:3 for at jeg skal oppleve dem som «riktige», og er de mer enn 2:1 eller under 1:1, vil jeg trolig oppleve klubben som påfallende «feil».**

Dette er ikke valide, allmenngyldige, interkulturelle, tidløse konklusjoner, men et systematisert sammendrag av min vurdering av «riktige» og «gale» proporsjoner i de 44 første klubbene jeg lagde. Det er kanskje relativt representativt for hvordan andre nært kulturelt beslektet med meg, vil oppleve det, og kunstnerisk er det et praktisk utgangspunkt.

Bilde 55: Ungdomsrådsklubben til Vågen kommune (foto Vågen kom.).

Å bruke dimensjonsforholdene til å si noe, finnes det mange eksempler på. Vågen kommune har en påfallende spinkel klubbe som nokså vellykket signaliserer at den er en ungdomsrådsklubbe (Vågen kommune, 2016). Det er et enkelt formmessig grep for å endre en klubbens budskap. På samme måte har Nils Aas i sin treskulptur

Arvingen, bare ved å endre størrelsesforholdene, ribbet den påtroppende kongen for absolutt all makt (Malmanger et al., 2007, s. 47).

4.3.4.5 Formmessige grep

Bilde 56: Klubbe 91, 73 og 3.

Den lubne eikeklubben (91) er rund og god i formen. En tung eikeklubbe burde gi en følelse av status og makt, men noe fjerner den følelsen. Å være lubben, gir i vår kultur ikke signaler om status og makt, men om lav status eller om noe barnslig og rundt, litt kosedyr-assosiasjoner.

Noe stjeler størrelsens makt i den hullete klubben (73): Luften, gjennomsiktigheten og hullenes materialsvekkelse. Signaliserer den huller i vedtaket?

Et skjevt festet hode ser komisk ut, helt «feil», men det føles mye mer feil når jeg skal slå (3). Den klønete armbevegelsen stjeler nesten all makt fra det ellers solide slaget.

Bilde 57: Instituttklubben vår, lagd av vår tidligere dekan Ingvar Sundvor.

Vårt institutt har en instituttlederklubbe som er helt spesiell. Den signaliserer mye, men ikke makt.

4.3.4.6 Overflate

Bilde 58: Klubbe 81, 62 og 53.

Overflaten til den hårete klubben (81) bryter med våre forestillinger om ordførerklubber. En har ikke lyst til å ta i fett, skittent, avklippet hår. Men håret er fra en av guttene mine, så jeg ser han i klubben. *Det* budskapet fra klubben er lest av mine private minner.

Kaninskinntklubben (62) har en så myk og god overflate, at jeg må stryke og kose med klubben. Det verken gir eller stjeler makt, det får bare tankene over på noe annet enn makt og vedtak.

Ekskrementklubben (53) har en litt ekkel, svakt klebrig overflate som ikke føles «riktig» i forhold til en klubbe. Dersom en forbinder klubben med ekskrementer, vil overflaten ytterligere forsterke den følelsen.

4.3.4.7 Festet mellom hodet og skaftet

Bilde 59: Klubbe 4, 16 og 70.

Når jeg slår med klubben med løst hode (4), flyr hodet av, og jeg føler at makten eller utøvelsen av makt er helt ute av kontroll. Den ville kanskje passet til å beskrive lederstilen til den nåværende presidenten i verdens mektigste land.

Urklubben (16) som er i ett stykke av selvtørket, naturpatinert furu, signaliserer en urmakt som ikke kan glippe.

Gummihodeklubben (70) er solid og tung i hodet, skaftet er håndfast – men overgangen mellom hodet og skaftet er påfallende tynn. Likevel gir den et solid, mektig inntrykk. Jeg hadde forventet at den spinkle overgangen hadde stjålet mer maktfølelse enn kompaktheten og tyngden i hodet og den mørke, seriøse fargen ga.

Når en endrer festet mellom hodet og skaftet, kan klubben bli mektigere, men det har større potensiale for å stjele makt fra klubben. Vi forventer at hodet skal være godt festet

til skaftet, og alt som forstyrrer det, harselerer med makten. Er hodet løst, hengslet, vinglete eller festet med strikk, vil det oppleves som at den som slår, ikke har makt, eller at makten den bruker er ute av kontroll.

4.3.4.8 Funksjonalitet

Bilde 60: Klubbe 95, 5 og 82.

Pæreklubben (95) virker skjør med sine lyspæreslagflater. Men det at lyspærene knuser når en slår, gjør at en bare har muligheten til å avgjøre noe to ganger. Det dramatiske i det, signaliserer mer makt enn det spinkle fjerner, og gjør at denne klubben gir hånden som holder den og de som ser på, en nesten fryktbasert følelse for å skulle vedta noe.

Klubben med hodet festet i 45° vinkel (5) er så vanskelig å slå med, at den ikke gir noen følelse av makt. Enten må en slå med hånden under bordet, eller heve armen på en så klønete måte at det ikke gir noen maktfølelse verken for den som slår eller for den som ser på.

Den sorte strikklubben (82) har hode som spretter av og deiser rundt i strikken sin når jeg slår. Det gir en følelse av å ikke mestre situasjonen, å ikke mestre makten.

4.3.4.9 Hode og skaft i hvert sitt materiale

Ingen av klubbene jeg har lagd, snakker høyt med denne talemåten. Men en kan bruke kontrast mellom hode- og skaftmateriale til å si noe. Tenk deg en klubbe med tungt jernskaft og papirhode, eller motsatt. Kontrasten og det dysfunksjonelle kan si mye. En kan også få rare assosiasjoner om sammensetningen absolutt ikke passer sammen. Det kan gi et sterkt budskap.

4.3.4.10 Assosiasjoner til noe kjent

Å sette noe inn i en ny sammenheng kan være talende:

Bilde 61: Klubbe 27, 67 og 97.

Oppvaskklubben (27) fører tankene inn på makt og avmakt i den gamle husmorrollen. Klubben er liten, og makten i den rollen den gir assosiasjoner til, var kanskje unnselig, men kunne likevel være stor.

Gaffelklubben (67) gir assosiasjoner til en annen arena enn møter og beslutninger. Likevel er det ofte i praten rundt middagsbordet at løsninger dukker opp og valg egentlig blir foretatt. Gaffelklubben kan også snakke om mat, matens makt eller makt via mat. Hva den sier, er kanskje avhengig av leserens forhold til mat?

Ammunisjonsklubben (97) er bare visuelt satt sammen for å bli tatt bilde av. Den er av ustabil, gammel ammunisjon som er farlig og ulovlig å ha, derfor bruker jeg bare bilde av den i utstillingen. Ammunisjonen er levert til lensmann. Klubben er liten og lett, men maktpotensialet (eksplosjonsfaren) gir den enorm makt, farlig makt. Den er en av de mektigste klubbene jeg har. Den snakker ikke om riktig type makt, men om en ustabil makt en må liste seg rundt.

Å lage noe som ligner noe kjent, kan tilføre et budskap:

Bilde 62: Klubbe 80, 53 og 88.

Penisklubben (80) ligner så mye på en penis, at den bare så vidt er en klubbe. Den er god å holde i, men å ta i den i en forsamling, føles feil. Jeg tenkte på kjønn som makt, maktens glasstak som vi kvinner ofte ikke kommer igjennom. Men flere av sønnene mine tenkte på smerte – du tar ikke tak i et kjønnsorgan og slår med det!

Ekskrementklubben (53) får meg til å tenke på skittkasting, men også på nødvendige «drittjobber», som smertefulle nedskjæringer.

Mediaklubben (88) forteller meg om medias makt. Men den kan også si noe om den makten en kan få dersom en bruker media riktig eller galt.

Å bruke elementer av noe kjent kan få en klubbe til å si noe nytt:

Bilde 63: Klubbe 89, 85 og 51.

Ringklubben (89) er kanskje den klubben som er mest avhengig av øyet som leser. Tolkienkjennere, som Nils Ivar Agøy⁵², ser ringens siselering og leser ondskap og makt i den. Andre leser kanskje noe om ekteskap? I Tolkiens Ringenes Herre-trilogi er ringen ond, og samler og binder all makt. Den må ødelegges hvis ikke det onde skal seire (Tolkien, 2002, s. 248). Når ringen sitter midt i festet på klubben og struper den sammen, blir det et sterkt uttrykk. En kvelende stram giftering kan også føles sånn. Det vi ser, kommer an på assosiasjonene vi får utfra erfaringene våre.

Siden det var kvinner som brukte gamle, engelske blonder i min kultur, ser jeg i blondeklubben (85) sart, hudnær kvinnemakt i blonden som delvis dekker den gygne furu huden, men når klubben slår, hører jeg en overraskende oppegående, likeverdige kvinnemakt.

⁵² Samtale 10.01.2017. Nils Ivar Agøy har oversatt *Hobbiten*, en av Tolkiens bøker, og selv skrevet bok om Tolkien (Agøy, 2003). Nils Ivar Agøy har holdt ringklubben og kommentert på den.

Vi gipser en kroppsdel som er brukket. Den gipsede klubben (51) signaliserer at den er sårbar, at jeg må være forsiktig med den. Men plutselig minnet den meg om min egen gipsede arm som ble en klubbe jeg kunne forsvare meg med i skolegården.

Nils Aas, Konrad Mehus og Sigurd Bronger leker med kjente objekter eller begreper og skaper humor og ettertanke (Geelmuyden, 2004; Malmanger et al., 2007; Rostad & Aas, 1987), (Mehus & Dahl, 2000; Veiteberg, Enstad, Skre, & Mehus, 2012), (Bronger, 2017).

4.3.4.11 Lys

Bilde 64: Klubbe 83.

Idet solcelleklubben (83) blir slått med og begynner å lyse, skinner vedtaket, og jeg føler meg så god og så stolt av mitt eget vedtak. Det er underlig at lys kan virke sånn. Hadde lyset vært rødt eller blinket, ville det kanskje blitt opplevd som en varsellampe og gitt et helt annet budskap.

4.3.4.12 Lyd

Bilde 65: Klubbe 36, 72, 87 og 28.

Lyden endrer budskapet til klubben i den bandasjerte klubben (36). Lyden er fast, markert og ikke det minste sårbar. Klubben gir inntrykk av å trenge omsorg og forsiktig behandling, og så er det feil – nesten som et menneske som går med bandasje for å vekke medlidenhet, ikke fordi det er sår under bandasjen.

Skrangleklubben med grus (72) ser ut som en vanlig rundstokklubbe, og signaliserer enkel, ujallete makt. Men når jeg slår med den, skrangler det som i en babyskrangle. Plutselig er det ikke en seriøs klubbe lenger, men en babyleke – og den makten jeg syntes jeg så, blir borte.

Skvulpeklubben (87) er sølvfarget med matglassformet hode og skaft. Den signaliserer både noe hverdagslig og noe sofistisert. Men når lyden kommer, skvulpet, mister den det siste håpet om å bli oppfattet som seriøs. Den blir bare komisk.

Gaffatape er lavstatusmateriale nummer en. Gaffatapeklubben (28) er liten, unnselig og svært klønete utformet. Den signaliserer absolutt ikke makt. Men lyden når jeg slår, er bra, så denne klubben får langt større makt og seriøsitet på grunn av lyden i slaget.

Ordførerklubbens lyd kan være «riktig», sånn som vi forventer den, sånn at vi føler den understreker mandatet til klubben og alvorret i vedtaket. Men den kan også være bløt, klingende, drønnende, skranglende, melodisk, eksplosiv, langvarig, ulende ... Lyden er den egentlige nytten vi har av klubben. Da er det ikke rart at lyden kan endre budskapet i klubben fullstendig.

4.3.4.13 Lukt

Bilde 66: Klubbe 6, 14 og 81.

Einerklubben (6) er liten og kompakt. Overflateslipen gir den en mykhet som babyhud. Den herlige angen av einer forsterker det bløte og vennlige i klubben. Jeg vil ikke skade noen med noe som føles så sanselig sart og vakkert.

Den kraftige tyriklubben (14) dufter av skog og god opptenningsved til bål. Meg gir dette assosiasjoner til lange turer i vakker telemarksnatur med gode samtaler rundt bålet. Det gir en følelse av noe roekte, robust og reallt. Lukten forsterker det sterke og ekte i makten.

Klubben med avklippet, skittent hår (81) signaliserer noe ekkelt: Skittent, biologisk avfall. Men for meg endrer lukten det klubben signaliserer – for lukten er av det skitne håret til et av barna mine. Jeg elsker gutten, og jeg elsker lukten av han. Når jeg lukter på klubben, står jeg plutselig ved siden av en småbarnsseng og ser ned på et lite, svett hode som sover

fredelig. For meg handler ikke denne klubben om søppel, men om kjærligheten til et lite barn. En slår ikke med den – en holder den forsiktig og ømt. For meg burde klubben hatt en fasong som harmonerte med småbarnsassosiasjonene.

Lukt som talemåte kan endre klubbens budskap. Men kan lukt gi klubben mer makt? Neppe. Men den kan stjele makt eller fortelle noe nytt om makten. Lukt kan være god eller vond. Den bærer med seg assosiasjoner (roser, kardemomme, svovel). Vi forventer ikke at ordførerklubben skal lukte noe. Lukt vil være en kontrast til det vi forventer, og endre budskapet vi ser med øyet, hører med ørene eller føler med hendene. Lukt er en av våre sanser, og en viktig faktor i det å bedømme det vi møter i livet. I forhold til mat er luktesansen livsviktig – den sier oss om mat er spiselig eller rått. Når det gjelder ordførerklubben, føles lukt ikke viktig, men avgjørende for budskapet kan den være. Selv om vi ikke ser lukt, er den en svært synlig talemåte.

4.3.4.14 Smak

Ordførerklubben har ingen smak. Den har selvsagt en smak, men vi smaker ikke på ordførerklubber dersom vi er over tre år gamle. Men med sjokoladeklubben (98) blir plutselig den utenkelige tanken på å smake på ordførerklubben, vekket. Smaken i klubben endrer budskapet i den – ikke fordi jeg smaker på den, men fordi jeg vet at den er der. Den minner om situasjoner der vi spiser sjokolade, og om følelsene i det. Er det assosiasjonene eller sjokolade-

Bilde 67: Klubbe 98.

smaken som endrer budskapet? Jeg tenker det er en kombinasjon.

Også smak er en av sansene våre, og derfor en viktig talemåte for ting som skal leses. Men ettersom vi ikke forventer smak fra en ordfører-

klubbe, kan ikke smak bekrefte den makten vi forventer, men heller underminere eller forandre den.

4.3.4.15 Taktilitet

Bilde 68: Klubbe 18, 98 og 62.

Klubben i gammelt tre med skjevt festet hode (18), har myke former, og slipen i treverket gir en hudlignende følelse. Hånden vil stryke over den myke babyhuden og de kroppslige formene, den vil ikke slå med klubben. Er det taktiliteten som endrer klubbens signaler, eller er det det hudlige, myke jeg assosierer med denne taktiliteten? Kanskje begge deler?

Sjokoladeklubben (98) signaliserer mer kos enn makt. Likevel blir det den klissete taktiliteten som stjeler det som måtte være igjen av makt for den som slår med den, for når jeg etter å ha klubbet et vedtak, sitter og slikker sjokolade av hånden, fremstår jeg som et lite, sjokoladespisende barn.

Kaninskinntubbens (62) taktilitet understreker det uskyldshvite og bløte utseende. Den føles så myk og herlig å holde i, at alle tanker om å slå med den eller vedta noe med den, fordufter. En vil bare kose med den og legge kinn og munn inntil den. Stjeler taktiliteten makten fra klubben? Nei, den sier noe som sanselig er så mye sterkere enn makt, at den gjør makt irrelevant.

Taktilitet kan være god å ta på, vond å holde i, uventet. Den kan skape mange ulike følelser. Den snakker høyt – selv om vi kanskje ikke ser det ved første blick.

4.3.4.16 Kroppsfølelse for formen

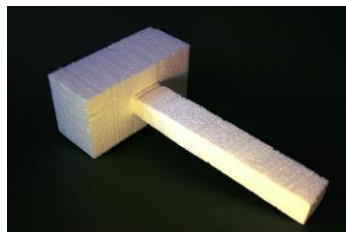

Bilde 69: Klubbe 68, 19 og 48.

Kroppsfølelsen for formen kan endre klubbens signaler. Når jeg tar i blåvedklubben, vil hånden stryke over de rundede formene, ikke til å slå med den. Jeg vegrer meg for å ta i piggrådklubben (19) fordi det er noe ved formen som er ubehagelig eller gjør vondt, særlig når det skal tas et ordentlig grep og slås med klubben. Klubben som er satt sammen av fire pianohammerer med skaft (48) er vanskelig å få et skikkelig grep på, for alt i skaftet er så rotete og lite tilpasset en hånd.

Her er kroppsfølelse for formen en vesentlig talemåte. Den gir oss signaler om hva slags makt vi utøver og hvordan det er å utøve denne makten.

4.3.4.17 Vekt

Bilde 70: Klubbe 57, 37 og 71.

Stor vekt kan øke følelsen av makt i en klubbe, som i grantittklubben (57). Uttrykket «enig og tro til Dovre faller», slår meg.

Liten vekt kan stjele makt fra en klubbe, særlig når en utfra det en ser, forventer mer vekt, som i den store, kraftige isoporklubben (37).

Feil vektfordeling endrer også budskapet i klubben, som i klubben som er tung i halve hodet (71).

Vi kan se om klubben virker tung, men det er hånden og slaget som bedømmer vekten. Ordførerklubben kan være for tung, for lett, eller ha vekten feil plassert. Dersom vekten er feil plassert, vil det stjele makt eller bringe tankene våre i andre baner enn de vi forventer. Vekten snakker høyt.

4.3.4.18 Temperatur

Bilde 71: Klubbe 7, 62 og 94.

Jeg har ikke lagd varme klubber, men materialegenskapene gjør at noen klubber føles varme fordi jeg kjenner min egen varme.

Varmen i lusekofteklubben (7) opplever jeg som fysisk lun og trygg. Den har også i seg assosiasjoner fra en barndom med trygge, lusekoftekleddede mennesker, og fra vår kulturs nasjonalromantiske idealer.

Varmen i kaninskinnsklubben (62) oppleves med både nytelse og et islett av omsorg for noe pusete og lite. Det skyldes isolasjonseffekten i materialet, knyttet opp mot det taktile ved pelsen og mot minner av små dyr og mennesker. Varmen understreker resten av budskapet i klubben og får det til å oppleves enda mer bredspektret (multimodalt).

Den krokete rørklubben (94) signaliserer synsmessig rørleggerarbeid, mekanisk at den er vanskelig å holde i, men når jeg holder i den, gir den varme til hånden. Da oppleves den som snill og god, ikke som en klønete rørleggergreie. Jeg dikter *min* varme inn som en egenskap i den rare, krokete tingen.

Jeg kunne frosset ned en klubbe, eller varmet den opp så en brant seg på den. Det ville endret budskapet til klubben fullstendig.

Selv om temperatur er noe vi ikke ser, er det noe vi opplever sterkt. Det er kanskje den talemåten som oppleves mest sanselig av alle.

4.3.4.19 Farger

Bilde 72: Klubbe 69, 89 og 20.

I undersøkelsen min har jeg ikke fokusert mye på farger. Jeg kunne arbeidet digitalt med det, men jeg har valgt å bare kaste et raskt blikk på de fargene som har dukket opp i klubbene.

Farger er fascinerende, berikende og talende – og et krevende felt å gå inn i. Vi vasser i et utall av seriøse og enda flere useriøse fargeteorier. Jeg vil her forholde meg helt nøkternt til farger og tenke utfra et minste felles multiplum for hva de sier en vanlig norsk borger i vår tid, meg (Lidwell et al., 2003, s. 39).

Hvitt forbinder vi i vår kultur med lys, uskyld og renhet. I bomullsklubben (69) tenker vi ikke bare renhet, men sterilhet. Fargen er helt vesentlig for tolkningen av denne klubben. Hadde bomullen blitt påført flekker av farge, hadde det vært mye sterkere enn om en endret farge på et annet materiale.

Ringklubben (89) er sort. Gullringen synes godt i kontrast til det sorte. Dersom en tolker klubben til å dreie seg om en vanlig gullring, overser en kanskje den sorte fargen, eller tenker at fargen fremhever ringen fint. Men dersom en er en Tolkien-kjenner, blir sort ondskapens farge som understreker budskapet.

Jeg opplever ikke neglelakklubbens (20) farger som seriøse klubbefarger. Den får meg til å tenke på neglelakk og på vulgært prangende, «feminine farger». Men var formen til klubben fasjonabel, hadde jeg kanskje tenkt på purpur og kongelighet.

Farge kan endre et budskap dramatisk. Farger leses rent sanselig, og likevel er det en av de talemåtene som mest leses med minner og kultur.

4.3.4.20 Flere mulige talemåter

Temaet mitt har engasjert folk, og jeg har fått mange spennende forslag til klubber – både ideer jeg har brukt, og ideer jeg ikke har rukket å bruke. En *må* ikke lage en fysisk klubbe for å føle sin egen tolkningsreaksjon på en klubbeidé. Er idéen talende nok, får en en indre tolkningsopplevelse av den. Men den tenkte tolkningen stemmer ikke alltid med det en føler når klubben er lagd og en fysisk opplever den, som med piggrådklubben. Den despotiske maktfølelsen jeg forventet, ble overskygget av at klubben gjorde vondt i hånden.

Jeg kunne lagd en klubbe som forsvant etter en tid, f. eks av is – vedtaket måtte fattes før isen var smeltet. Riksmegleren hadde kanskje ønsket seg en sånn klubbe, en klubbe som signaliserer en tidsfrist.

Vi kunne hatt en magnetklubbe og et stålbord. En måtte løsrive klubben for å slå, og holde igjen for å ikke klubbe saken. For mange fremstår dagens kavalkade av sentraliseringsvedtak som klubbet med en klubbe som tiltrekkes av underlaget.

En klubbe kunne ha mange ulike hoder, inhabiliteten i mange roller å velge imellom når noe skal vedtas.

Se for deg en klubbe som spruter, eksploderer eller imploderer. Tenk deg en klubbe som stinker når en slår, gir elektrisk støt når du tar i den, eller limer seg til hånden eller bordet. Føl i hånden din en superballklubbe som spretter opp igjen etter slaget. Hva om bandasjeklubben begynte å blø når den ble slått i bordet? Eller om kaninskinnklubben pep når du slo? Hva om klubbhodet var formet som et hode? Eller klubben som en knyttneve?

Det er ikke grenser for hvordan vi kan endre en klubbe og budskapet i den.

4.3.4.21 Talemåter – oppsummering:

G Alt vi gjør med en klubbe for å endre den fra den forventningen vi har til den, vil endre budskapet til klubben.

H En klubbe kan snakke med alle de 19 talemåtene, og en hvilken som helst av dem kan være den som snakker sterkest og overdøver de andre. Endringer av talemåtene kan si noe enten det er én eller mange talemåter som endres.

Men hvorfor endret en talemåte budskapet i en klubbe?

Er det mulig at en klubbe kan oppleves rent fenomenologisk, bare i forhold til seg selv? Ja, men ikke som en klubbe. Et lite barn vil oppleve klubben fenomenologisk. Det vil se på den, holde i den, smake på den, dunke den i noe, slippe den i gulvet og ikke vite hvordan det skal holde den. Men opplever vi den i utgangspunktet som en *klubbe*, tolker vi den i forhold til det, og opplever endringene i forhold til hvordan en normal klubbe skal se ut, høres ut og fungere. I gjennomgangen av alle klubbene over, ser vi at det som bryter med det vi forestiller oss er normal opplevelse av ordførerklubber, blir det som snakker høyest til oss, og som forteller oss hva klubben sier. Vi har altså en forforståelse for hvordan en klubbe skal være, og så leser vi den konkrete klubben og dens budskap i forhold til det vi forventer.

Alle de ulike virkemidlene kan underminere makt eller beskrive en annen type makt enn det en ordførerklubbe skal ha. Det ser ut til at bare de virkemidlene vi forbinder med en normal klubbe, kan understreke makt i klubben.

Vi ser at **I forstyrrer vi forforståelsen av tingen, endres budskapet.**

4.3.5 Budskap om makt i en klubbe

Tabell 11: Skjema for avlesing av makt i klubbene

Makt
Riktig type makt
Understreking av makt
Avmakt
Latterliggjort makt
Beskriver en type makt
Budskap om maktmekanismer
Til ettertanke

I gjennomgangen av talemåtene til klubben har vi berørt klubbenes maktbudskap. Talemåtene kan underminere makten, latterliggjøre makten, understreke makten eller beskrive en helt annen slags makt enn den vi i utgangspunktet forventet.

Trenger vi å harselere med makt? Som et samfunn trenger vi at riktig type makt blir håndhevet på en god måte – og vi trenger å følge kritisk med på maktutøvelsen, og rydde opp dersom makten går ut over sitt mandat. Det kan gjøres med ord eller ordløst, som her. Et bilde, en skulptur eller en gjenstand kan noen ganger tale makten sterkere imot enn en flom av ord.

La oss se på klubber som sier noe om makt.

4.3.5.1 Klubber som snakker om ulike typer makt

Bilde 73: Klubbe 59.

Makt (M) finner jeg i pengeklubben (90). Penger gir makt. For penger kan en også kjøpe seg en rett en ikke har. Her leser jeg noe om rikdom som gir makt. Den kan også si noe om en korrupt makt.

Bilde 74: Klubbe 100.

Riktig type makt (R) opplever jeg i frukttreklubben (100). Den er dreid i en form som oppleves «riktig», i tre med vakre tegninger. Den gir en litt bløt, fast lyd, er god å holde i og solid i slaget. Den lukter svakt av treverk, og smaker ikke noe. Den gir ingen falske forhåpninger.

Den har en liten sprekke i treverket. Uten den hadde den kanskje snakket enda bedre om riktig makt? Jeg opplever riktig makt i den fra alle seks synsvinklene.

Bilde 75: Klubbe 58.

Understreking av makt (M) føler jeg i larvikittklubben (58). Både tyngden i hodet, den kraftige utformingen og materialet, nasjonalsteinen larvikitt⁵³, understreker makten. Det samme gjør den mektige lyden.

Bilde 76: Klubbe 9.

Den hvite trådklubben (9) henger slapt ned når jeg holder den, og bærer ikke engang sin egen tyngde. Jeg kjenner en følelse av slapp avmakt (A).

Bilde 77: Klubbe 92.

Latterliggjort makt (L) møter jeg i skrangleklubben. Den ser ut som er krysning av en babyskrangle og en klubbe. Lyden av slaget høres ut som et barn som leker. Klubben latterliggjør makten.

⁵³ En strides om det er larvikitt eller thulitt som er Norges nasjonalstein/nasjonalmineral.

Bilde 78: Klubbe 40, 72, 76 og 94.

Både riktig og latterlig makt (R/L) finner vi i noe få klubber.

Når jeg ser på styroformklubben (40), forteller den om riktig makt, men når den holdes eller slås med, snakker den om latterlig makt. Den ser riktig ut, men har helt feil vekt og lyd. Denne skrangleklubben (72) snakker om riktig makt – til den uventede lyden overdøver det med latterliggjøring av makt. Knivslireklubben (76) snakker visuelt om riktig makt, men den uventet lave vekten når en tar tak i den, latterliggjør makten, før lyden når det slås, reetablerer budskapet om riktig makt. Rørklubben (94) ser latterlig ut, men varmen i grepet forteller om riktig makt, og lyden fastholder det.

Hvorfor endres maktbuskapet? Det er rett og slett de de ulike talemåtene som snakker om ulik makt. **J** Utfra ulike synsvinkler, med ulike lese måter og utfra ulike talemåter kan vi lese endringer i budskap om makt i en klubbe.

K Budskapet blir til i skjæringspunktet mellom våre forventninger og det talemåtene faktisk sier.

4.3.5.2 En klubbe som beskriver en egen type makt

Avlesingen av knivslireklubben (76) fra dokumentet *Klubbeanalyse*, viser hvordan den beskrev en type makt for meg:

Tabell 12: Den fenomenologiske avlesingen av knivslireklubben (76)

<p><u>Førsteintrykket – stikkord:</u> Tradisjon.</p>	<p><u>Å se på klubben:</u> Tradisjon, folkemakt, gamle menn, husflid, velbrukt (skaft). Erfaring og bondevett som skal dømmes. Kanskje litt «Fanitullen»-</p>
--	---

	assosiasjoner om knivkamp og makt, men mest hyggelig, folkelig makt. Ved fanitullenmakt: Kniven skjærer hånden som slår.
<u>Å holde i klubben:</u> Overraskende lett og lite mektig. Forventer knivens tyngde. Lett som hul plastikk eller en leke. <u>Svært</u> umektig!	<u>Å slå med klubben – subjekt:</u> Mektig lyd. Bra å slå med. Følelse av makt.
<u>Å bli klubbet – objekt:</u> Absolutt grei. Demokratisk (utseende – slire, tre) og mektig (tung lyd).	<u>Å se at det slås – tilskuer:</u> Absolutt grei. Demokratisk (utseende – slire, tre) og mektig (tung lyd).
<u>Totalintrykket av klubben:</u> Pinglete å holde. Ellers mektig nok. «Demokratiske» assosiasjoner. Tradisjon. Folkelighet. Bondevett.	

Kulturelle minner og verdier gjør at jeg opplever at denne sanselig sett lette og litt pinglete knivslireklubben, har en folkelig, rotekte, jordnær, traust makt. Gjennom en nasjonalromantisk, nasjonalidentitetsbyggende prosess (Naguib & Rogan, 2011, s. 61), kom dette inn i min nasjonale kultur, videre til subkulturer jeg er en del av, og er fremdeles en grunnverdi for meg. Men mine minner kan også gi assosiasjoner til mørke sider av gammel bondekultur med en fanitullensk kobling mellom kniv og makt.

Å beskrive en type makt, berører grunnelementet i det jeg arbeider med, klubben som sier noe nyansert om makten, men jeg går ikke inn i dette underpunktet i de påfølgende kvantitative undersøkelsene. Til det er budskapene alt for mangfoldige.

4.3.5.3 En klubbe med budskap om maktmekanismer

Avlesingen av skolebroderiklubben (86) fra dokumentet *Klubbeanalyse*, viser hvordan den snakket til meg om maktmekanismer:

Tabell 13: Den fenomenologiske avlesingen av blondeklubben (85)

<p><u>Førsteintrykket – stikkord:</u> Håndarbeid på skolen. Barneskole for mange år siden.</p>	<p><u>Å se på klubben:</u> Stoffkledd, smårutet bomullsstoff, enkelt broderi, (blonde,) og filt gir assosiasjoner til håndarbeid i barneskolen for mange år siden, før ordet «forming» ble født. Kvinnemakt? Skolemakt? Gamle, nitidige håndarbeidstradisjoners makt?</p>
<p><u>Å holde i klubben:</u> Ikke mektig. Løst stoff som gir løst grep.</p>	<p><u>Å slå med klubben – subjekt:</u> Dempet, umektig slag til tross for bra størrelse og langt skaft som gjør den mektigere.</p>
<p><u>Å bli klubbet – objekt:</u> Sånn skal det gjøres! Du er ikke nøye nok! Ta opp stingene igjen! ... Assosiasjoner til petimeternøyaktig, gledesdrepende gamle håndarbeidsskoleskikker.</p>	<p><u>Å se at det slås – tilskuer:</u> Det nitidige bestemmer. Gamle, pirkete damer har makten. Ikke noe av det du gjør, er bra nok før du har gjort det om igjen mange ganger ...</p>
<p><u>Totalintrykket av klubben:</u></p> <p>Til tross for et enkelt, folkelig ytre som burde passe godt til denne typen makt, blir den ikke riktig. Den er for nedlesset med assosiasjoner til en makt som krevde pinlig nøyaktighet av små, viltre, kreative barnefinger, og som kanskje forlenget arbeidet med at barna måtte ta opp og gjøre ting om igjen, også for å spare skolebudsjettet?</p>	

Klubben forteller om maktmekanismer de fleste eldre kvinner ble utsatt for som barn. Vi kan kalle det perfektetstyranni. Håndarbeid skulle være feilfritt, regelriktig og uten egne påfunn, ellers måtte du ta opp stingene og brodere om igjen. Småjentene lærte å sy «riktig», men de fleste sluttet å sy.

Jeg rakk såvidt å få med meg dette (heldigvis fra en veldig snill lærer), og for meg blir slag med denne klubben, å slå med kravet om perfektet. Skulle en av dagens unge møte samme budskap fra en klubbe, ville kanskje klubben måtte si noe om kroppspertektet?

Kvantitativt undersøker jeg ikke budskap om maktmekanismer i klubbene mine. Men budskap om maktmekanismer er egentlig et grunnelement i det jeg undersøker.

4.3.5.4 En klubbe til ettertanke

Avlesingen av glasskårklubben (79) fra dokumentet *Klubbeanalyse* viser hvordan denne klubben vakte ettertanke hos meg:

Tabell 14: Den fenomenologiske avlesingen av glasskårklubben (79)

<p><u>Førsteintrykket – stikkord:</u> Glitrer i solskinet. Fæl å berøre. Knust.</p>	<p><u>Å se på klubben:</u> «Vakker» med glasskår, men knust, kanskje aggressivt? OK proporsjoner.</p>
<p><u>Å holde i klubben:</u> Inviterer <u>ikke</u> til å holdes. Svært skarp! Må holdes veldig forsiktig for å ikke skjære seg. Grei vekt og vektfordeling.</p>	<p><u>Å slå med klubben – subjekt:</u> Så skummel å holde, at en slår forsiktig! Tenker mest på seg selv til slaget treffer. Da tenker en på det som slåes – alt for kvast.</p>
<p><u>Å bli klubbet – objekt:</u> Synes synd på den som skal slå, til slaget treffer. Så: Vondt selv. Unødvendig makt. Knuser og skjærer.</p>	<p><u>Å se at det slås – tilskuer:</u> Feil. Noen slår med sitt eget knuste liv. Noen tar ut sine egne nederlag på andre. Feil. Gal og farlig makt.</p>
<p><u>Totalintrykket av klubben:</u> Gal og farlig makt. Knuste liv eller verdier. Ligger mye glass igjen på «valplassen». Lyden (som er knasende) blir overdøvet av de visuelle, taktile og assosiasjonsrike effektene.</p>	

Når det som er knust i livet ens, blir det som utøver makt, kan både den som utøver makten, og den makten blir utøvet over, bli skadet av det.

At en klubbe vekker ettertanke, er en av de viktigste grunnene til at det er vits i å utforske hva en ordførerklubbe (en ting) sier.

Kvantitativt undersøker jeg ikke hvordan klubbene vekker ettertanke.

4.3.5.5 Budskap om makt i klubber – oppsummering

L Endringer i talemåtene til klubber kan få frem budskap om makt, si noe om riktig type makt, understreke makt, fortelle om avmakt, latterliggjøre makt, definere nye typer makt, snakke om maktmekanismer og utfordre til ettertanke.

4.3.6 Delbudskap, kontrast, homogenitet og spenn i en klubbe

Delbudskap, homogenitet, spenn og kontrast er ord jeg må definere innholdet i for denne studien. Dette avsnittet er tungt å lese. Hensikten er å finne ut hvordan det å si noe enhetlig eller broket, virker inn på budskapet til en klubbe. Taler klubben best eller sterkest dersom alt i den sier det samme, eller kan det være virkningsfullt om den sier noe som spriker eller motsier seg selv?

4.3.6.1 Delbudskap i opplevelsen av hele klubben fra synsvinkel til synsvinkel

Bilde 79: Klubbe 26.

En klubbe tolkes fra seks synsvinkler. Når klubbens budskap endres fra en synsvinkel til en annen, kaller jeg de ulike budskapene for delbudskap. Endrer klubben ikke budskap fra synsvinkel til synsvinkel, har den ett delbudskap (ett budskap). Endrer den budskapet for hver eneste synsvinkel, har den seks delbudskap. Klubben med sort insektornamentikk (26) har, som vi ser av tabellen under, bare ett delbudskap. Jeg opplever den harmonisk fordi alt i den snakker i samme retning. Jeg slipper å forholde meg til indre spenninger eller selvmotigelser.

Tabell 15: Avlest endring i budskapet til klubbe 26

26. Klubbe av hesjestauro med sort insektornamentikk	Førsteinntrykk	Å se på den	Å holde den	Å slå med den	Å bli slått over	Å se på at det slås	Totalinntrykk	Kontrast
Makt	+	+	+	+	+	+	+	-
Riktig type makt	+ -	+ -	+ -	+ -	+ -	+ -	+ -	-
Understreking av makt	+	+	+	+	+	+	+	-
Avmakt	-	-	-	-	-	-	-	-
Latterliggjort makt								
Beskriver en type makt	+	+	+	+	+	+	+	-
Budskap om maktmekanismer	+	+	+	+	+	+	+	-
Til ettertanke	+	+	+	+	+	+	+	-
Endring i budskapet								1

4.3.6.2 Kontrast i makttypene

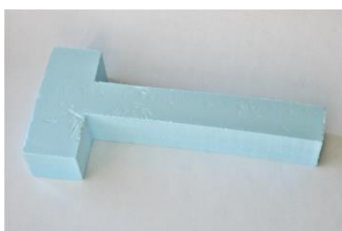
Klubbene er lest med tanke på åtte ulike makttypene. Summen av hvor mange av makttypene det er kontraster i fra synsvinkel til synsvinkel, utgjør tallet for kontrast. Her kan antallet variere fra 0 til 8. Den værbitte klubben av hesjestaur (24) har som vi ser av tabellen under, ingen kontraster. Også den er god å forholde seg til fordi den ikke krever av meg at jeg skal veie deler av opplevelsen mot hverandre, men bare trenger å ta inn én følelse.

Bilde 80: Klubbe 24

Tabell 16: Avlest kontrast i klubbe 24

24. Værbitt klubbe av hesjestaur	Førsteinntrykk	Å se på den	Å holde den	Å slå med den	Å bli slått over	Å se på at det slås	Totalinntrykk	Kontrast
Makt								-
Riktig type makt								-
Understreking av makt								
Avmakt								-
Latterliggjort makt								-
Beskriver en type makt								-
Budskap om maktmekanismer								-
Til ettertanke								-
Endring i budskapet								

4.3.6.3 Homogenitet i det signaliserte budskapet

Bilde 81: Klubbe 42.

Variablene delbudskap og kontrast setter jeg sammen til begrepet homogenitet. Kanskje burde jeg valgt et annet begrep enn homogenitet, for høyt *tall* for homogenitet her, betyr lav homogenitet. Styroformklubben med vanlig fasong (42) er den klubben som har det minst homogene budskapet (høyest tall for homogenitet). Her er opplevel-

sene i strid med hverandre. Form, kroppsfølelse, lyd og vekt krangler høylytt, og jeg må forholde meg til det og finne ut hva jeg er mest enig i.

Tabell 17: Avlest homogenitet i klubbe 42 (dvs. både endring i budskap og kontrast)

42. Styroformklubbe	Første- inntrykk	Å se på den	Å holde den	Å slå med den	Å bli slått over	Å se på at det slås	Total- inntrykk	Kontrast
Makt	+	-	-	+/-	+/+	-/+	+-	+
Riktig type makt	+	+	-	-	-	-	+-	+
Understreking av makt	+	+	-	-	-	-	+-	+
Avmakt	-	-	+	+/+	+/-	+/-	+-	+
Latterliggjort makt	-	-	+	0	-	+/0	+	+
Beskriver en type makt	+	+	+	+	+	+	+	+
Budskap om maktmekanismer	+	+	+	+	+	+	+	+
Til ettertanke	+	+	+	+	+	+	+	+
Endring i budskapet			x	x	x			4

Men i dette terrenget er det flere faktorer som kan skape komplikasjoner for avlesingen:

Bilde 82: Klubbe 75.

Feilkilde 1: Klubben kan slås på to måter som oppleves markert forskjellig, som med reinhornsklubben (75). Slagflatene føles veldig forskjellige, og pelsretningen understreker eller underminerer farten i slaget.

Bilde 83: Klubbe 82.

Feilkilde 2: Utfallet av slaget gir helt ulike resultater, som i strikkklubben (82). Sitter hodet på etter slaget, eller henger det og dingler i strikken?

4.3.6.4 Spenn i makt

Bilde 84: Klubbe 36.

Klubben kan både oppleves som å ha makt og å avmakt på en gang. I tabellen for makt i den bandasjerte klubben (36), viser røde merker makt, og blå avmakt. Vi ser at det er *spenn i maktopplevelsen* sett fra alle synsvinklene. Når jeg senere arbeider kvantitativt, tallfester jeg makten vi leser ut her, og undersøker den videre.

Tabell 18: Avlest makt i klubbe 36

36. Bandasjert klubbe	Første-inntrykk	Å se på den	Å holde den	Å slå med den	Å bli slått over	Å se på at det slås	Total-inntrykk	Kontrast
Makt	+	+	+	+	+	+	+	
Riktig type makt								
Understreking av makt	+	+	+	+	+	+	+	
Avmakt	+	+	+	+	+	+	+	
Latterliggjort makt								
Beskriver en type makt								
Budskap om maktmekanismer								
Til ettertanke								
Endring i budskapet								

Hvorfor har denne klubben så stort spenn i makt? Det er en stor tolkningsmotsetning i den: Den får makt ved å spille på sårbarhet. Det maktesløse krever makt.

4.3.6.5 Delbudskap, kontrast, homogenitet og spenn i en klubbe – oppsummering

M Både klubber med store og små indre ulikheter kan snakke høyt, enten ulikhetene er i form av delbudskap eller kontrast (homogenitet), eller spenn.

4.3.7 Hva gjør klubben med meg?

Vi leser klubber som nøytrale, døde ting. Men klubbene skaper reaksjoner i oss som om de er levende. De gir oss følelser. Vepsebolkklubben (60) gjør meg redd. Penisklubben (80) gjør meg flau. De glir inn under huden vår og blir en del av oss. Granittklubben (57) gir meg følelsen av at *jeg* har makt. Den slappe striekklubben (33) får meg til å føle *meg* svak og maktesløs. Klubben med hode i 45°s vinkel (5) får meg til å føle *meg* klønete.

<p>Klubbene gjør noe med oss.</p>		
		
		<p>Hvorfor?</p>

Bilde 85: Klubbe 60, 80, 57, 33, 5, 4 og 62.

Klubbene får oss til å handle, til å gli inn i bruksforventningen deres. Klubben med løst hode gir meg en impuls til å ta ut aggresjon (4). Kaninskinnsklubben (62) gjør at jeg stryker munn og kinn mot den.

Vi bruker ting, og ting bruker oss. Det er klokt å ha et bevisst forhold til hva ting bruker oss til. Kanskje vi bør være mer bevisste på å omgi oss med ting som får oss til å være den vi vil være, ikke med ting som får oss til å handle slik vi ikke vil.

4.3.8 Hva fant vi ut ved å oppleve hver av klubbene på nært hold?

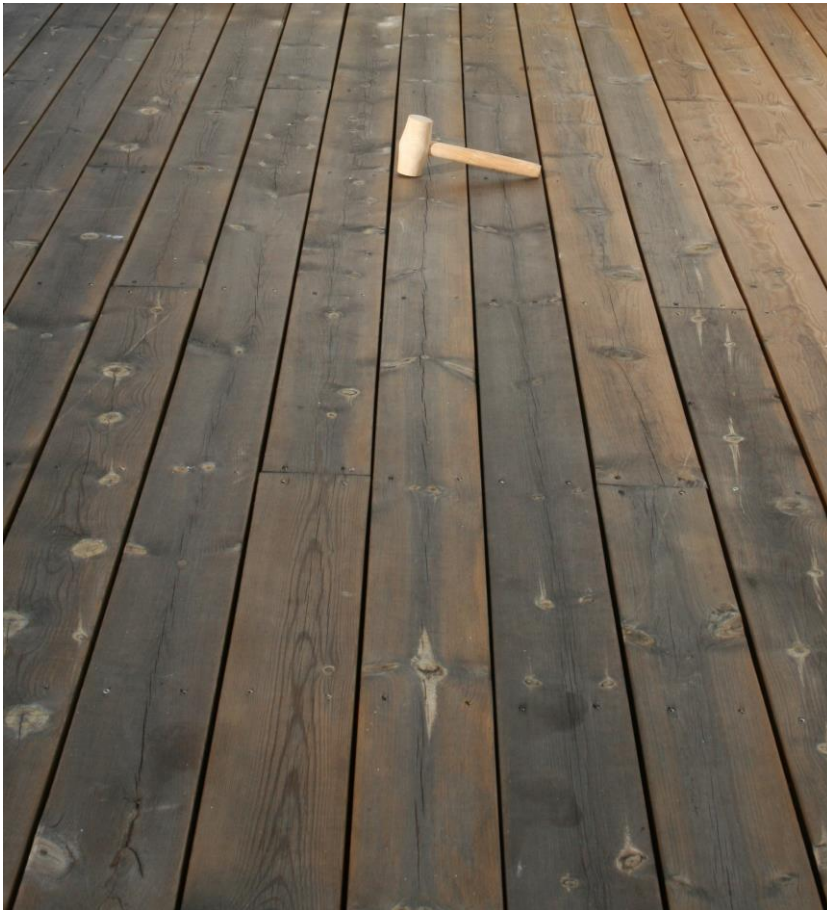
Vi har betraktet klubbene på nært hold. Ved å reflektere over de enkelte klubbene, er vi blitt kjent med litt av det som kan endre budskapet.

N Vi nærmer oss klubben fra ulike synsvinkler med våre forventninger til den, vi leser klubbens talemåter med våre lesemåter, og budskapet dens endres i skjæringspunktet mellom på den ene siden våre forventninger til den og vår forforståelse av den, og på den andre siden det vi sanser, og det det vi sanser, minner oss om og betyr for oss.

Her kunne jeg avsluttet denne utforskingen, men jeg ønsker å trenge dypere inn i irrgangene av dette på leting etter mer kunnskap om det.

4.4 Vi går på tre skritts avstand og får overblikk over klubbene

Skal en utforske noe, er ofte veksling mellom kvalitativ og kvantitativ forskning mer virkningsfullt enn å bare velge det ene. Med et kvantitativt blikk på forskningsmaterialet prøver jeg å fange opp mekanismer jeg ikke oppdaget da jeg hadde klubbene på nært hold. Kriteriene for å komme frem til tallmaterialet, er ikke gjensidig utelukkende, så det meste av tallmaterialet er egentlig under ordinalnivå, men jeg leker med det som om det er på intervall- eller forholdstallsnivå for å famle meg frem til noe med praktisk nytte. Vanntett kvantitativ forskning har jeg ikke data til, så dette gjør jeg med alle mulige forbehold.

Bilde 86: Klubbene sett fra avstand.

Vi går på avstand for å få oversikt over alle klubbene. Ser vi noe nytt eller noe annet da, eller noe mer?

4.4.1 Synsvinklene i de hundre klubbene

Da jeg leste hver enkelt klubbe fra ulike synsvinkler, følte jeg at jeg leste mer makt fra klubbene når jeg holdt dem og slo med dem, enn fra de andre synsvinklene. Gjorde jeg det?

Makten jeg leste, tallfestet jeg: Makt +2, understreking av makt +2, ikke makt -2, avmakt -2, og ingen bemerkning 0:

Tabell 19: Symboler fra maktavlesingen i klubbe 15 omsatt til tall

Klubbe 15: Tyrisklubbe med stort hode og tynt skaft	Førsteinntrykk	Å se på den	Å holde den	Å slå med den	Å bli slått over	Å se på at det slås	Totalinntrykk	Kontrast
Makt	--2	+=+2	--2	+=+2	+=+2	+=-0	+/-	+
Riktig type makt		-	-	+	+	-	+/-	+
Understreking av makt	0	+=+2	-=0	+=+2	+=+2	-=0	+/-	+
Avmakt	0	+=-2	-=0	-=0	-=0	-=0	-	+
Latterliggjort makt		+	+	-	-	-	+	+
Beskriver en type makt				+	+	+	+	+
Budskap om maktmekanismer				+	+		+	+
Til ettertanke				+	+		+	+
Endring i budskapet		x	x	x		x		5

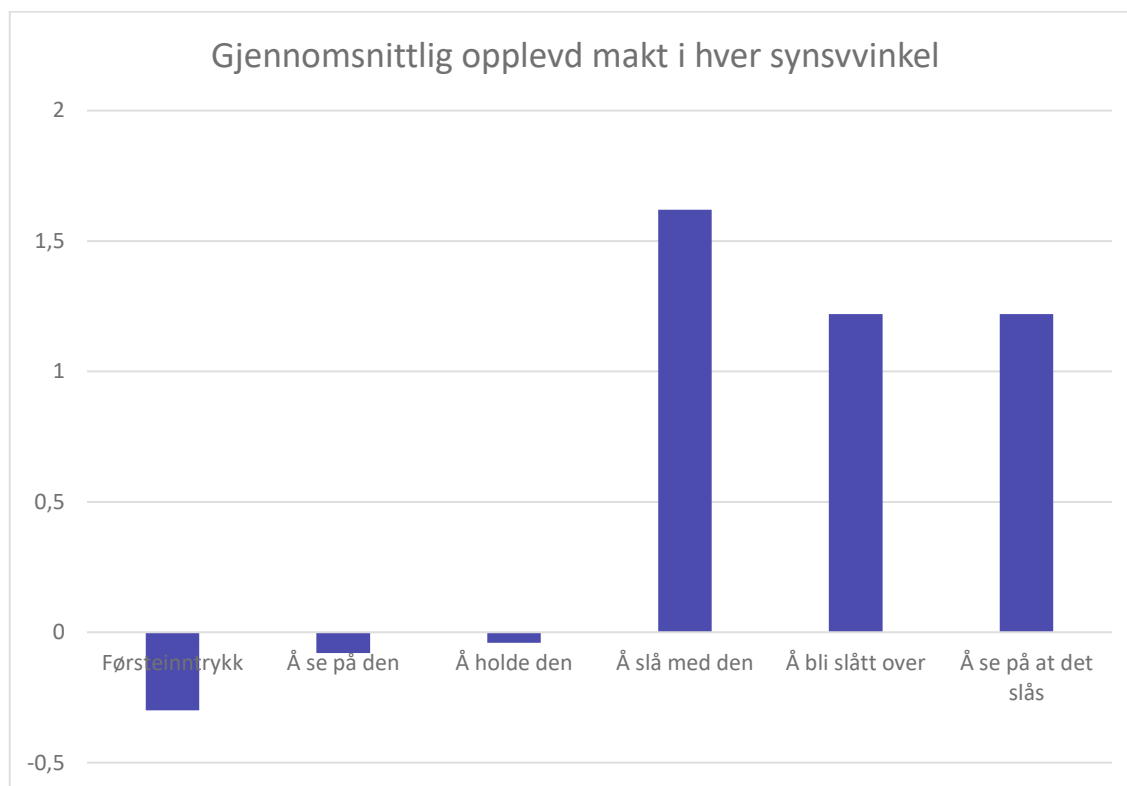

Bilde 87: Eksempelklubben (15).

Nullpunktet har jeg lagt over «ikke makt» fordi mange klubber har tvetydige budskap (makt/ ikke makt), og da er et nullpunkt der disse nøytraliserer hverandre, praktisk. Null betyr da ikke klubbe uten makt, men klubbe midt imellom makt og ikke makt.

Jeg legger sammen makten jeg har lest fra hver enkelt synsvinkel i de hundre klubbene, og sammenligner det.

Tabell 20: Opplevd makt i synsvinklene

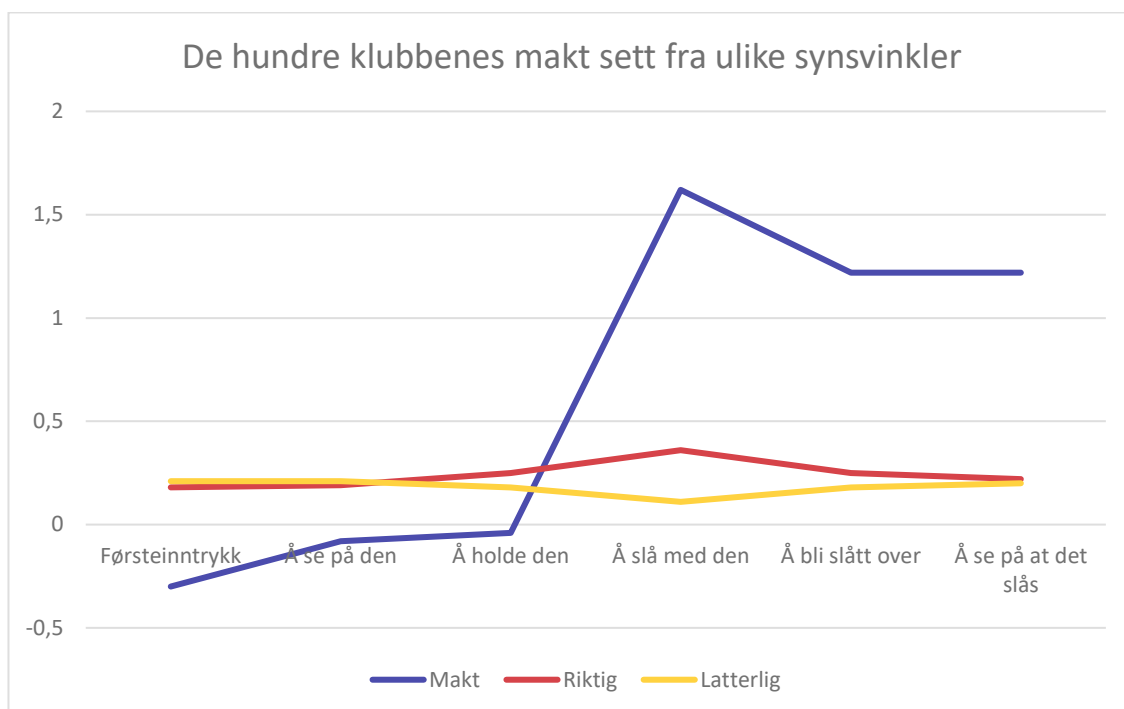

Vi ser at jeg opplever mer makt når jeg slår med klubbene, enn når jeg ser på dem eller holder i dem, og også mer makt enn i andre roller når det slås. Selv om statistikken må behandles med skepsis på grunn av svakheter i klubbeutvalg, klubbeantall og tallsetting, er tendensen så sterk at vi kan gå ut fra at det er en forskjell.

1 Synsvinkelen jeg leser en klubbe fra, virker inn på hvor mye makt jeg opplever at klubben signaliserer.

Men hvordan opplever jeg riktig makt og latterlig makt når jeg ser klubbene fra ulike synsvinkler?

Tabell 21: Klubbenes makt sett fra ulike synsvinkler

Om jeg opplever klubbene riktig eller latterlig, er gjennomsnittlig relativt likt sett fra de fleste synsvinklene, men jeg opplever dem noe mer riktige og noe mindre latterlige når jeg selv slår fast noe med dem.

Ut fra lavt antall klubber og andre svakheter i undersøkelsen, er det ingen signifikans i så små forskjeller. Men det understøtter den store forskjellen vi leser i opplevelsen av makt.

Derfor slår vi fast at **2 synsvinkelen jeg leser en klubbe fra, virker inn på hvilke typer makt jeg opplever at klubben signaliserer.**

Jeg kunne undersøkt hvordan andre leser klubbenes makt fra synsvinkel til synsvinkel.

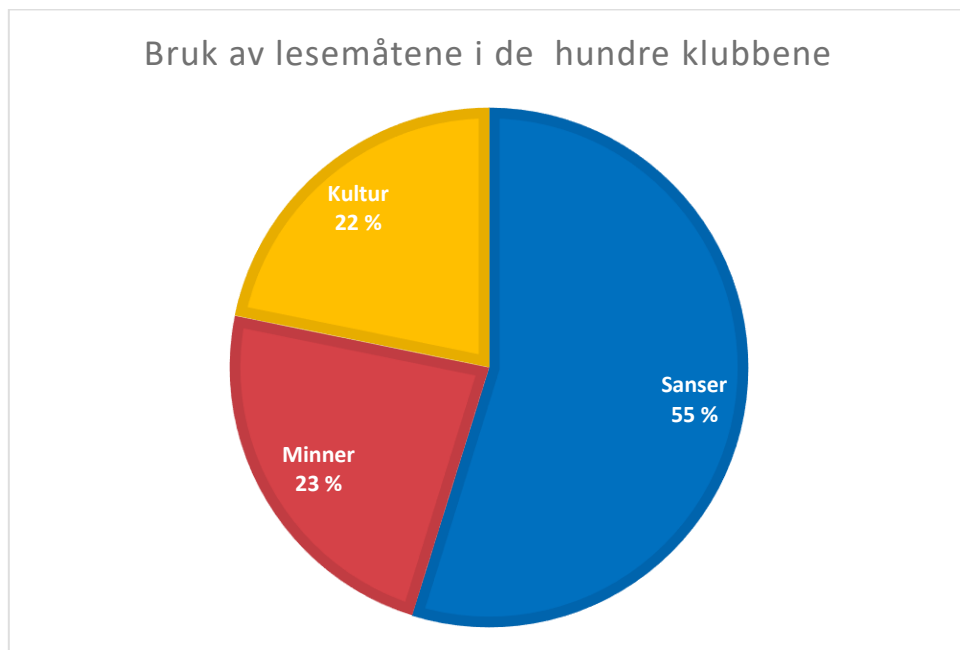
4.4.2 Lesemåtene i de hundre klubbene

Vi leser med sanser, minner og kultur. Hvor mye bruker vi hver av disse?

For hver talemåte jeg har lest klubbene fra, har jeg i skjemaet merket av om jeg har lest med sanser, minner eller kultur. Jeg har satt ett, to eller tre kryss avhengig av hvor sterkt det jeg leste, var.

Grafen viser summen av kryss for lesemåtene i alle de hundre klubbene:

Tabell 22: Lesemåtene i klubbene

Jeg opplever at budskapet til de hundre klubbene mine baserer seg på over halvparten sansing, en snau firedel personlige minner og en drøy femdel kulturell tolkning. Personlige minner og kultur er relativt likt representert. Er det objektivt sett sånn jeg leser, eller er det fordi klubbeutvalget skaper denne balansen?

Det jeg her utforsker om lesing med sanser, minner og kultur, kan være en utforskning av mine egne, private leseemåter. Er det *meg* jeg utforsker, ikke klubbemeldskapene? Jeg kunne undersøkt hvordan andre leser klubbene.

Usikkerhetsmomenter til tross, kan vi slå fast at **3 sansing er en svært viktig faktor i å lese budskapet i en klubbe**. Det er egentlig den eneste lesemetoden vi har. De andre to, personlige minner og kulturelle minner, er en omtolkning av det vi leser med sansene. **4 I klubbene omgjøres snaut halvparten av det budskapet jeg leser, fordi minner (private og kulturelle) kommer i veien for sansene og gir tingene et annet budskap enn det jeg umiddelbart sanser**.

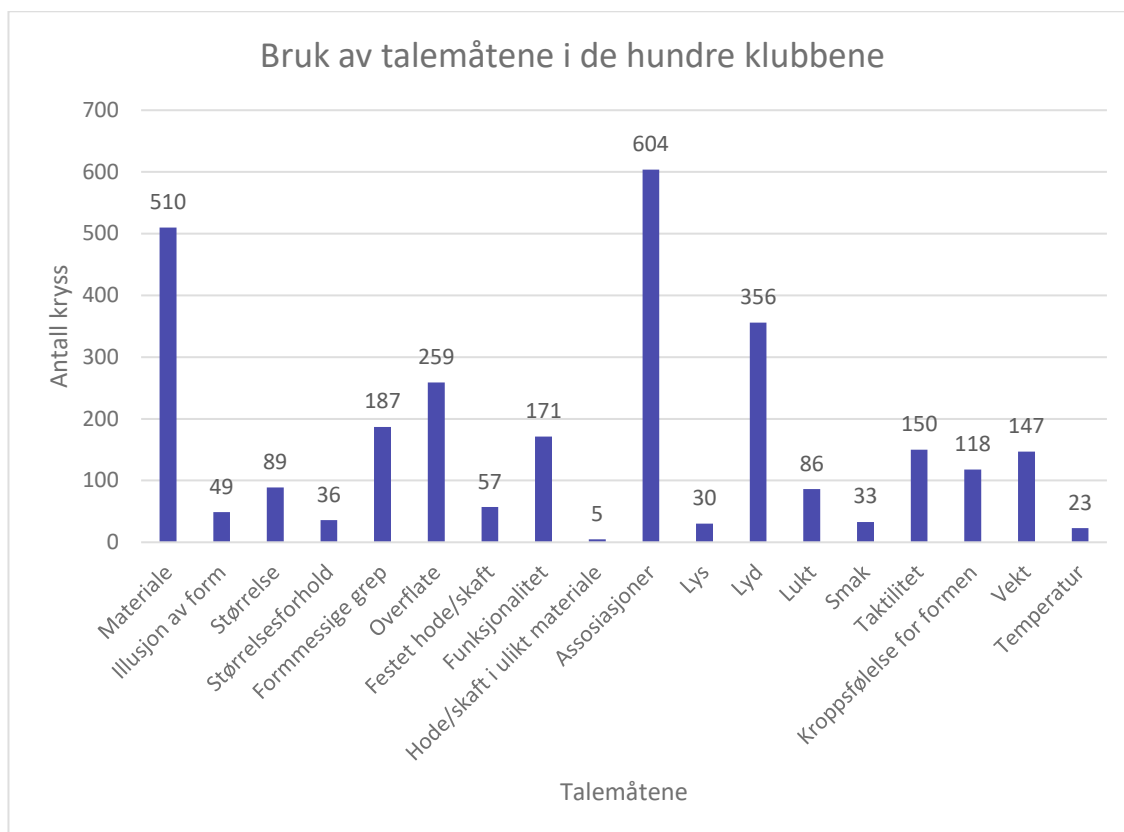
4.4.3 Talemåtene i de hundre klubbene

Hvor mye snakker hver av talemåtene i forhold til de andre? Jeg vil undersøke talemåter, hovedtalemåter, deres forhold til hverandre og til leseemåtene.

4.4.3.1 Bruk av talemåtene i de hundre klubbene

Hvor mye er hver talemåte brukt i de hundre klubbene, altså hvor mange kryss⁵⁴ har jeg satt?

Tabell 23: Talemåtene i klubbene

Noen talemåter snakker hørere i klubbene, enn andre. Er det talemåten som er sånn at den snakker høyt og mye? Er det jeg som bruker denne talemåten mye? Eller er det jeg som leser denne talemåten mer enn jeg leser de andre talemåtene? Litt av alt, tror jeg.

5 Jeg oppfatter at noen talemåter i klubbene snakker sterkere enn andre.

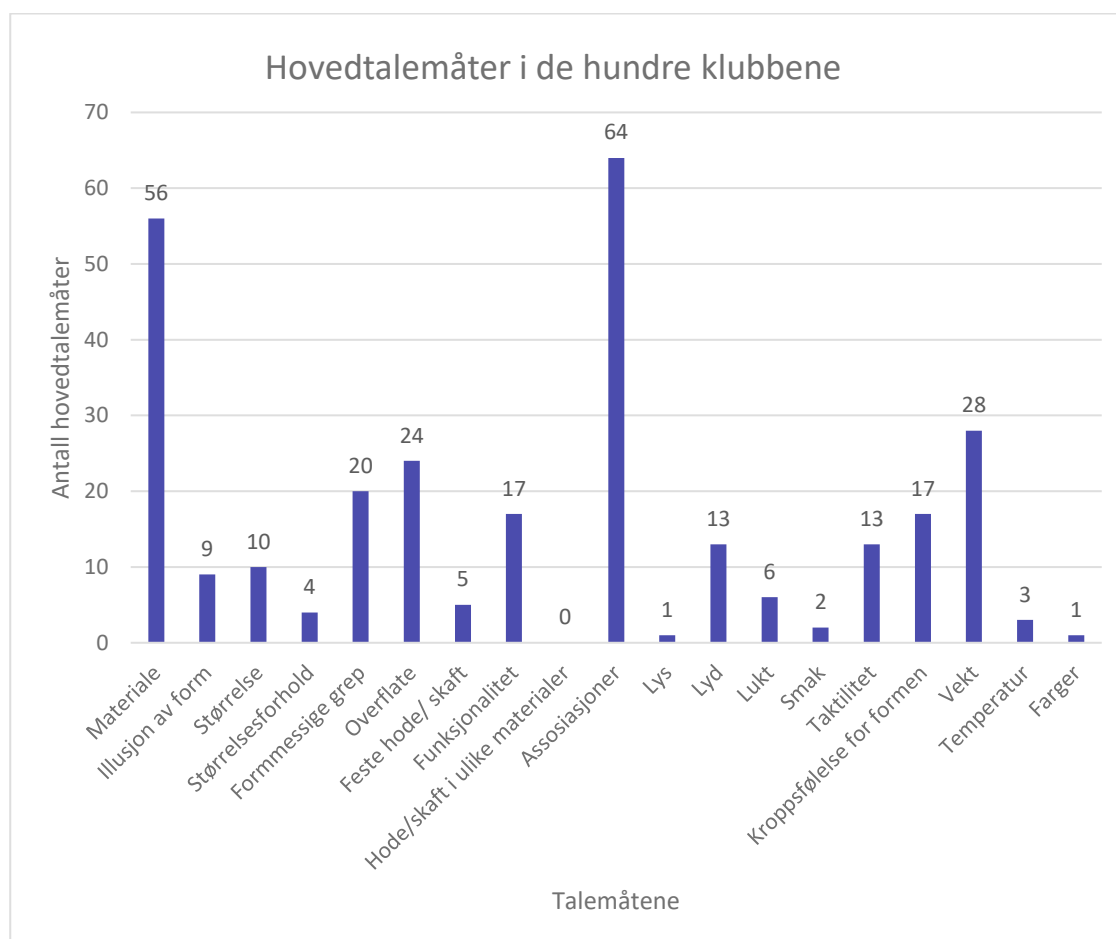
Assosiasjoner er en talemåte som peker seg ut, ikke minst på grunn av at den både er en talemåte og en del av leseemåtene. Dette kan påvirke statistikken og få det til å se ut som den er mer brukt enn den faktisk er, for når jeg har krysset av for talemåter, har jeg krysset av for både sanseslesing, minneslesing og kulturlesing. Vi ser på hovedtalemåtene. De vil avklare om så er tilfelle.

⁵⁴ Det kan være 0-3 kryss i hver leseemåtene, dvs. 0-9 kryss pr talemåte pr klubbe.

4.4.3.2 Bruk av hovedtalemåter i de hundre klubbene

Hvilke hovedtalemåter er brukt i de hundre klubbene? Jeg kaller en talemåte for en hovedtalemåte når jeg har markert tre kryss, når talemåten er viktig i lesingen av klubbebudskapet. Det er flere hovedtalemåter per klubbe, og jeg teller hver av dem som én, ikke som en brøksats av klubbens antall talemåter, eller som tre for antall kryss.

Tabell 24: Hovedtalemåtene i klubbene

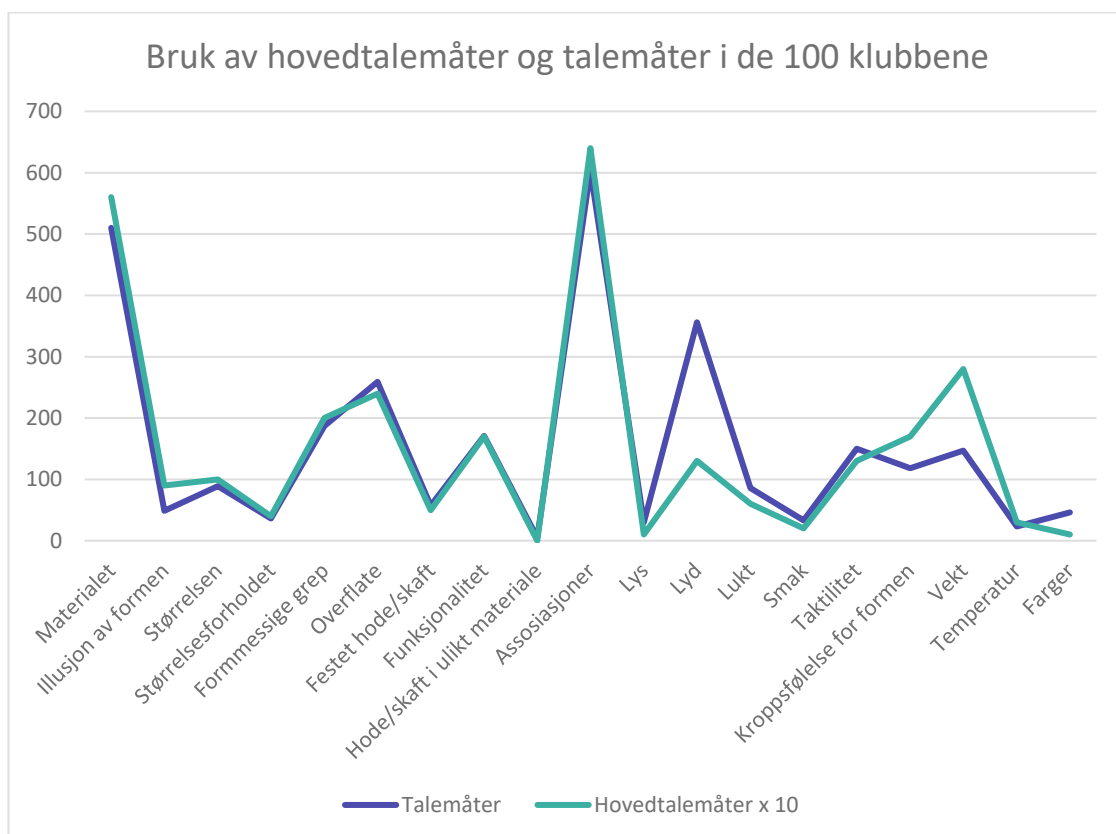
Også her er *materiale* og *assosiasjoner* de mest brukte talemåtene.

6 Jeg oppfatter at noen hovedtalemåter i klubbene snakker sterkere enn andre.

4.4.3.3 Sammenligning av bruk av talemåter og hovedtalemåter

Er det noen talemåter som naturlig blir hovedtalemåter, og andre som kommer i bakgrunnen og bare er talemåter? For å lett kunne sammenligne, viser grafen antall kryss i talemåtene og antall brukte hovedtalemåter ganger ti.

Tabell 25: Sammenligning av hovedtalemåter og talemåter i klubbene⁵⁵

Gjennomsnittlig taletrengthet hos talemåtene og hovedtalemåtene samvarierer tett. Lesemåten *assosiasjoner* er faktisk enda litt sterkere representert i hovedtalemåtene, enn i talemåtene. Den er ikke statistisk overrepresentert.

7 Talemåten assosiasjoner kunne blitt overrepresentert fordi den har sitt motstykke i lesemåtene minner og kultur, men det ser ikke ut til at avkrysningene overeksponerer den, siden den i enda større grad er brukt i hovedtalemåtene.

Kroppsfølelse for formen og *vekt* er høyere representert blant hovedtalemåtene, og *lyd* vesentlig mindre. Jeg ville forventet at *lyd* var viktigere, men det statistiske tallmaterialet er lite, så dette er ingen sikker konklusjon.

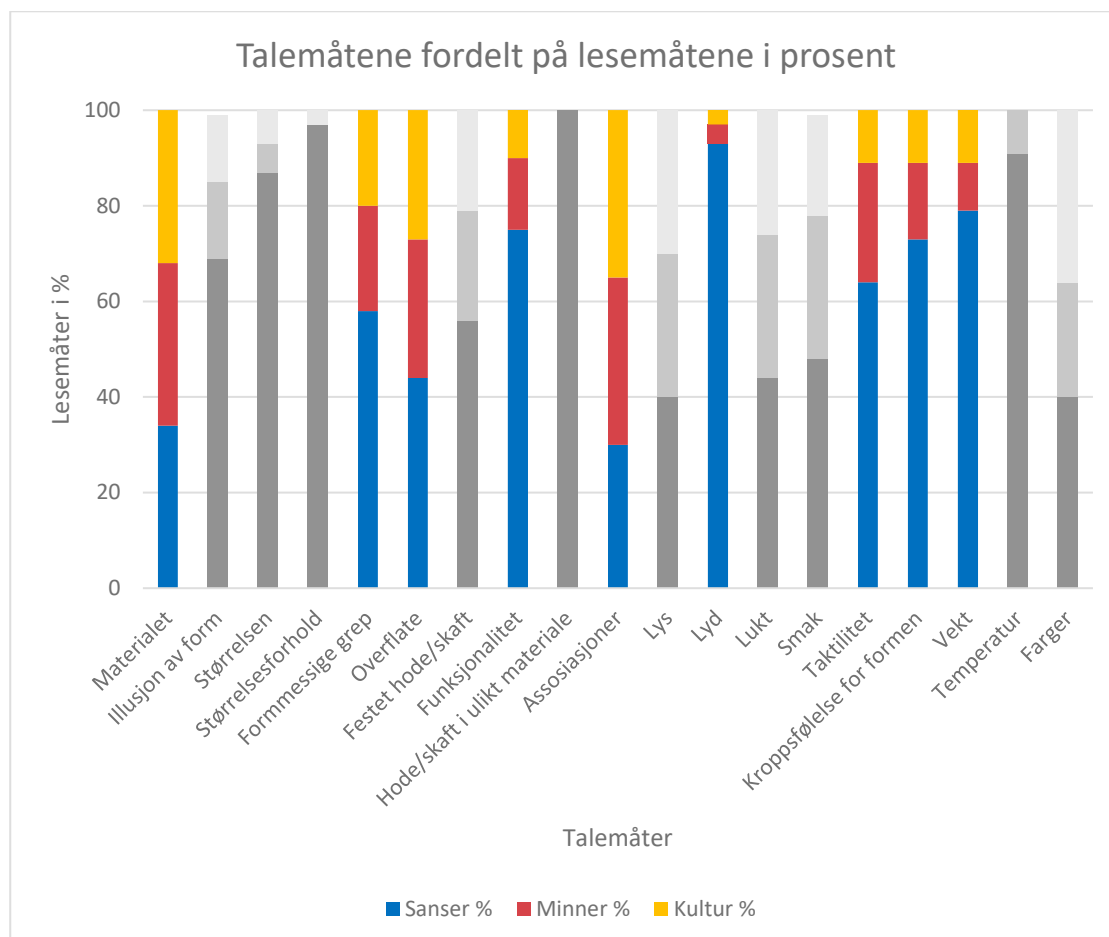
8 Det er relativt stor samvariasjon i denne undersøkelsen mellom gjennomsnittlig bruk av talemåter og hovedtalemåter i klubbene.

⁵⁵ For å se samvariasjonen bedre, har jeg ganget hovedtalemåtene med ti.

4.4.3.4 Lesemåtene jeg leser de ulike talemåtene med

Snakket klubbens talemåter ulikt til mine lese-måter? Opplevde jeg for eksempel *lukt* mest med sanser, minner eller kultur. Hvordan er det med de andre talemåtene?

Tabell 26: Talemåtene fordelt på lese-måtene i klubbene (antall kryss)

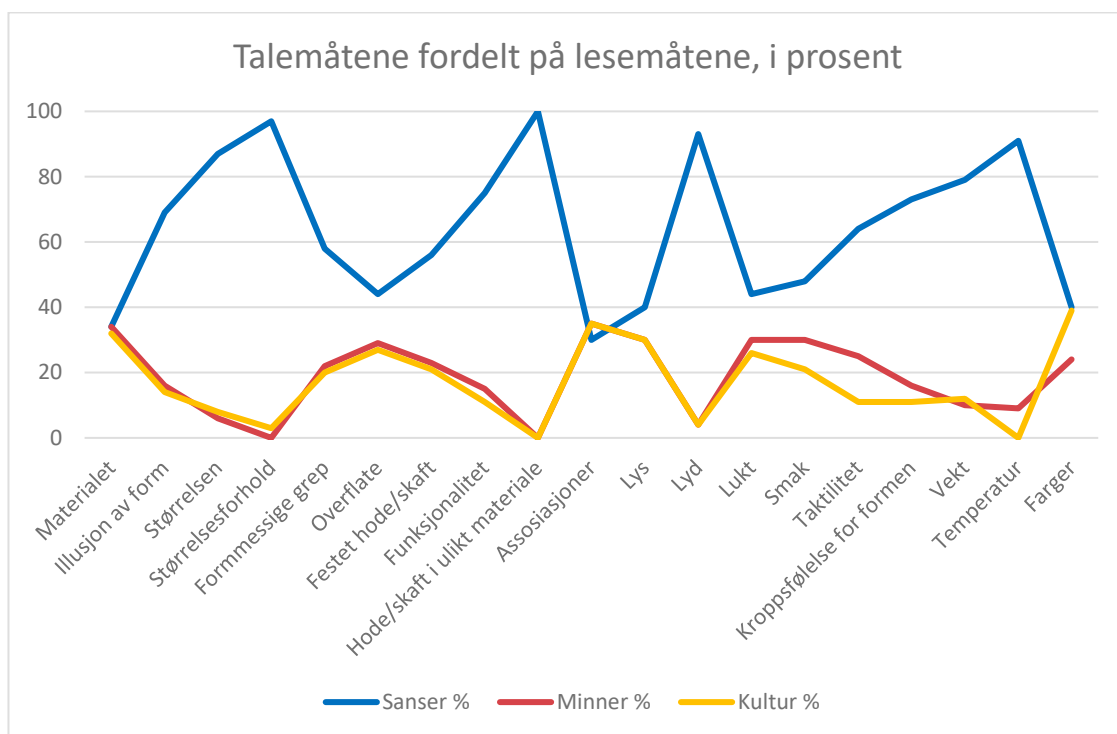
Her ser vi hvordan jeg brukte lese-måtene til å lese klubbens talemåter. For å få et riktigst mulig resultat, fokuserer vi på talemåter brukt i mer enn ti klubber (de lite brukte er grå).

Vi ser at **9 det er relativt store forskjeller i lese-måtene jeg har brukt til å lese hver av klubbens talemåter, og vi ser ikke noe mønster for samvariasjon mellom lese-måter og talemåter.**

At jeg leste *assosiasjoner* mest med minner og kultur, er ikke overraskende, men at jeg leste *lyd* og *form* mest med sanser, var uventet. *Overflate* leste jeg mest med sanser, som forventet. *Materialet* ble mest lest med minner.

Hvordan forholder lesing med minner og kultur seg til hverandre?

Tabell 27: Talemåtene fordelt på lesemåtene i klubbene

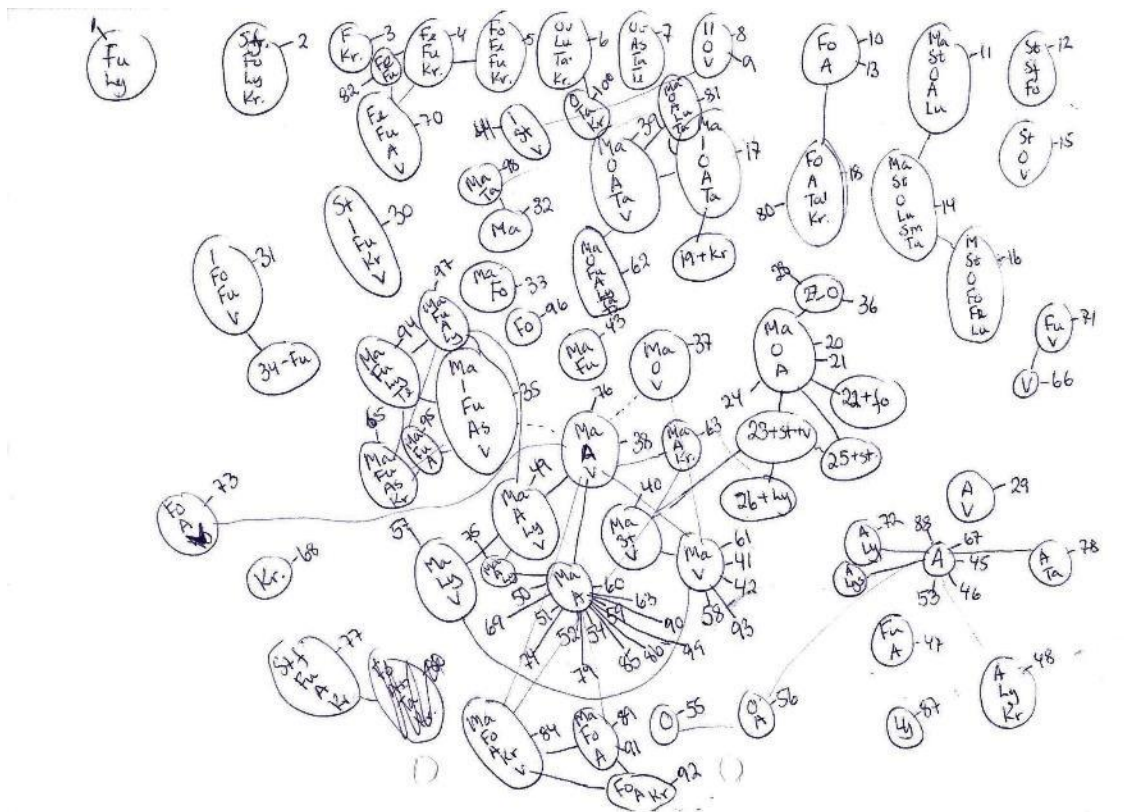
10 Lesemåtene minner og kultur samvarierer tett i min lesing av klubbens talemåter, nesten litt for tett til å kunne stemme?

Bilde 88: Både minner og kultur leser knokkelklubben (99).

4.4.3.5 Talemåter i kombinasjon med hverandre

Tyr noen talemåter sammen? Jeg har prøvd å dele inn klubbene i ulike grupper etter hvilke kombinasjoner av talemåter som er brukt i dem. Det ble temmelig kaotisk.

Bilde 89: Talemåtekart: Kombinasjoner av talemåter i klubbene.

Fra talemåtekartet har jeg famlet meg frem til noen kombinasjoner av talemåter som opptrer mer sammen, enn andre:

Tabell 28: De mest brukte talemåtekombinasjonene i klubbene

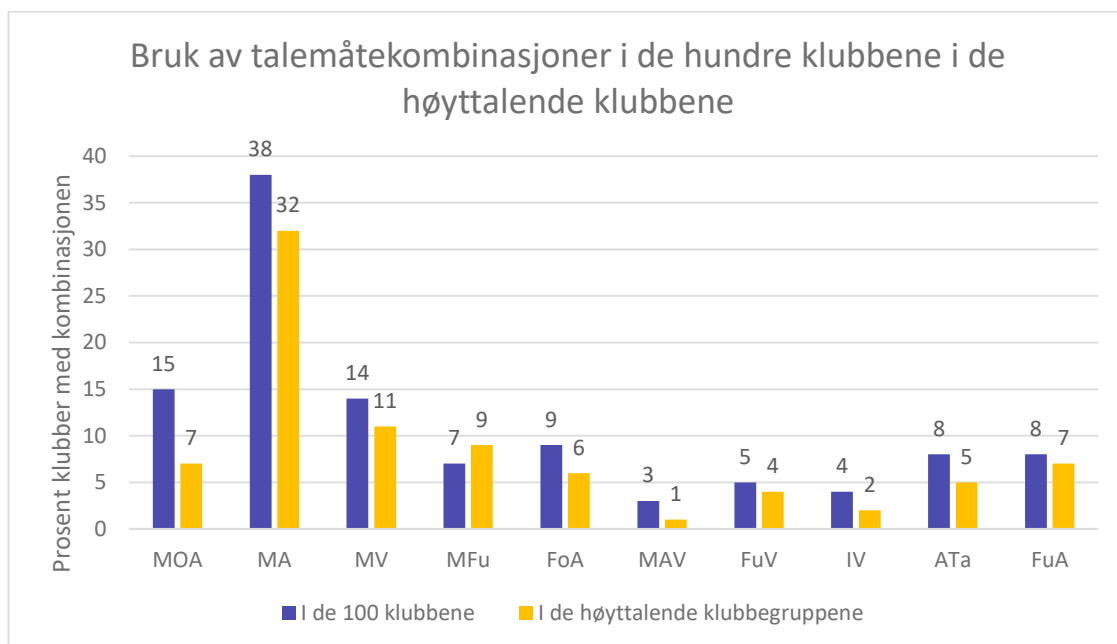
Mye brukte talemåtekombinasjoner i de hundre klubbene	Brukt i antall klubber
Materiale, omkrets og assosiasjoner (MOA)	15
Materiale og assosiasjoner (MA)	38
Materiale og vekt (MV)	14
Materiale og funksjon (MFu)	7
Form og assosiasjoner (FoA)	9
Materiale, assosiasjoner og vekt (MAV)	3
Funksjoner og vekt (FuV)	5
Illusjon om formen og vekt (IV)	4
Assosiasjoner og taktilitet (ATa)	8
Funksjoner og assosiasjoner (FuA)	8

Hva kan dette hjelpe oss med rent praktisk? Kan en sammenligning med høyt talende klubber fortelle oss om noen talemåtekombinasjoner som er effektive til å fortelle noe? Jeg har plukket ut 17 grupper á ti klubber som snakket høyt om ulike budskap⁵⁶. I avsnitt

⁵⁶ Et raskt blikk på vedlegg 11.3 forklarer dette.

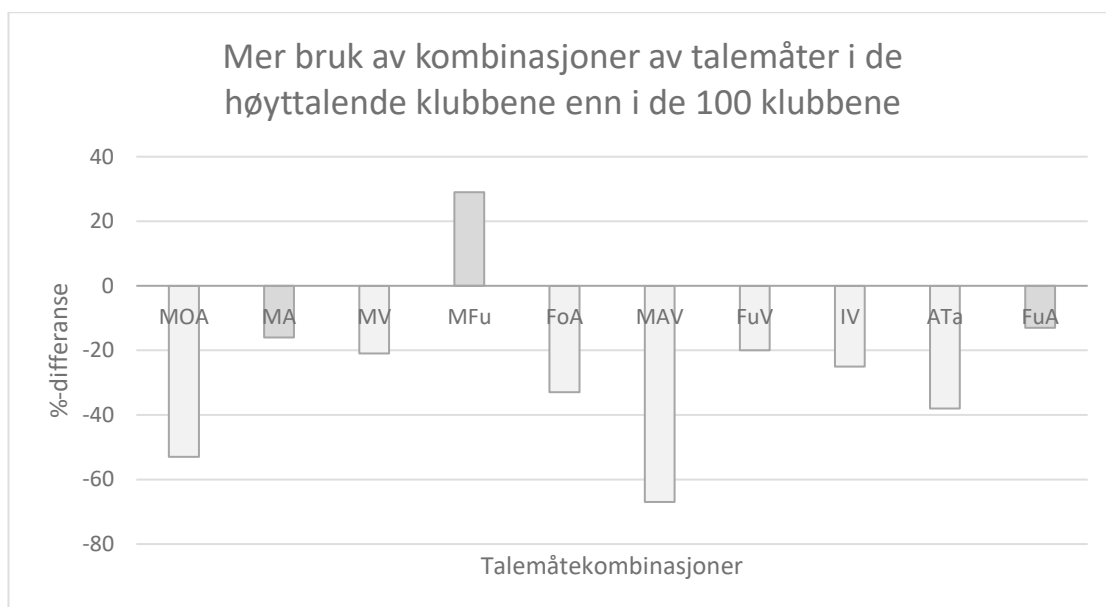
4.4.6 og 4.5.5 forteller jeg mer om dem. Er noen talemåtekombinasjoner sterkt representert i de høytalende klubbegruppene?

Tabell 29: Kombinasjoner av talemåter i klubbene og i 17 høytalende klubbegrupper

Differansen ser vi bedre i tabellen under⁵⁷:

Tabell 30: Differanse mellom talemåtekombinasjoner i gruppene og i alle klubbene

⁵⁷ Siden vi sammenligner hyppigheten av kombinasjonene i 100 og 170 klubber, er tallet for de høytalende klubbene delt på 1,7.

Nesten alle disse talemåtekombinasjonene er underrepresentert blant de høytalende klubbene, men her er det så mye feilmarginer, at funn ikke ville være gyldige om de ikke var svært sterke. Disse er for svake.

Vi står igjen med nøkterne funn: **11** Noen kombinasjoner av talemåter opptrer sammen i mange av de hundre klubbene.

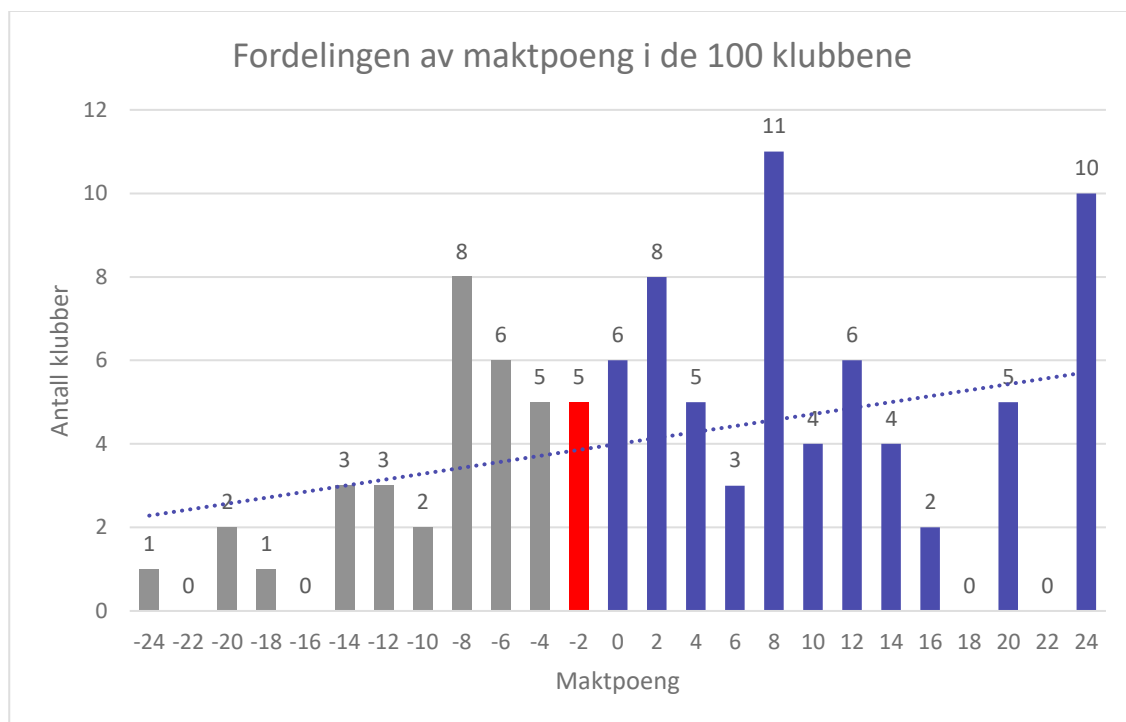
4.4.4 Budskap om makt i de hundre klubbene

En ordførerklubber snakker om makt, beslutningsmakt. Det er dens viktigste budskap. Jeg vil undersøke litt mer rundt de signalene om makt som klubbene sender ut.

4.4.4.1 Ulik makt i de hundre klubbene

Hvordan er fordelingen av de ulike typene makt i de hundre klubbene? Vi begynner med tallene for mengde makt. Hvor mange klubber har hvilken mengde makt?

Tabell 31: Fordeling av maktpoeng i klubbene

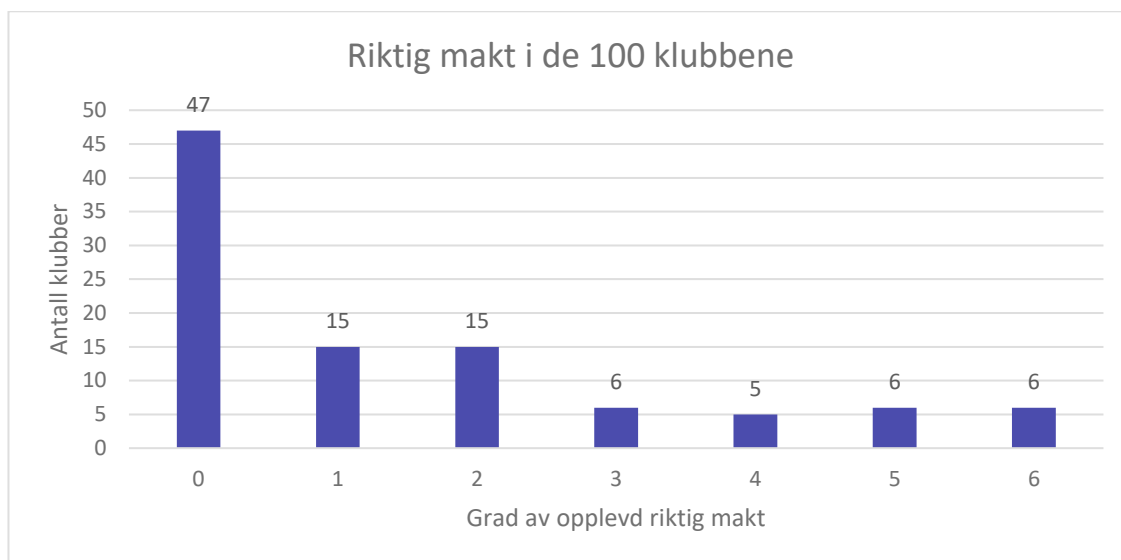
Nullpunktet for makt er -2 (den røde søylen).

12 Omtrent en tredel av klubbene forteller meg om avmakt, og to tredeler forteller om makt.

4.4.4.2 Riktig makt i de hundre klubbene

Hver klubbe kan ha 0-6 avkryssninger for riktig makt, en for hver synsvinkel den sees fra. Hvordan er fordelingen av riktig makt i de hundre klubbene?

Tabell 32: Riktig makt i klubbene

Omtrent halvparten av alle klubbene oppleves ikke riktig sett fra noe ståsted. Det høres fornuftig ut. Men 12% oppleves riktig sett fra alle eller nesten alle ståsteder. Det høres mye ut. *Jeg* er en mulig feilkilde, siden jeg har arbeidet mye med klubbene og blitt glad i dem.

13 Jeg opplever klubbenes makt som riktigere enn jeg tror den objektivt sett er.

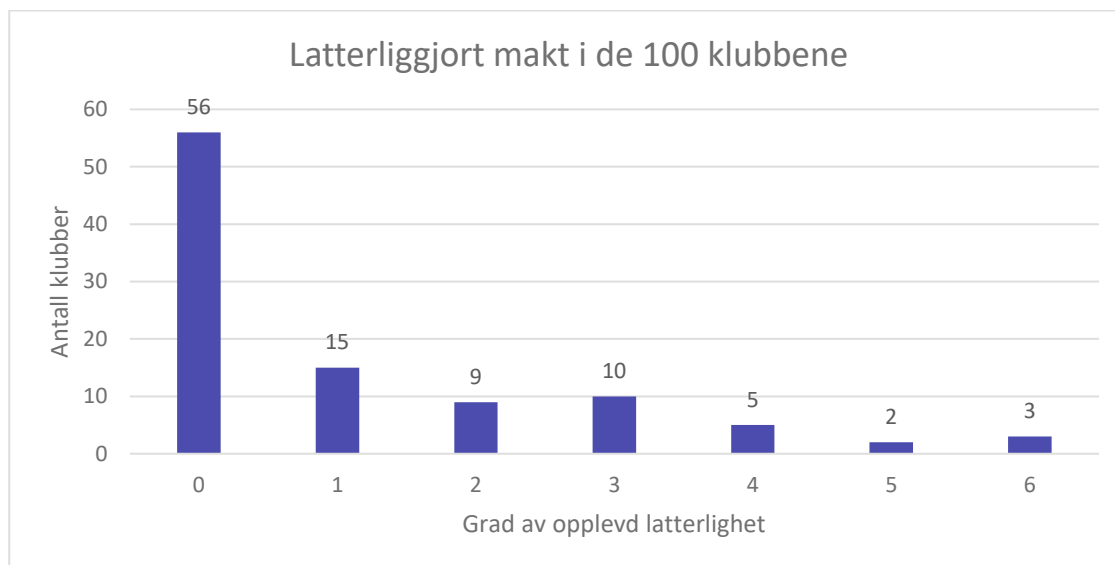

Bilde 90: Hvor «riktig» er denne klubben?

4.4.4.3 Latterlig makt

Hver klubbe kan ha 0-6 avkryssninger for latterlig makt, en for hver synsvinkel den sees fra. Hvor mye latterlig makt leser jeg i de hundre klubbene?

Tabell 33: Latterliggjort makt i klubbene

56% av alle klubbene oppleves ikke latterlige sett fra noen synsvinkel. Det er kanskje for høyt tall – og en mulig feilkilde kan være at jeg har et for nært forhold til klubbene.

10% av klubbene oppleves latterlige sett fra de fleste synsvinkler. Det virker fornuftig.

14 Jeg opplever mindre latterliggjøring av makt i klubbene enn jeg tror det objektivt sett er.

4.4.4.4 Når klubbene snakker om riktig og latterlig makt på en gang.

Noen klubber snakker om riktig og latterlig makt på én gang.

Tabell 34: Kombinasjonen riktig og latterlig makt i klubbene

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
00										
10										1R/2L
20		2R/1L						2R/1L		
30									2R/2L	2R/4L
40	2R/1L							1R/1L		
50				2R/1L		1R/3L				
60										1R/3L
70		2R/4L				5R/1L				
80	1R/3L				2R/2L	1R/1L	1R/2L			
90	2R/1L	2R/3L	3R/1L	4R/2L		1R/1L				
Dvs.:	R/L: 21%	R=L: 5%	R>L: 8%	R<L: 8%	R≥4: 2%	L≥4: 2%	R=%: 1%	L=0%		

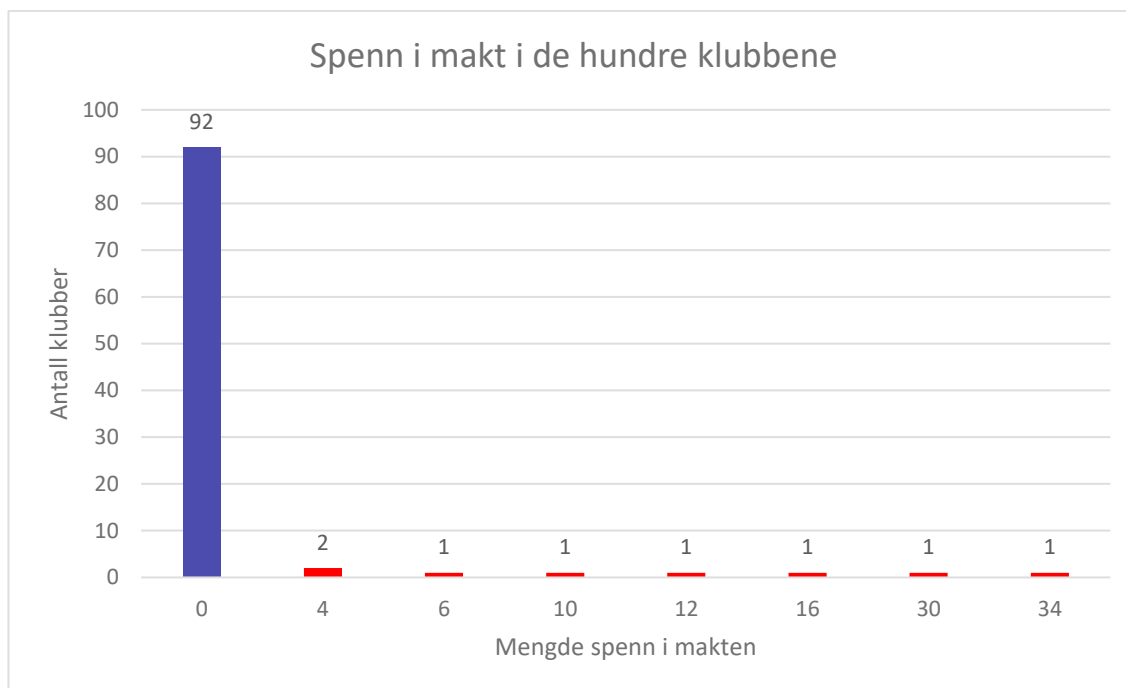
21 klubber har et sprik i makt der de kan oppleves både riktige og latterlige på en gang.

15 Makten i omtrent én av fem klubber kan oppleves både riktig og latterlig på en gang.

4.4.4.5 Spenn i makt

Hvor mye spenn i makten opplever jeg i de hundre klubbene? Hvor mange klubber snakker om både makt og avmakt på en gang, og hvor mye spenn mellom makt og avmakt er det i disse?

Tabell 35: Spenn i makt i klubbene

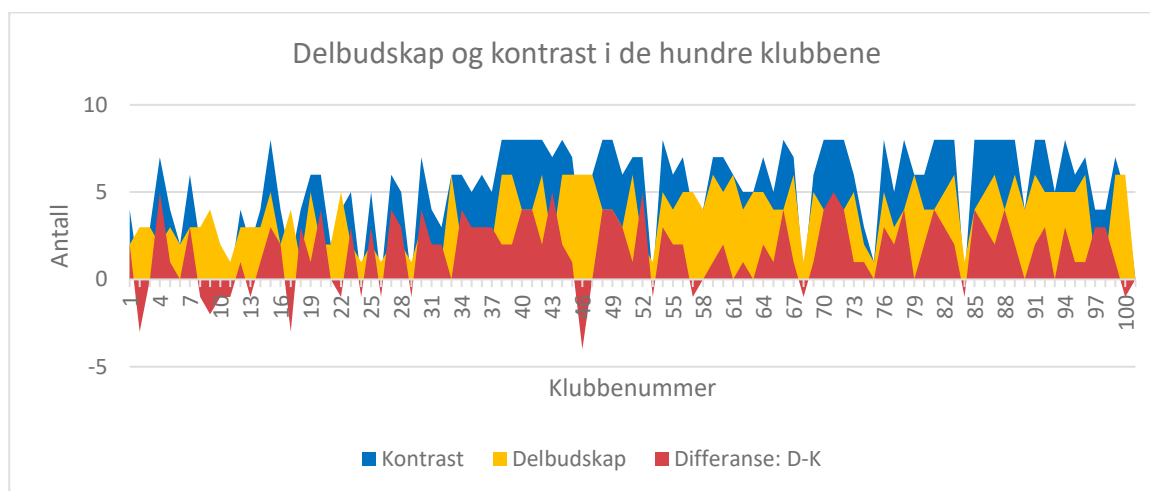
92 klubber snakker *ikke* om makt og avmakt på en gang. Bare åtte klubber gjør det, og av dem skriker to klubber med et svært stort spenn: Klubbe 36 med et spenn på 34 og klubbe 97 med et spenn på 30. Betyr det noe om en klubbe har et stort spenn i seg, eller er dette bare en teoretisk roting rundt i tall og tabeller?

16 8% av klubbene har et spenn i makt i seg, der de kan oppleves både mektige og avmek-tige på en gang.

4.4.5 Overblikk over homogeniteten i de hundre klubbene

Dersom en klubbe har store kontraster i opplevelsen av forskjellige typer makt sett fra ulike synsvinkler, forventer jeg at det forplanter seg til hele klubbens budskap, at hele budskapet også ofte vil oppleves ulikt sett fra ulike synsvinkler, altså flere delbudskap. Vi skal se litt på det.

Tabell 36: Delbudskap og kontrast i klubbene

Her ser vi kontrasten i blått og delbudskapet i gult. Differansen mellom dem er i rødt. Vi finner mer kontraster enn endrede delbudskap, som naturlig er. Og vi ser at de til en viss grad følger hverandre, som vi kunne forvente.

17 Det er stor variasjon i delbudskap og kontrast i de hundre klubbene, og i noen grad ser de ut til å samvarierte.

4.4.6 17 klubbegrupper med ulike budskap – hva karakteriserer dem?

Hva sier klubbene? Og hva snakker de med? For å trenge dypere inn i dette, vil jeg sammenligne grupper av klubber med ulikt budskap for å se hva som er likt og hva som er ulikt. Jeg håper å finne noen ledetråder for hvorfor budskapet endrer seg i dem. Bilder av gruppene finner du i avsnitt 4.5.5.

Det er mye som kan skjule seg bak hvilket budskap en leser ut av klubbene.

De hundre klubbene er en lek med talemåter og budskap. Derfor lar jeg de høytalende klubbegruppene være en lekende sjonglering med det jeg har funnet av budskap i de hundre klubbene. Noen grupper er plukket ut etter relativt objektive kriterier. Men ikke alle kategorier er nøytrale, saklige eller målbare. Noen baserer seg på subjektive blikk på klubbene. Dette er et bevisst valg. En kan fange noe som det strikte, målbare ikke får med.

Noen grupper er motsetninger og kan sammenlignes med hverandre.

Klubbene som er med i de høytalende gruppene, snakker sterkt. Men det betyr ikke at de resterende klubbene snakker lavt. De kan snakke høyt, men om noe annet. Likevel kontrasterer jeg dem som om det er sånn, i de videre undersøkelsene. Da må vi ha i bakhodet at det øker feilmarginene.

Utvalget av klubber til hver gruppe⁵⁸

1. Klubbegruppe 1, 3, 4, 6, 7-12, 14, 15 og 17 er plukket ut ved å arbeide systematisk med listen over de hundre klubbene, til jeg kom ned i ti klubber som snakket tydeligst om gruppens tema.
2. Jeg har så samlet en og en av disse klubbegruppene midt i en sirkel av de resterende klubbene, og brukt tid på å reflektere over om andre klubber burde vært med.
3. Klubbegruppe 2, 5, 13 og 16 (og 18-20) er valgt ut ved å lese av skjema-data i klubbeanalysen. For å favne data fra klubber med lik verdi, varierer antallet her fra ti (åtte) til 11.

Jeg fordeler ikke alle de hundre klubbene i grupper, og mange klubber er i flere klubbegrupper.

I avsnitt 4.5.5 forteller jeg mer om klubbegruppene og viser bilder av dem. Nå behandler jeg dem bare statistisk. Klubbegruppene inneholder klubber som er morsomst (1), mektigst (2, 3), fælest (4), minst mektige (5, 6), mest interessante for barn (7), mest misbrukt i politikk (8), mest interessante beslutningsmarkører (9), de jeg liker best (10), best beslutningsmarkører (11), snakker veldig tydelig (12), mest latterlige (13, 14), mest skremmende (15) og riktigst (16, 17). Først plukket jeg ut de mest homogene (18), de med færrest delbudskap (19) og de med færrest kontraster (20), men etterhvert oppdaget jeg at de ikke snakker høyt *om* noe, men *med* noe, med et enhetlig eller broket budskap. Disse gruppene avviker fra hensikten, og er fjernet fra statistikkene over høytalende klubber. Jeg forteller likevel om dem senere fordi de viser noe om hvordan et broket eller helhetlig budskap kan påvirker hva en klubbe sier.

⁵⁸ Se tabell blant vedleggene (11.3).

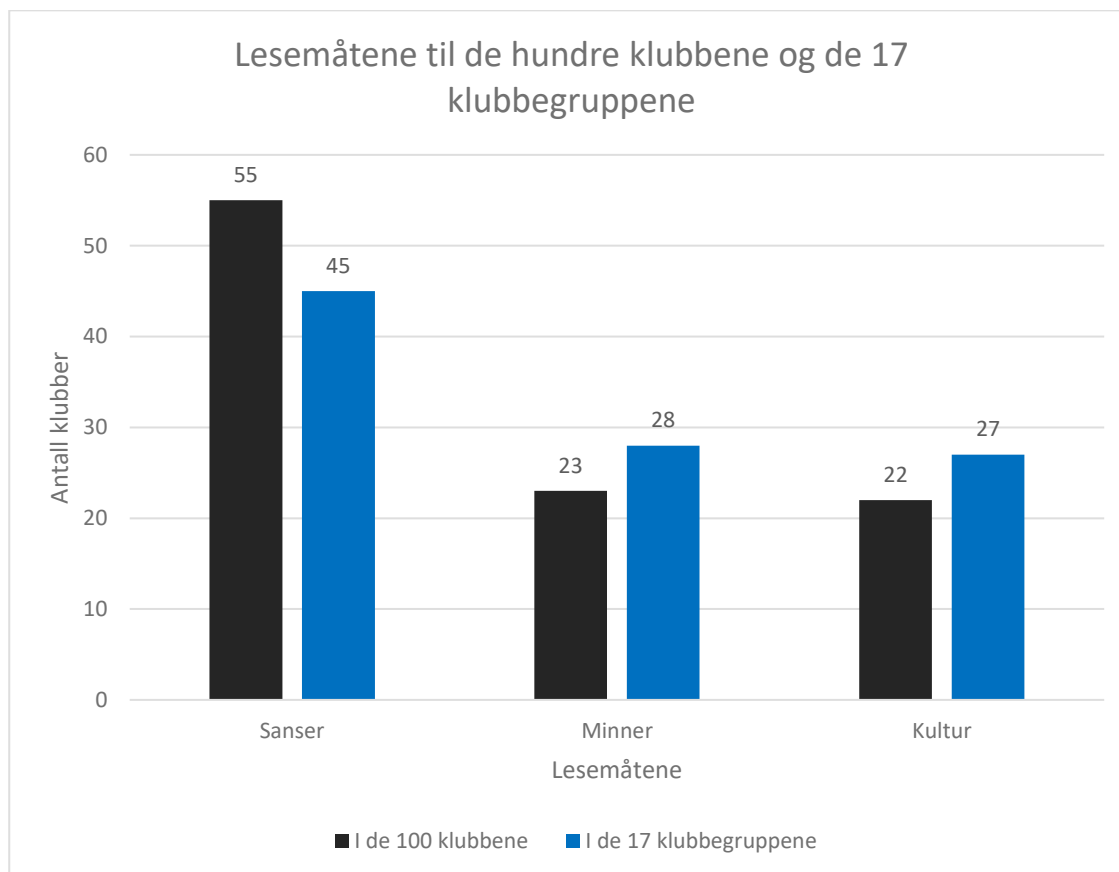
17 klubbegrupper behandler 13 ulike budskap. Jeg samlet dataene om dem og ekstraherte dem ned.⁵⁹

Kan jeg i dette mylderet av data finne noe som viser noen mekanismer bak de endrede budskapene, noe som i siste instans kan være anvendelige fakta?

4.4.6.1 De 17 klubbegruppenes lesemåter

Avviker fordelingen av lesemåter for de høytalende klubbene fra gjennomsnittslesemåtene for de hundre klubbene? Er noen av lesemåtene mer nyttige å henvende seg til når en vil at en ting skal snakke høyt?

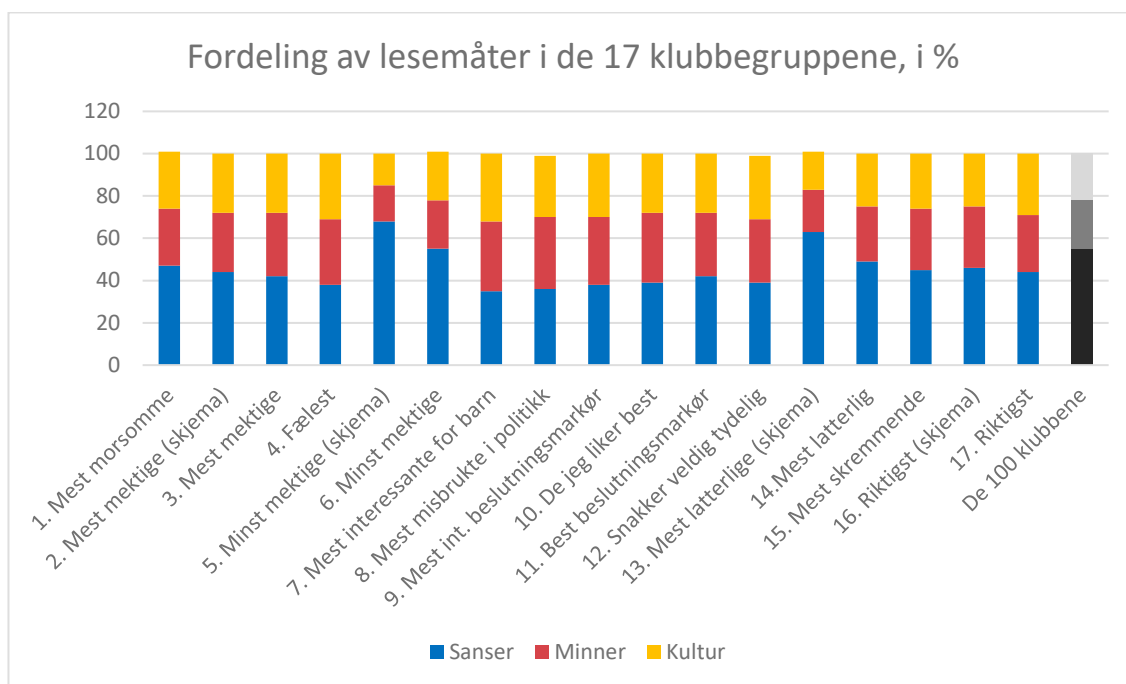
Tabell 37: Lesemåter for alle klubbene og de 17 høytalende gruppene

18 Jeg leser de høytalende klubbene noe mindre med sanser og noe mer med minner og kultur, enn jeg gjør med gjennomsnittet av de hundre klubbene.

⁵⁹ Tabell 45.

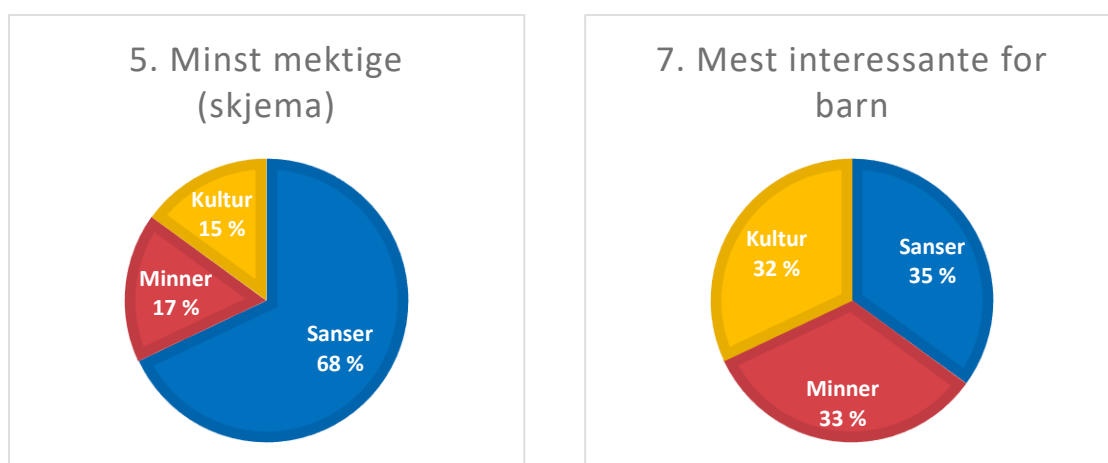
Tabell 38: Lesemåter i hver høytalende gruppe og i alle klubbene

Alle gruppene klubber som snakker høyt, følger ikke det samme mønsteret. Lesing med sanser har en spredning gruppene imellom på 35%-68%, med et snitt på 45%. Lesing med personlige minner, har en spredning på 17%-34%, med et snitt på 28%. Og lesing med kulturelle briller har en spredning på 15%-31%, med et snitt på 27%. Flere av gruppene leses med omtrent en tredjedel av hver lese-måte.

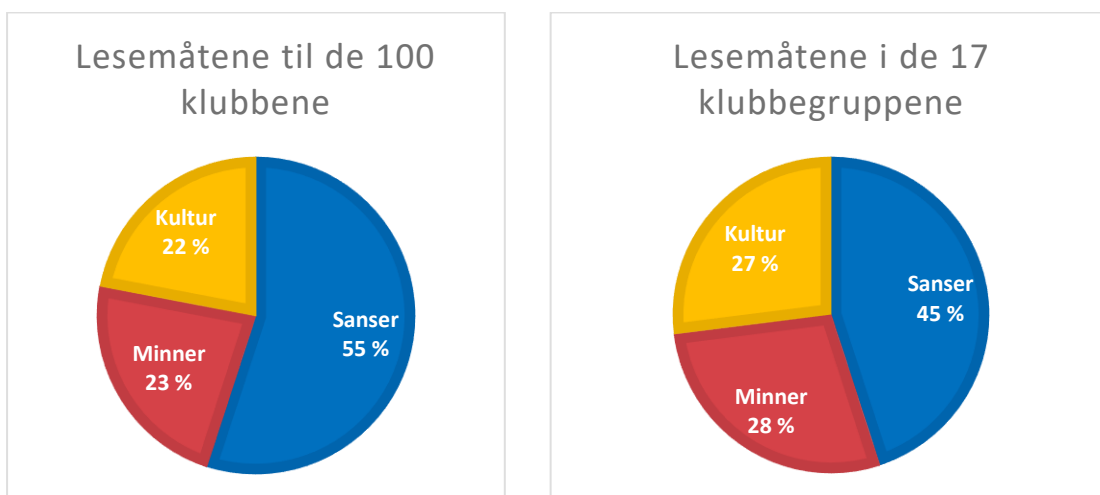
Her ser vi ulikheten visualisert i de to mest ulike av klubbegruppene:

Tabell 39: Lesemåter i gruppene minst mektige (5) og mest interessante for barn (7)

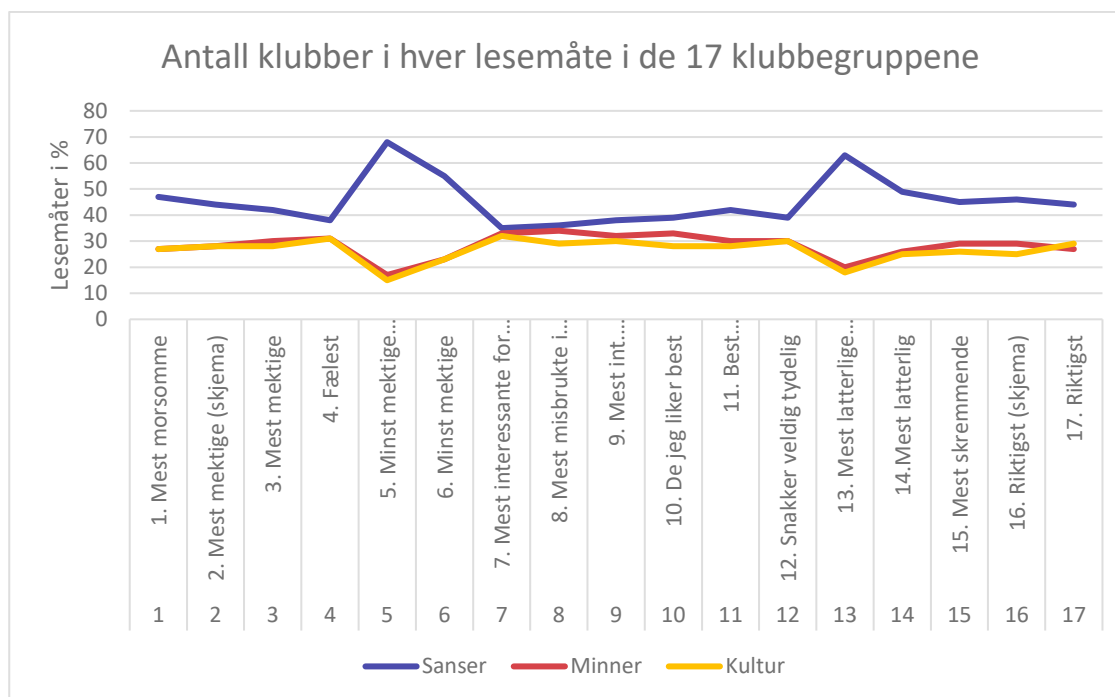
De avviker veldig mye fra gjennomsnittet av de hundre klubbene. Vi kan forkaste dette på grunn av for lavt antall klubber, eller vi kan lete etter mønster for variasjonen i det.

Tabell 40: Lesemåter i alle klubbene og i de 17 høytalende gruppene

Er det noe mønster for hvilke grupper som snakker høyest og lavest med lesemåtene?

Tabell 41: Antall klubber i hver lesemåte i de 17 høytalende gruppene

Av klubbegruppene scorer nesten alle skjema gruppene høyere på sanser enn de opplevde gruppene. Men avviket er så lite at jeg tror vi kan se bort fra det.

Gruppene *minst mektig* fra skjema (5), og *mest latterlig* fra skjema (13) scorer høyest på sanser. Jeg hadde forventet motsatt resultat, at de klubbene som skrek høyt om lite makt eller som latterliggjorde makten, gjorde det i forhold til minner og kulturelle forventninger, ikke i forhold til sanseopplevelsene våre.

Gruppene som snakker om mye makt (2 og 3) utmerker seg ikke i noen retning, men leses betraktelig mer med minner og kultur enn sin motsetning, de minst mektige og de mest latterlige.

Gruppene mest interessant for barn (7), mest misbrukt i politikk (8), fælest (4), mest interessant beslutningsmarkør (9), de jeg liker best (10) og de som snakker veldig tydelig (12) scorer lavest på sanser – i den rekkefølgen. Jeg ser ingen fellesnevner for disse gruppene.

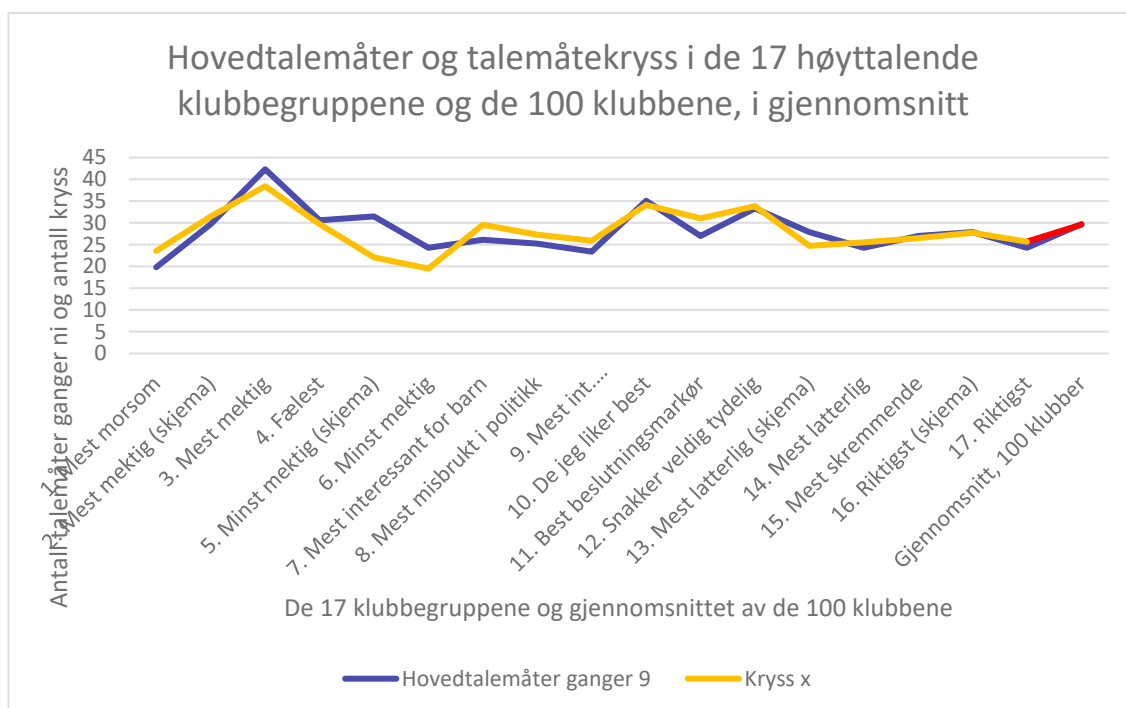
Jeg trekker derfor denne konklusjonen: **19 I det relativt snevre materialet vi har, finner vi ikke noen sammenheng mellom innholdet i budskapet og fordelingen av lesemåtene, men en mulig tendens til at styrken i budskapet påvirker lesemåtene eller visa versa.**

4.4.6.2 De 17 klubbegruppenes talemåter

Hvordan er talemåter og hovedtalemåter fordelt i de høytalende klubbegruppene og i de hundre klubbene?

Å sammenligne disse kan vise noe om både styrken i talemåtene og bredden i lesemåtene. Her har jeg sammenlignet disse i de 17 høytalende klubbegruppene.⁶⁰

Tabell 42: Hovedtalemåter og talemåter i klubbene og gruppene

⁶⁰ For å gjøre grafen lett å lese, ganger jeg antallet talemåter med ni.

At antallet hovedtalemåter og kryss i stor grad samvarierer i klubbegruppene, betyr at når det er mange talemåter som snakker høyt, er det også mange talemåter som snakker lavt. Vi finner ikke tydelige forskjeller klubbegruppene imellom, eller i forholdet mellom klubbegruppene og gjennomsnittet for de hundre klubbene, bare samvariasjon.

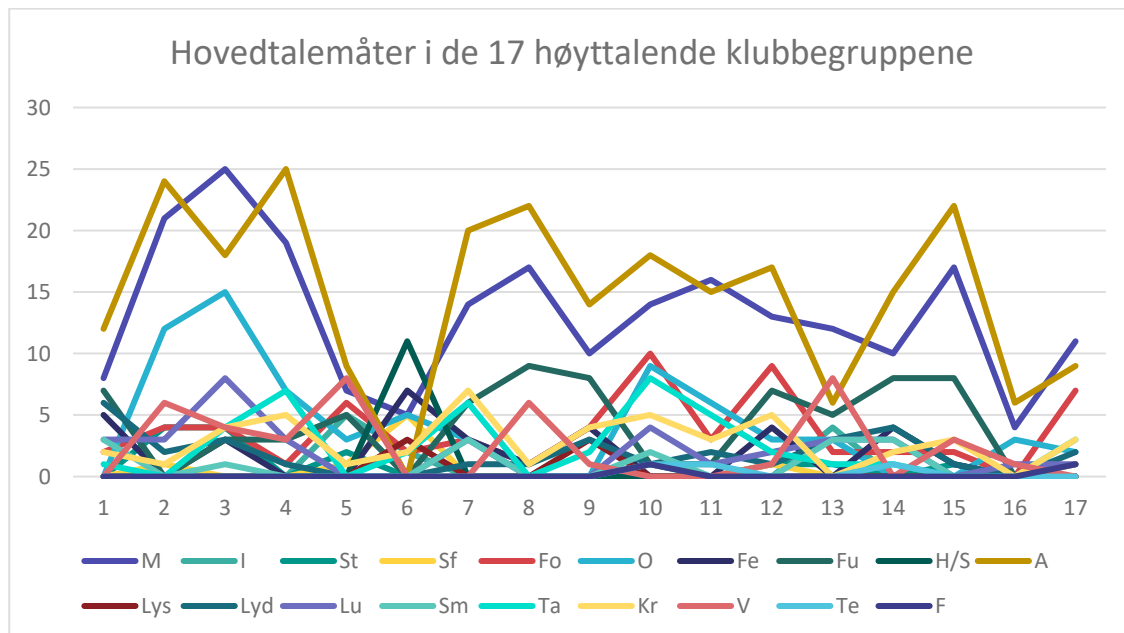
Vi ser at **20 antallet talemåter og kryss følger hverandre nokså synkront i de 17 klubbegruppene.**

Hvilke talemåter brukes? Finner vi noen interessant variasjon i dette?

Sammenligner vi typene grupper med antallet hovedtalemåter, ser vi i grafen over at gruppen *mest mektig* lest fra listen (6) scoret markant høyere enn *minst mektig* lest fra listen (3). Men når en ser på gruppen *mest mektig* fra skjema (2) kontra *minst mektig* fra skjema (5), er tallene omtrent like. Gruppen *riktigst* lest fra listen (17) scorer litt lavt, men det er naturlig, for en legger mest merke til det som er uventet.

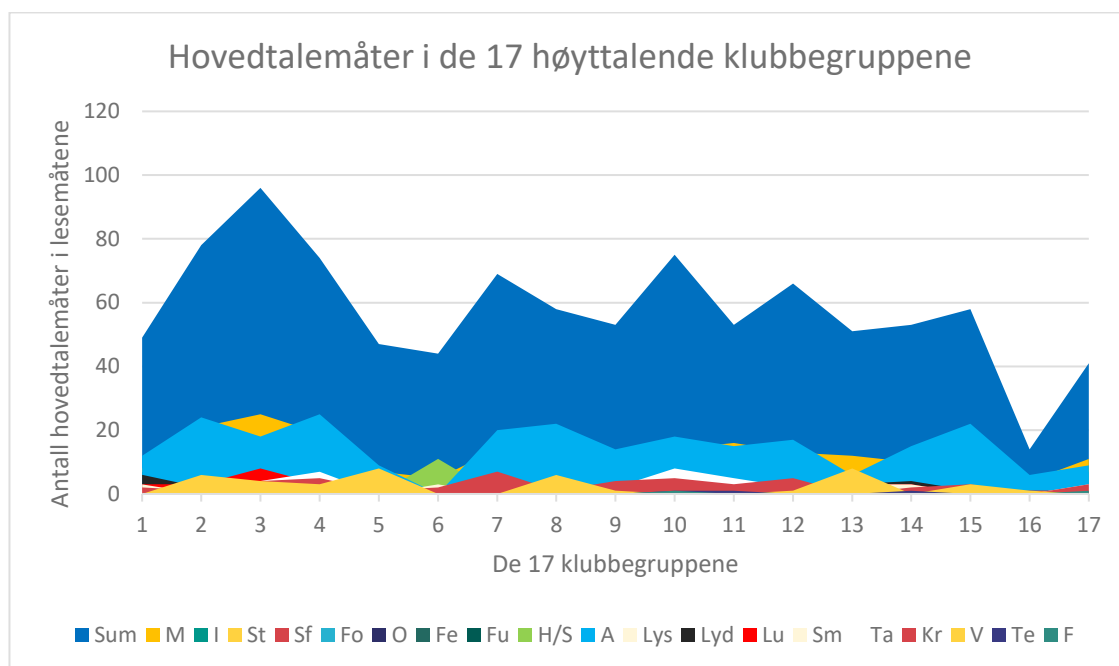
Vi skal se litt mer på det totale antallet kryss for talemåter, altså lest med alle tre lesemåtene. Her ser vi materiale og assosiasjoner sveve over de andre talemåtene – og en visualisering av vår egen dataspagettifrustrasjon:

Tabell 43: Sammenligning av hovedtalemåtene i klubbegruppene

Kan den totale mengden av brukte talemåter, antall kryss for talemåter, si oss noe?

Tabell 44: Hovedtalemåter i klubbegruppene

Usikkerhetsmarginen er stor på grunn av få klubber i hver gruppe, men summen er interessant. Vi ser at de mest mektige klubbene i gjennomsnitt snakker med mange talemåter, og de minst mektige med få. De riktige snakker med færrest talemåter. De jeg opplever som mest interessante, og de jeg tror er mest interessante for barn, snakker med mange talemåter. Det samme gjør de som snakker veldig tydelig og de som er mest skremmende.

Tabell 45: Hovedtalemåter i de 17 høytalende klubbegruppene

Alt, sum	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Materiale	8	21	25	19	7	5	14	17	10	14	16	13	12	10	17	4	11
Ill fornen					5	2							4				
Størrelse		4	4		2					1		1	1		1		1
St forhold		1			1	5						1					1
Form	2	4	4	1	6	2	3	1	4	10	3	9	2	2	2		7
Overflate		12	15	7	3	5	3			9	6	3	3			3	2
Festet h/s	5		3			7	3	1	4			4		4	1		
Funksjon	7		3	3	5		6	9	8	1	1	7	5	8	8		
H/s ulikt						11											
Assos	12	24	18	25	9		20	22	14	18	15	17	6	15	22	6	9
Lys						3			3								
Lyd	6	2	3	1			1	1	3	1	2	1	3	4	1		2
Lukt	3	3	8	3			3			4	1	2	3	3		1	1
Smak	3		1				3			2			3	3			
Taktilitet	1		4	7		2	6		2	8	5	2	1	1			3
Kr føl. fo	2	1	4	5	1	2	7	1	4	5	3	5		2	3		3
Vekt		6	4	3	8			6	1			1	8		3	1	
Temp										1	1			1			
Farger										1							1
Sum	49	78	96	74	47	44	69	58	53	75	53	66	51	53	58	14	41

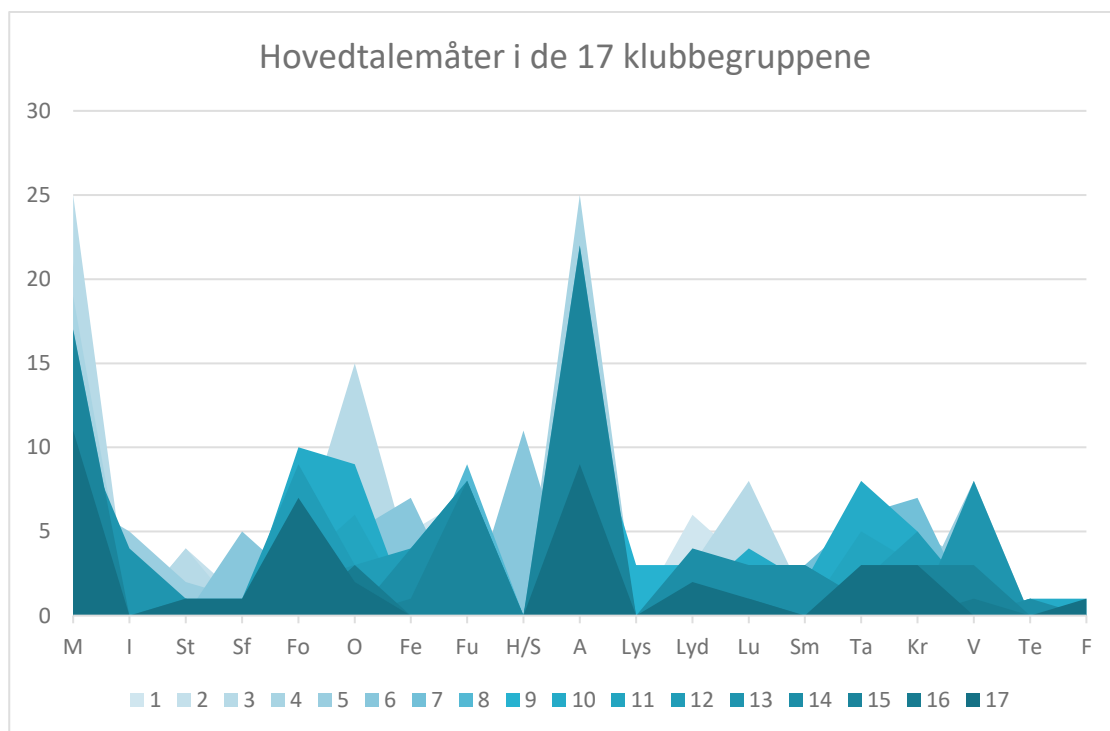
10 klubber i gruppen = sorte tall. 11 = røde tall.

Det samme inntrykket bekreftes av antallet kryss. Gruppen *mest mektig* lest fra listen (3) har høyest snitt av kryss, og gruppen *minst mektig* lest fra listen (6) lavest.

Disse funnene er usikre. Siden det ikke er noen klare kriterier for kryss, men bare at jeg føler meg frem, kan for eksempel det at kryssene er satt i ulike sekvenser med dagers eller ukers mellomrom, antakelig forårsake større variasjoner enn de en finner her.

Konklusjonen blir at **21** når det gjelder fordelingen av typer og antall talemåter og hovedtalemåter i de 17 klubbegruppene, er det så stort potensiale for feil, at vi ikke kan lese noe sikkert utav det, bare reflektere over mulige tendenser.

Tabell 46: Talemåtenes kronglete landskap

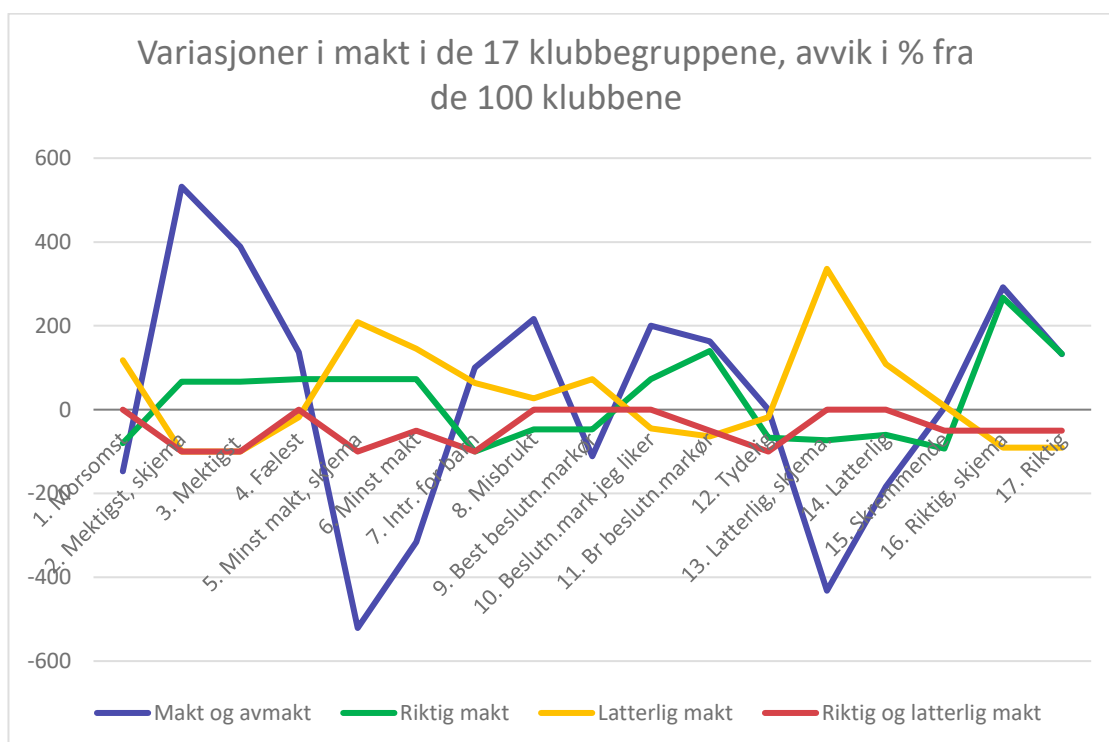

Som grafen viser, beveger vi oss i et kupert landskap.

4.4.6.3 Makt osv. i de 17 gruppene

Hvordan varierer de ulike typene makt i de 17 høytalende klubbegruppene?

Tabell 47: Makt i de 17 høytalende gruppene, prosentavvik fra klubbene

Gjennomsnittlig *makt og avmakt* i klubbegruppene avviker nokså mye fra klubbegjennomsnittet, men er vel en konsekvens av at vi har plukket ut klubber som sier mye.

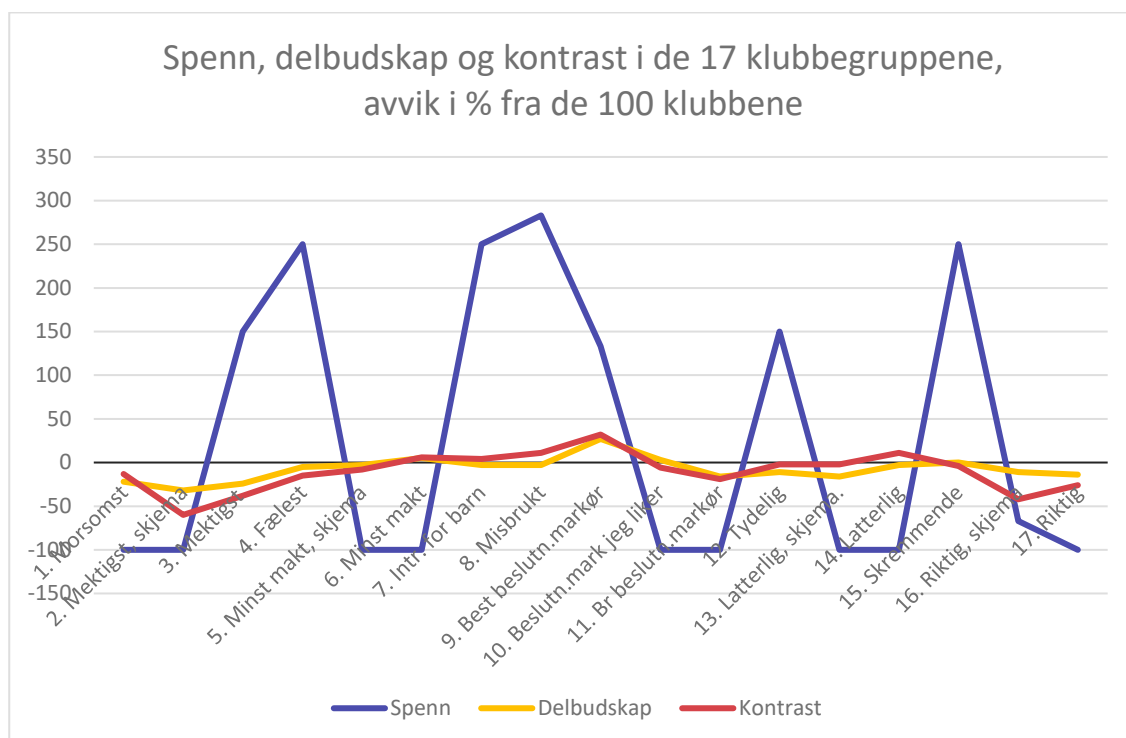
Gjennomsnittlig *riktig og latterlig makt* varierer en del, både i positiv og negativ retning. Riktig makt samvarierer oftest med makt, og latterlig makt og makt er relativt omvendt proporsjonale, som forventet. Klubbegruppene for minst makt er atypiske. De har negativt avvik på makt som kontrast til positive avvik for både riktig og latterlig makt.

Men det underligste vi ser her, er at avviket for gjennomsnittlig *riktig og latterlig makt*, alltid er under gjennomsnittet for de hundre klubbene (rød kurve). Vi kan derfor trekke en foreløpig konklusjon om at **22 det å snakke om riktig og latterlig makt på en gang, svekker budskapet til en klubbe.**

4.4.7 Spenn, delbudskap og kontrast i de 17 klubbegruppene

Hvordan forholder spenn, delbudskap og kontrast i de 17 gruppene seg til gjennomsnittet i de hundre klubbene?

Tabell 48: Gruppenes prosentavvik i spenn, delbudskap og kontrast fra de hundre

Hvordan varierer spennet i klubbegruppene? Ni klubbegrupper har ingen klubber med spenn. Tre av fire klubbegrupper som er plukket ut fra skjema, mangler spenn, og den siste har svært lite spenn. Seks grupper har mye høyere spenn enn de hundre klubbene, og de er alle plukket ut fra en helhetlig følelse for hva klubben sier (fra klubbelisten), ikke en fragmentert avlesing (satt i skjema og hentet ut derfra).

Delbudskap og kontrast følger nokså likt gjennomsnittet i de hundre klubbene.

Vi ser at **23 delbudskap og kontrast samvarierer i stor grad i klubbegruppene, men uten at det sier oss noe særlig. Spennet varierer med måten gruppene er plukket ut: Utfra en avlesning av de enkelte signalene summert sammen i skjema, eller direkte utfra opplevelsen av hele klubbene.**

4.4.8 Ulike avlesingstidspunkt som mulig feilkilde

Klubbeavlesningen er foretatt i løpet av et halvt år. Mot slutten lurte jeg på om jeg var blitt mer raus med avkryssingen. Dette har jeg undersøkt.

Datainnsamlingen foregikk sånn: Underveis i arbeidet med klubbene, utarbeidet jeg skjemaet for den fenomenologiske avlesingen. De første 44 klubbene fylte jeg ut for hånd i

mai 2016 og overførte dem til pc 19. mai (dato 1). De øvrige er avlest og overført til data i bolker, som tidspunktene under viser.

Jeg utarbeidet så et skjema, der det avleste ble kategorisert og omgjort til numeriske data. Siden det ikke er objektive, presist avgrensede, nøytralt målbare kategorier og poengsettinger, undersøker jeg om jeg har vært konsekvent i tallsettingen.

Først setter jeg alle data inn i tabeller og regner ut gjennomsnittstall for de ulike dages utforskning.

Tabell 49: Avlesingstidspunkt for klubbene

1: 19/5-16	2: 17/7-16	3: 25/7-16	4: 27/7-16	5: 30/10-16	6: 5/11-16
7: 6/11-16	8: 7/11-16	9: 9/11-16	10: 10/11-16	11: 13/11-16	12: 18/11-16

Tabell 50: Datoer for nedskrivning av tekst i klubbeavlesingen

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4	1	1	1	1	12	12	12	12	6	6
5	6	6	6	6	8	7	8	5	9	5
6	10	9	7	5	8	5	8	10	10	7
7	5	5	10	8	8	5	5	7	7	10
8	10	10	5	12	7	10	10	7	12	10
9	10	12	12	12	7	12	12	12	12	12

Tabell 51: Datoer for poengsetting av hver klubbe

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
3	3	3	3	3	3	4	4	4	4	4
4	4	4	4	4	12	12	12	12	11	11
5	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
6	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
7	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
8	11	11	11	12	11	11	11	11	12	11
9	11	12	12	12	11	12	12	12	12	12

Jeg har ikke undersøkt videre i forhold til avlesingen av tekst. Den er mer nær essensen av det jeg leser. Men poengsettingen har en stor svakhet i de flytende grensene mellom

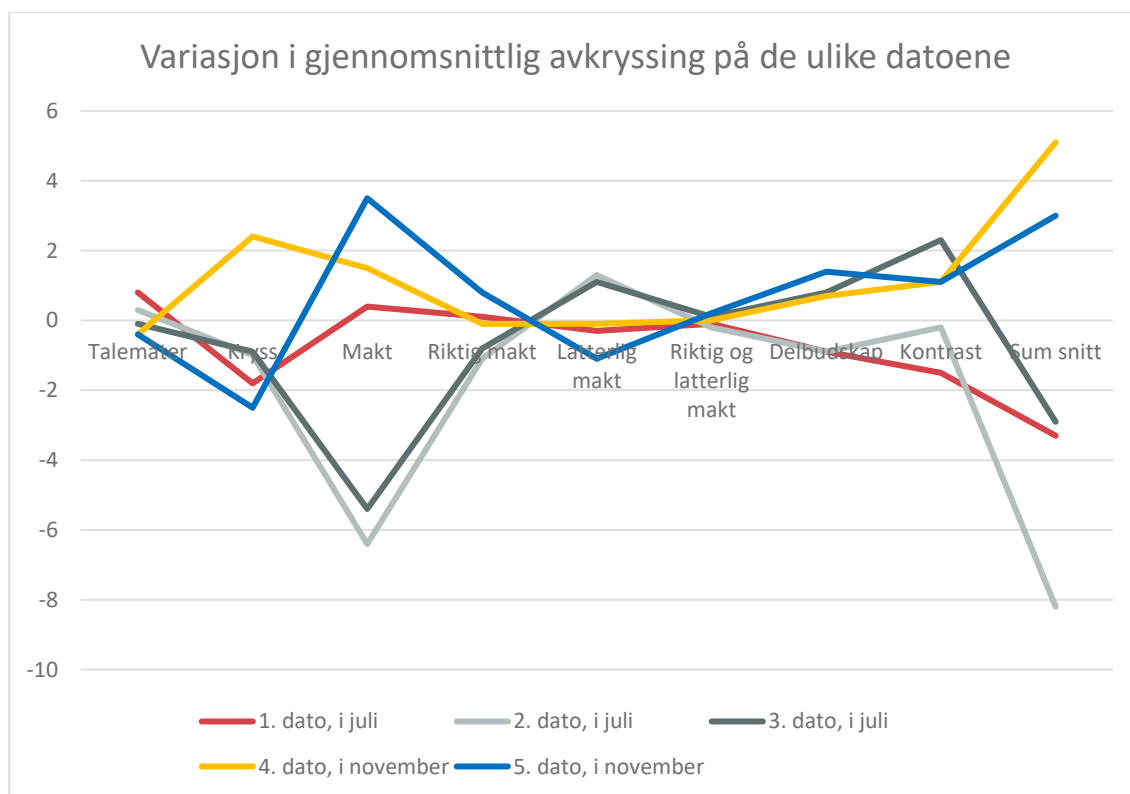
kategoriseringen, så der har jeg sammenlignet datamaterialet. Dette munnet ut i den mest lugubre av alle tabellene jeg har lagd:

Tabell 52: Prosentvis avvik fra gjennomsnittspoeng på ulike datoer

	Tale- måte	Kryss	Makt	Riktig makt	Latterl makt	R+L	Spenn	Homog.	Sum snitt
2: 17/7-16	+0,8	-1,8	+0,4	+0,1	-0,3	-0,1	-0,9	-1,5	-3,3
3: 25/7-16	+0,3	-1,0	-6,4	-1,1	+1,3	-0,2	-0,9	-0,2	-8,2
4: 27/7-16	-0,1	-0,9	-5,4	-0,8	+1,1	+0,1	+0,8	+2,3	-2,9
11: 13/11-16	-0,4	+2,4	+1,5	-0,1	-0,1	0,0	+0,7	+1,1	+5,1
12: 18/11-16	-0,4	-2,5	+3,5	+0,8	-1,1	+0,2	+1,4	+1,1	+3,0

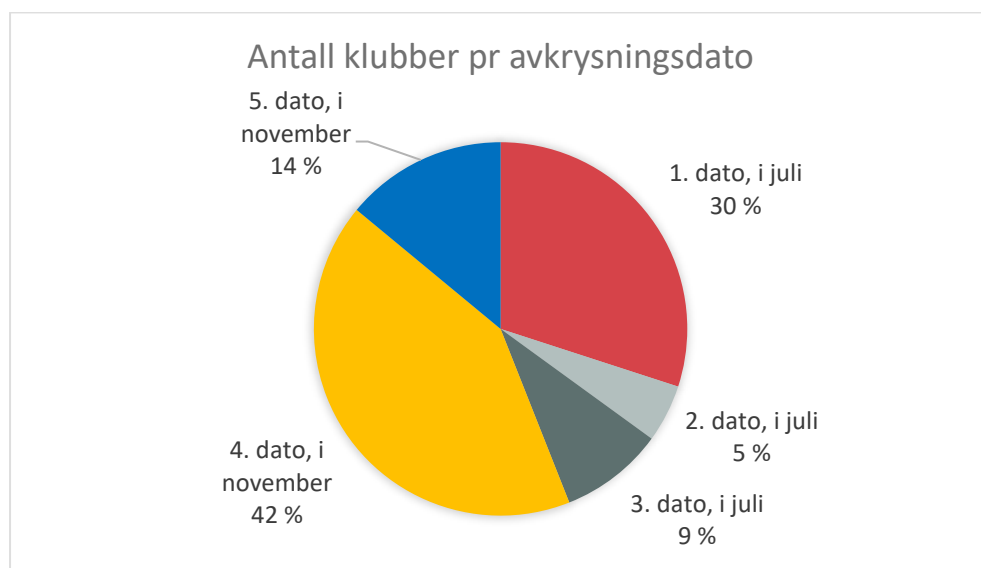
Tallene i de åtte midterste kolonnene er avvik i prosent fra gjennomsnittsscorene i de ulike kategoriene. Disse er summert i siste kolonne. De summerte tallene har ingen annen relasjon til hverandre, enn at de er avlesinger av et eller annet på samme dato. Det jeg tester, er om tendensen til å krysse av, har endret seg i løpet av undersøkelsestiden, kanskje en test på min egen habilitet?

Tabell 53: Variasjon i gjennomsnittlig avkryssing på de ulike datoene

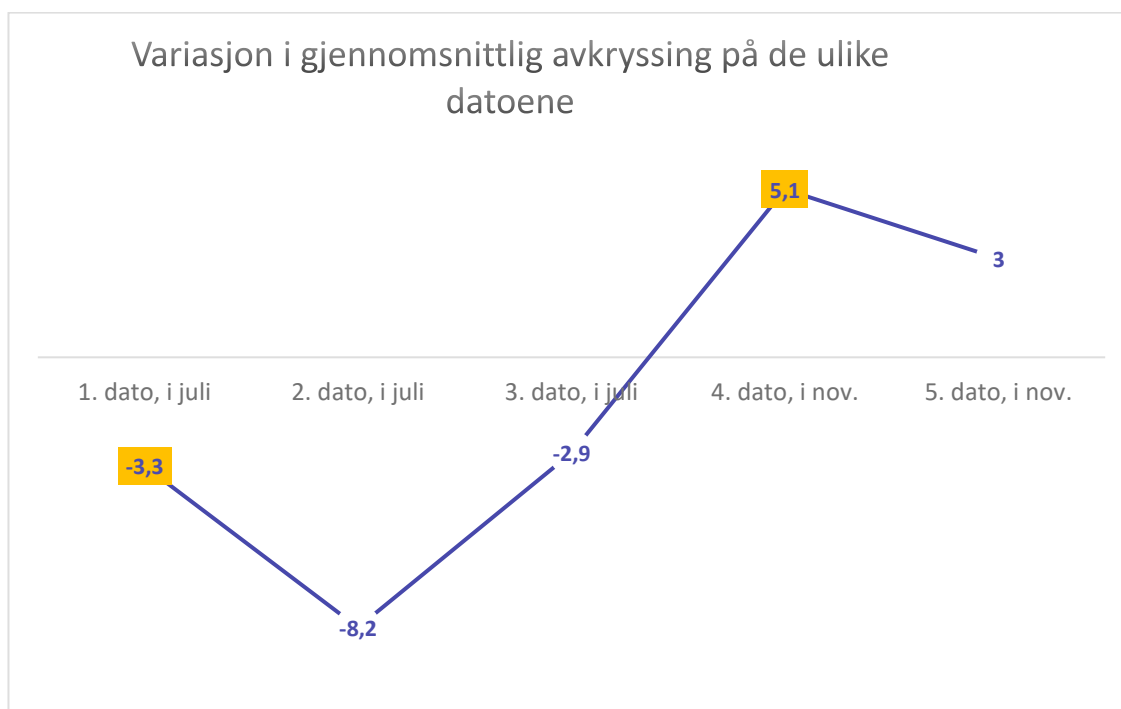
Topper og bunner for de ulike avlesingene varierer fra dato til dato. Hvilke datoer er det relevant å vurdere?

Tabell 54: Antall klubber på de ulike avkrysningsdatoene

Dato 2, 3 og 5 er lite relevante på grunn av lavt antall avleste klubber. Men dato 1 og 4 er det lest av mange klubber.

Tabell 55: Variasjon i gjennomsnittlig avkryssing de ulike datoene

For dato 1 og 4 burde snittet ligge relativt nært snittet for de hundre klubbene. Det gjør det ikke. Det er et sprik på 8,4, fra -3,3 til +5,1. Helt likt skal det selvsagt ikke være, for klubbene er ikke like. Men det er en så stor forskjell, at det kan bety at jeg har vært mer

raus med avkryssing den siste dagen. Synes jeg klubbene er riktigere og mektigere fordi jeg har jobbet lenge med dem? Eller er det noe annet som ligger bak?

24 De siste klubbene fikk mer poeng enn de første.

4.4.9 Hva fant vi da vi så på klubbene fra avstand?

Har de kvantitative undersøkelsene tilført oss ny kunnskap? Vi har ikke funnet noe som slår i hjel det vi fant da vi så nært på klubbene, men vi har funnet noen nye mulige sammenhenger. Det meste av det vi har funnet, er svært usikkert på grunn av lavt antall klubber, subjektiv og konturløs kategorisering og mulig drift i poenggivningen. Det er behov for å gå tilbake til klubbene og de fenomenologiske avlesingene av dem, og etterprøve alle avstandsvurderingene.

Bilde 91: Nytt nært blikk på klubbene. Reinlavklubben (43).

4.5 Vi går nært innpå klubbene igjen og vurderer det vi syns vi så fra avstand

Først undersøkte jeg klubbene en og en på nært hold for å se hva de sa, hva de snakket med og hva jeg lyttet med (4.3).

Deretter systematiserte jeg det jeg hadde lest, og sammenlignet det (4.4). Funnene jeg da gjorde, er svært usikre på grunn av en forskningsmetode som er strukket til bristepunktet, eller over det.

Nå går jeg tilbake til klubbene og til avlesingen av hver enkelt klubbe, for å se om jeg kan etterprøve om det jeg fant i de kvantitative undersøkelsene, er funn, tull eller tilfeldigheter (4.5).

Bilde 92: Nytt nært møte med klubbene.

4.5.1 Hvordan påvirker synsvinkelen jeg leser fra, budskapet jeg leser?

4.5.1.1 Hvordan endres makten synsvinklene imellom?

Vi fant (4.4.1) at synsvinkelen jeg leser en klubbe fra, virker inn på hvor mye makt jeg opplever at klubben signaliserer (1).

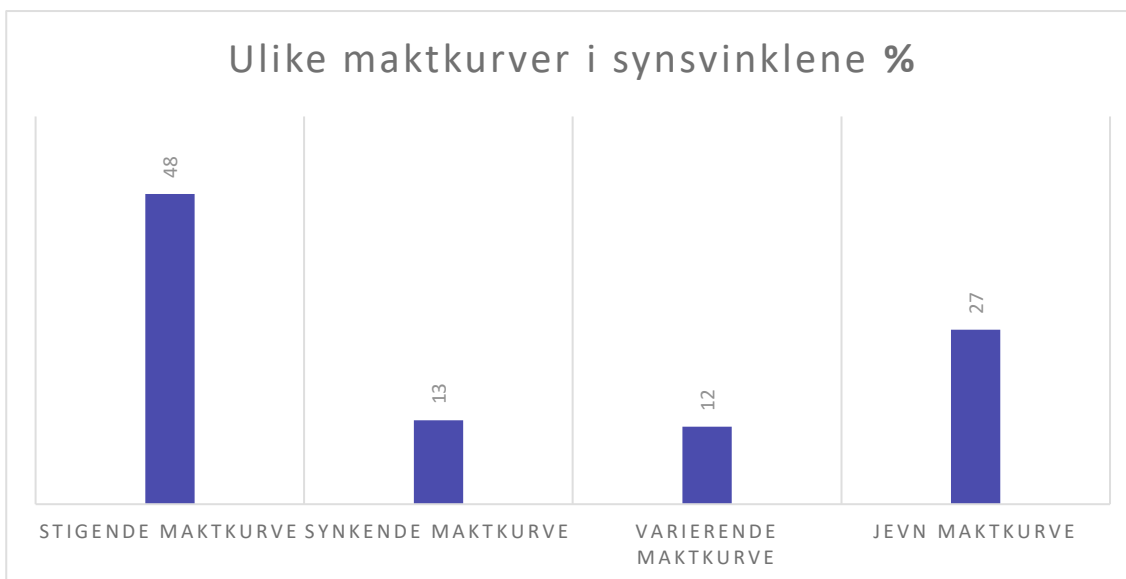
I gjennomsnitt opplevde jeg mest makt i klubber når jeg slo med en dem. Men klubbene har ulike variasjonsmønster for makt. Noen få av klubbene gir *minst* følelse av makt når en slår.

Bilde 93: Her stjeles maktfølelsen i grepet om klubben.

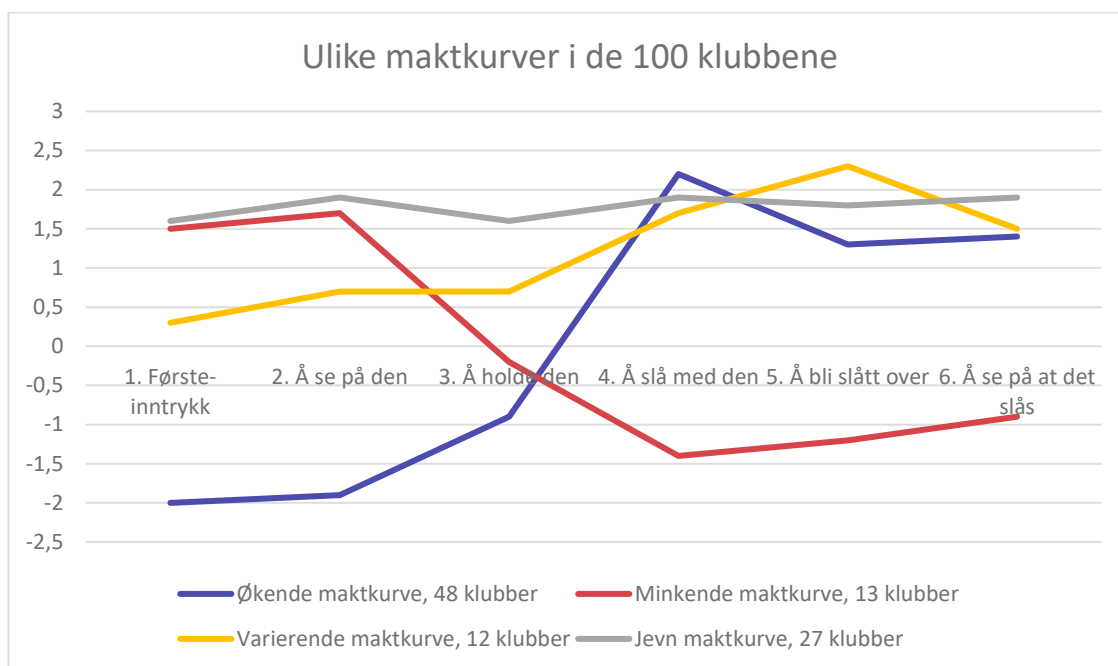
Jeg gikk igjennom avlesingen av hver klubbe og fant denne fordelingen av makt i de ulike synsvinklene:

Tabell 56: Ulike maktkurver i synsvinklene

48% av klubbene øker i makt når jeg holder dem, slår med dem eller ser på at det blir slått, mens 13% minker i makt da. 12% varierer litt opp og ned i makt fra synsvinkel til synsvinkel, mens 27% er relativt konstante i makt samme hvilken synsvinkel jeg opplever dem fra. Her ser vi hvordan makten varierer:

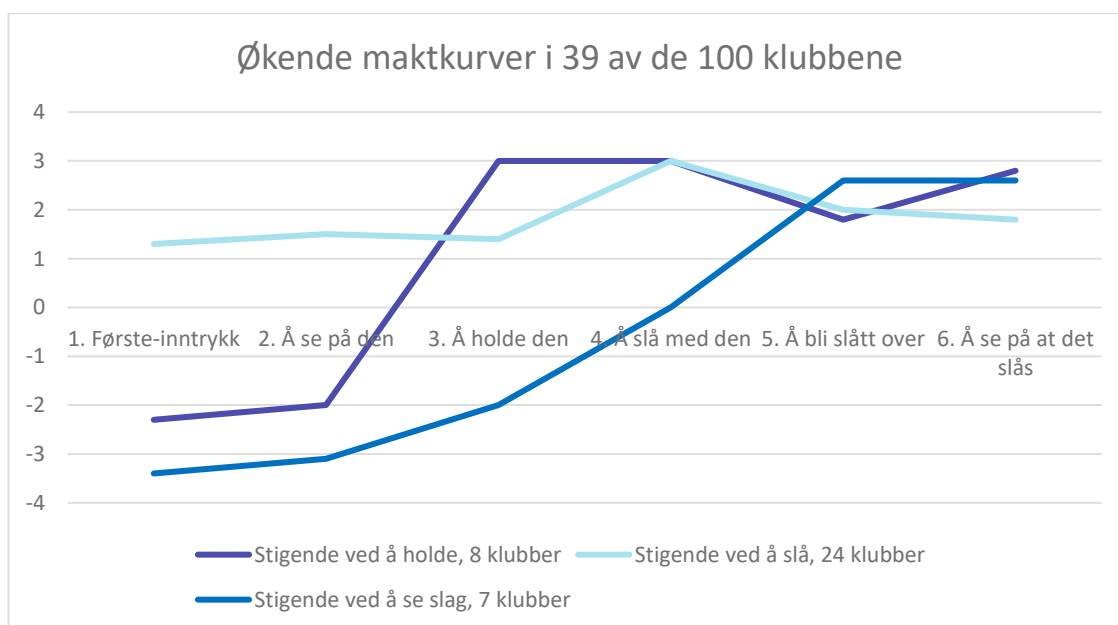
Tabell 57: Ulike maktkurvers opptreden i synsvinklene

Klubbene som øker i makt⁶¹, kan deles inn i tre kategorier etter hvilken synsvinkel som øker makten: Når jeg holder klubben (3), slår med den (4), eller ser det bli slått (5 og 6).

Det er svært tydelig gjennomsnittsoeking i to av gruppene:

Tabell 58: De økende maktkurvenes opptreden i synsvinklene

Klubbene som minker i makt⁶², kan deles i to kategorier etter når makten synker: Når

⁶¹ Blå kurve i tabell 57.

⁶² Rød kurve i tabell 57.

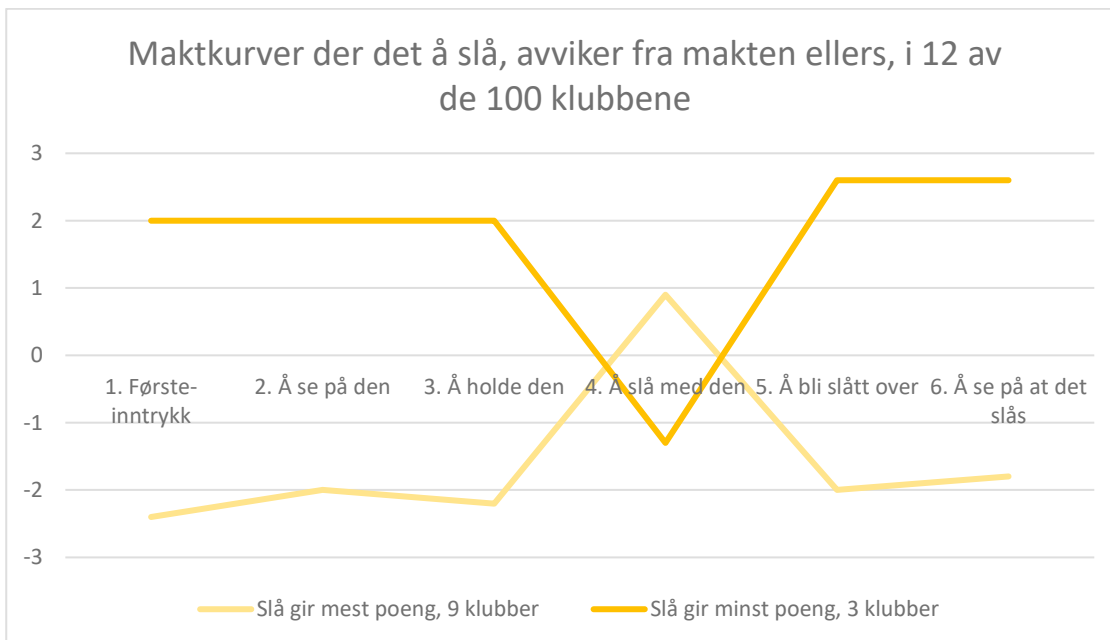
jeg holder klubben (3), eller slår og blir slått over med den (4 og 5). Det er et markant gjennomsnittlig makttap:

Tabell 59: De synkende maktkurvenes opptreden i synsvinklene

I gruppen klubber med varierende maktkurve⁶³, finner vi en del klubber der makten endres *bare* når jeg slår. Der har de betydelig gjennomsnittlig endring i makt (4):

Tabell 60: Maktkurvene som avviker i makt når en slår, i synsvinklene

⁶³ Gul kurve i tabell 57.

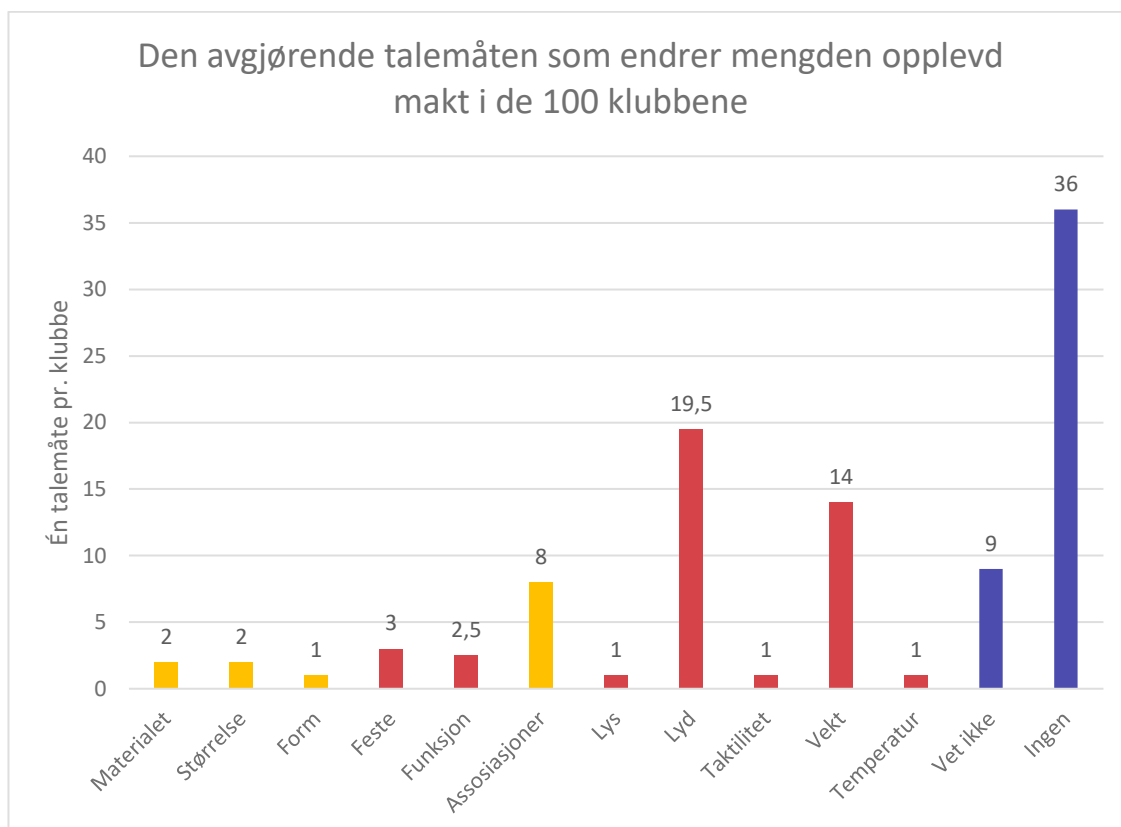
Er det jeg som opplever mer makt i en gitt rolle, eller er det klubben som snakker med ulike talemåter i de ulike synsvinklene?

Når en ser raskt på en klubbe, leser en noen talemåter. Når en ser grundigere på klubben, snakker talemåtene til en med budskap som er litt vanskeligere tilgjengelig. Når en holder i klubben og opplever en vekt eller en taktilitet som er annerledes enn en forventer, vil det endre budskapet. Når en slår med klubbene, og lyden er annerledes enn en forventer, eller slaget fungerer på en overraskende måte, endrer det maktbudskapet. Vi går til talemåtene og leter etter svar på hvorfor.

4.5.1.2 De avgjørende talemåtene

I klubbeanalysen fant jeg at hver klubbe snakker med flere talemåter. Kan jeg spore én talemåte som spesielt endret maktopplevelsen fra en synsvinkel til en annen, en *avgjørende talemåte*? Jeg fant noen. De fordelte seg sånn:

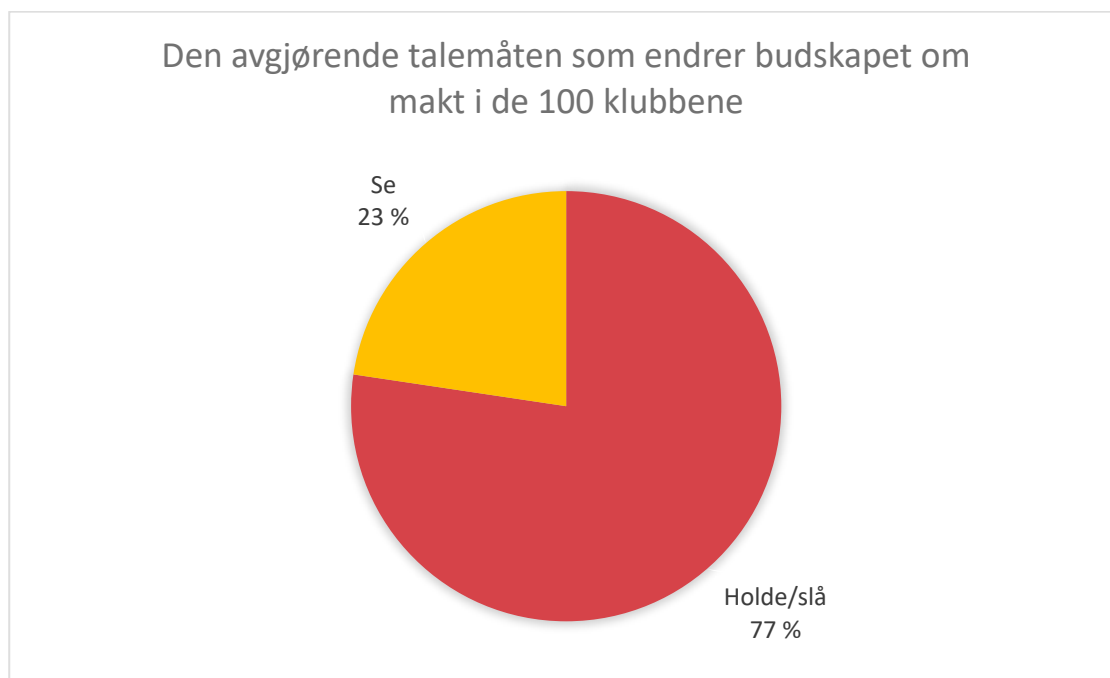
Tabell 61: Den avgjørende talemåten i klubbene

De to avgjørende talemåtene som endrer maktbudskapet oftest, er lyd og vekt. Dette er talemåter en ikke merker før en holder i klubben eller slår med den. Feste, funksjon, lys

(her), taktilitet og temperatur snakker også mest når en holder eller bruker klubben, mens materialet, størrelse, form og assosiasjoner snakker mest når vi ser klubben.

Tabell 62: Når opptrer den avgjørende talemåten i klubbene?

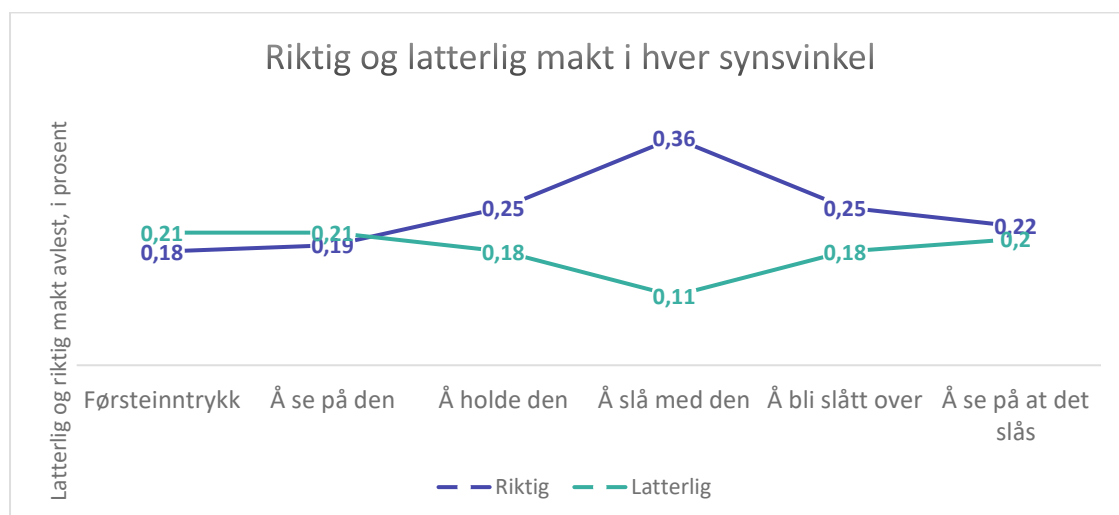
Drøyt tre firedeler av de avgjørende talemåtene snakker når klubbene holdes eller brukes. Det kan tyde på at endringen i maktbudskapet kommer av ny tilført kunnskap. Det er altså ikke primært de psykologiske mekanismene, som styrer dette, men det vi sanser.

1! Synsvinklene jeg leser en klubbe fra, påvirker maktbudskapet jeg leser fordi jeg leser ulike talemåter fra ulike synsvinkler.

4.5.1.3 Hvordan påvirker synsvinkelen jeg leser fra, om makten oppleves riktig eller latterlig?

Vi fant (4.4.1) at synsvinkelen jeg leser en klubbe fra, virker inn på hvilke typer makt jeg opplever at klubben signaliserer (2). Makten kan bli opplevd riktig eller latterlig. I hvilken synsvinkel er forskjellen mellom disse størst, og hvorfor er den det?

Tabell 63: Riktig og latterlig makt i hver synsvinkel

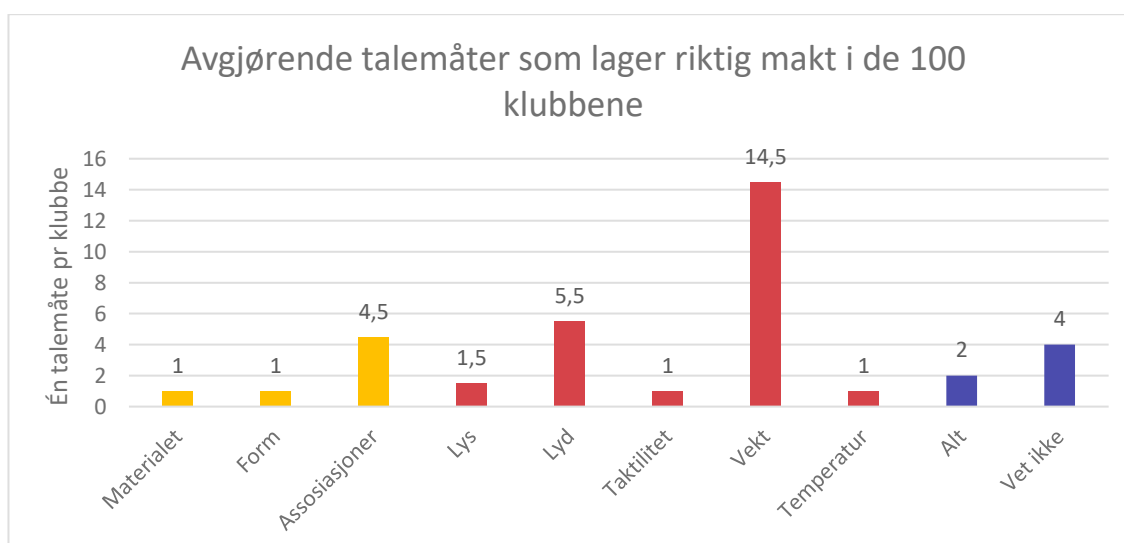

Vi ser at det er når jeg slår, jeg opplever klubbene mest riktige og minst latterlige. Er det psykologiske mekanismer – at jeg forsvarer min egen maktbruk og føler den riktigere, eller har det med talemåtene til klubbene å gjøre?

Alle talemåtene er viktige faktorer i det å lese både riktighet og latterlighet i makten i hver eneste klubbe. Men er det noen talemåter som utmerker seg, og gjør at vi sitter igjen med denne forskjellen i makttyper når vi slår med klubben?

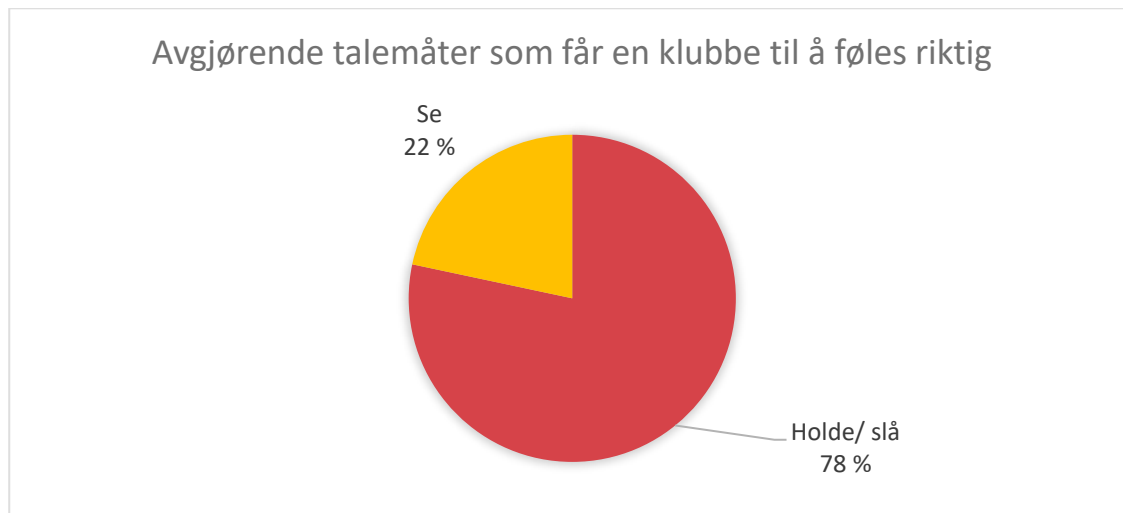
Jeg har gått igjennom klubbeanalyser og vurdert hva som får meg til å oppleve en klubbe som riktig:

Tabell 64: Avgjørende talemåter som lager riktig makt i klubbene

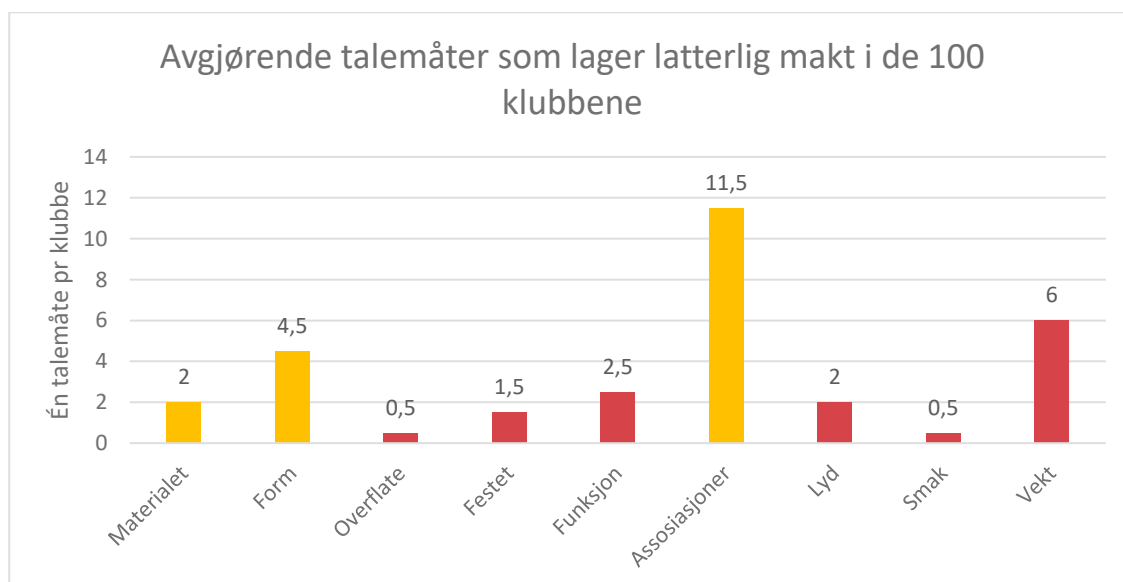
Vekt og lyd er de viktigste faktorene her. Det kan få en ellers latterlig klubbe til å føles riktig når en slår. Men også hvordan klubben oppleves i hånden, taktiliteten, kroppsfølelsen for formen og temperaturen, påvirker hvor riktig klubben oppleves.

Tabell 65: Når får en avgjørende talemåte en klubbe til å føles riktig?

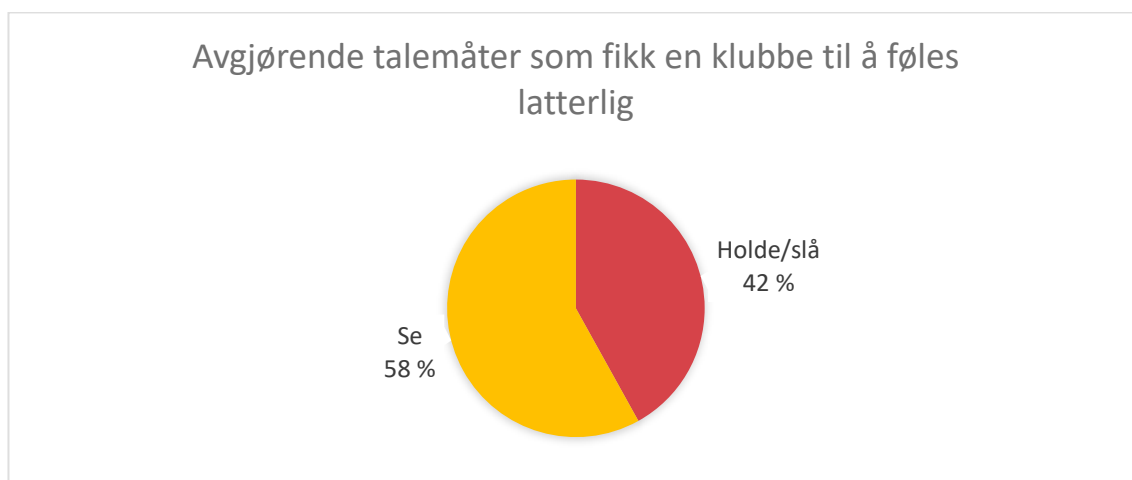
Så har jeg gått igjennom klubbeanalysen og sett på hva som får meg til å oppleve en klubbe som latterlig:

Tabell 66: Avgjørende talemåter som lager latterlig makt i klubbene

Vekt og lyd er også her viktige faktorer, men assosiasjoner spiller en større rolle. Manglende funksjonalitet eller feste av hodet kan få en klubbe som ellers oppleves riktig, til å føles latterlig når en slår.

Tabell 67: Når får en avgjørende talemåte en klubbe til å oppleves latterlig?

Her ser vi at de talemåtene som gjorde klubben latterlig, i litt større grad ble opplevd da jeg betraktet klubben, enn da det ble slått. Og de talemåtene som gjør klubben riktig, ble opplevd mest da jeg holdt klubben i hånden eller slo med den, og da jeg hørte lyden av den. Det er altså en forskjell i *når* jeg opplevde om klubben var latterlig eller riktig.

2! Synsvinklene jeg leser en klubbe fra, gir ulike muligheter til å oppleve de talemåtene som forteller om riktig eller latterlig makt.

4.5.2 Lesemåtene i de hundre klubbene

Vi fant (4.4.2) at sansing er en svært viktig faktor i å lese budskapet i en klubbe (3).

Men er det representativt for det å lese en ting, eller er det et derivat av mine klubber?

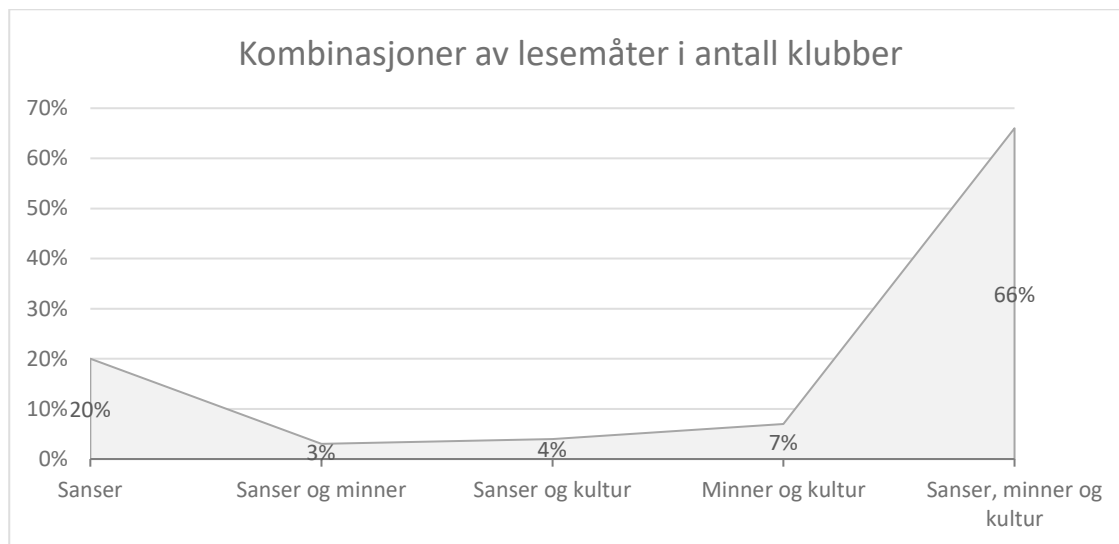
Da jeg lagde klubbene, var grunnideen ofte assosiasjoner til noe kjent. Når minner og kultur bevisst aktiveres, men sanser likevel fremstår som så viktig, kan vi beholde konklusjonen: **3! Sansing er en svært viktig faktor i å lese budskapet i en klubbe.**

Vi fant (4.4.2) at i klubbene omgjøres snaut halvparten av det budskapet jeg leser, fordi minner (private og kulturelle) kommer i veien for sansene og gir tingene et annet budskap enn det jeg umiddelbart sanser (4). Vi fant også ut at i de høytalende klubbene, varierer prosentfordelingen mellom lesing med sanser, minner og kultur mye, og (4.4.6.1) at jeg leser de høytalende klubbene noe mindre med sanser og noe mer med minner og kultur, enn jeg gjør med gjennomsnittet av de hundre klubbene (18). Vi så også (4.4.6.1) at i det relativt snevre materialet vi har, finner vi ikke noen sammenheng mellom innholdet i bud-

skapet og fordelingen av lese­måtene, men en mulig tendens til at styrken i budskapet påvirker lese­måtene, eller motsatt (19).

Hva betyr alt dette? Vi ser på kombinasjonen av lese­måter i de hundre klubbene:

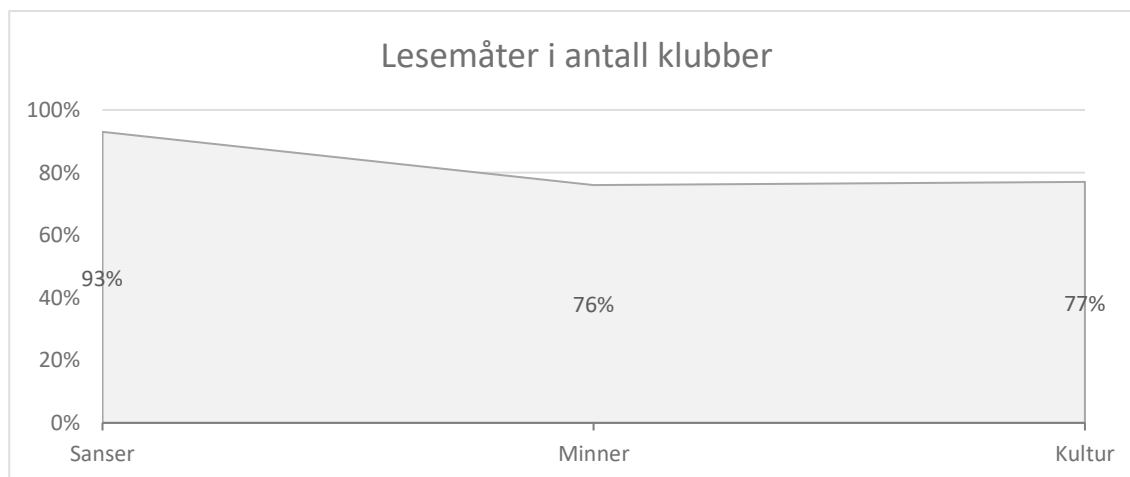
Tabell 68: Kombinasjoner av lese­måter i klubbene

De aller fleste klubbene leses av både sanser, minner og kultur, men ingen klubber leses av bare minner eller bare kultur.

Det betyr at hver lese­måte er brukt svært ofte:

Tabell 69: Lesemåter i klubbene

Det betyr igjen at **4! 18! 19!** i de aller fleste klubbene omgjøres en del av det budskapet jeg leser, fordi minner (private og kulturelle) kommer i veien for sansene og gir tingene et annet budskap enn det jeg umiddelbart sanser.

4.5.3 Talemåtene i de hundre klubbene

4.5.3.1 Talemåter som snakker høyt

Vi fant (4.4.3.1) at jeg oppfatter at noen talemåter i klubbene snakker sterkere enn andre (5), og (4.4.3.2) at jeg oppfatter at noen hovedtalemåter i klubbene snakker sterkere enn andre (6).

Varierer talemåtene i styrke, eller får forventningen til tingen oss til å fokusere på bestemte talemåter? Vi smaker ikke på en klubbe, men vi smaker på en kake. Vi fokuserer lite på lyden til en kake, men lyden til en klubbe er viktig. Men opplever vi smak i en klubbe, taler den kanskje sterkere enn i en kake. Og lager en kake lyd, endrer det sikkert budskapet til en kake minst like mye som det endrer budskapet til en klubbe.

Talemåtene er i dialog med våre forventninger, og budskapet endres i skjæringspunktet mellom forventninger og talemåter.

5! 6! Budskapet til en ting endres i skjæringspunktet mellom våre forventninger til tingens talemåter og tingens faktiske talemåter.

4.5.3.2 Assosiasjoner – en overeksponert talemåte?

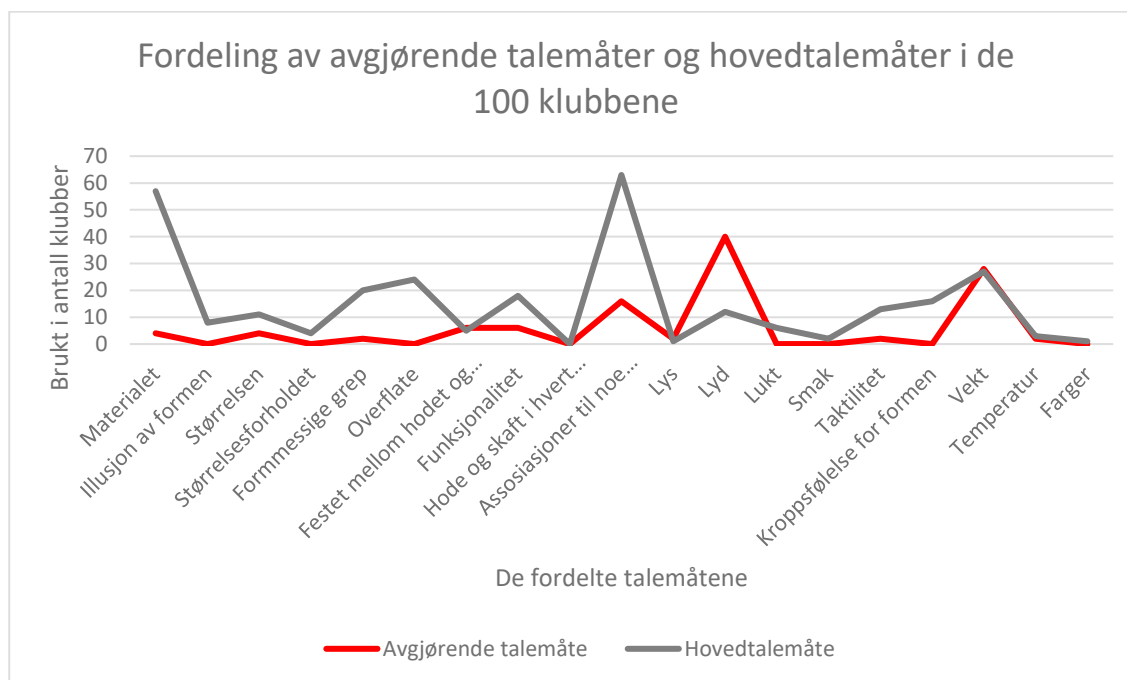
Vi fant (4.4.3.3) at talemåten assosiasjoner kunne blitt overrepresentert fordi den har sitt motstykke i leseemåtene minner og kultur, men det ser ikke ut til at avkrysningene overeksponerer den, siden den i enda større grad er brukt i hovedtalemåtene (7). Vi beholder konklusjonen, men forenkler den: **7!** Jeg mistenkte at talemåten assosiasjoner var overrepresentert fordi den har sitt motstykke i leseemåtene minner og kultur, men fant at den ikke er det.

4.5.3.3 Hovedtalemåter og avgjørende talemåter

Vi fant (4.4.3.3) at det er relativt stor samvariasjon i denne undersøkelsen mellom gjennomsnittlig bruk av talemåter og hovedtalemåter i klubbene (8). Dette ble bekreftet av funnet: (4.4.6.2) Antallet talemåter og kryss følger hverandre nokså synkront i de 17 klubbegruppene (20). Vi fant også (4.4.6.2) at når det gjelder fordelingen av typer og antall talemåter og hovedtalemåter i de 17 klubbegruppene, er det så stort potensiale for feil, at vi ikke kan lese noe sikkert utav det, bare reflektere over mulige tendenser (21).

Vi undersøkte så de avgjørende talemåtene, de som dramatisk endrer maktoplevelsen av en klubbe fra én opplevelse til en annen. Samvarierer disse med hovedtalemåtene?

Tabell 70: Avgjørende talemåter og hovedtalemåter i klubbene⁶⁴

Vi ser at mens de avgjørende talemåtene snakker sterkest med lyd og vekt, snakker hovedtalemåtene sterkest med materiale og assosiasjoner. Dette betyr at jeg opplever at **8! 20! 21!** de to sterkeste faktorene som påvirker hovedinntrykket av klubbens budskap, er materialet og assosiasjonene, mens de to talemåtene som endrer maktoplevelsen i klubben mest, er lyd og vekt.

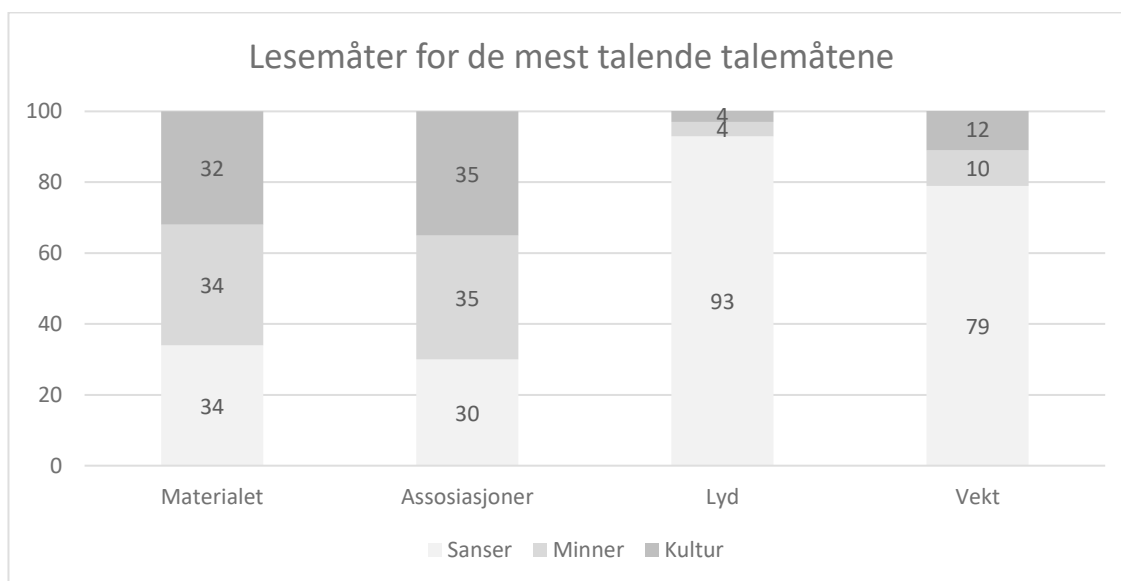
4.5.3.4 Lesemåter som Leser talemåtene

Vi fant (4.4.3.4) at det er relativt store forskjeller i lesemåtene jeg har brukt til å lese hver av klubbenes talemåter, og vi ser ikke noe mønster for samvariasjon mellom lesemåter og talemåter (9).

Vi ser på de mest brukte av de avgjørende talemåtene. To påvirker klubbens budskap mye, materiale og assosiasjoner, og to endrer maktoplevelsen i klubbene mye, lyd og vekt (4.4.3.4). Er det forskjell på hvilke lesemåter vi leser dem med?

⁶⁴For å lettere kunne sammenligne variasjonen i de ulike talemåtetypene, er antallet ganger de avgjørende talemåtene er brukt, ganget med to.

Tabell 71: Lesemåter for de mest talende talemåtene

Vi ser en stor forskjell: Materiale og assosiasjoner er lest omtrent like mye med sanser, minner og kultur, mens lyd og vekt nesten bare er lest med sanser. Ser vi tilbake på graf 27 (4.4.3.4) der alle talemåtene er vist, ser vi at disse fire talemåtene ligger i hver sin ende av skalaen. Variasjonen av lesemåtene i de andre talemåtene, er ikke like entydige, men bekrefter dette, mer enn å avkrefte det: Makt leses mest med sanser, og budskap mer med minner og kultur.

Tidligere fant vi også (4.4.6.1) at jeg leser de høytalende klubbene noe mindre med sanser og noe mer med minner og kultur, enn jeg gjør med gjennomsnittet av de hundre klubbene (18). Jeg tror konklusjon 9 og 18 bekrefter hverandre, for hver høytalende klubbegruppe er den tidelen av klubbene som formidler et gitt budskap sterkest. Hvis budskap leses mest av minner og kultur, er det logisk at gruppene som er plukket ut etter budskap, snakker høyere med minner og kultur. Dette forvanskes selvsagt av at i fire av de 17 grup-pene er budskapet stor eller liten makt.

Sanseopplevelser forteller meg mest om maktendringer i en klubbe, og sanseintrykk omformet av minner og kultur, sier meg mest om budskapet. Skyldes det samvariasjon av talemåtebruk eller lesemåtemekanismer?

Jeg gikk tilbake til de hundre klubbene og kjente på hver enkelt av dem, så på dem, holdt i dem og slo med dem. Det jeg fant, var en mellomting: Budskapet leste jeg ofte med lesemåtene minner og kultur, men makten leste jeg med sanser – ikke fordi sansene lette

etter makt, men fordi talemåtene som snakket til sansene, snakket høyt om makt og av-
makt.

Men var det klubbene som snakket med assosiasjoner, ikke jeg som leste med minner og kultur? Jeg tror det var begge deler. I noen av klubbene var intensjonen at jeg skulle lese budskapet med minner og kultur, men i hovedsak var det *jeg* som opplevde noe som minnet meg om noe, altså lesemåtene mine, ikke de intensjonaliserte føringene i klubbene.

I praksis betyr det at **9!** rene sanseopplevelser forteller meg mest om maktendringer i en klubbe, mens sanseintrykk omformet av minner og kultur sier meg mest om budskapet.

Bilde 94: Sanseintrykk som forteller om underlig makt i kobbertrådklubben.

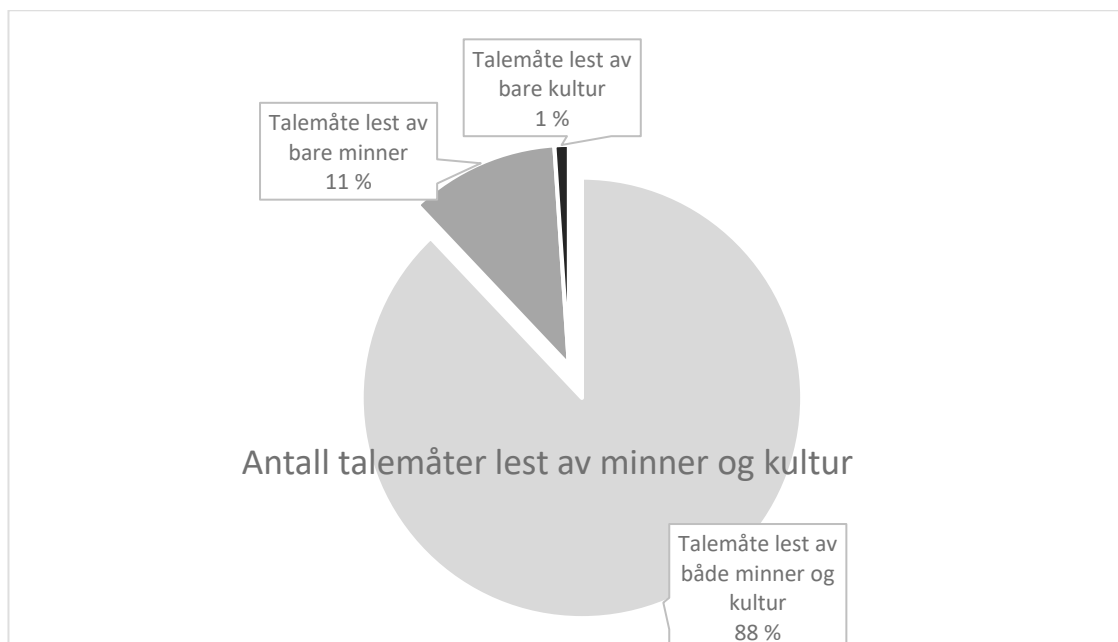
4.5.3.5 Minner og kultur – samvariasjon?

Vi fant (4.4.3.4) at lesemåtene minner og kultur samvarierer tett i min lesing av klubbenes talemåter (10).

Samvarierer disse i hver klubbe, eller er det bare en statistisk samvariasjon? Jeg har gått tilbake og sett på analysen av hver av de hundre klubbene.

Der både lese måtene minner og kultur er brukt, samvarierer de fullstendig i antall (lese måte pr talemåte) i hver klubbe, men varierer i styrke (antall kryss). I tillegg er lese måten minner brukt i en del talemåter der lese måten kultur ikke er i bruk, og noe motsatt:

Tabell 72: Antall talemåter lest av minner og kultur

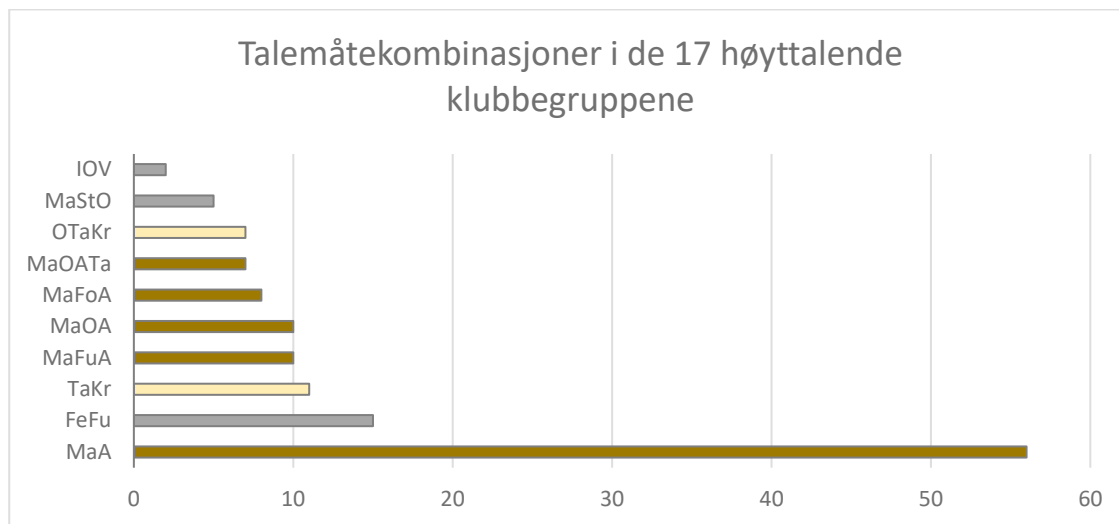
Hva betyr det at jeg nesten alltid leser en talemåte med *både* minner og kultur. Betyr det at jeg definerer lesing med minner og lesing med kultur for likt, eller betyr det at når sanseopplevelsene våre snakker til enten private minner eller kulturelle minner, så aktiveres flere former for minner? Jeg tror det siste kan være riktig, og selv om jeg ikke har bevist det, tror jeg vi kan si at **10! når det vi sanser, forstyrres av minner, vekkes både de private og de kulturelle minnene våre for å tolke sanseintrykkene.**

4.5.3.6 Grupper av talemåter som trives sammen?

Vi fant (4.4.3.5) at noen kombinasjoner av talemåter opptrer sammen i mange av de hundre klubbene (11).

Jeg har sett på de 17 høytalende klubbegruppene. Er det noe å lese utav fordelingen av talemåter der? Materiale og assosiasjoner går igjen som de to mest brukte talemåtene, bortsett fra i gruppen minst mektige. Der er ikke materiale med, men også der er assosiasjoner på topp. Jeg har lett frem de ti mest brukte kombinasjonene. De opptrer sånn i klubbene:

Tabell 73: Talemåtekombinasjoner i de 17 høytalende klubbegruppene⁶⁵

Vi ser at mange klubber har kombinasjonen materiale og assosiasjoner. Noen klubber har feste og funksjon eller andre sammensetninger av talemåter, men hyppigheten av bruken er for lav til å lese noe ut av. Vi står igjen med at **11! talemåtene assosiasjoner og materiale er de talemåtene som snakker høyest, og de er ofte brukt sammen.**

4.5.4 Budskap om makt i de hundre klubbene

4.5.4.1 Makt i de hundre klubbene

Vi fant (4.4.4.1) at omtrent en tredel av klubbene forteller meg om avmakt, og to tredeler forteller om makt (12). Ser vi på antallet klubber som ender opp med en sum av makt eller avmakt, blir fordelingen sånn:

Tabell 74: Summen av makt i klubbene, sett fra ulike synsvinkler

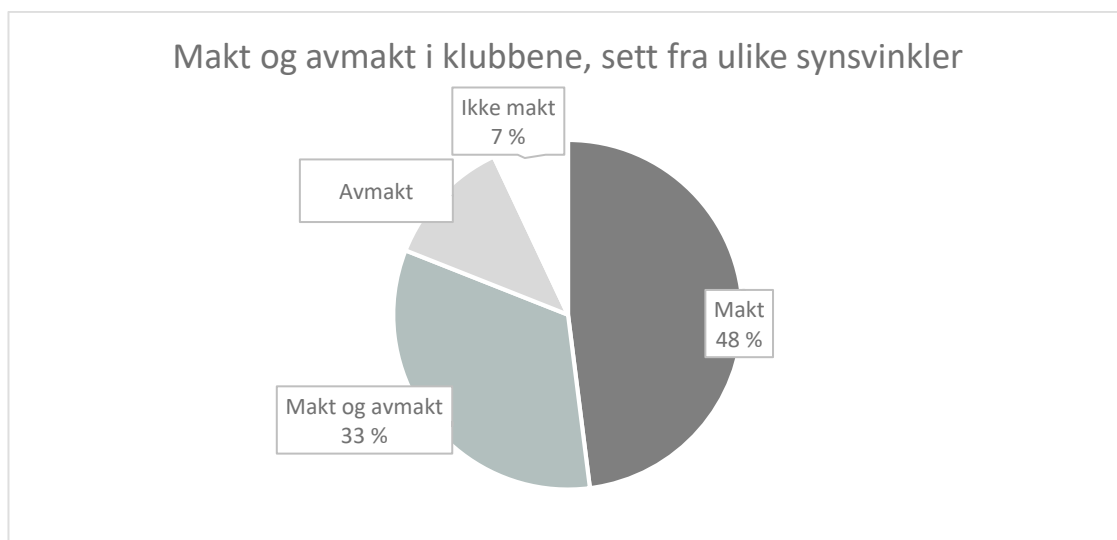

⁶⁵ Symbolforklaring i avsnitt 4.4.3.5, tabell 28.

Vi ser at omtrent to tredeler av klubbene signaliserer makt, omtrent en tredel avmakt, og noen få er maktnøytrale. Dette er hentet ut fra summen av avmakt og makt i de ulike synsvinklene.

Går vi tilbake til klubbeavlesingene, ser vi noe annet:

Tabell 75: Makt og avmakt i klubbene, sett fra ulike synsvinkler

Snaut halvparten av klubbene forteller om bare makt, en drøy tidel om bare avmakt, en tredel om både makt og avmakt, og noen få oppleves ikke relatert til makt.

I klubbelagningen har jeg hatt fokus på ordførerklubber som maktsymbol. Jeg har harselert med makten, prøvd å latterliggjøre den eller fremstille den som avmektig. Likevel popper opplevelsen av makt opp i møte med mer enn fire av fem av klubbene. Når jeg står mellom alle klubbene og ser rundt på dem, finner jeg det forunderlig. Som *ting*, materialklump, snakker de lite om makt. De er slappe, rare, hårete, bøssete, gebrekkelige, små, myke, pusete, forunderlige, piggete, skitne, flisete, skjøre, komiske ... Men gitt en bevissthet om at de er en ting som skal holdes i hånden og slås med, kommer maktaspektet inn. Og når vi legger til den symbolske makten vi vet ligger i en ordførerklubber, kan også en liten klubbetass føles mektig, gitt at en eller flere talemåter spiller på lag med forforståelsen. For jeg tror det er dette vi ser her: Hva vi *opplever* i forhold til hva vi til *forventer*, betydningen av forforståelsens lesebriller.

12! Forforståelsen av en ting er av avgjørende betydning for hvordan vi leser tingen.

4.5.4.2 Riktig makt i de hundre klubbene

Vi fant (4.4.4.2) at jeg opplever klubbenes makt som riktigere enn jeg tror den objektivt sett er (13).

Jeg gikk tilbake til klubbene og så raskt på dem. Jeg kan ikke vurdere med et kort blikk om de er riktige sett fra noen vinkel, for lyden er et av momentene som får dem til å virke riktige. Men der jeg tidligere fant at tolv av klubbene oppleves riktig fra alle eller nesten alle vinker, fant jeg nå syv. Det antyder at jeg opplevde litt for mye riktig makt i klubbene.

13! Det ser ut til at jeg har opplevd klubbene som mer riktige når jeg har sittet med en og en, enn når jeg ser alle i forhold til hverandre.

4.5.4.3 Latterlig makt

Vi fant (4.4.4.3) at jeg opplever mindre latterliggjøring av makt i klubbene enn jeg tror det objektivt sett er (14). Jeg så raskt over de hundre klubbene på leting etter latterlig makt. Nå fant jeg 24 klubber som ikke opplevdes latterlige sett fra noen vinkel, istedenfor 56.

14! Det ser ut til at jeg har opplevd klubbene som mindre latterlige når jeg har sittet med en og en, enn når jeg ser alle i forhold til hverandre.

4.5.4.4 Når klubbene snakker om riktig og latterlig makt på en gang.

Vi fant (4.4.4.4) at makten i omtrent én av fem klubber kan oppleves både riktig og latterlig på en gang (15). Sammenlignet med de høytalende klubbegruppene fant vi (4.4.6.3) at det å snakke om riktig og latterlig makt på en gang, svekker budskapet til en klubbe (22). Jeg går tett på klubbene for å se om det stemmer.

Er det noe felles ved klubbene der makten både oppleves riktig og latterlig. Svekker dette budskapet i en klubbe? Gjør det noe annet?

Jeg fokuserte på de klubbene der makten fra minst to synsvinkler opplevdes riktig og fra minst to synsvinkler latterlig⁶⁶, og i tillegg de klubbene der forskjellen riktig kontra latterlig, var størst⁶⁷.

⁶⁶ Riktig/latterlig makt i disse klubbene er: 40: 2R/4L, 72: 2R/4L, 94: 4R/2L, 92: 2R/3L og 39: 2R/2L.

⁶⁷ Riktig/latterlig makt i disse klubbene er: 76: 5R/1L, 93: 3R/1L, 56: 1R/3L og 81: 1R/3L.

Bilde 95: Klubbene med makt som opplevdes både riktig og latterlig.

Alle disse klubbene snakket relativt sterkt med sitt språk mellom riktig og latterlig makt. Hvorfor fant jeg det motsatte da jeg så på de høytalende klubbegruppene? Enten snakker de sprikende klubbene ikke med noen av de valgte gruppebudskapene, eller så snakker de ikke høyt nok til å være med blant de ti som snakker sterkest i kategoriene. Det må bety at funn 22 er et resultat av tilfeldigheter, og ikke stemmer. Det vi står igjen med, blir at **15! 22! samme klubbes makt kan oppleves både riktig og latterlig, og det kan berike det klubben sier.**

4.5.4.5 Spenn i makten

Vi fant (4.4.4.5) at 8% av klubbene har et spenn i makt i seg, der de kan oppleves både mektige og avmektige på en gang (16).

Hva betyr det for en klubbe at den har så stort spenn i maktopplevelsen? Det betyr at det er en indre kamp i klubben mellom makt og avmakt. Dette finner vi i klubbene 61, 48, 15, 20, 60, 59, 97 og 36 (nevnt fra minst til mest spenn).

Bilde 96: Klubbene med spenn i makten, i rekkefølge med stigende spenn mot høyre.

De to klubbene som har størst spenn, er klubbe 36 og 97. Er det noe felles ved hvorfor de scorer så høyt?

Begge snakker om kontrastfylt makt. Den bandasjerte klubben snakker om skade og sår-

Bilde 97: Klubbene med høyest spenn i makt (36 og 97).

barhet – og om å bruke svakhet til å få makt. Klubben av gammel, ustabil ammunisjon snakker om voldsom, uberegnelig makt som kan skade maktutøveren. Begge er sterke uttrykk. Ammunisjonsklubben er med i seks av gruppene med høyttalende klubber. Den bandasjerte klubben er ikke med der, men i etterprøvingen av utvalget av sterktalende klubber, er den vurdert til å burde vært med tre ganger.

16! Å skape maktmotsetninger i en klubbe, kan gi en indre spenning som kan gi et sterkt budskap

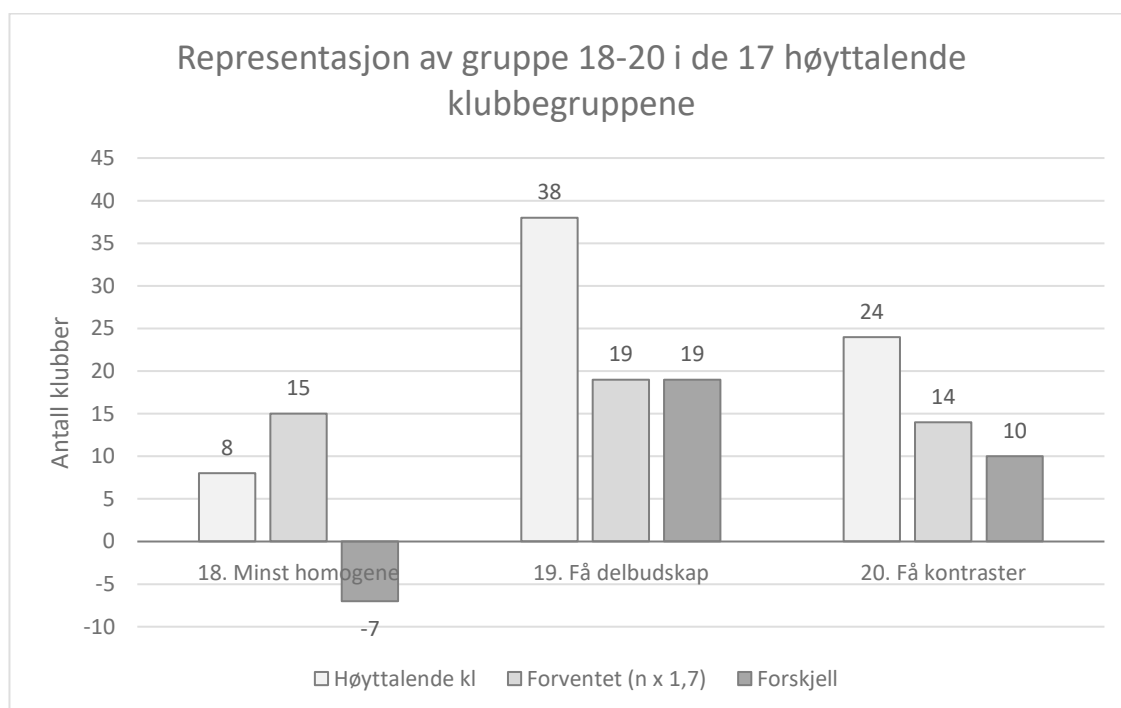
4.5.4.6 Delbudskap og kontrast – betyr det noe for budskapet i klubbene?

Vi fant (4.4.5) at det er stor variasjon i delbudskap og kontrast i de hundre klubbene, og i noen grad ser de ut til å samvarierte (17), og (4.4.7) at delbudskap og kontrast samvarierer i stor grad i klubbegruppene, men uten at det sier oss noe særlig. Spennet varierer med måten gruppene er plukket ut: Utfra en avlesning av de enkelte signalene summert sammen i skjema, eller direkte utfra opplevelsen av hele klubbene (23).

Påvirkes klubbepudskapet av få delbudskap og kontraster i en klubbe?

Først sammenligner vi klubbegruppe 18 (minst homogenitet, 9 klubber), 19 (få delbudskap, 11 klubber) og 20 (få kontraster, 8 klubber) med de 17 høytstående gruppene (å 10 klubber). Hvor representert er klubbene i disse tre gruppene der?⁶⁸

Tabell 76: Representasjon av gruppe 18, 19 og 20 i de 17 høytstående gruppene

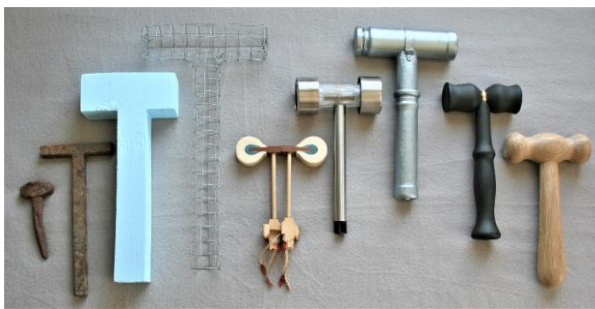

Klubbene med minst homogent budskap har ikke har så mange høytstående klubber som forventet. Klubbene med få delbudskap har mange flere enn forventet, og klubbene med få kontraster har noe flere.

⁶⁸ For å finne forventet antall klubber, ganger jeg antallet klubber i hver av gruppene 18-20 med 1,7.

Undersøkelsen har en del svakheter, både i antall klubber og overlapping gruppene imellom. Likevel finner vi en tendens: **17! 23!** Selv om noen av de klubbene som har fragmenterte budskap, snakker høyt, ser det ut til at klubber snakker høyere dersom de snakker entydig.

Kan dette stemme? Klubbegruppe 18 består av de minst homogene klubbene. Gruppe 19 og 20 fokuserer på ulike former for å være mest homogene (delbudskap og kontrast), og de fleste av klubbene her er felles og vi bruker dem som eksempel på klubber med mest homogenitet.⁶⁹

Bilde 98: Gruppe 18 (de minst homogene klubbene) (v), og minste felles multiplum av gruppe 19 og 20 (de mest homogene gruppene) (h).

De minst homogene klubbene snakker mest komplisert. Å snakke med mange budskap kan gi en reflektert eller spennende klubbe, som og ringklubben (89) og solcelleklubben (83), men inntrykket kan fort bli for sprikende og rotete.

De homogene snakker med én opplevelse. Er den talende, kan det homogene være virk-
somt, som i fjellfuruklubben (11), ekskrementklubben (53) og sementklubben (84). Ellers
kan det bli kjedelig.

Hva oppleves forskjellig ved klubber med høyere delbudskap enn kontrast (2, 17, 46, 9,
22, 57, 8, 13), og klubber med lavt antall delbudskap og høy kontrast (72, 66, 85, 34, 52).
Finner vi noe som kan være nyttig å ta med seg videre?

⁶⁹ Klubbe 11, 24, 26, 29, 53, 68, 84.

Bilde 99: Klubber med høyt antall delbudskap og lav kontrast (v), og klubber med lavt antall delbudskap og høy kontrast (h).

Nei, det er vanskelig å se hvordan det virker inn, bortsett fra at vi ser at klubbene både kan si mye og lite.

Vi står igjen med at i alle disse fire gruppene som er plukket ut for å krysspolarisere homogenitet (delbudskap og kontrast), finner vi klubber som snakker svært høyt og tydelig, men også relativt intetsigende klubber. Det betyr at **17! 23! selv om en klubbe oftest snakker højest med et homogent budskap, kan den ved en vellykket bruk av skiftende budskap, fortelle mye.**

Bilde 100: En av disse klubbene som sier mye, blondeklubben (85).

4.5.5 De 17 klubbegruppene med ulike budskap

Nå skal vi endelig se skikkelig på de 20 klubbegruppene jeg plukket ut. For å få mest mulig bredde i undersøkelsen, valgte jeg å lage mange grupper og ha stor spredning i typen budskap. Målet var å finne ut hva som er annerledes med klubber som sier mye om et eller annet, og derved hvordan vi kan få en klubbe til å snakke høyt om noe.

1. De ti morsomste klubbene.

Bilde 101: Klubbegruppe 1: Morsomst.

Fra listen over de hundre klubbene, plukket jeg ut de ti mest komiske: 4, 5, 27, 33, 53, 67, 72, 82, 87 og 98.

2. De ti mektigste klubbene i klubbeanalysen.

Bilde 102: Klubbegruppe 2: Mektigst (fra skjema).

Her fant jeg frem til de jeg hadde lest mest makt i i klubbeanalysen: 11, 13, 23, 24, 26, 29, 57, 58, 79 og 84. Alle hadde maksimal mengde maktpoeng, + 24 poeng.

3. De ti mektigste klubbene.

Bilde 103: Klubbegruppe 3: Mektigst.

Her tenkte jeg på én og én av de hundre klubbene, og famlet meg frem til de jeg følte signaliserte makt sterkest: 11, 14, 16, 19, 26, 52, 57, 58, 84 og 97.

4. De ti fæleste klubbene.

Bilde 104: Klubbegruppe 4: Fælest.

Disse syntes jeg var mest avskyelige: 19, 29, 39, 53, 60, 63, 81, 84, 97 og 99. Temaet er svært subjektivt, men vi leter etter et bredt spekter av signaliserte budskap, ikke bare klart avgrensede, målbare kategorier signaliserte budskap.

5. De ti minst mektige klubbene i klubbeanalysen.

Bilde 105: Klubbegruppe 5: Minst mektig (fra skjema).

Disse scoret lavest på makt i klubbeanalysen: 33 (-24p), 30 og 31 (-20p), 8 (-18p), 12, 37 og 73 (-14p), 9, 35 og 64 (-12p).

6. De ti minst mektige klubbene.

Bilde 106: Klubbegruppe 6: Minst mektig.

Disse følte jeg signaliserte mest avmakt, var mest puslete eller mistet av en eller annen grunn makten sin: 4, 5, 8, 9, 27, 33, 45, 72, 73 og 82.

7. De ti klubbene jeg tenker vil være mest interessante for barn.

Bilde 107: Klubbegruppe 7: Mest interessante for barn.

Som fembarnsmor og mangeårig lærer har jeg plukket ut de jeg tror lettest kan vekke barns interesse: 4, 19, 53, 60, 67, 79, 80, 82, 97 og 98. Jeg kunne latt barn plukke ut klubber. Retrospektivt ville jeg hatt med kaninskinklubben.

8. De ti klubbene jeg tenker blir mest misbrukt i politikk.

Bilde 108: Klubbegruppe 8: Mest misbrukt i politikk.

Som beslutningsmarkør brukes ordførerklubben til å slå fast politiske vedtak. Både i reell politikk og i medias fremstilling av politikk, misbrukes makten ofte. Disse visualiserer ulike typer maktmisbruk: 4, 33, 35, 53, 59, 76, 85, 88, 95 og 97.

9. De ti klubbene jeg tenker er mest interessante som beslutningsmarkører.

Bilde 109: Klubbegruppe 9: Mest interessant beslutningsmarkør.

Alle tar vi beslutninger og kommuniserer det til omgivelsene våre. Disse visualiserer ulike beveggrunner og mekanismer bak beslutninger: 4, 33, 41, 59, 60, 63, 72, 80, 82 og 83. I meg setter de i gang både en samfunnsrefleksjon og en vurdering av min egen måte å bestemme over andre.

10. De ti klubbene jeg liker best.

Bilde 110: Klubbegruppe 10: De jeg liker best.

Temaet er fullstendig subjektivt: De jeg liker best: 6, 11, 18, 62, 80, 85, 89, 90, 91 og 100. Jeg liker dem fordi de er myke å ta i, behagelige å holde i eller ser fine ut. Talemåtene deres appellerer positivt til sansene mine. Noen liker jeg fordi jeg har fått dem godt til.

11. De klubbene jeg helst ville brukt som beslutningsmarkør.

Bilde 111: Klubbegruppe 11: Mine foretrukne beslutningsmarkører.

Disse føler jeg signaliserer en relevant, vennlig type makt på en hensynsfull og adekvat måte: 6, 32, 52, 62, 68, 75, 85, 90, 91 og 100.

12. De ti klubbene som snakker tydeligst.

Bilde 112: Klubbegruppe 12: Snakker tydeligst.

Disse kommer med et tydelig budskap: 4, 16, 27, 33, 53, 77, 79, 80, 89 og 97. Skulle jeg holde et foredrag om studien, ville disse klubbene visualisere det jeg har lett etter: Hvordan forandringer i klubbens talemåter kan endre signalene klubben sender ut.

13. De ti mest latterlige klubbene i klubbeanalysen.

Bilde 113: Klubbegruppe 13: Mest latterlig (fra skjema).

Disse scoret høyest på latterlig makt i klubbeanalysen: 9, 43, 98, 8, 37, 31, 33, 35, 40 og 72.

14. De ti mest latterlige klubbene.

Bilde 114: Klubbegruppe 14: Mest latterlig.

Disse følte jeg harselerte salttest med makt: 4, 27, 33, 53, 65, 67, 72, 82, 94 og 98.

15. De ti mest skremmende klubbene.

Bilde 115: Klubbegruppe 15: Mest skremmende.

Makt kan være truende av mange grunner, og klubben som maktens representant, kan avspeile dette gjennom maktpotensialet i slaget, vinglete og vilkårlig bruk av makt eller aggressiv utforming. Det er skremmende når noe slås fast med disse: 4, 29, 33, 38, 60, 63, 84, 86, 95 og 97.

16. De 11 riktigste klubbene i klubbeanalysen.

Bilde 116: Klubbegruppe 16: Riktigst (fra skjema).

Disse scoret høyest på riktig makt i klubbeanalysen: 6, 11, 24, 58, 68, 75, 7, 46, 61, 76 og 100.

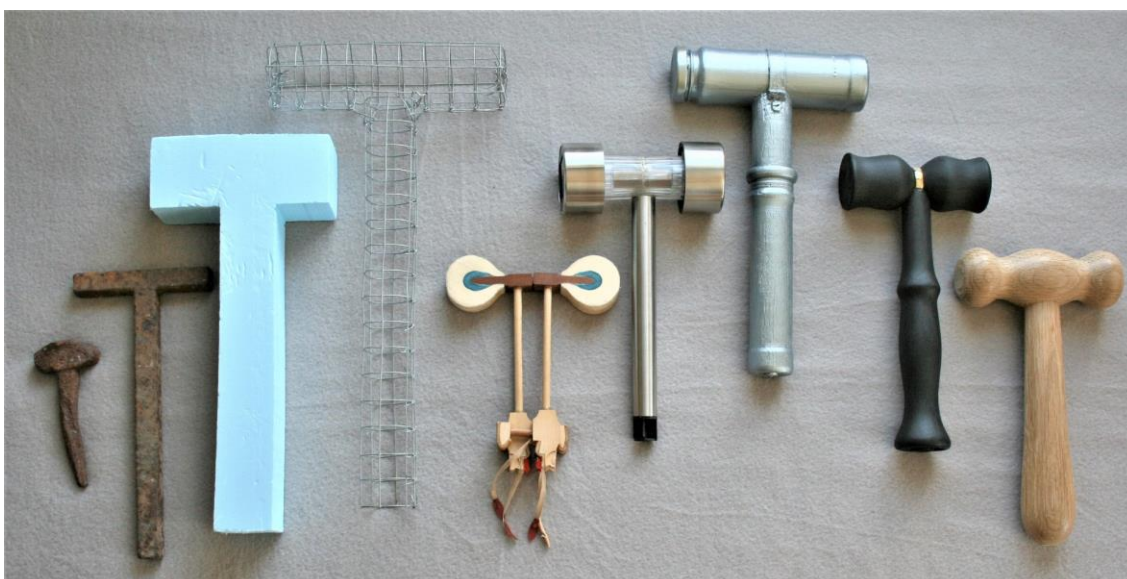
17. De ti riktigste klubbene.

Bilde 117: Klubbegruppe 17: Riktigst.

Disse følte jeg signaliserte den mest autentiske ordførerklubbemakten. De lå nærmest det vi i kapittel tre fant ut at en ordførerklubb egentlig skal si: 1, 6, 12, 32, 68, 75, 89, 90, 91 og 100.

18. De ni klubbene med minst homogent budskap i klubbeanalysen.

Bilde 118: Klubbegruppe 18: Minst homogent budskap (fra skjema).

Gruppen snakker egentlig ikke høyt om noe, men med noe, med et brokete budskap. De har minst homogent budskap i klubbeanalysen, det vil si høyest tall for homogenitet, 38, 39, 42, 44, 48, 83, 87, 89 og 91. De oppleves maksimalt ulikt sett fra de ulike synsvinklene. I de 17 sterkttalende klubbegruppene er en av disse klubbene tilsammen gjennomsnittlig representert bare 8 ganger, mot forventet 15 ganger.

19. De 11 klubbene med færrest delbudskap i klubbeanalysen.

Bilde 119: Klubbegruppe 19: Færrest delbudskap (fra skjema).

Gruppen snakker heller ikke høyt om noe, men med noe, et enhetlig budskap. Disse har færrest delbudskap i klubbeanalysen, bare ett hver: 11, 24, 26, 29, 32, 53, 68, 75, 84, 97 og 98. De sier det samme fra alle synsvinkler. I de 17 sterkttalende klubbegruppene er alle representert fra én til seks ganger, totalt 38 ganger mot forventet 19.

20. De åtte klubbene med færrest kontraster i klubbeanalysen.

Bilde 120: Klubbegruppe 20: Færrest kontraster (fra skjema).

Gruppen snakker ikke høyt *om* noe, men *med* noe, med å ikke ha budskapskontraster. I disse viser ingen av makttypene noen kontrast fra synsvinkel til synsvinkel i klubbeanalysen: 2, 11, 24, 26, 29, 53, 68 og 84. I de 17 sterkttalende klubbegruppene er nesten alle representert fra en til seks ganger, totalt 24 ganger mot forventet 14. Alle de representerte klubbene er også i gruppe 19. Den eneste som ikke er representert, er den som bare er i gruppe 20. Det kan antyde at delbudskapene er viktigere for det vi leser, enn kontrastene.

4.5.6 Sterkere budskap eller feil avlesing i de siste klubbene?

Vi konkluderte med (4.4.8) at de siste klubbene fikk mer poeng enn de første (24). Har prosessen etterhvert modnet frem klubber som taler sterkere, eller er jeg blitt fartsblind så de siste klubbene har fått for mange poeng?

Jeg la alle klubbene i en stor ring på gulvet, og snudde meg sakte, sakte, mens jeg telte, følte og vurderte styrken i budskapet. Om igjen og om igjen. Det inntrykket jeg sitter igjen med, er at klubber med sterke budskap er nokså jevnt fordelt utover i ringen av klubber, men at det har vært en progresjon i arbeidet når det gjelder klubber som er aller mest sterkttalende, mest interessante. De er det flest av mot slutten av arbeidet.

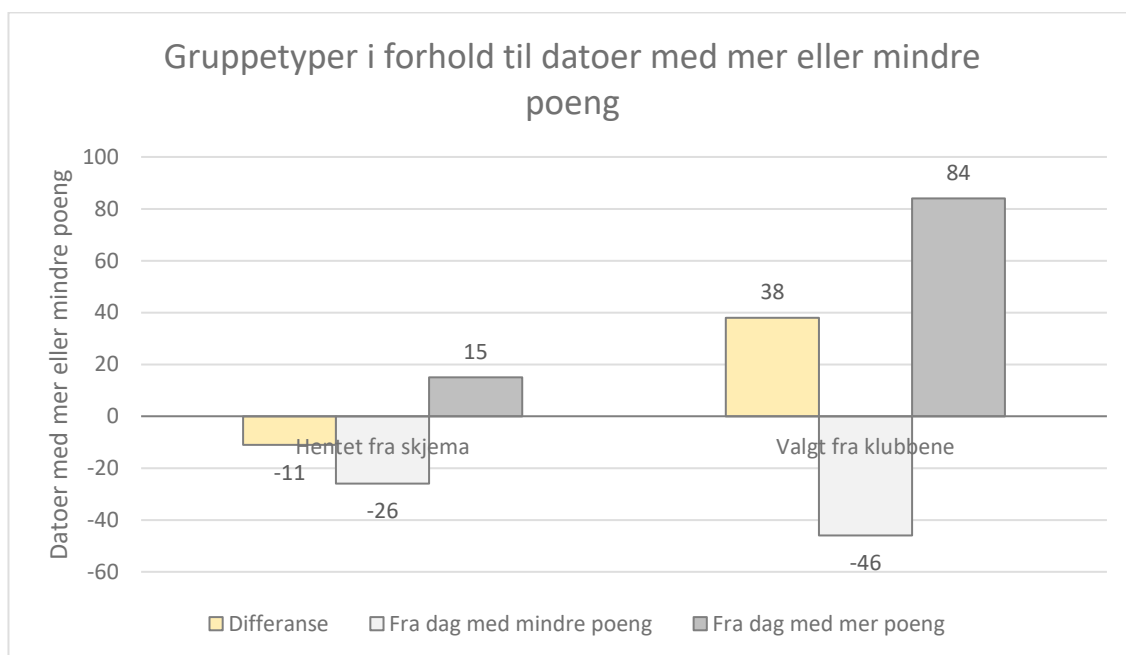
Dette vil jeg etterprøve i forhold til gruppene med de høyttalende klubbene. Det vil samtidig være en etterprøving av korrektheten i det jeg har lest ut av de høyttalende gruppene.

Vi bygger på datomaterialet i 4.4.8. Dato 1, 2, og 3 fikk klubbene mindre poeng enn gjennomsnittet, og dato 4 og 5, mer.

Fire av de 17 klubbegruppene er fra klubbeanalyseskjemaene. 13 er valgt ut direkte.

Vi tenker oss at alle datoene burde hatt lik poengavlesing, og at jeg har lest for mye poeng inn i datogruppe 4 og 5, og for lite i de andre. Da bør de fire skjemagruppene ha flest klubber fra datoer med mye poeng. De 13 fritt utvalgte, bør være jevnt fordelt på alle datoene.

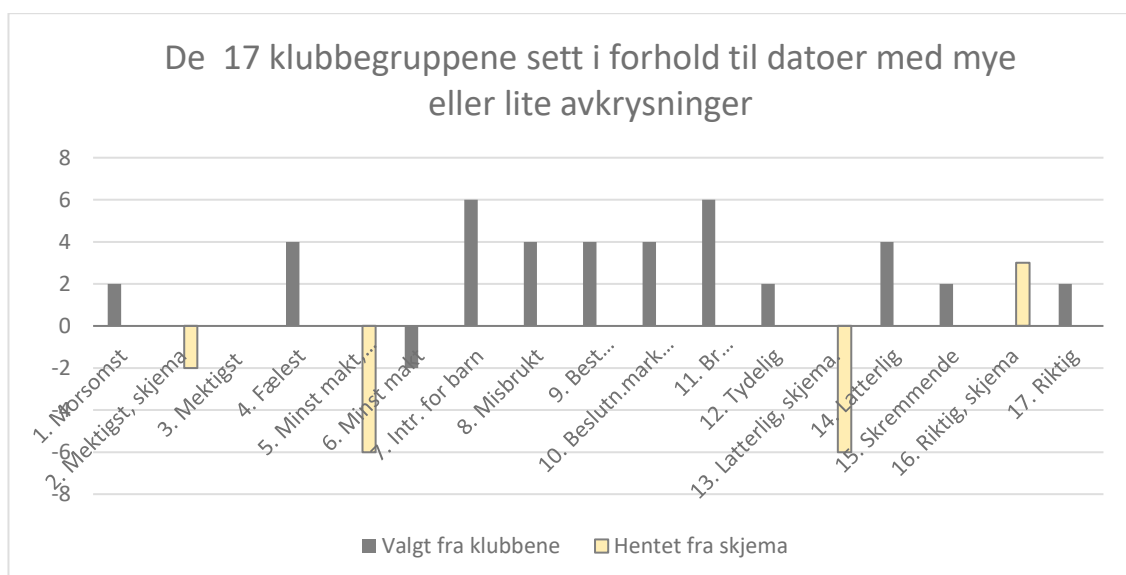
Tabell 77: Gruppetyper og datoer med mer eller mindre poeng

Vi finner det motsatte. Tyngden av skjemagruppene kommer fra datoer med mindre poeng, og tyngden av utvalgsgruppene fra datoer med mer poeng.

Vi ser på de enkelte klubbegruppenes fordeling på datoer med mer eller mindre poeng.

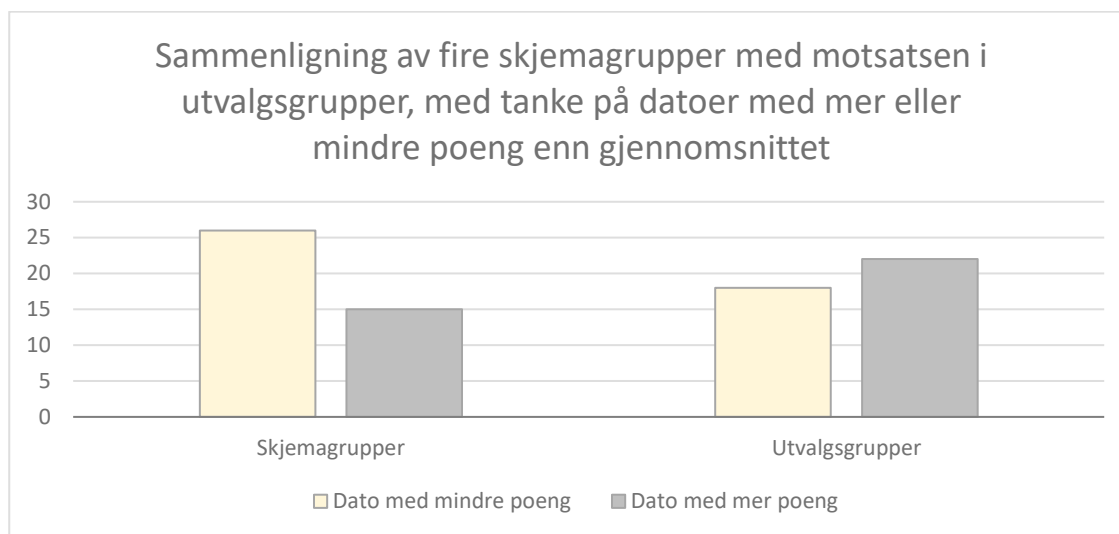
Tabell 78: Høytalende grupper og datoer med mye eller lite avkryssinger

Nesten alle utvalgsgruppene har overvekt av klubber fra datoer med mindre poeng. Tre av de fire skjemagruppene er fra datoer med lite poeng. Gruppe 5, minst makt, bekrefter mistanken om feil avlesing, mens gruppe 2, mest makt, svekker den.

Vi går enda nærmere og sammenligner budskapsparene i skjema og utvalg, gruppene: Mest mektig 2/3, minst mektig 5/6, mest latterlig 13/14 og mest riktig 16/17.

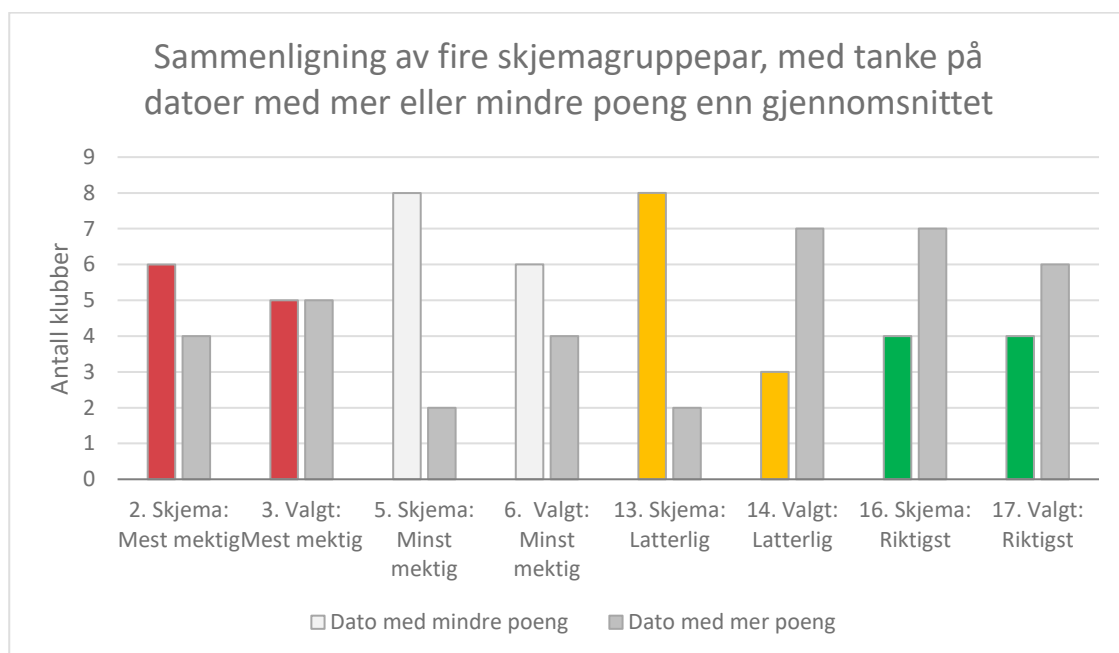
Tabell 79: Poengdatoer i skjemagrupper og utvalgsgupper

Flest klubber i skjemagruppene kommer fra datoene med minst poeng, mens flest klubber i utvalgsgruppene kommer fra datoene med mest poeng. Det vi leser er altså ikke et resultat av en utglidning av poengsettingen. **24! De siste klubbene har fått mer poeng fordi de er mest sterktalende.**

Tendensen bekreftes og visualiseres her:

Tabell 80: Skjemagrupper og datoer med mer eller mindre poeng

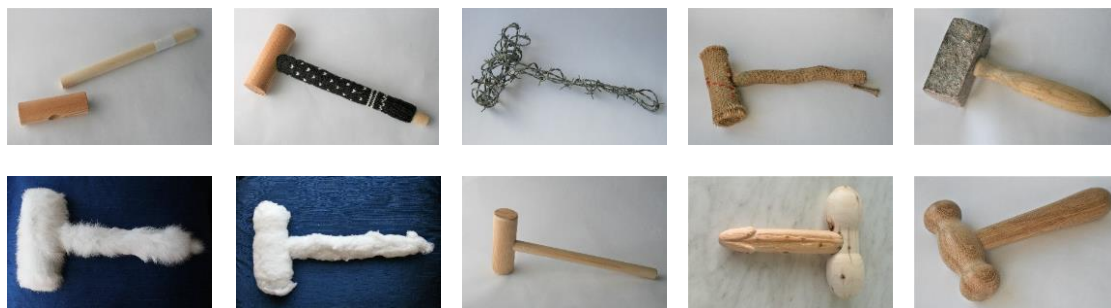

4.5.7 Andre måter å oppleve klubbenes signaliserte budskap

Til nå har jeg begrenset meg til å oppleve klubbene med alle sanser, og med høyrehendt slag. Ikke alle har alle sanser i behold, og ingen *må* lese med alle sanser på en gang. Hva skjer med klubbenes signaliserte budskap når jeg opplever dem med bare noen av sansene, eller med vestre hånd? Med hjelp fra sønnene mine David og Kristian testet jeg ti klubber jeg hadde valgt ut⁷⁰ mot andre eller begrensede sanseopplevelser. Vi skrev ned det jeg da følte at klubbene sa.

Tabell 81: Alternativ sansing av klubbepudskap

	Hvordan	Oppleves fra hvilken synsvinkel
1	Med bare lyd	4, 5, 6 og helhetsinntrykket
2	Bare føle med hendene	3, 4 og helhetsinntrykket
3	Ikke se	3, 4 og helhetsinntrykket
4	Ikke høre	3, 4 og helhetsinntrykket
5	Venstrehendt bruk	3, 4, 5, 6 og helhetsinntrykket

Bilde 121: Ti klubbepudskaper lest på andre måter (klubbe 4, 7, 19, 33, 57, 62, 69, 72, 80 og 91).

Jeg sammenlignet disse tolkningene med de tidligere. Noen samsvarte. Andre ikke.

Venstrehånds- og høyrehåndstolkning var likere enn de begrensede sansetolkningene. Men venstre hånd var mer følsom for inntrykk, enn høyre. Det er nok fordi den ikke har sånne oppgaver til vanlig.

De forskjellige sanseundersøkelsene fanget ulike signaler. Når jeg opplevde klubben med alle sanser, tok jeg dette inn og satte det sammen til ett helhetlig eller brokete inntrykk.

⁷⁰ Klubbe 4, 7, 19, 33, 57, 62, 68, 72, 80 og 90.

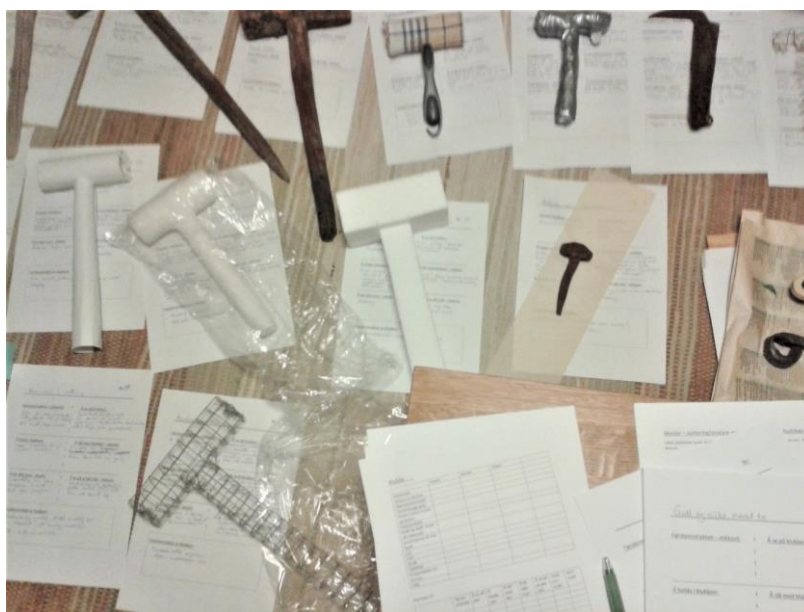
Da påvirket de ulike sansetolkningene hverandre, overkjørte hverandre eller var i dialog med hverandre og skapt en felles tolkning. Selektive sansetolkninger bidro med tilleggsinformasjon og nye nyanser. Men lesing med alle sanser leste selvsagt flest signaler fra klubben.

Vi ser at **25!** sansene gir både en mulighet til å lese klubbens signaliserte budskap, og en begrensning fordi vi mentalt samkjører de ulike sansenes opplevelse av klubbens budskap.

4.5.8 Hva fant vi da vi så nært på klubbene og etterprøvde konklusjonene?

Vi forkastet noen av de konklusjonene vi hadde kommet til, beholdt andre og finslipte de fleste så de ble riktigere.

Vi har vært på en lang reise i tekniske grep for å endre budskapet i ordførerklubben. Hva sitter vi igjen med? Og hvordan kan vi bruke det? Neste kapittel oppsummerer hvordan vi kan endre budskapet i en klubbe vi selv lager.

Bilde 122: Utprøving og avlesing av klubbene.

5 Hva skjedde i leken? Hvordan endrer vi ordførerklubbens budskap?

Ting er gode å tenke med

Claude Lévi-Strauss
(Naguib & Rogan, 2011, s. 330)

Hvordan endrer variasjoner i formgivning, størrelse og materialvalg det signaliserte budskapet til pontifikaliet *ordførerklubben*?

Hva skjedde i leken med ordførerklubbene? I dette kapittelet samler vi konklusjonene. Hvordan kan vi i få en ordførerklubbe til å snakke?

I teksten under står konklusjonene vi trakk, i kursiv, og hvordan de kan endre klubbebudskapet, er understreket.

Bilde 123: Venter du at ordførerklubben skal si dette?

5.1 Kunne vi endre det signaliserte budskapet?

Det grunnleggende vi fant ut, er at *budskapet til en ordførerklubbe kan endres svært mye* (B, 4.3.2). *Dersom vi forstyrrer for forståelsen av ordførerklubben, endres budskapet* (I, 4.3.4.21).

5.2 For forståelsen av ordførerklubben

For å finne frem til en faglig forståelse av fenomenet ordførerklubbe, lette vi vidt og bredt. Vi søkte ordførerklubbens intensjonelt signaliserte budskap, hva den egentlige hensikten med ordførerklubben, det egentlige budskapet dens, er.

① *Ordførerklubben er et pontifikalium, et maktsymbol, en myndighetsbærende gjenstand, som anvendes rituelt i kommunestyret når beslutninger skal tas* (3.1.7). ② *Den første klubben vi vet om som politisk beslutningsmarkør og pontifikalium, er klubben i det amerikanske senatet i 1789* (3.2.8). ③ *Ordførerklubben er en gjenstand som representerer folkets makt. Den brukes til å styre lokalsamfunnet og slå fast saker som en er blitt enige om i fellesskap* (3.2.9). ④ *Ordførerklubben er et symbol på det demokratiske som er vokst frem i vår kultur. Alle er likeverdige og skal bestemme like mye* (3.2.9). ⑤ *Den første klubben vi vet om som politisk beslutningsmarkør og pontifikalium i Norge, er klubben på bordet til Carl Berner i 1905. Vi vet ikke hvor og når den første ordførerklubben ble tatt i bruk* (3.2.10). ⑥ *Klubben er lite nevnt i historiske kilder, antakelig fordi det er hendelser som er referert, ikke redskapene hendelsene bruker* (3.2.11).

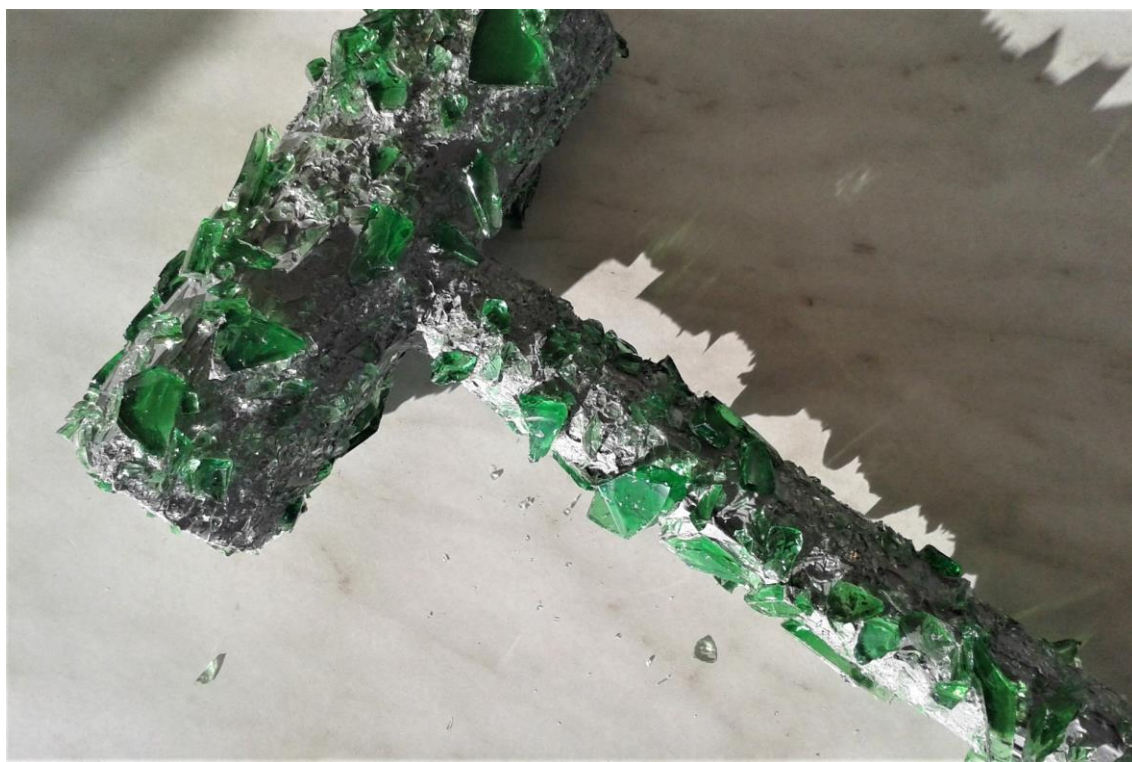
Vi la ut på en lang historisk reise for å finne opphavet til ordførerklubben, og fant at ⑦ *det går ingen rød tråd fra urklubben til ordførerklubben. Klubben har nok alltid vært et symbol på makt, og maktsymboler er blitt brukt fra de tidligste tider, men klubben som maktsymbol eller beslutningsmarkør i en gruppe, er av nyere dato* (3.2.12).

Fra fagfeltet materiell kultur fikk vi bekreftet at ⑧ *en ting kan snakke, og det en ting sier til oss, kan få oss til å gjøre noe vi uten tingen ikke hadde gjort*. (3.3.2). Og fra Betti fikk vi ideen om at ⑨ *kanskje det er når de sanselige opplevelsene med klubbene møter forståelsen for hva en ordførerklubbe sier, at budskapet deres fremtrer?* (3.3.6). Vi kom også frem til at ⑩ *et maktsymbol bør utformes riktig i forhold til det ritualet det skal brukes til* (3.3.7), og at ⑪ *ordførerklubbene ofte er relativt enkelt utformet i nøkterne,*

men ekte materialer. De visualiserer det folkelige, ekte og nære i demokratiet vårt (3.3.8.3).

I leken med klubben beveget vi oss rundt i et landskap mellom Lévi-Claudes utsagn om at «ting er gode å tenke med», og Bettis fire kanoner for tolkning. Tingene påvirker oss, og vi påvirker det vi leser ut av tingene.

Vår forforståelse av ordførerklubben som maktsymbol og beslutningsmarkør, vil være påvirket både kollektivt, av samfunnet (Bettis kanon 1 og 2), og individuelt, av vårt personlige forhold til autoriteter og beslutningstaking, vårt samfunnssyn og menneskesyn, og vår erfaring (Bettis kanon 3 og 4). Hvordan er det riktig å bestemme noe? Og hvordan skal en ikke slå noe fast?

Bilde 124: Er det sånn vi skal bestemme?

Alt vi gjør med en klubbe for å endre den fra den forventningen vi har til den, vil endre budskapet til klubben (G, 4.3.4.21). Det er viktig å forstå hva en opprinnelig leser ut av en ting, for å kunne endre tingen til å si noe annet.

5.3 Hvordan endrer vi ordførerklubbens budskap?

Hvordan kan vi få ordførerklubben til å si det vi ønsker?

Bilde 125: Sier kornsekkklubben det jeg ønsker at den skal si, noe om jordnær, matnyttig og traust makt?

5.3.1 Hjelpemidler til å fange endringer i budskapet.

Jeg arbeidet meg frem til et sett av kriterier for å fange de endrede signalene ordførerklubbene sendte ut. Jeg prøvde dem ut og justerte dem underveis i studien:

Tabell 82: Kriterier for å fange endringer i klubbebudskap

6 synsvinkler	Førsteintrykket av klubben. Å se grundig på klubben. Å holde i klubben. Å slå med klubben (subjekt). Å bli klubbet (objekt). Å se at det slås (tilskuer).
3 lesemåter	Sanser. Minner. Kultur.
19 talemåter	Materialet. Illusjon av formen. Størrelsen. Størrelsesforholdet. Formmessige grep. Overflate. Festet mellom hodet og skaftet. Funksjonalitet. Hode og skaft i hvert sitt materiale. Assosiasjoner til noe kjent. Lys. Lyd. Lukt. Smak. Taktilitet. Kroppsfølelse for formen. Vekt. Temperatur. Farger. Alle brukt som talemåte, hovedtalemåte eller avgjørende talemåte.
Makt	Gradert skala for makt/avmakt og riktig eller latterlig makt.
Indre motsetninger	Spenn i makten, og kriterier for hvorvidt budskapet er enhetlig eller splittet: Delbudskap, kontrast og homogenitet.

Kriteriene er tilpasset ordførerklubben. Skal vi bruke dem generelt for å lese en ting, vil det se omtrent sånn ut:

Tabell 83: Kriterier for å fange endringer i en tings budskap

3-6 synsvinkler	Førsteintrykket av tingen. Å se grundig på tingen. Å holde i tingen. Og om tingen skal brukes: Å anvende tingen (subjekt). Å utsettes for bruk av tingen (objekt, om det er aktuelt). Å betrakte at den brukes (tilskuer).
3 lesemåter	Sanser. Minner. Kultur.
17-19 talemåter	Materialet. Illusjon av formen. Størrelsen. Størrelsesforholdet. Formmessige grep. Overflate. Materialkontraster. Assosiasjoner til noe kjent. Lys. Lyd. Lukt. Smak. Taktilitet. Kroppsfølelse for formen. Vekt. Temperatur. Farger. Og om det er aktuelt: Sammenføyninger. Funksjonalitet. Alle brukt som talemåte, hovedtalemåte eller avgjørende talemåte.
Makt	Om det er aktuelt: Gradert skala for makt/avmakt og riktig eller latterlig makt.
Indre motsetninger	Om det er aktuelt: Spenn i makten, og kriterier for hvorvidt budskapet er enhetlig eller splittet: Delbudskap, kontrast og homogenitet.

Jeg mener at metoden jeg utarbeidet, fungerte bra, og jeg ser på den som ett av funnene i studien. Men hva fant jeg ved å bruke den?

5.3.2 Synsvinkler

Vi opplever en klubbe fra en synsvinkel. *Hver av synsvinklene en ser en klubbe fra, kan være den som taler sterkest, og endringer i klubbebudskapet kan leses fra alle synsvinkler (A, 4.3.2).* *Synsvinklene jeg leser en klubbe fra, påvirker maktbudskapet jeg leser fordi jeg leser ulike talemåter fra ulike synsvinkler (11, 4.5.1.2).* *Synsvinklene jeg leser en klubbe fra, gir ulike muligheter til å oppleve de talemåtene som forteller om riktig eller latterlig makt (2!, 4.5.1.3).* Det betyr at når vi lager en ordførerklubbe, skal vi være oss bevisst alle synsvinklene den leses fra. Vi kan velge om vi skal legge inn et overraskelsesmoment i den i en eller flere synsvinkler.

Bilde 126: Hadde du sett siseleringen på ringen, hadde du kanskje lest denne klubben helt annerledes.

5.3.3 Lesemåter

Vi leser med sanser, minner og kultur. *En kan oppleve sterke budskap fra en klubbe gjennom alle de tre lesemåtene, og alle lesemåtene er relevante for å lese endringer i klubbene (C, 4.3.3). Sansing er en svært viktig faktor i å lese budskapet i en klubbe (3!, 4.5.2). Sansene gir både en mulighet til å lese klubbens signaliserte budskap, og en begrensning fordi vi mentalt samkjører de ulike sansenes opplevelse av klubbens budskap (25!, 4.5.7). I de aller fleste klubbene omgjøres en del av det budskapet jeg leser, fordi minner (private og kulturelle) kommer i veien for sansene og gir tingene et annet budskap enn det jeg umiddelbart sanser (4! 18! 19!, 4.5.2). Skal vi si noe med en ting, er det viktig å huske på at både sansene og minnene leser mye.*

Når det vi sanser, forstyrres av minner, vekkes både de private og de kulturelle minnene våre for å tolke sanseintrykkene (10!, 4.5.3.5). Hvordan kan vi bruke det? Vi kan legge budskap i skjæringspunkt mellom kulturelle og private minner. Det kan være virksomt å lage noe som både har kulturell appell, men som også berører manges private minner.

Bilde 127: Hvilke minner vekker denne i deg?

5.3.4 Talemåter

En klubbe kan snakke med alle de 19 talemåtene, og en hvilken som helst av dem kan være den som snakker sterkest og overdøver de andre. Endringer av talemåtene kan si noe enten det er én eller mange talemåter som endres (H, 4.3.4.21). Vi kan forandre budskapet i en klubbe med en hvilken som helst talemåte.

Endringer i talemåtene til klubber kan få frem budskap om makt, si noe om riktig type makt, understreke makt, fortelle om avmakt, latterliggjøre makt, definere nye typer makt, snakke om maktmekanismer og utfordre til ettertanke (L, 4.3.5.5).

Jeg oppfatter at noen talemåter i klubbene snakker sterkere enn andre (5, 4.4.3.1), og jeg oppfatter at noen hovedtalemåter i klubbene snakker sterkere enn andre (6, 4.4.3.2). Det er relativt stor samvariasjon i denne undersøkelsen mellom gjennomsnittlig bruk av talemåter og hovedtalemåter i klubbene (8, 4.4.3.3). Det er ikke nødvendig å velge noen spesielle talemåter for at klubben skal snakke høyt, bare å finne de talemåtene som er hensiktsmessige i forhold til det vi vil si med klubben.

Jeg mistenkte at talemåten assosiasjoner var overrepresentert fordi den har sitt motstykke i lesemåtene minner og kultur, men fant at den ikke er det (71, 4.5.3.2).

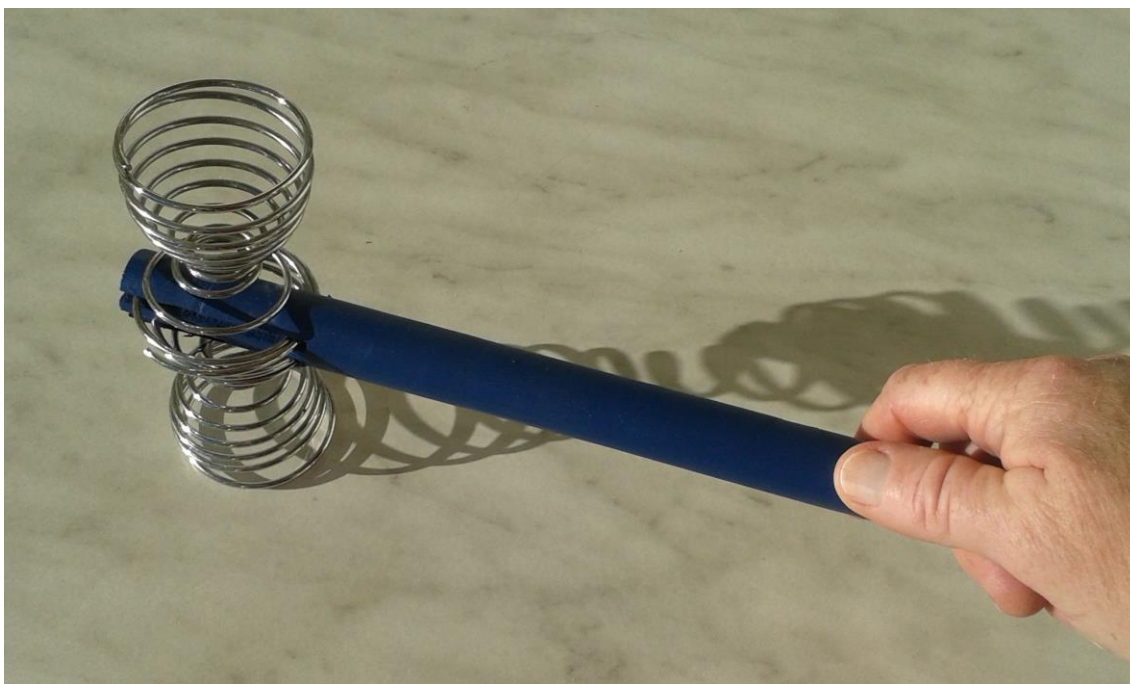
Lengdeforholdet skaft:hode bør være drøyt 3:2 for at jeg skal oppleve klubben som «riktig», og er det mer enn 2:1 eller mindre enn 6:5, vil jeg trolig oppleve den som påfallende «feil» (E, 4.3.4.4). Diametrene hode:skaft bør være rundt 4:3 for at jeg skal oppleve dem som «riktige», og er de mer enn 2:1 eller under 1:1, vil jeg trolig oppleve klubben som påfallende «feil» (F, 4.3.4.4). Det er ikke bare forholdstallene som avgjør om en klubbens proporsjoner er «riktige» eller «gale» (D, 4.3.4.4). Når vi vet de omtrentlige forholdstallene for at klubben skal oppleves riktig, kan vi endre klubbens budskap ved å feildimensjonere den.

Bilde 128: Hva sier dimensjonsforholdene deg?

Talemåtene assosiasjoner og materiale er de talemåtene som snakker høyest, og de er ofte brukt sammen (111, 4.5.3.6). Det kan være praktisk å tenke godt over materialet en lager klubben av, og hvilke assosiasjoner en ønsker å legge inn i den.

Da vi først undersøkte klubbene nært, så vi at *budskapet blir til i skjæringspunktet mellom våre forventninger og det talemåtene faktisk sier* (K, 4.3.5.1). Etter å ha bearbeidet de kvantitative dataene og samholdt det vi fant, med klubbene, kom vi også frem til at *budskapet til en ting endres i skjæringspunktet mellom våre forventninger til tingens talemåter og tingens faktiske talemåter* (5! 6!, 4.5.3.1). Skal vi lage en klubbe som snakker høyt, må vi være bevisst på hva den opprinnelig sier, og så skape endringer som bryter med dette.

Bilde 129: Forventer du sprett i slaget og surr i slagskyggen?

5.3.5 Budskap om makt

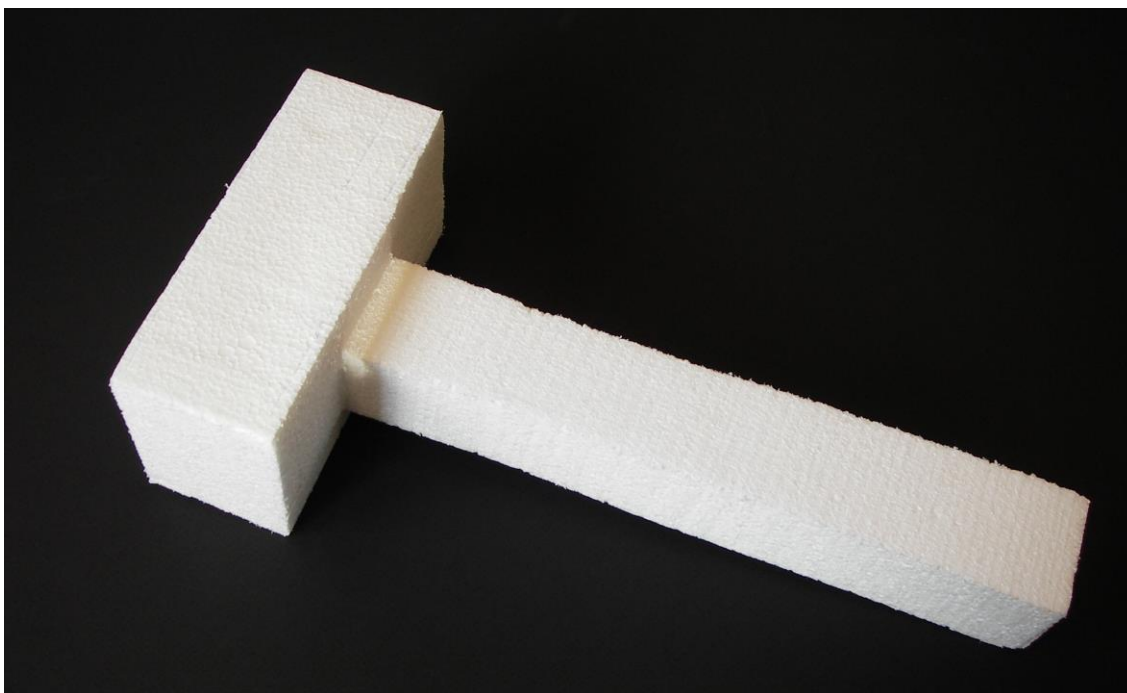
Også når det gjelder å lese mengde og type makt i en klubbe, fant vi at *forforståelsen av en ting er av avgjørende betydning for hvordan vi leser tingen* (12!, 4.5.4.1). Det betyr at skal vi si noe talende om makt i en klubbe, må det bryte med det klubben i utgangspunktet sier om makt.

Utfra ulike synsvinkler, med ulike lese måter og utfra ulike talemåter kan vi lese endringer i budskap om makt i en klubbe (J, 4.3.5.1). Endringer i maktopplevelsen av klubben, kan skapes i alle synsvinkler.

Det ser ut til at jeg har opplevd klubbene som mer riktige når jeg har sittet med en og en, enn når jeg ser alle i forhold til hverandre (13!, 4.5.4.2). Det betyr at når jeg skal lage klubber som signaliserer feil makt, bør jeg uttrykke meg kraftigere enn jeg føler er nødvendig.

Det ser ut til at jeg har opplevd klubbene som mindre latterlige når jeg har sittet med en og en, enn når jeg ser alle i forhold til hverandre (14!, 4.5.4.3). Det betyr at når jeg skal lage klubber som latterliggjør makt, bør jeg uttrykke meg kraftigere enn jeg føler er nødvendig.

Samme klubbes makt kan oppleves både riktig og latterlig, og det kan berike det klubben sier (15! 22!, 4.5.4.4). Å skape maktmotsetninger i en klubbe, kan gi en indre spenning som kan gi et sterkt budskap (16!, 4.5.4.5). I praksis betyr det at skal vi lage en klubbe som sier noe viktig, kan vi kan la den snakke om både riktig og latterlig makt på en gang, og det kan godt være maktmotsetninger i den.

Bilde 130: Sansene kjemper om oppmerksomhet – svær, men «vektløs» klubbe.

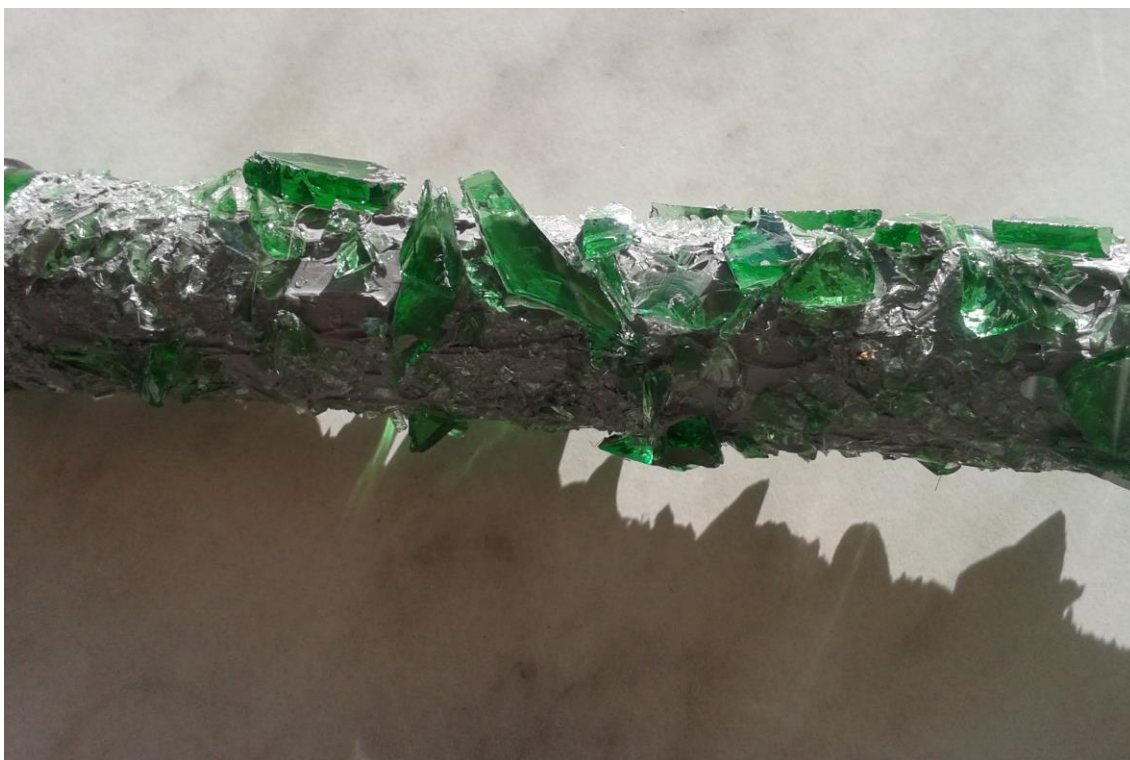
5.3.6 Indre motsetninger i klubben

Både klubber med store og små indre ulikheter kan snakke høyt, enten ulikhetene er i form av delbudskap eller kontrast (homogenitet), eller spenn (M, 4.3.6.5). Selv om noen av de klubbene som har fragmenterte budskap, snakker høyt, ser det ut til at klubber snakker

høyere dersom de snakker entydig (17! 23!, 4.5.4.6). Selv om en klubbe oftest snakker høyst med et homogent budskap, kan den ved en vellykket bruk av skiftende budskap, fortelle mye (17! 23!, 4.5.4.6). Vi kan altså si noe sterkt med et flertydig klubbekbudskap eller et budskap som oppleves ulikt fra ulike synsvinkler, men det er lettere å få en klubbe til å snakke høyt om den bare har ett budskap. Skal klubben si noe sterkt med et mangefasettert budskap, må vi passe på at det ikke blir kaotisk, men virkningsfullt.

5.3.7 Vil vi endre budskapet eller maktopplevelsen i klubben?

De to sterkeste faktorene som påvirker hovedinntrykket av klubbens budskap, er materialet og assosiasjonene, mens de to talemåtene som endrer maktopplevelsen i klubben mest, er lyd og vekt (8! 20! 21!, 4.5.3.3). Dette er nyttig å vite fordi dersom klubben skal uttrykke noe sterkt, er det praktisk å la den snakke med de talemåtene som sier mye.

Bilde 131: Materialet og assosiasjonene i dette klubbeskiftet skriker høyt.

Rene sanseopplevelser forteller meg mest om maktendringer i en klubbe, mens sanseinntrykk omformet av minner og kultur sier meg mest om budskapet (9!, 4.5.3.4). Hvis dette gjelder for folk flest og ikke bare for meg, er det nyttig å ta med seg, for det er viktig at klubben snakker til den eller de lese-måtene som hører best etter. Skal vi formidle et bud-

skap i en klubbe, kan vi skape assosiasjoner eller åpne for lesing med minner og kultur. Skal vi si noe om makt og avmakt med en klubbe, kan vi lage tydelige og kanskje overraskende sanseopplevelser om dette.

Bilde 132: En klubbe for sure vedtak.

5.3.8 Progresjon i arbeidet

De siste klubbene har fått mer poeng fordi de er mest sterktalende (24!, 4.5.6). Det er et læreraksiom, og kanskje unødvendig å ta med som funn. Det betyr at i klubbelagingen vår kan vi ha en fase med å samle og elte ideer før vi ender opp med å lage en.

5.3.9 Oppsummering

Vi nærmer oss klubben fra ulike synsvinkler med våre forventninger den, vi leser klubbens talemåter med våre lese måter, og budskapet dens endres i skjæringspunktet mellom på den ene siden våre forventninger til den og vår forforståelse av den, og på den andre siden det vi sanser, og det det vi sanser, minner oss om og betyr for oss (N, 4.3.8). Det betyr at skal vi lage en ordførerklubbe som sier noe viktig, tar vi utgangspunkt i det den opprinnelig sier folk. Så tenker vi på hva vi vil si. Vi leter etter talemåter som kan skrike ut til folk

at her er noe feil. Og så må vi passe på at det blir feil på en sånn måte at vi får folk til å tenke på det vi ville si.

Kort sagt: *Alt vi gjør med en klubbe for å endre den fra den forventningen vi har til den, vil endre budskapet til klubben* (G, 4.3.4.20).

Bilde 133: Hva forteller denne klubben deg?

5.3.10 Er dette allmenngyldig?

Vi er kommet frem til en «sannhet» om hvordan vi får klubber til å komme med ulike budskap. Men hvor allmenngyldig er det jeg har lett meg frem til i utprøvingene? Gitt en tilført felles forforståelse av ordførerklubber, må vi likevel spørre:

Kan et pontifikalium sende ut *objektive* signaler, signaler som i ulike historiske tidsaldre, kulturer og sosiolekter vil leses likt?

Er formenes budskap kulturelt betinget?

Er det noe som er objektivt og tidløst ved signalene materialene sender ut?

Tolkes klubbens taktilitet og kroppsfølelsen den gir oss, uavhengig av tid, kultur, subkultur? Føler vi likt når vi tar i det samme, uavhengig av kulturell, psykologisk og patologisk bakgrunn?

Tolkes de minnebærende tingene jeg har brukt, likt i andre tidsaldre, kulturer eller sosioleker?

Selvsagt finnes det ikke en tidløst, universell tolkning av noe av dette. Hva gjør vi da for å bli forstått?

Det vi leser med sansene, har størst mulighet til å bli forstått likt uavhengig av tid, sted og bakgrunn, mens det vi leser med private minner og kultur, vil bli opplevd ulikt. Det vil bygge på leserens kulturelle kapital. Da må vi kjenne den og spille på lag med den.

Bilde 134: Piggtrådklubben snakker et tverrkulturelt språk, selv om vi også får kulturelt betingede signaler.

6 Vi leker videre med forventningene. Hvorfor endrer vi ordførerklubben?

Tell me and I forget,
Teach me and I remember,
Involve me and I learn.

Tillegges (trolig feilaktig) Benjamin Franklin⁷¹

Hvorfor skal vi leke videre med signalene ordførerklubben sender ut? Hva kan vi leke med en beslutningsmarkør og et maktsymbol? Hvem skal være med i leken?

6.1 Maktsymbol og beslutningsmarkør

En beslutning er ikke et matematisk fasitsvar. Beslutninger bygger på vurderinger, på veiing for og imot. Ordførerklubben er en *beslutningsmarkør*. Den banker igjennom noe vi har bestemt oss for. Ordførerklubben er også et *maktsymbol*. Vi bruker den makten som er gitt oss, og bestemmer etter beste evne. Vi bestemmer over noe og noen. Men bestemte vi riktig? Brukte vi makten på en god måte?

Hvis jeg skulle visualisere beslutningen jeg tok og makten jeg brukte, i en ordførerklubbe, hvordan ville klubben se ut?

Jeg har pratet med mange om hva jeg utforsker, og praktisk talt alle ble engasjert og berørt av det. Det som berører, tror jeg er forholdet mellom beslutningsmyndighet og den visuelle fremstillingen av det. Hvordan ser min beslutning og min maktbruk ut når den lages om til en ting? Den tenkte eller lagde klubben blir et speilbilde av beslutningen eller min måte å beslutte noe på. Jeg blir vår sider ved meg selv som jeg kanskje ikke ser uten «speil». Ting er gode å tenke med.

Men tingen, maktsymbolet, påvirker også den beslutningen vi tar. Det er et samspill mellom tingen, oss og beslutningen vi tar (Naguib & Rogan, 2011, s. 344-363). Tingen som symbolsk bærer makten, gir hånden og mennesket som holder den, makt. Hvem blir vi

⁷¹ Et raskt søk på internett gir god argumenter for at Franklin ikke har sagt det. Men samme hvem som har sagt det, er det godt sagt.

når vi settes inn i dette ritualet, når vi får denne makten? Og hvem blir vi når klubben bryter med forventningen og viser en helt annen makt?

Min veileder Lars Bjørklid kalte ordførerklubbene mine «en lang rekke markører for en endelig beslutning, som tematiserer menneskelig svakhet». ⁷² Det synes jeg er godt beskrevet. Klubbene kommer i dialog med mitt ønske om å bestemme og min empati, ettertanke og selvkritikk. De lokker også frem refleksjon hos andre. Og det er et av de områdene hvor kunst har sin største samfunnsnytte: Når den uten ord skaper ettertanke.

6.2 Læreplaner og visuell kommunikasjon.

Kunst og håndverksfaget har gjennomgått radbrekkende læreplanendringer. Først hadde vi fokus på praktisk håndverk. I Normalplanene fra 1939 (K39), var faget delt i håndarbeid, sløyd og tegning. Undervisningen var kjønnsdelt og nytteorientert. Forsøksplanen fra 1960 (F60) samlet faget under navnet forming. Vi ble mer opptatt av det frie og skapende. Med Mønsterplanen fra 1987 (M87) ble faget en kreativ utfoldelse og et fristed der en kunne uttrykke det en følte, ikke en prestasjonsarena. Med Læreplanen fra 1997 (L97) har pendelen svingt tilbake mot mer håndverk, mer prestasjoner og hierarkisk evaluering, strammere rammer og mer teori. Nye trender endrer skolefag. Dessverre går samfunnet i en retning der det frie og skapende i faget ikke vurderes som «samfunnsnyttig», og dermed ikke nødvendig. Faget har fått større fokus på nye medier og kritisk bevissthet. I gjeldende plan, Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06), står det: «Faget er viktig som en del av elevenes kulturelle dannelse, og har som mål å utvikle elevenes kreative, skapende og kritiske ferdigheter» (Utdanningsdirektoratet, 2016). Nå er faget delt i fire hovedområder, visuell kommunikasjon, kunst, design og arkitektur, og heter kunst og håndverk. Nye samfunnsforhold endrer skolefag, og det kritisk og visuelt lesende er blitt nødvendig allmennkunnskap. «For å nyttiggjøre seg informasjon og unngå å bli lurt av visuell retorikk, er det viktig å kunne lese og forstå ulike tekstuttrykk» (Utdanningsdirektoratet, 2016). Hvor går faget videre? Det er kanskje en syntese mellom politisk styring og trender i tiden.

⁷² Samtale 04.11.2016.

LK-06 har en mal den bruker på alle fag: *Lesing* i faget, *skrivning* i faget og *regning* i faget. I kunst og håndverk dreier *lesing* i faget seg om ordløs kommunikasjon. Elevene skal lære å lese arkitekttegninger, diagrammer og piktogram, tolke tegn og symboler, og forstå visuell kommunikasjon på et dypere plan (Utdanningsdirektoratet, 2016). Om *skrivning* i faget står det:

Flere av kompetansemålene i kunst og håndverk handler direkte om at eleven skal skape noe som kommuniserer visuelt. For å skape noe slikt, forutsetter det gjerne at eleven har sett gode eksempler på forhånd, og lært å tolke og dekode tekst og tegn (Utdanningsdirektoratet, 2015).

Det *visuelle* ordløse språket er høyt prioritert i LK-06, med en av de fire hoveddelene av faget, og «visuell kommunikasjon handler om praktisk todimensjonalt arbeid og forståelse av de visuelle kodene i samfunnet» (Utdanningsdirektoratet, 2016).

Også i planene for faget i videregående står det at studentene skal lære om det visuelle språket:

Gjennom digitale kanaler som alltid er tilgjengelege blir vi stilt overfor store mengder bilete og biletuttrykk, og evna til å lese, forstå og kritisk vurdere visuelle verkemiddel i disse, blir viktigare (Utdanningsdirektoratet, 2017a).

Å kunne lese i kunst og visuelle verkemiddel inneber å kunne forstå, undersøkje, bruke og reflektere over tekst og visuell informasjon (Utdanningsdirektoratet, 2017b).

LK-06 fokuserer verbalt på det *visuelle* språket, mest det *todimensjonale*. Jeg drar det lenger, til det *flersanselige*, *multimodale* og det *tre-dimensjonale*, i den tro at LK-06 rommer også det.

Som nevnt påstår Bjarne Rogan at «å lese det materielle ... er en nesten like grunnleggende sosial ferdighet som språket» (Naguib & Rogan, 2011, s. 327). Det ser ut til at den nåværende læreplanen (LK06) langt på vei er enig i det, og ønsker at elever i både grunnskole og videregående skole skal lære å forstå og bruke dette språket.

6.3 Hva vil jeg med klubbeleken?

Hva skal klubbene brukes til? Er det *funnene* eller *klubbene* jeg vil noe med? Begge deler. Jeg ønsker å skape en refleksjon over tings signaliserte budskap – og over makt og egne

valg. Jeg kan anvende selve de konkrete klubbene. Jeg har sett at de skaper ettertanke og engasjement. Men jeg vil også benytte funnene.

I en lekende undervisningssammenheng er begge deler aktuelle. Skolebarn skal lære om hvordan ting kan snakke. Som tema er det vanskelig tilgjengelig. Visualiserer vi det i en ting med et definert budskap og bruker det til noe, er det lettere å forstå, bli engasjert og lære å uttrykke noe gjennom en ting. I ordførerklubben har vi et godt utgangspunkt, og får som bonus med oss litt sosialetikk.

Bettis ledetråder for tolkning er nyttige som et idémessig grunnriss:

Tabell 84: Bettis kanon for tolkning som idémessig grunnriss

Skaperen av tingen vil si (intensjon):	Leseren av tingen leser (signifikans):
1. Ordførerklubben sier at vi i lokalsamfunnet har bestemt noe.	3. Sier klubben det den skulle si? Tar den vare på oss alle på en god måte?
2. Det skal være en felles bestemmelse som er til beste for oss alle.	4. Hva snakker <i>denne</i> konkrete klubben egentlig om?

Men hvor og hvordan kan vi bruke dette?

6.4 Lek med klubbens signaler i undervisning

Hvorfor leker vi videre med endringer i ordførerklubbens budskap?

Primært leker vi med egenskapene til en *ting* for å se hva en ting sier, og hvordan fysiske endringer i tingen kan få den til å si noe annet.

Dette gjør vi blant annet fordi vi skal lære barn å forstå hva ting sier og hvordan de kan lese en ting og si noe med en ting.

Den konkrete tingen vi leker med her, kan vi bruke til å reflektere over de beslutningene vi tar over barn og den myndigheten vi daglig utøver.

Vi kan også leke med denne tingen sammen med barn for å lære dem noe annet de skal lære: Å reflektere over den makten de blir utsatt for, og den makten de selv utøver. Ting er gode å tenke med.

Jeg ønsker at mange kan ha nytte av utforskningen min, og derfor velger jeg å skissere en bred bruk av dette i undervisningssammenheng istedenfor å lage et detaljert undervisningsopplegg for ett klassesetrinn.

6.4.1 Jeg som lærer

Hvordan ser lærermakten min ut? Daglig blir vi stilt overfor mange situasjoner der vi skal utøve vår lærermyndighet. Hvordan roer vi en bråkete klasse? Hvordan stopper vi en mobber?

Med hva slags myndighet møter vi en liten, mobbet tass som ikke klarer å lande i timen?

Vi lærere trenger ikke én standardklubb, én form for myndighetsutøvelse. Vi trenger et bredspektret utvalg av ulike klubber hver eneste dag. Og denne verktøykassen skal vi lære opp neste generasjon, fra barnehagebarn til lærerstudenter, til å bruke hensynsfullt, konstruktivt og virkningsfullt.

Bilde 135: Er dette brukbare vedtaksmarkører for deg som lærer?

6.4.2 På alle stadier, fra barnehage til høyskole?

Hvordan kan vi bruke klubbene til å lære barn og ungdom å lese det signaliserte budskapet i en ting? Hvordan kan vi skape den samme ettertanken rundt beslutninger og makt hos de vi underviser, fra barnehage til høyskole?

Vi kan bruke de konkrete klubbene for alle. Men skal vi få det til, må vi tilrettelegge det for alderstrinnet.

Jeg er overbevist om at å selv leke med å endre budskapet i en ting, lærer en mest om tings ordløse språk, og får en til å huske mest av det en har lært – spesielt dersom en i en gruppe ser hverandres utkast og snakker sammen om det. En av mine tidligere lærere, Teo Koritzinsky, sier «... læring og undervisning er ikke det samme. Læring er noe som skjer med og i eleven. Undervisning er noe som blir gjort av en annen. God undervisning setter læring i gang – men det fullbyrdes ved elevens egen innsats» (Koritzinsky, 2014, s. 30). Så hvordan kan vi oppnå virkelig *læring* her?

Fra barnehagen til lærerstudiet kan en forholde seg til kjernen i dette – å lese en tings usagte budskap, og å reflektere over en beslutningsmarkør og et maktsymbol. Høres det rart ut? Les og se om du er enig?

6.4.3 I barnehage

Til barnehagen ville jeg ta med meg 2-6 klubber, en «normal» klubbe, en myk klubbe, en slapp klubbe, en aggressiv klubbe, og noe som lukter og smaker. For de minste barna hadde to klubber holdt – noe mykt og noe som gir god lyd.

Jeg ville snakke om å kunne si *nei* til noe, eller å si *jo, jeg vil!* Hvilken klubbe passer til å si *nei* til en middag en ikke liker, eller *jo* til at jeg vil ha is, til å si *nei* til pus når pus vil kose og jeg er trett (myk klubbe), eller å si *nei!!!* når noen er slemme (klubbe med mye lyd). Viktige temaer vil være når det er riktig å si ifra, hvordan jeg kan si ifra, å si *nei* når noen slår en annen, og å bestemme over egen kropp. En *ting* kan visualisere et *nei* eller et *jo*, og en *fysisk handling* kan være en hjelp til å tydeliggjøre en mening både for seg selv og for andre. De minste bruker *jo* allerede det sanselige og visuelle språket når de kaster seg ned og skriker og slår og sparker.

Bilde 136: Ivrig.

Så ville jeg lage klubber med barna. Å «lage», betyr her å få hver sin ferdige sagde og limte klubbe av rundstokk, kanskje med en sokk tredd på den ene siden av hodet. De bør få bruke klubben under temasamtalene, til å si *nei* eller *jo* med den da, og lære seg til å gradere neiene og joene. Vi kan snakke om myke nei og sinte nei. Samtalene må være korte og fordeles utover i tid. Så snakker vi om hvordan de vil at klubben deres skal si *nei* eller *jo*. Skal det være en myk klubbe eller en sint klubbe. Hvordan kan den bli det? Skal den snakke høyt? Hvordan skal deres klubbe males, hakkes i, bites i, limes på ... Hvilken lyd er god til å si noe med? Hvordan skal klubben lukte eller smake? Når klubbene skal bearbeides, bør praten gå og ideer utveksles. For de aller minste, kan noen male den fargen de ønsker, eller lime på det de ønsker (ikke småbiter!) – eller bare la klubben være som den er – til å slå med og

manuelt si nei!!! Også en ettåring kan banke et nei. Jeg har testet det på en som var under ett år. Når klubbene er ferdige, ville jeg ta en hamrende prat om hva de sier. En sender klubbene på rundgang og prøver hvordan de er å si *nei* med. De skal slås i bordet eller gulvet, ikke i sidemann! Klubbene skal selvsagt etter hvert være med hjem og få lov til å si *nei* eller *jo* hjemme også.

6.4.4 I småskolen

I småskolen ville jeg gjøre mye det samme som i barnehagen, men utvide perspektivene i temaet noe, og ha med 7-10 klubber. Barna greier å sette sammen klubben selv, kanskje også sage og borre, avhengig av lærerdekning, klassens størrelse og ro, og skolens romforhold. De kan så male, bearbeide, tulle med feste, vinkel og form, og lime ting utenpå. Underveis snakker en om hvordan det en gjør med klubben, endrer det klubben sier. Når de er ferdige, sitter en i en ring på gulvet og betrakter eller prøver selv hvordan de andres klubber oppleves – og snakker sammen om det og om hva hvilke klubber egner seg til. Som eksempel kan en leve seg inn i at klubbeslaget skal være et stoppende nei i en mobbesituasjon. Hvilke klubber er gode til å stoppe mobbing med? Hva er de andre klubbene gode til?

6.4.5 På mellomtrinnet

På mellomtrinnet ville jeg ta med flere klubber, 10-15. Vi kunne snakke om det samme som på småtrinnet, og ta inn refleksjon over maktbruk i historisk og samfunnsmessig perspektiv, hvordan en sier noe på sosiale medier, og å kunne si nei til rus- og sexpress. Elevene kan lage klubbe av rundstokk selv, eller finne egne materialer til det. De klarer å bearbeide den endel. Refleksjonen etterpå vil kunne gå litt i dybden.

6.4.6 På ungdomstrinnet

Også her ville jeg hatt med 10-15 klubber. Ungdomsskoleelever kan lage en klubbe selv. Vi kunne snakke om det samme som på mellomtrinnet, men også ta med en refleksjon over opposisjon mot foreldre, og måter en kan si ifra på. Ungdom føler seg ofte slemme når de kaver rundt i løsrivelsesprosessen. De trenger verktøy for å kjenne at det er lov til å protestere, og hjelp til å finslipe måtene de skal utvide grensene på. Dette kunne også

tas opp på mellomtrinnet, og temaet om rus- og sexpress kunne utsettes til ungdomstrinnet.

6.4.7 I videregående skole

Her ville jeg gjort det samme som på mellomtrinnet og ungdomstrinnet, men forventet dypere dykk inn i det. Aktuelle temaer her er også hvordan en kan si *jo* eller *nei* i forhold til samfunnet: Søke om noe eller anke vedtak, hevde sin mening gjennom demonstrasjoner, facebook, avisinnlegg og politisk eller sosialt engasjement, be om hjelp når en trenger det og få hjelp til å sette grenser en ikke klarer å sette selv ... Det kan gi mange flotte, talende klubber og mye god refleksjon, både om tings tale og om møtet mellom samfunn og individ.

6.4.8 I lærerutdanning

Også her ville jeg vist frem med 10-15 klubber. Lærerstudenter kan lage sine egne klubber. Vi kunne reflektere rundt tings ordløse språk, og samtale om grensesetting for elever, både om etikk og om hva som virker. Hvilken myndighet vil de bruke? Hvordan vil de lære barn å sette grenser for seg selv? De skulle lage tre klubber hver: En som visualiserer noe de selv vil rette på i egen grensesetting for elever. En som viser hvordan de vil holde orden i en klasse. Og en som viser en form for grensesetting de ikke er gode på, men vil lære seg.

Bilde 137: Kjenner du følelsen av denne, både i hånden og i brystet? Her ble det visst ikke bestemt mye!

For lærerstudenter vil både det å bli

seg bevisst hvordan ting kan snakke, og samtaler og refleksjoner rundt grensesetting, være viktig. Jeg ville avslutte med en vising av alle klubbene der en i fellesskap samtaler

om hva hver klubbe sier. Hver student kunne også fortelle noe om hva de vil si med sine klubber. Da trenger en god tid.

6.4.9 I skolering av politikere

De som vanligvis svinger klubben, hadde nok heller ikke tatt skade av litt mer refleksjon rundt makt og beslutninger. Min erfaring fra politiske miljøer, er at de fleste er blitt politikere fordi de hadde et ønske om å gjøre samfunnet bedre. Men underveis i den politiske karrieren drukner ofte idealismen i trange økonomiske rammer og tunge, byråkratiske prosesser. Når partiprogrammet gjennomgås før valgkamp, tenker en igjen over hvorfor en er politiker.

Noen partier skolerer nye politikere. Jeg tror de kunne hatt utbytte av det samme undervisningsopplegget som jeg har skissert for lærerstudenter.

Den som skal utøve makt og beslutningsmyndighet, trenger en stadig refleksjon over sin egen maktutøvelse så den ikke mister hensikten sin av syne. Kanskje politikere også burde lage sin egen klubbe som forteller om den endringen de ønsker å skape i samfunnet? Den burde tas frem før hvert møte, ikke bare før valg.

6.4.10 Bruk av det vi fant i kapittel 3-5

I kapittel tre fant vi bakgrunnen for ordførerklubben. Dette ville jeg snakke nok om til at de som skal leke med klubben, får et bilde av klubbens budskap. Hos barnehagebarn vil det begrense seg til hva som er riktig måte å bestemme noe på: Når det skal bestemmes noe om det stedet en bor på, sitter mange voksne sammen og finner en løsning, og så slår lederen med klubben og sier at nå er det bestemt. Hos de eldste vil det kunne innefatte endel faktakunnskap.

I kapittel fire fant vi tekniske grep som kan endre ordførerklubbens signaliserte budskap. I kapittel fem så vi på hvordan vi kan bruke dem til å lage ordførerklubber som signaliserer nye budskap. Hvordan skal vi bruke det i klubbeleken? Det er lett å drukne det eksperimenterende og kreative i ord og teori. Jeg ville heller vist klubber som demonstrerte de viktigste poengene. Klubbene som blir lagd i leken, vil også vise det. En samtale rundt dem gjør det tunge stoffet lettere tilgjengelig.

Det viktigste i *denne* leken er at de som leker, selv opplever noen av mekanismene bak hvordan en tings signaliserte budskap kan endres – at de opplever ting-snakke-språket. Det nest viktigste (som egentlig er enda viktigere), er at de får bruke klubben som et speil, og reflektere over hvordan de selv og andre bruker makt og tar beslutninger.

6.4.11 En beslutningsmarkør til hjelp

Ting er gode å tenke med. Klubbene har vært en interessant reise i maktens og grensesettingens verden. Men kan en ting være til *hjelp* i en beslutningsprosess? Ja.

Bilde 138: Min larvikittskulptur «Nei!» (foran «Menneske»).

Min steinskulptur «Nei!» i larvikitt er til å sitte på. Den veier nærmere et halvt tonn. En kan ane formen til en løve- og menneskefot i den. Sitteflaten er glattslipt, behagelig å ta

på og «myk» å sitte på. Lyset slipper inn i steinen, brytes og glitrer ut i alle regnbuens farger. Solen gjør skulpturen varm og god å sitte på. Mang en kveld har jeg sittet på den og kjent tyngden fra de neiene jeg har måttet si, kjent på smerten i det – og kjent varmen fra det nødvendige nei et strømme gjennom meg, og sett lyset som skapes inne i nei et. Et *nei* trenger ikke å være noe slemt, det kan være livsbejaende, varmt og nødvendig. Og en *ting* kan gi oss styrke til å klare å gjennomføre det og holde fast på det. Det kan en klubbe også gjøre. Klubbeleken kan gi «tørrtrening» i grensesetting, og gi et barn følelsen av å ha rett til å sette en grense, mot til å sette grensen eller styrke til å holde fast på den.

6.4.12 Klubbelek i tverrfaglig samarbeid

Skal vi bruke kunst og håndverkstimene til lange, dype historiske, politiske, samfunnsfaglige, sosialpedagogiske eller psykologiske samtaler? Nei, jeg ser mer for meg tverrfaglig undervisning.

Selv er jeg vant til å arbeide i små skoler og å være klasselærer. Da smyger fagene seg mykt rundt temaene og bygger dem opp fra alle kanter så de blir en realistisk helhet. Vårt fag er på mange måter annerledes enn de andre fagene. Vi *skaper* det de andre *snakker* om. Kan vi få til et godt fagsamarbeid, beriker vi både vårt eget fag og de andre fagene. Jo mer skolen satser på faglærere istedenfor klasselærere, desto mer krevende blir det å skape de arenaene som nærmer seg temaer fra mange kanter. På høyere nivå i skolen ville et emne som dette *kunne* blitt et tverrfaglig samarbeid, men mer sannsynlig måtte begrenses til timer i kunst og håndverk.

I dette temaet beriker fagene hverandre og tilfører noe de hver for seg ikke kan oppnå. Vi ser på «teorien» om en Tung Tings Tale – og vi bruker den på noe engasjerende og personlighetsutviklende. Vi skaper det vi teoretisk lærte noe om. Vi lærer sosiale ferdigheter, og vi lærer noe viktig i kunst og håndverk. Og vi kommer til å huske begge deler bedre.

Ting er gode å tenke med. Å lage tanker om til ting, er en god måte å tenke på. Og en god måte å lære på.

7 Reisen er over. Hva fant vi?

Jeg fant, jeg fant! sa Espen Askeladd.

(Asbjørnsen & Moe, 1989, s. 335)

Takk til deg, kjære leser, som har fulgt meg på denne lange reisen. Vi trålte verdenshavene på leting etter klubber. Vi reiste tilbake i tid for å se hvor de kom ifra. Vi krøp inn i ritualenes hemmelige grotter for å forstå dem. Vi klatret sammen med Bjarne Rogan i materiell kulturs fjell for å få det rette blikket på klubbene. Vi sto på Emilio Bettis utsiktspunkt for å se klubbene i relasjon til landskapet bak dem.

Så fant vi dem, flokken med hundre levende, myldrende, skvaldrende ordførerklubber som kappedes om å overdøve hverandre. Hva de sa, var umulig å høre i alt ståket. Vi bygget et hus med mange rom. Der tok vi klubbene med inn. Først snakket vi rolig og nært med én og én av dem. Så delte vi dem inn i grupper og samtalte med dem på hver sine grupperom. Da ble det lettere å høre hva de sa. Klubbene hadde mye å fortelle. Men hva var det viktigste klubbene fortalte oss?

7.1 Konkrete funn

Problemstillingen er: **Hvordan endrer variasjoner i formgivning, størrelse og materialvalg det signaliserte budskapet til pontifikaliet *ordførerklubben*?**

I kapittel 3 fant jeg ut litt om bakgrunnen for ordførerklubben og dens intensjonaliserte budskap – i tillegg til at jeg samlet verktøy til å undersøke de ordløse signalene den sender ut. Dette la grunnlaget for studien.

I kapittel 4 fant jeg frem til et knippe kriterier for å lese en klubbes ordløse budskap, og prøvde dem ut i arbeidet med de hundre klubbene. Ved hjelp av dem sirklet jeg inn mekanismer som gjør seg gjeldende i lesingen av en ting. Dette er kjernedelen av studien. Her gjorde jeg de kunst- og håndverksmessige funnene.

I kapittel 5 samlet jeg funnene og så på hva de betyr i praksis når en ordførerklubber skal sende ut nye signaler, og hvilke funn som også gjelder for ting generelt, ikke bare for ordførerklubber. Her ble funnene nyttige.

I kapittel 6 har jeg lagd en skisse av hvordan dette kan brukes i undervisningssammenheng. Her blir funnene brukt, og klubben blir et speil på hvordan en tar beslutninger og bruker makt.

Skjematisk fremstilt ser det sånn ut:

Tabell 85: Oversikt over studien

Kapittel	Funn	Bruk av funn
3	Ordførerklubbens bakgrunn. Ordførerklubbens intensjoniserte budskap. Verktøy til å lese en tings ordløse budskap.	Brukes i kapittel 4, 5 og 6.
4	Kriterier for å lese en klubbes ordløse budskap. Mekanismer som gjør seg gjeldende i lesingen av ordførerklubbens ordløse budskap.	Brukes i kapittel 5 og 6.
5		Bruk av funn for å si noe med en ordførerklubbe, en ting.
6		Skisse for bruk av funn i undervisning.

Jeg regner kriteriene jeg kom frem til for å lese en tings usagte budskap (i 5.3.1), og det jeg fant ut ved hjelp av dem, som viktige funn. Også når det gjelder bakgrunnen for ordførerklubben, har jeg gjort funn. Resten av studien ser jeg på som bakgrunn for og anvendelse av funnene.

7.2 Konklusjon

Problemstillingen min er: **Hvordan endrer variasjoner i formgivning, størrelse og materialvalg det signaliserte budskapet til pontifikaliet ordførerklubben?**

Vi fant et svar, og delkonklusjon **N** (4.3.7) oppsummerer studien godt:

Vi nærmer oss klubben fra ulike synsvinkler med våre forventninger til den, vi leser klubbens talemåter med våre lese måter, og budskapet dens endres i skjæringspunktet mellom på den ene siden våre forventninger til den og vår forforståelse av

den, og på den andre siden det vi sanser, og det det vi sanser, minner oss om og betyr for oss.

Kunst, ting, kan endre verden ved å vise noe som ord ikke klarer å formidle. Og det å vekke ettertanke hos betrakteren, er en type bunndemokratisk makt. Makten ligger ikke hos den som lager tingen, ikke i tingen, ikke i etikken til den som ser og leser den, men i møtet mellom dem. Kunsten, tingen, kan vekke en slumrende etikk så den ser noe den kanskje ikke før var seg bevisst.

Ting er gode å tenke med.

8 Referanser/litteraturliste

- Agøy, N. I. (2003). *Mytenes mann J. R. R. Tolkien og hans forfatterskap*. Gjøvik: Tiden.
- Almåsbakk, K. H. (2004). *Et lite tilskudd til mange gode felles vedtak; møteklubber spesielt for samkommunen*. Hentet 11.06, 2017, fra http://www.innherred-samkommune.no/saker/info/klubbe/klubbe_040617.html
- Alnes, K. (1996-1999). *Historien om Norge* (Vol. 1-4). Gjøvik: Gyldendal.
- Alvesson, M., & Sköldberg, K. (1994). *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Alvesson, M., & Sköldberg, K. (2000). *Reflexive methodology: New vistas for qualitative research*. London: Sage.
- Asbjørnsen, P. C., & Moe, J. (1989). *Samlede eventyr* (Vol. 2). Oslo.
- Berg, B., & Universitetet i, T. (2003). *Bergkunst på Amtmannsnes II: Spor etter sjamanisme?* Tromsø: Universitetet i Tromsø.
- Bergsgård, A., & Bull, L. (1937). *Formannskapslovene: Opphav og utvikling*. Oslo: Gyldendal.
- Bergsport. (2017). *Bergsport premier*. Hentet 12.06, 2017, fra <http://www.bergsport.no/ordforerklubber/38-149/8359/>
- Bergsveinn, B. (2013). *Den svarte vikingen*. Oslo: Spartacus.
- Bibelen. (1978). *Bibelen eller den Hellige skrift : Det Gamle og det Nye testaments kanoniske bøker : [Bokmål]* (Rev. oversettelse av 1930. utg.). Oslo: Det Norske Bibelselskap.
- Bolstad, G. (2014). *Det første Stortinget 1815-1816*. Oslo: Akademika.
- Boyle, C. (1988-1991). *Historiens folk og riker* (Vol. 1-21). Oslo: Gyldendal.
- Brockmann, O. (1987). *Om stygt og pent* (3 utg.). Otta: Cappelen.
- Bronger, S. (2017). *Sigurd Bronger*. Hentet 12.07, 2017, fra <http://cargocollective.com/sigurdbronger>
- De Lange, N., & Gerber, J. S. (1997). *The illustrated history of the Jewish people*. New York: Harcourt Brace.
- Eschenburg, B., & Walther, I. F. (2005). *Masterpieces of Western art: A history of art in 900 individual studies from the Gothic to the present day: From the romantic age to the present day* (Vol. 2). Köln: Taschen.
- Gebhardt, V., & Biseth, D. (1998). *Maleri*. Oslo: Cappelen.
- Geelmuyden, N. C. (2004). *Uten tittel: Niels Christian Geelmuyden i samtale med 15 kunstnere*. Lysaker: Dinamo.

- Gregersen, R. (2013). *Denne klubba fikk Harry Truman av Thomas fra Øyer*. Hentet 16.06, 2017, fra <https://www.nrk.no/ho/truman-lik-klubbe-som-i-stortinget-1.10929881>
- Haverkamp, M. (2013). *Synesthetic Design: Handbook for a Multi-Sensory Approach*. Basel: De Gruyter.
- Helberg, B. H. (2016). *Bergkunst nord for polarsirkelen*. Stamsund: Orkana akademisk.
- Helskog, K. (1988). *Helleristningene i Alta: Spor etter ritualer og dagligliv i Finnmarks forhistorie*. Alta: K. Helskog; Alta museum.
- Hesjedal, A., & Universitetet i, T. (1994). *Helleristninger som tegn og tekst: En analyse av veideristningene i Nordland og Troms*. Tromsø: Institutt for samfunnsvitenskap, Universitetet i Tromsø.
- Hobsbawm, E. J., & Ranger, T. (2012). *The Invention of tradition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kedourie, E. (1979). *The Jewish world: Revelation, prophecy and history*. London: Thames and Hudson.
- Koritzinsky, T. (2014). *Samfunnskunnskap: Fagdidaktisk innføring* (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvisvik, T. O. (1989). *En kube er en kube er en kube: En undersøkelse i formalestetikk*. Oslo: Statens lærerhøgskole i forming Oslo.
- Larsen, J. (1996). *Norrøn Saga* (Vol. 1-5). Oslo: Aschehoug.
- Lidwell, W., Holden, K., & Butler, J. (2003). *Universal principles of design: 100 ways to enhance usability, influence perception, increase appeal, make better design decisions, and teach through design*. Gloucester, Mass: Rockport.
- Lundgren, E., Aldén, K., Biseth, D., & Sørli, E. (1994). *La de små barn komme til meg: Barns erfaringer med seksuelle og rituelle overgrep*. Oslo: Cappelen.
- Malmanger, M., Hellandsjø, K., Sunde, B. T. G., Aas, N., Reintz, C., Aas, A., & Jakobsen, E. (2007). *Nils Aas*. Oslo: Labyrinth Press.
- Mehus, K., & Dahl, G. (2000). *Konrad Mehus: Smykkeobjekter*. S.l.: K. Mehus.
- Moma. (2017). *Meret Oppenheim, Object*. Hentet 15.08, 2017, fra <https://www.moma.org/collection/works/80997>
- Monclair, H. (1995). *Forestillinger om kongen i norsk middelalder gjennom ritualene og symbolene rundt ham*. Oslo: Norges forskningsråd.
- Mykland, K. (1995). *Norges Historie* (Vol. 1-15). Drammen: Cappelen.
- Mørch, A. (1994). *Form og bilde: Kompendium* (Vol. 2). Notodden: Telemark lærerhøgskole.

- Naguib, S.-A., & Rogan, B. (2011). *Materiell kultur & kulturens materialitet*. Oslo: Novus.
- Nerbøvik, J., Erlandsen, R., Opdahl, Ø., & Volda. (2004). *Volda-soga 1800-1945: Myndige møringar: 1740-1870* (Vol. 4). Oslo: I kommisjon hos Samlaget.
- Nygård, T. (2009). *Karl Martell av Franken*. Hentet 30.05, 2017, fra <http://www.tore-nygaard.com/middelalder/2564.htm>
- Oldsaksamlingen UIO. (2017). *Oldsaksamlingen - arkeologisk tilvekstkatalog*. fra <http://www.dokpro.uio.no/arkeologi/oslo/hovedkat.html>
- Olsen, B. (1994). *Bosetning og samfunn i Finnmarks forhistorie*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ormestøyl, P. (Red.). (2016). *Ole Blom: Dagbøker og brev, 1809-1846* (Vol. 1-2): Vest-Telemark Museum.
- Palmer, R. R. (1989). *The year of the terror: Twelve who ruled France 1793-1794*. Oxford: Basil Blackwell.
- Rogan, B. (2008). Museumsomtale: Branly - postkolonialt eller nykolonialt museum? Eller: Hvorfor og hvordan den Edle Ville lever i beste velgående i hjertet av Paris. *Tidsskrift for kulturforskning*, 7 (nr 4), s. 85-98.
- Rogan, B., & Amundsen, A. B. (2010). *Samling og museum: Kapitler av museenes historie, praksis og ideologi*. Oslo: Novus.
- Rostad, B., & Aas, N. (1987). *Nils Aas: Et billedhuggerportrett*. Oslo: Stenersen.
- Sandven, J. (Red.). (2011). *Skapende virksomhet som grunnlag for emperi*. [Vasa]: NordFo.
- Snorri, S. (2001-2004). *Snorre* (Vol. 1-3). Melhus: Lydbokforlaget.
- Snorri, S., & Unger, C. R. (1868). *Heimskringla, eller Norges kongesagaer*. Christiania: Brøgger & Christie.
- Solstad, D. (1994). *Genanse og verdighet*. Oslo: Oktober.
- Stukenbrock, C., & Töpfer, B. (2000). *1000 masterpieces of European painting: From 1300 to 1850*. Köln: Könemann.
- Suckale, R., & Walther, I. F. (2005). *Masterpieces of Western art: A history of art in 900 individual studies from the Gothic to the present day: From the Gothic to Neoclassicism* (Vol. 1). Köln: Taschen.
- The Free Dictionary of Fairlex. (2017). *Klubbe*. Hentet 24.07, 2017, fra <http://no.thefreedictionary.com/klubbe>
- Thorsnes, T. (2015). *Tresløyd og multimodal skapende praksis*. Oslo: Abstrakt.
- Tin, M. B. (2011). *Spilleregler og spillerom: Tradisjonens estetikk*. Oslo: Novus forlag, Instituttet for sammenlignende kulturforskning.

- Titlestad, T., Rowe, E. A., & Bergsveinn, B. (Red.). (2014-2016). *Flatøybok* (Vol. 1-3). Hafsfjord: Saga.
- Tjønn, H. (2015). *Russland blir til: Fra vikingene til Ivan den grusomme*. Oslo: Dreyer.
- Tolkien, J. R. R. (2001). *Ringenes Herre. Andre del: To Tårn* (T. B. Høverstad, Trans.). Trondheim: Tiden og Harper Collins.
- Tolkien, J. R. R. (2002). *The Lord of the Rings*. London: Harper Collins.
- Ugelstad, J. S., Wichstrøm, A., Messel, N., Norsk, F., & Portrett i Norge, O. (2004). *Portrett i Norge*. Oslo: Labyrinth Press Norsk folkemuseum.
- Utdanningsdirektoratet. (2015). *Skriving som grunnleggende ferdighet i de praktiske og estetiske fagene*. Hentet 06.06, 2017, fra www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/grunnleggende-ferdigheter/skriving/eksempler-pa-god-praksis-i-skriving/skriving-prakt-est-fag/skriving-grlf/
- Utdanningsdirektoratet. (2016). *Lesing i kunst og håndverk*. Hentet 06.06, 2017, fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/grunnleggende-ferdigheter/lesing/lesing-i-fag/Lesing-praktiske-estetiske-fag/Lesing-som-grunnleggende-ferdighet-i-kunst-og-handverk/>
- Utdanningsdirektoratet. (2017a). *Læreplan i kunst og visuelle verkemiddel – felles programfag i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur. Føremål*. Hentet 06.06, 2017, fra <https://www.udir.no/kl06/KDA1-01/Hele/Formaal>
- Utdanningsdirektoratet. (2017b). *Læreplan i kunst og visuelle verkemiddel – felles programfag i utdanningsprogram for kunst, design og arkitektur. Grunnleggjande ferdigheiter*. Hentet 06.06, 2017, fra https://www.udir.no/kl06/KDA1-01/Hele/Grunnleggende_ferdigheter
- Utsira kommune. (2013). *Kristian Lunde*. Hentet 11.06, 2017, fra <http://www.utsira.kommune.no/tema/individ-og-samfunn/politikk-og-valg/stemmerettsjubileet-1913-2013/asa-helgesen-norges-forste-kvinnelige-ordforer/20-kristian-lunde-gav-utsira-ordforerklubbe>
- Veiteberg, J., Enstad, O., Skre, A., & Mehus, K. (2012). *Konrad Mehus: Form følger fiksjon : Smykke og objekt*. Stuttgart: Arnoldsche Art Publishers.
- Vågen kommune. (2016). *Vågen kommunes ungdomsrådsklubbe*. Hentet 22.08, 2017, fra <http://vaagen.files.wordpress.com/2013/12/ordfc3b8rerklubbe.jpg>
- Wikimedia. (2017). *Senat gavels*. Hentet 24.07, 2017, fra https://commons.wikimedia.org/wiki/File:US_Senate_gavels.jpg
- Wikipedia. (2017a). *French nobility*. Hentet 14.08, 2017, fra https://en.wikipedia.org/wiki/French_nobility#Classes_of_French_nobility
- Wikipedia. (2017b). *Klubbe*. Hentet 18.05, 2017, fra <http://no.wikipedia.org/wiki/Klubbe>

9 Oversikt over bilder

Forsidebildet: Re kommunes ordfører Thorvald Hillestad slår i luften med ordførerklubben utenfor kommunehuset.

Bildet i forordet er av meg (foto Ole).

Der fotograf ikke er oppgitt, er det jeg som har tatt bildene.

Bilde 1: Stortingsklubben (foto Karl Kristian Langeland) og selvlagde klubber fra undersøkelsen.....	10
Bilde 2: Skygge av slag med klubbe. Hvilke skygger kaster dine avgjørelser?	12
Bilde 3: Vi begir oss inn i kupert landskap (tabell 46).	12
Bilde 4: Hvilke signaler sender denne ordførerklubben ut?.....	15
Bilde 5: Vi ser klubbene nært, fra avstand og nært igjen.	16
Bilde 6: Vi undersøker ordførerklubben på nært hold.	17
Bilde 7: Sauherads ordførerklubbe.	20
Bilde 8: Ritualer og rituelle gjenstander for et individ og i en gruppe.....	21
Bilde 9: Vi går på noen skritts avstand for å få overblikk over ordførerklubbens bakgrunn. Ser du klubben i døråpningen til stabburet mitt?.....	24
Bilde 10: Sauherad kommunes ordførerklubbe.	25
Bilde 11: Den røde tråden fra urklubben til ordførerklubben.....	25
Bilde 12: Oversikt over vandreruten mellom fagfolk («NN» er de jeg ikke fikk tak i).	26
Bilde 13: Eldgamle klubber (foto Kari Skogen).	29
Bilde 14: Saude og Nes Sparebanks klubber.	33
Bilde 15: Senatklubbene i USA, den eldste til venstre (foto (Wikimedia, 2017)).	35
Bilde 16: Ordfører klar til å klubbe.....	38
Bilde 17: Den røde tråden fra urklubben til ordførerklubben.....	42
Bilde 18: Vi går nært innpå ordførerklubben igjen og ser hva den sier.....	44
Bilde 19: Hva sier denne klubben deg?	50
Bilde 20: Hvilket inntrykk gir denne klubben av makten bak den?.....	51
Bilde 21: Hva sier denne klubben deg?	52
Bilde 22: Nærbilde av Utsira kommunes ordførerklubbe i sølv og ibenholt (foto Marte Eide Klovning).....	54
Bilde 23: Kjøkkenglassklubben – understreker den ordførermyndigheten?.....	55
Bilde 24: Et knippe ordførerklubber og stortingsklubben.	57

Bilde 25: Ordførerklubbene er relativt små, på størrelse med Sauherads.....	58
Bilde 26: Klubber som Torstein Gillebo lagde og ga bort: Øyers ordførerklubber (foto Hanna Røberg) (v) og stortingsklubben (foto Karl Kristian Langeland) (h).....	58
Bilde 27: Innherred kommunes ordførerklubber (foto Kåre Almåsbygg, klubbemakeren).	59
Bilde 28: Rindals kommunevåpen	60
Bilde 29: Ådal kommunes ordførerklubber som Hønefoss kommune har nå, forteller om lang tids bruk (foto Evi).	60
Bilde 30: Ordførerklubber til Sauherad forteller om vanskelige prioriteringer.	61
Bilde 31: Ordførerklubben til Re kommune bærer preg av sterkt politisk engasjement.	61
Bilde 32: Sauherads ordførerklubben er grånet av alle hendene som har knuget om den.	62
Bilde 33: Foto fra Dragseidet, Hoddevika og Kjerringa («Vestkapp») i Selje kommune, klippeneven som er hevet i kamp mot det stormfulle Stadthavet (foto Paul Knutson)..	66
Bilde 34: Forholdet mellom talemåter og lesemåter	73
Bilde 35: Gaffelklubben bruker assosiasjonene som talemåte.	74
Bilde 36: Nært møte med klubbene.	76
Bilde 37: Klubbedeler.	76
Bilde 38: Klubbelaging ved bekken og ved vedkomfyren.	77
Bilde 39: Alle de hundre klubbene.	83
Bilde 40: Klubber 80 og 50.	83
Bilde 41: Klubber 89.....	83
Bilde 42: Klubber 62 og 33.	84
Bilde 43: Klubber 5, 37 og 17.	84
Bilde 44: Klubber 53, 27 og 49.	84
Bilde 45: Klubber 14, 22 og 48.	85
Bilde 46: Klubber 98.....	85
Bilde 47: Klubber 97, 95 og 60.	85
Bilde 48: Klubber 62.....	86
Bilde 49: Klubber 60.....	86
Bilde 50: Klubber 89.....	87
Bilde 51: Klubber 90, 33 og 84.	88

Bilde 52: Klubbe 34, 8 og 35.....	88
Bilde 53: Klubbe 11, 14 og 97.	89
Bilde 54: Klubbe 15, 77 og 12.	89
Bilde 55: Ungdomsrådsklubben til Vågen kommune (foto Vågen kom.).	92
Bilde 56: Klubbe 91, 73 og 3.....	93
Bilde 57: Instituttklubben vår, lagd av vår tidligere dekan Ingvar Sundvor.	93
Bilde 58: Klubbe 81, 62 og 53.	94
Bilde 59: Klubbe 4, 16 og 70.....	94
Bilde 60: Klubbe 95, 5 og 82.....	95
Bilde 61: Klubbe 27, 67 og 97.	96
Bilde 62: Klubbe 80, 53 og 88.	96
Bilde 63: Klubbe 89, 85 og 51.	97
Bilde 64: Klubbe 83.....	98
Bilde 65: Klubbe 36, 72, 87 og 28.	98
Bilde 66: Klubbe 6, 14 og 81.....	99
Bilde 67: Klubbe 98.....	100
Bilde 68: Klubbe 18, 98 og 62.	101
Bilde 69: Klubbe 68, 19 og 48.	102
Bilde 70: Klubbe 57, 37 og 71.	102
Bilde 71: Klubbe 7, 62 og 94.....	103
Bilde 72: Klubbe 69, 89 og 20.	104
Bilde 73: Klubbe 59.....	107
Bilde 74: Klubbe 100.....	107
Bilde 75: Klubbe 58.....	108
Bilde 76: Klubbe 9.	108
Bilde 77: Klubbe 92.....	108
Bilde 78: Klubbe 40, 72, 76 og 94.	109
Bilde 79: Klubbe 26.....	113
Bilde 80: Klubbe 24.....	114
Bilde 81: Klubbe 42.....	114
Bilde 82: Klubbe 75.....	115
Bilde 83: Klubbe 82.....	115

Bilde 84: Klubbe 36.....	116
Bilde 85: Klubbe 60, 80, 57, 33, 5, 4 og 62.....	117
Bilde 86: Klubbene sett fra avstand.....	118
Bilde 87: Eksempelklubben (15).	119
Bilde 88: Både minner og kultur leser knokkelklubben (99).	127
Bilde 89: Talemåtekart: Kombinasjoner av talemåter i klubbene.	128
Bilde 90: Hvor «riktig» er denne klubben?	131
Bilde 91: Nytt nært blikk på klubbene. Reinlavklubben (43).....	148
Bilde 92: Nytt nært møte med klubbene.	149
Bilde 93: Her stjeles maktfølelsen i grepet om klubben.	150
Bilde 94: Sanseintrykk som forteller om underlig makt i kobbertrådklubben.	162
Bilde 95: Klubbene med makt som opplevdes både riktig og latterlig.	167
Bilde 96: Klubbene med spenn i makten, i rekkefølge med stigende spenn mot høyre.	168
Bilde 97: Klubbene med høyest spenn i makt (36 og 97).....	168
Bilde 98: Gruppe 18 (de minst homogene klubbene) (v), og minste felles multiplum av gruppe 19 og 20 (de mest homogene gruppene) (h).	170
Bilde 99: Klubber med høyt antall delbudskap og lav kontrast (v), og klubber med lavt antall delbudskap og høy kontrast (h).....	171
Bilde 100: En av disse klubbene som sier mye, blondeklubben (85).....	171
Bilde 101: Klubbegruppe 1: Morsomst.	172
Bilde 102: Klubbegruppe 2: Mektigst (fra skjema).	172
Bilde 103: Klubbegruppe 3: Mektigst.	173
Bilde 104: Klubbegruppe 4: Fælest.....	173
Bilde 105: Klubbegruppe 5: Minst mektig (fra skjema).	174
Bilde 106: Klubbegruppe 6: Minst mektig.....	174
Bilde 107: Klubbegruppe 7: Mest interessante for barn.	175
Bilde 108: Klubbegruppe 8: Mest misbrukt i politikk.	175
Bilde 109: Klubbegruppe 9: Mest interessant beslutningsmarkør.	176
Bilde 110: Klubbegruppe 10: De jeg liker best.....	176
Bilde 111: Klubbegruppe 11: Mine foretrukne beslutningsmarkører.	177
Bilde 112: Klubbegruppe 12: Snakker tydeligst.	177

Bilde 113: Klubbegruppe 13: Mest latterlig (fra skjema).....	178
Bilde 114: Klubbegruppe 14: Mest latterlig.	178
Bilde 115: Klubbegruppe 15: Mest skremmende.	179
Bilde 116: Klubbegruppe 16: Riktigst (fra skjema).....	179
Bilde 117: Klubbegruppe 17: Riktigst.....	180
Bilde 118: Klubbegruppe 18: Minst homogent budskap (fra skjema).	180
Bilde 119: Klubbegruppe 19: Færrest delbudskap (fra skjema).....	181
Bilde 120: Klubbegruppe 20: Færrest kontraster (fra skjema).....	181
Bilde 121: Ti klubbers budskap lest på andre måter (klubbe 4, 7, 19, 33, 57, 62, 69, 72, 80 og 91).....	185
Bilde 122: Utprøving og avlesing av klubbene.	186
Bilde 123: Venter du at ordførerklubben skal si dette?	187
Bilde 124: Er det sånn vi skal bestemme?	189
Bilde 125: Sier kornsekkklubben det jeg ønsker at den skal si, noe om jordnær, matnyttig og traust makt?.....	190
Bilde 126: Hadde du sett siseleringen på ringen, hadde du kanskje lest denne klubben helt annerledes.....	192
Bilde 127: Hvilke minner vekker denne i deg?	193
Bilde 128: Hva sier dimensjonsforholdene deg?.....	194
Bilde 129: Forventer du sprett i slaget og surr i slagskyggen?	195
Bilde 130: Sansene kjemper om oppmerksomhet – svær, men «vektløs» klubbe.	196
Bilde 131: Materialet og assosiasjonene i dette klubbeskiftet skriker høyt.	197
Bilde 132: En klubbe for sure vedtak.	198
Bilde 133: Hva forteller denne klubben deg?.....	199
Bilde 134: Piggtrådklubben snakker et tverrkulturelt språk, selv om vi også får kulturelt betingede signaler.	200
Bilde 135: Er dette brukbare vedtaksmarkører for deg som lærer?.....	205
Bilde 136: Ivrig.	206
Bilde 137: Kjenner du følelsen av denne, både i hånden og i brystet? Her ble det visst ikke bestemt mye!.....	208
Bilde 138: Min larvikittskulptur «Nei!» (foran «Menneske»).....	210
Avsluttende bilde: Klubber fra undersøkelsen.	

10 Oversikt over tabeller

Tabell 1: Utforskningen min sett gjennom Bettis hermeneutiske kanonbriller	53
Tabell 2: Skjema for fenomenologisk avlesing av hver klubbe	71
Tabell 3: Mal for systematisering av avlesingen av klubbene	72
Tabell 4: De seks synsvinklene vi leser av klubbene fra	83
Tabell 5: De tre lesemåtene vi leser klubbene med	86
Tabell 6: De nitten talemåtene klubbene snakker med	87
Tabell 7: Min opplevelse av forholdet mellom skaft- og hodelengden i 44 klubber	90
Tabell 8: Min opplevelse av forholdet mellom hode- og skaftdiameter i 44 klubber	91
Tabell 9: Optimale forholdstall for hode- og skaftlengde i en klubbe, for meg.	91
Tabell 10: Optimale forholdstall for skaft- og hodediameter i en klubbe, for meg	92
Tabell 11: Skjema for avlesing av makt i klubbene	106
Tabell 12: Den fenomenologiske avlesingen av knivlireklubben (76)	109
Tabell 13: Den fenomenologiske avlesingen av blondeklubben (85)	110
Tabell 14: Den fenomenologiske avlesingen av glasskårklubben (79)	112
Tabell 15: Avlest endring i budskapet til klubbe 26	113
Tabell 16: Avlest kontrast i klubbe 24	114
Tabell 17: Avlest homogenitet i klubbe 42 (dvs. både endring i budskap og kontrast).	115
Tabell 18: Avlest makt i klubbe 36	116
Tabell 19: Symboler fra maktavlesingen i klubbe 15 omsatt til tall	119
Tabell 20: Opplevd makt i synsvinklene	120
Tabell 21: Klubbenes makt sett fra ulike synsvinkler	121
Tabell 22: Lesemåtene i klubbene	122
Tabell 23: Talemåtene i klubbene	123
Tabell 24: Hovedtalemåtene i klubbene	124
Tabell 25: Sammenligning av hovedtalemåter og talemåter i klubbene	125
Tabell 26: Talemåtene fordelt på lesemåtene i klubbene (antall kryss)	126
Tabell 27: Talemåtene fordelt på lesemåtene i klubbene	127
Tabell 28: De mest brukte talemåtekombinasjonene i klubbene	128
Tabell 29: Kombinasjoner av talemåter i klubbene og i 17 høytalende klubbegrupper	129
Tabell 30: Differanse mellom talemåtekombinasjoner i gruppene og i alle klubbene ..	129

Tabell 31: Fordeling av maktpoeng i klubbene	130
Tabell 32: Riktig makt i klubbene	131
Tabell 33: Latterliggjort makt i klubbene.....	132
Tabell 34: Kombinasjonen riktig og latterlig makt i klubbene	132
Tabell 35: Spenn i makt i klubbene	133
Tabell 36: Delbudskap og kontrast i klubbene	134
Tabell 37: Lesemåter for alle klubbene og de 17 høytalende gruppene.....	136
Tabell 38: Lesemåter i hver høytalende gruppe og i alle klubbene.....	137
Tabell 39: Lesemåter i gruppene minst mektige (5) og mest interessante for barn (7)	137
Tabell 40: Lesemåter i alle klubbene og i de 17 høytalende gruppene.....	138
Tabell 41: Antall klubber i hver lese måte i de 17 høytalende gruppene.....	138
Tabell 42: Hovedtalemåter og talemåter i klubbene og gruppene.....	139
Tabell 43: Sammenligning av hovedtalemåtene i klubbegruppene.....	140
Tabell 44: Hovedtalemåter i klubbegruppene	141
Tabell 45: Hovedtalemåter i de 17 høytalende klubbegruppene	141
Tabell 46: Talemåtenes kronglete landskap.....	142
Tabell 47: Makt i de 17 høytalende gruppene, prosentavvik fra klubbene	143
Tabell 48: Gruppenes prosentavvik i spenn, delbudskap og kontrast fra de hundre	144
Tabell 49: Avlesingstidspunkt for klubbene	145
Tabell 50: Datoer for nedskrivning av tekst i klubbeavlesingen	145
Tabell 51: Datoer for poengsetting av hver klubbe	145
Tabell 52: Prosentvis avvik fra gjennomsnittspoeng på ulike datoer	146
Tabell 53: Variasjon i gjennomsnittlig avkryssing på de ulike datoene.....	146
Tabell 54: Antall klubber på de ulike avkrysningsdatoene	147
Tabell 55: Variasjon i gjennomsnittlig avkryssing de ulike datoene.....	147
Tabell 56: Ulike maktkurver i synsvinklene	150
Tabell 57: Ulike maktkurvers opptreden i synsvinklene	151
Tabell 58: De økende maktkurvenes opptreden i synsvinklene.....	151
Tabell 59: De synkende maktkurvenes opptreden i synsvinklene	152
Tabell 60: Maktkurvene som avviker i makt når en slår, i synsvinklene	152
Tabell 61: Den avgjørende talemåten i klubbene	153
Tabell 62: Når opptrer den avgjørende talemåten i klubbene?.....	154

Tabell 63: Riktig og latterlig makt i hver synsvinkel	155
Tabell 64: Avgjørende talemåter som lager riktig makt i klubbene.....	155
Tabell 65: Når får en avgjørende talemåte en klubbe til å føles riktig?	156
Tabell 66: Avgjørende talemåter som lager latterlig makt i klubbene	156
Tabell 67: Når får en avgjørende talemåte en klubbe til å oppleves latterlig?	157
Tabell 68: Kombinasjoner av lese måter i klubbene	158
Tabell 69: Lesemåter i klubbene.....	158
Tabell 70: Avgjørende talemåter og hovedtalemåter i klubbene	160
Tabell 71: Lesemåter for de mest talende talemåtene	161
Tabell 72: Antall talemåter lest av minner og kultur	163
Tabell 73: Talemåtekombinasjoner i de 17 høytalende klubbegruppene	164
Tabell 74: Summen av makt i klubbene, sett fra ulike synsvinkler	164
Tabell 75: Makt og avmakt i klubbene, sett fra ulike synsvinkler	165
Tabell 76: Representasjon av gruppe 18, 19 og 20 i de 17 høytalende gruppene	169
Tabell 77: Gruppetyper og datoer med mer eller mindre poeng	183
Tabell 78: Høytalende grupper og datoer med mye eller lite avkryssninger	183
Tabell 79: Poengdatoer i skjemagrupper og utvalgsgrupper	184
Tabell 80: Skjemagrupper og datoer med mer eller mindre poeng	184
Tabell 81: Alternativ sansing av klubbemeldinger.....	185
Tabell 82: Kriterier for å fange endringer i klubbemeldinger	190
Tabell 83: Kriterier for å fange endringer i en tings melding.....	191
Tabell 84: Bettis kanon for tolkning som idémessig grunnriss.....	204
Tabell 85: Oversikt over studien	213

11 Vedlegg

11.1 Ordliste

Det er behov for en ordforklaring. Noe av det jeg skriver om, finnes det ikke ord for. Andre ting finnes det mange begreper for, og jeg velger ut ett. Noen uttrykk har flere betydninger, og jeg velger én.

Maktsymbol – ting som symboliserer makt.

Pontifikalium – ting som symboliserer et embede og embedsmakt.

Ordløs – ikkeverbal, uten verbalt uttalte eller skrevne ord.

Ikkeverbal – tale uten verbalt uttalte eller skrevne ord.

Multimodalitet – når noe «snakker» med flere modaliteter, på flere måter, til flere sanser.

Ord med egen, definert betydning i studien min:

Synsvinkler – rollene vi har når vi leser klubben. 6 synsvinkler.

Lesemåter – det vi leser med: Sanser, minner og kultur. 3 lesemåter.

Sanser – når vi leser fenomenologisk med sansene.

Minner – når vi leser med egne, private minner.

Kultur – når vi leser med kollektive minner, kulturelle og subkulturelle.

Talemåter – hva en klubbe snakker med. 19 talemåter. (Gradvurdert med x, xx eller xxx, der xxx er de talemåtene som er avgjørende for det budskapet en leser ut av klubben, x er de talemåtene en er seg bevisst at sier noe, og xx er en mellomting mellom x og xxx.)

Hovedtalemåter – de talemåtene som er avgjørende for det budskapet en leser ut av en klubbe. (De som er merket med xxx.)

Avgjørende talemåte – den ene talemåten som særlig endrer maktopplevelsen av en klubbe fra noe til noe annet.

Budskap – hva en klubbe sier.

Maktbudskap/budskap om makt – ofte brukt spesifikt om de kategoriene jeg har lagd for lesing av makt i klubbene: Makt (M) (+2), understreking av makt (M) (+2), ikke makt (-2), avmakt (A) (-2), riktig makt (R) og latterlig makt (L).

Delbudskap – de ulike budskapene klubbene har, sett fra ulike synsvinkler. 1-6 delbudskap.

Kontrast – i hver av de ulike makttypene vi leser i klubbene. 0-8 kontraster.

Homogenitet – delbudskap/kontrast i klubbene. 1-6 delbudskap/0-8 kontraster.

Spenn – når en klubbe på en gang snakker om makt og avmakt. (Tallfestet, med poeng for mengde spenn. 0-48 i spenn.)

Poeng – tall jeg skriver inn i analyseskjema når jeg leser av noe ved klubbene og tallfester det.

Høytalende klubbe – en klubbe som er valgt ut til en av de 17 klubbegruppene som snakker høyt om ulike tema.

Datotype – en av avlesingsdatoene med enten mer eller mindre avleste poeng enn poenggjennomsnittet.

Kriterier – stikkord for å fange opp det en leser i en klubbe. Hver av synsvinklene, talemåtene, lesemåtene osv.

11.2 Kort beskrivelse av hver av de hundre klubbene

1. Enkel klubbe av rundstokk furu.
2. Klubbe av rundstokk furu med hode som er lengdeforskjøvet.
3. Klubbe av rundstokk furu med skjevt festet skaft, ikke i hodets diameter.
4. Klubbe av rundstokk furu med løst hode.
5. Klubbe av rundstokk furu med hode i 45°.
6. Liten, dreid einerklubbe.
7. Klubbe av rundstokk furu med skaft kledd i setesdalskofte i Per Gynt ullgarn.
8. Rød ulltrådklubbe. Ulltråd og lakk (oljebasert). Omriss av klubbe.
9. Hvit tråd- og malingsklubbe. Rød ulltråd, hvit utendørs oljemaling. Omriss av klubbe.
10. Klubbe av svært formdreid furu, lagd av vrakgods fra dreining i en klasse.
11. Sølvrå klubbe av fjellfuru med naturlig overflate, polerte slagflater.
12. Liten, dreid bøkeklubbe.
13. Svartorklubbe uten hode (kølle) dreid.
14. Tyriklubbe, stor og kraftig, dreid, fet av kvae.
15. Tyriklubbe med stort hode og tynt skaft, dreid, fet av kvae.
16. Urklubbe av fjellfuru i ett stykke tre, polerte slagflater.
17. Klubbe av rusten hesjetråd.
18. Stor klubbe i gammelt tre med skjevt festet hode, dreid.
19. Piggtrådklubbe. Brukt piggtråd.
20. Neglelakk- og sminkeklubbe. Rundstokk furu malt med neglelakk og sort akrylmaling.
21. Sitronklubbe. Rundstokk furu kledd med silikon og tørkede sitronskiver.
22. Liten, sprukken hesjestauroklubbe, polert slagflate.
23. Klubbe av gamle hesjeplugg, polert slagflate.
24. Værbitt klubbe av hesjestauro, polert slagflate.
25. Klubbe av hesjestauro med sort og sølv i gamle bruksspor, polert slagflate.
26. Klubbe av hesjestauro og -plugg med sort insektornamentikk, polerte slagflater.
27. Oppvaskklubbe. Oppvaskhåndle og oppvaskkost.
28. Gaffatapeklubbe.
29. Hakkeklubbe. Spiss, rusten hakke med brukket skaft.
30. Kobbertrådklubbe.
31. Kobbertrådklubbe med kobberfargede, vakre, teaklignende trespon inni.
32. Klubbe av gammel, reparert kornsekk av strie, med fast skaft. Kjerne av rundstokk furu.
33. Klubbe av gammel, reparert kornsekk av strie, med slapt skaft. Sammenrullet sekk.
34. Nettingklubbe, middels stor. Hundenetting.
35. Papirklubbe. Kraftig, hvitt papir.
36. Bandasjert klubbe. Bandasjert rundstokk furu.
37. Isoporklubbe.
38. Jernnagleklubbe. Bitteliten, tung, rusten jernnagle.
39. T-rørklubbe. Rustent, firkantet T-rør.
40. Kraftig styroformklubbe med skrått avsluttet skaft.
41. Kraftig styroformklubbe med skråskåret hode.
42. Styroformklubbe, mest vanlig fasong.
43. Reinlavklubbe. Reinlav i hundenetting.
44. Nettingklubbe, stor. Hundenetting.
45. En pianohammer brukt som klubbe.
46. Klubbe av to sammenføyde pianohammere.
47. Klubbe av fire sammenføyde pianohammere, med to skaft.
48. Klubbe av fire sammenføyde pianohammere, med fire skaft.
49. Klubbe av to sammenføyde pianohammere med skaftet omtvunnet av snor.
50. Klubbe med gull (metallic billakk), natursilke og mørkt edeltre.

51. Gipset klubbe. Gipset rundstokk furu.
52. Fangeklubbe. Impregnert staur og gammel postsekk.
53. Ekskrementklubbe. Rundstokk furu, akrylmasse, sesamfrø og akrylmaling.
54. Klubbe med museornamentikk.
55. Klubbe med museornamentikk med sort ornamenteringsmarkering, akrylmaling.
56. Klubbe med museornamentikk, malt i gull, purpur og sort (olje- og akrylmaling).
57. Granittklubbe. Kappet og polert granitt med dreid hyllskaft (oljet, noe maling i oljen).
58. Larvikittklubbe. Kappet og polert granitt med dreid askeskaft (tusjfaraget).
59. Pengeklubbe. Rundstokk furu med norske (falske) sedler og danske mynter.
60. Vepsebolklubbe. Rundstokk furu kledd med vepseboldeler og veps.
61. Klubbe med slagflater av glass. Rundstokk furu med akryllimte glasslysestaker.
62. Kaninskin klubbe. Rundstokk furu kledd med kaninskin.
63. Forgylt piggråd klubbe. Metallic billakk på brukt piggråd.
64. Sitronklubbe med dreid skaft. Tørkede halve sitroner og vrakdel fra dreieing i en klasse.
65. Spiralhodeklubbe. Spiralformede metalleggeglass og rundstokk furu. Blå akrylmaling.
66. Styroformklubbe med trekantete former og messingstift.
67. Gaffelklubbe. Gaffel med teakskaft, i rundstokk furu.
68. Klubbe av formdreid furu med antydning til blåved.
69. Bomullsklubbe. Bomull limt på rundstokk furu.
70. Gummihodeklubbe. Nesehjul til båt og dreid treskaft.
71. Klubbe som er for tung i halve hodet. Uthulet rundstokk furu med luft/bly.
72. Skranglende klubbe. Uthulet rundstokk furu med grus inni.
73. Hullete klubbe av rundstokk furu.
74. Knokkelklubbe. Kalkunlårben.
75. Reinhornklubbe. Hodedelen av hornet som klubbhode, innfelt. Reinpels.
76. Knivklubben. Skaft av gammel knivslire, dreid furuhode, «knivblad» av furu.
77. Kjevleklubbe. Ommontert, godt brukt kjevle.
78. Hammerformet klubbe med mørkt skaft. Dreid. Furuhode, teakskaft.
79. Glasskårklubbe. Grønt glass og grå akrylmasse på rundstokk furu.
80. Erigert penisklubbe. Dreid einer.
81. Hårete klubbe. Rødt, uvasket hår fra en av mine sønner, på furu rundstokk.
82. Sort klubbe med sort strikk som hodefeste. Rundstokk furu.
83. Solcelleklubbe. Hagelykter ommontert til klubbe.
84. Armert betongklubbe. Forskalingsproblemene er kompensert med akrylmasse.
85. Blondeklubbe. Gamle engelske blonder på rundstokk furu.
86. Skolebroderi klubbe. Rutete bomullsstoff med skolebroderi på rundstokk furu.
87. Skvulpende klubbe. Kjøkkenglass med vann i, dreid furu og slangeklemme. Sølv malt.
88. Mediaklubbe. Dreid furuhode, sort/sølv maling. Furu rundstokkskaft med avisutklipp.
89. Ringklubbe. Dreid, sort malt tre, siselert gullring (á la Tolkien).
90. Tynnskaftet eikeklubbe. Dreid.
91. Lubben eikeklubbe. Dreid. «Hovent» hodefeste.
92. Skrangleklubbe. Dreide fururinger på rundstokk furu.
93. Keramikkklubbe. Keramikkhode med spor av koboltblå glasur, på teakskaft.
94. Krokete rørklubbe. Kobberrør med rørisolasjon og akrylmasse.
95. Pæreklubbe. Dreid gråor, lyspærer i modifiserte sokler.
96. Hul klubbe. Uthulet rundstokk furu.
97. Ammunisjonsklubbe. Gammel, ustabil ammunisjon som klubber. Laminerte foto.
98. Sjokoladeklubbe. Rundstokk furu kledd med mørk kokesjokolade.
99. Knokkel som klubbe. Knoke fra lammelår.
100. Frukttreklubbe. Dreid. Skaft av kirsebær, hode av eple.

11.3 Utvalg av høytstående klubber til de 17 klubbgruppene, og etterprøving av utvalget.

Hvordan jeg plukket ut de 17 høytstående klubbgruppene:	1. Utvalg: Utvalg ved å vurdere en og en klubb fra listen over de hundre klubbene (innlevelse rundt akkurat det budskapet).	2. Etterprøving: Jeg satte meg ned mellom alle de hundre klubbene og vurderte om andre klubber burde vært med i listeutvalget.	3. Utvalg: Matematisk utvalg fra tallmaterialet i skjemaene (som igjen baserer seg på tidligere avlesing av klubbene).
1. De morsomste	4, 5, 27, 33, 53, 67, 72, 82, 87, 98,	Ser greit ut	
2. og 3. De mektigste	11, 14, 16, 19, 26, 52, 57, 58, 84, 97	Ser greit ut	11, 13, 23, 24, 26, 29, 57, 58, 79, 84
4. De fæleste	19, 29, 39, 53, 60, 63, 81, 84, 97, 99	Ser greit ut	
5. og 6. De minst mektige	4, 5, 8, 9, 27, 33, 45, 72, 73, 82	Kunne byttet ut 72, 73 med 30, 31	33. 30, 31. 8. 12, 37, 73. 9, 35, 64.
7. De mest interessante for barn	4, 19, 53, 60, 67, 79, 80, 82, 97, 98	Kunne hatt med 62	
8. De mest misbrukte i politikk	4, 33, 35, 53, 59, 76, 85, 88, 95, 97	Kunne hatt med 19, 63, 36	
9. De mest interessante som beslutningsmarkører	4, 33, 41, 59, 60, 63, 72, 80, 82, 83	Kunne hatt med 85	
10. De jeg liker best	6, 11, 18, 62, 80, 85, 89, 90, 91, 100	Ser greit ut	
11. De jeg helst vil bruke som beslutningsmarkører	6, 32, 52, 62, 68, 75, 85, 90, 91, 100	Ser greit ut	
12. De som sier noe veldig tydelig	4, 16, 27, 33, 53, 77, 79, 80, 89, 97	Kunne hatt med 19, 63, 36, 69	
13. og 14. De mest latterlige	4, 27, 33, 53, 65, 67, 72, 82, 94, 98	Ser greit ut	6L: 9, 43, 98. 5L: 8, 37 4L: 31, 33, 35, 40, 72
15. De mest skremmende	4, 29, 33, 38, 60, 63, 84, 86, 95, 97	Kunne hatt med 89, 88, 36, 62	
16. og 17. De riktigste	1, 6, 12, 32, 68, 75, 89, 90, 91, 100	Dette går på utseende, ikke på budskap	6R: 6, 11, 24, 58, 68, 75 5R: 7, 46, 61, 76, 100